

รายงาน

โครงการปรับปรุงและพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โบราณสถานบึงพระราม

เล่มที่ 1

งานอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมพล

เสนอ

สำนักงานศิลปากรที่ 3 นครศรีธรรมราช

โดย

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อีซีการสร้าง

รายงาน

โครงการปรับปรุงและพัฒนาาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โบราณสถานบึงพระราม

เล่มที่ 1

งานอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมแสง

เสนอ

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา

โดย

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. ลิขิตการสร้าง

อธิบดีกรมศิลปากร
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

คำนำ

วัดชุมแสงเป็นโบราณสถานภายในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาหรืออยู่ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบันโบราณสถานแห่งนี้ได้ชำรุดทรุดโทรมลงไปตามกาลเวลา ถูกบุกรุกด้วยบ้านเรือนสิ่งปลูกสร้างของประชาชน กรมศิลปากรได้ตระหนักถึงความสำคัญของวัดชุมแสงจึงให้มีการดำเนินงานอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมแสง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการปรับปรุงและพัฒนา ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โบราณสถานบึงพระรามและจัดทำรายงานการดำเนินงานอนุรักษ์

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา ได้ว่าจ้าง ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. ลิขิตการสร้ง ดำเนินการตามสัญญาเลขที่ 7/2547 ระยะเวลาดำเนินการ 300 วัน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2547 ถึง แล้วเสร็จบริบูรณ์ ภายในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548

โครงการปรับปรุงและพัฒนา ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โบราณสถานบึงพระราม มีคณะทำงานประกอบด้วย

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

1. นายนเรศ	วงศ์สวัสดิ์	ประธานกรรมการ
2. นางสาวนริรัตน์	ปรีชาพิชคุปต์	กรรมการ
3. ผู้แทนเทศบาล		กรรมการ
4. ผู้แทนไฟฟ้าส่วนภูมิภาค		กรรมการ
5. นายจุมภฏ	ตรีสศิริ	กรรมการ
6. นางสาวภักพดี	อยู่คงดี	กรรมการ
7. นายสมบูรณ์	ตรีอุทัย	กรรมการ

ผู้ควบคุมงาน

1. นายเมธา	วิจักขณะ
2. นายวโรภาสน์	วงศ์จตุรภัทร
3. นายเทอดศักดิ์	เย็นจูระ

คณะกรรมการของห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. ลิขิตการสร้าง

1. นายนพพร	ศิริคำคำ	นายช่างโยธา
2. นายมณู	ศิริคำคำ	นายช่างไฟฟ้า
3. นายรังษี	อ่วมทอง	นักโบราณคดี
4. นายอนนท์	เรืองเทศ	นักประวัติศาสตร์ศิลปะ
5. นายคติ	พจนานุกม	วิศวกรไฟฟ้า
6. นายคณัฏ	สุนันทารอด	วิศวกรโยธา
7. นายชญา	ปัญญาสุข	ภูมิสถาปนิก
8. นายธรรมบุญ	ศิริคำคำ	นายช่างสำรวจ

ในท้ายสุดนี้ต้องขอขอบคุณคือ นายเมธา วิจิทขณะ นางสาว ภัคพดี อยู่คงดี และนายนายเทอดศักดิ์ เป็นจรรยา ที่ให้ข้อเสนอแนะทางวิชาการและควบคุมงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นตามมาตรฐานงานโบราณคดีและมาตรฐานงานอนุรักษ์โบราณสถานอย่างเคร่งครัด คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการอนุรักษ์วัดชุมแสง คงจะมีประโยชน์ต่อการศึกษาทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ของประเทศไทย ได้เป็นอย่างดีในระดับหนึ่ง

นายอนนท์ เรืองเทศและคณะกรรมการ

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาพถ่าย	ฅ
สารบัญภาพลายเส้น	ช
สารบัญแผนผัง	ซ
บทนำ	1
ความเป็นมาของโครงการ	1
วัตถุประสงค์	1
ขอบเขตและรายละเอียดของงาน	2
พื้นที่ดำเนินการ	2
วิธีปฏิบัติงานและข้อกำหนดต่างๆ	2
ระยะเวลาปฏิบัติงาน	2
งบประมาณที่ได้รับ	3
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 1 การดำเนินงานชุดแต่งโบราณสถานและการขุดค้นทางโบราณคดี	4
1.1 ตำแหน่งที่ตั้งและสภาพแวดล้อม	4
1.2 ประวัติความเป็นมา	4
1.3 สภาพปัจจุบันก่อนการขุดแต่ง	5
1.4 การวางผังหลุมขุดแต่งและขุดค้นทางโบราณคดี	5
1.5 เทคนิคการขุดแต่งและขุดค้นทางโบราณคดี	6
1.6 การเก็บหลักฐานและการบันทึกข้อมูลของขุดแต่ง - ขุดค้นทางโบราณคดี	7
บทที่ 2 สภาพโบราณสถานภายหลังการขุดแต่ง	9
2.1 การจัดวางแผนผัง	9
2.2 เจดีย์ประธาน(โบราณสถานหมายเลข 1)	9
2.3 วิหาร(โบราณสถานหมายเลข 2)	10
2.4 แนวกำแพงวัด(โบราณสถานหมายเลข 3)	10

	หน้า
2.5 เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 4 - 7)	11
2.6 โบราณสถานหมายเลข 8	11
2.7 โบราณสถานหมายเลข 9	11
2.8 โบราณสถานหมายเลข 10	11
บทที่ 3 โบราณวัตถุที่พบจากการขุดแต่ง	12
3.1 โบราณวัตถุประเภทส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม	12
3.2 โบราณวัตถุประเภทรูปเคารพทางศาสนา	14
3.3 โบราณวัตถุประเภทเงินตรา	15
3.4 โบราณวัตถุประเภทอาวุธ	15
3.5 โบราณวัตถุประเภทเครื่องมือเครื่องใช้	16
3.6 โบราณวัตถุประเภทอื่นๆ	16
3.7 โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาภายในประเทศ	16
3.8 โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาต่างประเทศ	20
บทที่ 4 การขุดค้นทางโบราณคดี	21
4.1 รายละเอียดของชั้นดินตามระดับสมมุติ	21
4.2 ชั้นดินธรรมชาติ	23
4.3 ชั้นดินวัฒนธรรม	24
4.4 โบราณวัตถุที่พบจากการขุดค้นหลุม TP.I	25
4.5 สรุปผลการขุดค้น	29
บทที่ 5 การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ	30
5.1 ด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี	30
5.2 รูปแบบสันนิษฐานทางสถาปัตยกรรม	32
5.3 การกำหนดอายุ	34
บทที่ 6 การบูรณะเสริมความมั่นคงโบราณสถาน	36
6.1 เจดีย์ประธาน(โบราณสถานหมายเลข 1)	36
6.2 วิหาร(โบราณสถานหมายเลข 2)	36
6.3 แนวกำแพงวัด(โบราณสถานหมายเลข 3)	37
6.4 เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 4 - 7)	37

	หน้า
6.5 อาคาร(?) (โบราณสถานหมายเลข 8 - 10)	37
6.6 โบราณสถานหมายเลข 9	37
บทที่ 7 สรุป	38
7.1 การขุดแต่งโบราณสถานเพื่อศึกษารูปแบบรูปแบบสถาปัตยกรรม	38
7.2 การศึกษาวิเคราะห์โบราณวัตถุที่พบจากการขุดแต่ง	42
7.3 การขุดค้นทางโบราณคดี	42
4.6 การบูรณะปฏิสังขรณ์โบราณสถาน	43
บรรณานุกรม	46
ภาพถ่ายประกอบ	47
ภาพถ่ายเส้นประกอบ	91
แผนผังประกอบ	112
ภาคผนวก	
สัญญาจ้าง	

สารบัญภาพถ่าย

	หน้า
ภาพที่ 1 โบราณสถานวัดชุมแสง สภาพทั่วไปด้านทิศเหนือ ก่อนการขุดแต่ง	47
ภาพที่ 2 โบราณสถานวัดชุมแสง สภาพทั่วไปด้านทิศใต้ ก่อนการขุดแต่ง	47
ภาพที่ 3 เจดีย์ประธานด้านทิศเหนือ สภาพก่อนการขุดแต่ง	48
ภาพที่ 4 เจดีย์ประธานด้านทิศใต้ สภาพก่อนการขุดแต่ง	48
ภาพที่ 5 วิหารด้านหน้าเจดีย์ประธาน สภาพก่อนการขุดแต่ง	49
ภาพที่ 6 Trench ขุดตรวจแนวโบราณสถานด้านทิศใต้ของเจดีย์ประธาน	49
ภาพที่ 7 โบราณสถานวัดชุมแสง สภาพทั่วไปด้านทิศใต้ ขณะทำการขุดแต่ง	50
ภาพที่ 8 เจดีย์ประธานด้านทิศเหนือ ขณะทำการขุดแต่ง	50
ภาพที่ 9 เจดีย์ประธานด้านทิศใต้ ขณะทำการขุดแต่ง	51
ภาพที่ 10 โบราณสถานหมายเลข 10 ขณะทำการขุดแต่ง	51
ภาพที่ 11 พื้นปูอิฐด้านทิศตะวันตกของเจดีย์ประธาน(โบราณสถานหมายเลข 9) ขณะทำการขุดแต่ง	52
ภาพที่ 12 Trench ขุดตรวจแนวกำแพงวัด ด้านทิศเหนือของวิหารเจดีย์ประธาน	52
ภาพที่ 13 เจดีย์ประธานด้านทิศใต้ สภาพภายหลังการขุดแต่ง	53
ภาพที่ 14 หลุมขุดตรวจฐานราก ที่ฐานเจดีย์ประธานด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้	53
ภาพที่ 15 วิหารด้านทิศเหนือ สภาพภายหลังการขุดแต่ง	54
ภาพที่ 16 วิหารด้านทิศตะวันออก สภาพภายหลังการขุดแต่ง	54
ภาพที่ 17 วิหารด้านทิศใต้ สภาพภายหลังการขุดแต่ง	55
ภาพที่ 18 พระประธานบนฐานชุกชีภายในวิหาร ที่ชำรุดทรุดเอียงไปทางทิศตะวันตก	55
ภาพที่ 19 เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 7) สภาพภายหลังการขุดแต่ง	56
ภาพที่ 20 บ่อหมักปูน สภาพภายหลังการขุดแต่ง	56
ภาพที่ 21 แนวกำแพงวัดด้านทิศตะวันออก สภาพภายหลังการขุดแต่ง	57
ภาพที่ 22 พื้นปูอิฐด้านทิศตะวันตกของเจดีย์ประธาน(โบราณสถานหมายเลข 9) ขณะทำการขุดแต่ง	57
ภาพที่ 23 โบราณสถานวัดชุมแสง สภาพทั่วไปด้านทิศใต้ ขณะทำการบูรณะ	58
ภาพที่ 24 เจดีย์ประธานด้านทิศใต้ ขณะทำการบูรณะ	58

	หน้า
ภาพที่ 25 วิหารด้านทิศตะวันตก ขณะทำการบูรณะ	59
ภาพที่ 26 พระประธานและฐานชุกชีภายในวิหาร ขณะทำการบูรณะ	59
ภาพที่ 27 แนวกำแพงวัดด้านทิศตะวันตก ขณะทำการบูรณะ	60
ภาพที่ 28 แนวคูน้ำด้านทิศใต้ คัดถนนเจ้าพรหม ขณะทำการขุดลอก	60
ภาพที่ 29 โบราณสถานวัดชุมแสง สภาพทั่วไปด้านทิศใต้ ภายหลังจากการบูรณะ	61
ภาพที่ 30 เจดีย์ประธานด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ สภาพภายหลังจากการบูรณะ	61
ภาพที่ 31 เจดีย์ประธานด้านทิศเหนือ สภาพภายหลังจากการบูรณะ	62
ภาพที่ 32 เจดีย์ประธานด้านทิศใต้ สภาพภายหลังจากการบูรณะ	62
ภาพที่ 33 เจดีย์ประธานด้านทิศตะวันตก สภาพภายหลังจากการบูรณะ	63
ภาพที่ 34 วิหาร สภาพทั่วไป ภายหลังจากการบูรณะ	63
ภาพที่ 35 วิหารด้านทิศเหนือ สภาพภายหลังจากการบูรณะ	64
ภาพที่ 36 วิหารด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ สภาพภายหลังจากการบูรณะ	64
ภาพที่ 37 บันไดทางขึ้นวิหารด้านทิศเหนือ สภาพภายหลังจากการบูรณะ	65
ภาพที่ 38 เสาวิหารสมัยที่ 1 และสมัยที่ 2 สภาพภายหลังจากการบูรณะ	65
ภาพที่ 39 ภายในวิหาร สภาพภายหลังจากการบูรณะ	66
ภาพที่ 40 พระประธานและฐานชุกชีภายในวิหาร สภาพภายหลังจากการบูรณะ	66
ภาพที่ 41 พระประธานและฐานชุกชีภายในวิหาร สภาพภายหลังจากการบูรณะ	67
ภาพที่ 42 แนวกำแพงวัดด้านทิศใต้ สภาพภายหลังจากการบูรณะ	67
ภาพที่ 43 แนวกำแพงวัดด้านทิศตะวันตก ภายหลังจากการบูรณะ	68
ภาพที่ 44 เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 7) สภาพภายหลังจากการบูรณะ	68
ภาพที่ 45 บ่อหมักปูน สภาพภายหลังจากการบูรณะ	69
ภาพที่ 46 โบราณสถานหมายเลข 10 สภาพภายหลังจากการบูรณะ	69
ภาพที่ 47 พื้นปูอิฐด้านทิศตะวันตกของเจดีย์ประธาน(โบราณสถานหมายเลข 9) สภาพ ภายหลังจากการบูรณะ	70
ภาพที่ 48 คลองมหาเถร ไม้แช่ด้านหน้าวัดชุมแสง สภาพภายหลังจากการขุดลอก	70
ภาพที่ 49 แนวคูน้ำด้านทิศใต้ คัดถนนเจ้าพรหม สภาพภายหลังจากการขุดลอก	71
ภาพที่ 50 การวางผังหลุมขุดค้นทางโบราณคดี(TP. I) ด้านทิศใต้ของวิหาร	71
ภาพที่ 51 หลุมขุดค้นTP. I ระดับชั้นดินสมมุติที่ 2 (180 – 200 CM.DT.)	72
ภาพที่ 52 หลุมขุดค้นTP. I ระดับชั้นดินสมมุติที่ 3 (200 – 220 CM.DT.)	72

	หน้า
ภาพที่ 53 แผนผังชั้นดิน (Soil Profile) ของหลุมขุดค้นTP. I	73
ภาพที่ 54 แผนผังชั้นดิน (Soil Profile) ด้านทิศเหนือ ของหลุมขุดค้นTP. I	73
ภาพที่ 55 แผนผังชั้นดิน (Soil Profile) ด้านทิศตะวันออก ของหลุมขุดค้นTP. I	74
ภาพที่ 56 แผนผังชั้นดิน (Soil Profile) ด้านทิศใต้ ของหลุมขุดค้นTP. I	74
ภาพที่ 57 แผนผังชั้นดิน (Soil Profile) ด้านทิศตะวันตก ของหลุมขุดค้นTP. I	75
ภาพที่ 58 กระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้ ของหลุมขุดค้นTP. I	75
ภาพที่ 59 กระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย ของหลุมขุดค้นTP. I	76
ภาพที่ 60 ตะปูเงิน	76
ภาพที่ 61 ชั้นส่วนดินหูนของพระพุทธรูป	77
ภาพที่ 62 ชั้นส่วนเศียรและพระวรกายของพระพุทธรูปสำริด	77
ภาพที่ 63 เบี้ยจั่น	78
ภาพที่ 64 ลูกกระสุนโลหะ	78
ภาพที่ 65 ชั้นส่วนด้ามมีดโลหะ	79
ภาพที่ 66 เริงเทียนทำจากโลหะ	79
ภาพที่ 67 เต้าปูนทำจากโลหะ	80
ภาพที่ 68 ชั้นส่วนหัวและลำตัว ตุ๊กตาดินเผา	80
ภาพที่ 69 หม้อทะนดินเผาพร้อมฝาปิดแบบหงาย จากแหล่งเตาพื้นเมือง	81
ภาพที่ 70 หม้อทะนดินเผาขนาดเล็ก จากแหล่งเตาพื้นเมือง	81
ภาพที่ 71 ชั้นส่วนขอบปากของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมือง	82
ภาพที่ 72 ชั้นส่วนลำตัวของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมือง	82
ภาพที่ 73 ชั้นส่วนลำตัวของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมือง	83
ภาพที่ 74 ชั้นส่วนขอบปากของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย	83
ภาพที่ 75 ชั้นส่วนลำตัวของไหมีหู จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย	84
ภาพที่ 76 ชั้นส่วนครก จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย	84
ภาพที่ 77 ชั้นส่วนลำตัวของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาบ้านบางปูน	85
ภาพที่ 78 ชั้นส่วนลำตัวของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาบ้านบางปูน	85
ภาพที่ 79 ชั้นส่วนก้นของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาบ้านบางปูน	86
ภาพที่ 80 กระปุกเคลือบสีน้ำตาลดำ จากแหล่งเตาสุโขทัย - ศรีสัชนาลัย	86

	หน้า
ภาพที่ 81 กระจุกขนาดเล็กเขียนลายจุดดำ จากแหล่งเตาสู่โขทัย - ศรีสัชนาลัย	87
ภาพที่ 82 ชิ้นส่วนฝาปิดเขียนลายสีดำใต้เคลือบ จากแหล่งเตาสู่โขทัย - ศรีสัชนาลัย	87
ภาพที่ 83 ชิ้นส่วนขอบปากเคลือบเขียว จากแหล่งเตาสู่โขทัย - ศรีสัชนาลัย	88
ภาพที่ 84 ชิ้นส่วนก้นของภาชนะเขียนลายสีดำและเคลือบขาว จากแหล่งเตาสู่โขทัย - ศรีสัชนาลัย	88
ภาพที่ 85 ฝาตลับเขียนลายคราม จากแหล่งเตาประเทศจีนสมัยราชวงศ์ชิง	89
ภาพที่ 86 ชิ้นส่วนถ้วยเขียนลายคราม จากแหล่งเตาประเทศจีนสมัยราชวงศ์ชิง	89
ภาพที่ 87 ชิ้นส่วนต่างๆของภาชนะเขียนลายคราม จากแหล่งเตาประเทศจีนสมัยราชวงศ์หมิง	90

สารบัญภาพลายเส้น

	หน้า
ภาพลายเส้นที่ 1 กระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้	91
ภาพลายเส้นที่ 2 กระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย	92
ภาพลายเส้นที่ 3 ตะปูจีน	93
ภาพลายเส้นที่ 4 ชั้นส่วนเศียรและพระวรกายของพระพุทธรูปสำริด	94
ภาพลายเส้นที่ 5 ชั้นส่วนค้ำมิดโลหะ	95
ภาพลายเส้นที่ 6 เริงเทียนทำจากโลหะ	96
ภาพลายเส้นที่ 7 เต้าปูนทำจากโลหะ	97
ภาพลายเส้นที่ 8 ชั้นส่วนลำตัว ตุ๊กตาดินเผา	98
ภาพลายเส้นที่ 9 ชั้นส่วนหัว ตุ๊กตาดินเผา	99
ภาพลายเส้นที่ 10 หม้อทะนนวนดินเผา	100
ภาพลายเส้นที่ 11 หม้อทะนนวนดินเผาขนาดเล็ก	101
ภาพลายเส้นที่ 12 รูปแบบขอบปากของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมือง(EW)	102
ภาพลายเส้นที่ 13 รูปแบบขอบปากของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมือง(SW)	103
ภาพลายเส้นที่ 14 รูปแบบขอบปากของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาประเทศจีน(PL)	104
ภาพลายเส้นที่ 15 รูปแบบลวดลายบนลำตัวของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมือง	105
ภาพลายเส้นที่ 16 รูปแบบลวดลายบนลำตัวของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาบ้านบางปูน	106
ภาพลายเส้นที่ 17 รูปแบบก้นของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมือง(EW)	107
ภาพลายเส้นที่ 18 รูปแบบก้นของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมือง(SW)	108
ภาพลายเส้นที่ 19 รูปแบบก้นของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาประเทศจีน(PL)	109
ภาพลายเส้นที่ 20 กระจุกเคลือบสีน้ำตาลดำ	110
ภาพลายเส้นที่ 21 กระจุกลายจุดสีดำ	111

สารบัญแผนผัง

	หน้า
แผนผังที่ 1 ผังบริเวณวัดชุมแสง สภาพก่อนการขุดแต่ง	112
แผนผังที่ 2 ผังบริเวณวัดชุมแสง(ผังหลุมขุดแต่ง) สภาพก่อนการขุดแต่ง	113
แผนผังที่ 3 รูปแปลน เจดีย์ประธาน สภาพก่อนการขุดแต่ง	114
แผนผังที่ 4 รูปด้านทิศเหนือและทิศตะวันออก สภาพก่อนการขุดแต่ง	115
แผนผังที่ 5 รูปด้านทิศใต้และทิศตะวันตก สภาพก่อนการขุดแต่ง	116
แผนผังที่ 6 รูปแปลน วิหาร สภาพก่อนการขุดแต่ง	117
แผนผังที่ 7 รูปด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้และทิศตะวันตก วิหาร สภาพก่อนการขุดแต่ง	118
แผนผังที่ 8 ผังบริเวณวัดชุมแสง สภาพหลังการขุดแต่ง	119
แผนผังที่ 9 รูปแปลน เจดีย์ประธาน สภาพหลังการขุดแต่ง	120
แผนผังที่ 10 รูปด้านทิศเหนือและทิศตะวันออก เจดีย์ประธาน สภาพหลังการขุดแต่ง	121
แผนผังที่ 11 รูปด้านทิศใต้และทิศตะวันตกเจดีย์ประธาน สภาพหลังการขุดแต่ง	122
แผนผังที่ 12 รูปแปลน วิหาร สภาพหลังการขุดแต่ง	123
แผนผังที่ 13 รูปด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้และทิศตะวันตก วิหาร สภาพหลังการขุดแต่ง	124
แผนผังที่ 14 รูปด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้และทิศตะวันตก กำแพงวัด(โบราณสถานหมายเลข 3) สภาพหลังการขุดแต่ง	125
แผนผังที่ 15 รูปด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้และทิศตะวันตก เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 4 - 5) สภาพหลังการขุดแต่ง	126
แผนผังที่ 16 รูปด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้และทิศตะวันตก เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 6 - 7) สภาพหลังการขุดแต่ง	127
แผนผังที่ 17 รูปด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้และทิศตะวันตก โบราณสถานหมายเลข 8 สภาพหลังการขุดแต่ง	128
แผนผังที่ 18 รูปแปลน โบราณสถานหมายเลข 9 - 10) สภาพหลังการขุดแต่ง	129
แผนผังที่ 19 รูปแปลน เจดีย์ประธาน แบบบูรณะ	130
แผนผังที่ 20 รูปด้านทิศเหนือและทิศตะวันออก เจดีย์ประธาน แบบบูรณะ	131
แผนผังที่ 21 รูปด้านทิศใต้และทิศตะวันตก เจดีย์ประธาน แบบบูรณะ	132

	หน้า
แผนผังที่ 22 รูปแปลน วิหาร แบบบูรณะ	133
แผนผังที่ 23 รูปด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้และทิศตะวันตก วิหาร แบบบูรณะ	134
แผนผังที่ 24 รูปด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้และทิศตะวันตก กำแพงวัด(โบราณสถานหมายเลข 3) แบบบูรณะ	135
แผนผังที่ 25 รูปด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้และทิศตะวันตก เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 4 - 5) แบบบูรณะ	136
แผนผังที่ 26 รูปด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้และทิศตะวันตก เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 6 - 7) แบบบูรณะ	137
แผนผังที่ 27 รูปด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้และทิศตะวันตก โบราณสถานหมายเลข 8 แบบบูรณะ	138
แผนผังที่ 28 รูปแปลน โบราณสถานหมายเลข 9 - 10) แบบบูรณะ	139
แผนผังที่ 29 รูปแปลน รูปด้าน เจดีย์ประธาน สมัยที่ 1 แบบวิเคราะห์	140
แผนผังที่ 30 รูปแปลน รูปด้าน เจดีย์ประธาน สมัยที่ 2 แบบวิเคราะห์	141
แผนผังที่ 31 รูปแปลน วิหาร สมัยที่ 1 แบบวิเคราะห์	142
แผนผังที่ 32 รูปด้านหน้า ด้านข้าง วิหาร สมัยที่ 1 แบบวิเคราะห์	143
แผนผังที่ 33 รูปแปลน วิหาร สมัยที่ 2 แบบวิเคราะห์	144
แผนผังที่ 34 รูปด้านหน้า ด้านข้าง วิหาร สมัยที่ 2 แบบวิเคราะห์	145
แผนผังที่ 35 แผนผังชั้นดิน (Soil Profile) ของหลุมขุดค้นTP. I	146

บทนำ

ความเป็นมาของโครงการ

วัดชุมแสงเป็นโบราณสถานภายในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาหรืออยู่ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบัน โบราณสถานแห่งนี้ได้ชำรุดทรุดโทรมลงไปตามกาลเวลา ถูกบุก รุกด้วยบ้านเรือนสิ่งปลูกสร้างของประชาชน กรมศิลปากรได้ตระหนักถึงความสำคัญของวัดชุมแสงจึง ให้มีการดำเนินงานอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมแสง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการปรับปรุงและพัฒนา ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โบราณสถานบึง พระรามและจัดทำรายงานการดำเนินงานอนุรักษ์ ดังนี้

1. งานอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมแสง (รายงานเล่มที่ 1)
2. งานอนุรักษ์โบราณสถานพระปรางค์มุนีวัดมหาธาตุ (รายงานเล่มที่ 2)
3. งานอนุรักษ์โบราณสถานพระที่นั่งเย็น (รายงานเล่มที่ 3)
4. งานปรับปรุงภูมิทัศน์และสาธารณูปโภคพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าอู่ทอง (รายงาน เล่มที่ 4)
5. งานอนุรักษ์โบราณสถานวัดพระราม(รายงานเล่มที่ 5)
6. งานปรับปรุงภูมิทัศน์และสาธารณูปโภคบึงพระราม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมไว้ซึ่งโบราณวัตถุสถาน อันเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติไทยให้คงอยู่สืบไป
2. เพื่อสงวนรักษาไว้ให้เป็นสถานที่ศึกษาหาความรู้ เป็นแนวทางในการศึกษาค้นศิลปะ และสถาปัตยกรรมของการก่อสร้างอาคารสมัยอยุธยา และการใช้วัสดุตลอดจนถึงวิธีการช่างต่างๆ ในสมัยนั้นให้เป็นที่ปรากฏอย่างชัดเจน
3. เพื่อศึกษาร่องรอยและหลักฐานของการอยู่อาศัยในบริเวณ โบราณสถานแห่งนี้ก่อนที่จะ มีการสร้างโบราณสถาน
4. เพื่อศึกษาชั้นดินที่แสดงถึงกิจกรรมในสมัยที่ก่อสร้างโบราณสถาน

5. เพื่อศึกษาวิเคราะห์โบราณวัตถุที่ได้จากการขุดค้น-ขุดแต่ง เพื่อนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับโบราณวัตถุที่เคยพบจากแหล่งโบราณคดีอื่นๆ อันอาจจะให้ข้อมูลใหม่ๆ เพิ่มขึ้น
6. เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลวิชาการด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ในการศึกษาและอ้างอิงต่อไป
7. เพื่อป้องกันการพังทลายของโบราณสถาน รวมทั้งป้องกันการบุกรุกทำลาย

ขอบเขตและรายละเอียดของงาน

การอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมแสง มีรายละเอียดของงานดังต่อไปนี้

1. การขุดค้นทางโบราณคดี ขนาด 3X3 เมตร จำนวน 1 หลุม
2. การขุดแต่งโบราณสถาน ปริมาตร 900 ลูกบาศก์เมตร
3. การบูรณะปฏิสังขรณ์โบราณสถานทุกแห่งที่ขุดพบ
4. จัดทำรายงานการอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมแสง

การจัดทำรายงานการอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมแสง เป็นรายงานเล่มที่ 1 ของโครงการข้างต้นดังกล่าวโดยมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานวัดชุมแสงอย่างละเอียด เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีของโบราณสถานแห่งนี้ต่อไป

พื้นที่ดำเนินการ

โบราณสถานวัดชุมแสง ตำบลประจักษ์ อำเภอมะนังศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีปฏิบัติงานและข้อกำหนดต่างๆ

ตามมาตรฐานงานโบราณคดีและมาตรฐานงานอนุรักษ์โบราณสถาน สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร

ระยะเวลาปฏิบัติงาน

ใช้เวลาปฏิบัติงานทั้งสิ้นจำนวน 300 วัน (ตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2547 ถึง 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548)

งบประมาณที่ได้รับ

เป็นส่วนหนึ่งของงบประมาณโครงการปรับปรุงและพัฒนาาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โบราณสถานบึงพระราม เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 39,200,000 บาท (สามสิบเก้าล้านสองแสนบาทถ้วน) โดยแยกเป็นงานอนุรักษ์โบราณสถาน วัดชุมแสง เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 2,666,500 บาท (สองล้านหกแสนหกหมื่นหกพันห้าร้อยบาทถ้วน)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1. สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
2. อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
3. สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้สามารถศึกษาลักษณะทางด้านสถาปัตยกรรมของโบราณสถานวัดชุมแสงได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการประวัติศาสตร์และโบราณคดีสมัยอยุธยา
2. ช่วยให้การศึกษาวัดชุมแสงของบริเวณที่ตั้งของโบราณสถานวัดชุมแสง แห่งนี้ กระจำจชัดขึ้น และอาจได้ข้อมูลเพิ่มเติมหรือข้อสรุปอันเป็นประโยชน์ในการศึกษาทางวิชาการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และโบราณคดีต่อไป
3. ช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโบราณสถาน ให้ดูสวยงามต่อผู้พบเห็น และเป็นการกำหนดขอบเขตโบราณสถานให้ชัดเจนมากขึ้น ป้องกันการบุกรุกทำลายโบราณสถาน
4. ช่วยสร้างทัศนคติและความเข้าใจอันดีงามในการอนุรักษ์โบราณสถาน ให้กับประชาชนโดยทั่วไปที่มีต่อกรมศิลปากร
5. ช่วยพัฒนาส่งเสริมให้โบราณสถานแห่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จะให้ทั้งความรู้ และความสวยงามแก่นักท่องเที่ยวทั่วไป
6. ช่วยสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลที่ให้ช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศ

บทที่ 1

การดำเนินงานขุดแต่งโบราณสถานและการขุดค้นทางโบราณคดี

1.1 ที่ตั้งและสภาพแวดล้อม

โบราณสถานวัดชุมแสงเป็นวัดร้าง ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา ตั้งอยู่ภายในเขตกำแพงเมืองพระนครศรีอยุธยา โดยสร้างอยู่ริมคลองมหาเถรไม้แซ่ฝั่งตะวันตก ฝั่งเดียวกันกับวัดญาณเสน และวัดหลังคาขาว ปัจจุบันพื้นที่แห่งนี้อยู่ในเขต ตำบลประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พิกัดแผนที่ ระวัง 5137 IV ลำดับชุด L 7017 พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พิกัด 690876 (แผนผังที่ 1)

มีอาณาเขตติดต่อกับนี้

ด้านทิศเหนือ	ติดต่อกับ	โบราณสถานวัดญาณเสนและบ้านเรือนประชาชน
ด้านทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	คลองมหาเถรไม้แซ่(เดิม)และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล(วิทยาเขตท่าवासกรี)
ด้านทิศใต้	ติดต่อกับ	คูน้ำและแนวถนนเจ้าพรหม
ด้านทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านเรือนประชาชน

1.2 ประวัติความเป็นมา

วัดชุมแสงแห่งนี้ไม่ปรากฏหลักฐานทางด้านเอกสารเกี่ยวกับประวัติการสร้าง มีชื่อปรากฏครั้งแรกใน แผนที่กรุงศรีอยุธยา ของพระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เดชะคุปต์ พ.ศ. 2466 - 2472)

มีความเชื่อว่าโบราณสถานแห่งนี้เป็นวัดที่เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ไชยเชษฐาธิราชวงศ์(เจ้าฟ้ากุ้ง) หรือต่อมาได้รับพระราชทานนามว่า เจ้าฟ้ากรมขุนเสนาพิทักษ์ หนีมาบวชเป็นพระภิกษุเมื่อคราวต้องโทษเพราะใช้พระแสงดาบฟันเอาเจ้าฟ้ากรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ แต่วัดดังกล่าวในพระราชพงสาวดารอยุธยา มีชื่อว่า วัดโคกแสง

โบราณสถานแห่งนี้ได้ประกาศการขึ้นทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 60 ตอนที่ วันที่ 20 กรกฎาคม 2486¹

1.3 สภาพปัจจุบันก่อนการขุดแต่ง

โบราณสถานวัดชุมแสง สภาพเดิมถูกบุกรุกโดยการก่อสร้างบ้านเรือนทับบนเนินโบราณสถาน โดยด้านทิศเหนือของวัดมีบ้านเรือนประชาชน จำนวน 4 หลัง สร้างติดต่อกันเป็นแนว เหนือบ้านเป็นสระน้ำขนาด 15 x 20 เมตร ด้านทิศตะวันออกเป็นคูน้ำซึ่งเดิมคือคลองมหาเถรไม้แช่ โดยสระน้ำและคลองมหาเถรไม้แช่ ปัจจุบันอยู่ในสภาพตื้นเขิน มีผักตบชวาและพืชพรรณ ไม้ น้ำขึ้นปกคลุม ส่วนด้านทิศใต้มีบ้านเรือน 2 หลัง สร้างทับบนซากวิหาร ที่ตั้งของวัดชุมแสง สร้างบนที่ราบลุ่มริมคลองมหาเถรไม้แช่ ประกอบกับสภาพพื้นที่แวดล้อมเป็นบ้านเรือนประชาชนและแนวถนนเจ้าพรหมที่ยกสูง จึงทำให้กลายเป็นบ่อที่ทิ้งระบายน้ำเสียของบ้านเรือนประชาชน เมื่อถึงฤดูฝน มีฝนตกมากๆ บริเวณโดยรอบโบราณสถานจะถูกน้ำท่วมสูงประมาณ 0.50 – 1.00 เมตร

โบราณสถานวัดชุมแสงประกอบด้วยเจดีย์ประธานทรงระฆังอยู่ในสภาพชำรุด ส่วนฐานปกคลุมด้วยดิน เป็นเนินลาดเทออกไปโดยรอบ ตั้งแต่ฐานชั้นล่างจนถึงชั้นองค์ระฆังได้ชำรุดหลุดหายไป ส่วนองค์ระฆังยังเหลือหลักฐานเพียงครึ่งองค์ จากนั้นจึงเป็นชั้นบัลลังก์รูปแปดเหลี่ยม ก้านฉัตรปล้องโฉน ตามลำดับ ส่วนปลียอดหักหายไป(แผนผังที่ 3 - 5)

ด้านหน้า(ทิศตะวันออก)ยังปรากฏซากวิหารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า บนฐานชุกชีของวิหารยังปรากฏพระประธานปูนปั้นประทับนั่ง ประดิษฐานอยู่ หน้าตักกว้างประมาณ 2.80 เมตร ด้านหลังมีร่องรอยการลักขุดเจาะจนสังเกตเห็นส่วนที่เคยมีแกน ไม้ มาก่อน องค์พระประธานมีสภาพชำรุดเสียหายหักหลุดออกและตกลงอยู่ด้านซ้ายขององค์พระ ลักษณะเศียรที่เหลือเพียงเป็น โกลนไม่มีพระพักตร์ที่ปั้นปูนซึ่งกะเทาะหลุดหายไป(แผนผังที่ 6 - 7 ,ภาพที่ 1 - 5)

1.4 การวางผังหลุมขุดแต่ง ขุดค้นทางโบราณคดี(แผนผังที่ 2)

การวางผังหลุมขุดแต่ง ใช้ระบบตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัส (GRID SYSTEM) ขนาด 5X5 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการทั้งหมด กำหนดจุดตายตัว (FIXED POINT) ของผังทั้งหมด ไว้ตรงกึ่งกลางฐานชุกชีขององค์พระประธาน จากจุดกำหนดตายตัว วางเส้นแกน (BASE LINE) ในแนวทิศเหนือ-ใต้

¹ กรมศิลปากร. ทะเบียนโบราณสถานในหน่วยศิลปากรที่ 1.. (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. สัมพันธ์พานิช , 2537), หน้า 164.

และแนวตะวันออก-ใต้ โดยเส้นแกนจะตัดกันที่จุด FIXED POINT พอดี ในการตีผังหลุมชุดแต่งจะทำ หลุมไม้ไว้ทุกตำแหน่ง สามารถแบ่งพื้นที่โบราณสถานวัดชุมแสงออกเป็น 4 ZONE ดังนี้ (แผนผังที่ 2)

ZONE 1 - ครอบคลุมพื้นที่ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ การเรียกชื่อหลุมชุดแต่งคือ 1N1E,1N2E,.....,2N1E..... ตามลำดับ

ZONE 2 - ครอบคลุมพื้นที่ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ การเรียกชื่อหลุมชุดแต่งคือ 1S1E,1S2E,.....,2S1E..... ตามลำดับ

ZONE 3 - ครอบคลุมพื้นที่ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ การเรียกชื่อหลุมชุดแต่งคือ 1S1W, 1S2W,...,2S1W... ตามลำดับ

ZONE 4 - ครอบคลุมพื้นที่ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ การเรียกชื่อหลุมชุดแต่งคือ 1N1W, 1N2W,...,2N1W... ตามลำดับ

การขุดตรวจและขุดค้นทางโบราณคดีที่โบราณสถานวัดชุมแสงครั้งนี้จำนวน 1 หลุม ขนาด 3 X 3 เมตร โดยกำหนดพื้นที่ขุดค้นตามผังบริเวณในการขุดแต่ง ZONE 2 คือ หลุมขุดค้น 2S1E อยู่ในพื้นที่ด้านใต้ของวิหารวัดชุมแสง

1.5 เทคนิคการขุดแต่งและขุดค้นทางโบราณคดี

การขุดค้นและขุดแต่งโบราณสถานวัดชุมแสงใช้เทคนิควิชาการโบราณคดีอย่างเคร่งครัด โดยใช้เครื่องมือประเภทจอบ เสียม อีเตอร์ และเกรียง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของโบราณสถานและโบราณวัตถุที่พบหรือตามดุลยพินิจของนักโบราณคดี

- 1.5.1 ในการขุดค้นและการขุดแต่งทางโบราณคดี ได้ปฏิบัติตามเทคนิควิชาการโบราณคดีอย่างเคร่งครัด
- 1.5.2 เก็บโบราณวัตถุทุกชิ้นที่พบในแต่ละชั้นดินอย่างละเอียด ซึ่งบางกรณีได้ร่อนดินเพื่อเก็บโบราณวัตถุขนาดเล็กด้วย
- 1.5.3 การขุดค้นจะขุดตามระดับชั้นดินสมบูรณ์ ลึกครั้งละไม่เกิน 20 เซนติเมตร หรือขุดค้นตามระดับชั้นดินธรรมชาติแล้วแต่กรณี โดยขุดจนถึงระดับที่ไม่พบโบราณวัตถุ (STERILE) ซึ่งหลุมขุดค้นมีระดับชั้นSTERILE ลึกประมาณ 1.50เมตรจากระดับผิวดิน สำหรับงานขุดแต่ง ได้ขุดจนถึงระดับพื้นใช้งานเดิม ซึ่งลึกประมาณ 50 เซนติเมตร โดยเฉลี่ยจากระดับผิวดินเดิม
- 1.5.4 ในการขุดแต่งโบราณสถานวัดชุมแสง มีการขุดหลุมตรวจสอบการวางรากฐานของโบราณสถาน บริเวณติดฐานเจดีย์ประธานด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ขนาด 1

X 1 เมตร จำนวน 1 หลุม และพบว่ามีการก่อสร้างทับซ้อนกัน 2 สมัย โดยจะขุดแต่งยึดหลักฐานงานก่อสร้างครั้งสุดท้าย แต่ได้ทำการขุดแต่งศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมของสมัยที่ 1 ที่ถูกทับซ้อน และได้นำข้อมูลดังกล่าวมาทำแบบสันนิษฐานโบราณสถานวัดชุมแสง ในสมัยที่ 1 และสมัยที่ 2

- 1.5.5 การขุดแต่งโบราณสถานวัดชุมแสง มีการขุดหลุมตรวจสอบน้ำ (TRENCH) ทั้งสี่ด้าน เพื่อหาแนวหรือขอบเขตโบราณสถาน ก่อนทำการขุดแต่งโบราณสถาน
- 1.5.6 ดิน อิฐหัก กระเบื้อง เศษวัสดุสิ่งของต่างๆ ที่เหลือจากการปฏิบัติงานได้นำไปทิ้งในพื้นที่ ที่กำหนดไว้
- 1.5.7 วิธีปฏิบัติด้านเทคนิควิชาการ หรือการปฏิบัติงานอื่นใดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ แต่เป็นประโยชน์ต่องานวิชาการ โบราณคดีและต่อราชการ ได้อยู่ในดุลยพินิจของนักโบราณคดีผู้ควบคุมงาน หรือกรรมการตรวจการจ้าง ซึ่งทางผู้ปฏิบัติงาน ยินดีปฏิบัติตามโดยปราศจากเงื่อนไขใดๆ

1.6 วิธีการเก็บหลักฐานและบันทึกข้อมูลของการขุดแต่ง - ขุดค้นทางโบราณคดี

1.6.1 การเก็บข้อมูลทางโบราณคดี ได้มีการบันทึกอย่างละเอียดเป็นลายลักษณ์อักษร แผนผังและภาพถ่าย และออกแบบฟอร์มต่างๆ เพื่อช่วยในการบันทึกตามความเหมาะสมกับลักษณะงานและหลักฐานทางโบราณคดี ดังต่อไปนี้

- บันทึกประจำวัน (Diary Record)
- บัญชีโบราณวัตถุชิ้นสำคัญ (Small Finds List)
- บัญชีของที่พบ (Bag List)
- ตารางการศึกษาเศษภาชนะดินเผา
- แบบบันทึกภาพถ่าย (Photo List)

สำหรับการขุดค้นทางโบราณคดีได้เพิ่มแบบฟอร์ม ดังต่อไปนี้

- แบบบันทึกการปฏิบัติงานขุดค้นแต่ละระดับ

1.6.2 โบราณวัตถุชิ้นสำคัญได้ทำความสะอาดด้วยวิธีที่เหมาะสมกับวัสดุแต่ละชนิด แล้วบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการพบอย่างละเอียด ซึ่งการเขียนลงเก็บโบราณวัตถุมีรายละเอียดดังนี้คือ ชื่อโครงการ, ชื่อโบราณสถาน, ตำแหน่งที่พบ, ระดับ, ชื่อโบราณวัตถุ, วันที่พบ ยกตัวอย่าง เช่น

AY'47
วัดชุมแสง
GRID 1N3E
30 CMDT
กระเบื้องมุงหลังคา
28 พฤษภาคม 2547

การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการพบคังกล่าว บางกรณีถ้าหากไม่สามารถใส่ถุงที่เหมาะสม จะเขียนลงแผ่นกระดาษหุ้มพลาสติก ผูกติดกับโบราณวัตถุไว้

1.6.3 โบราณวัตถุชิ้นที่บอบบาง หรือเปราะได้ใช้กระดาษหรือวัสดุที่อ่อนนุ่มหุ้มไว้ แล้วเก็บใส่กล่องพลาสติกใสตามขนาดที่เหมาะสม

1.6.4 โบราณวัตถุและชิ้นส่วนโบราณสถานที่ยพบจากการปฏิบัติงานทางโบราณคดี ได้ทำความสะอาด และเก็บรักษาไว้ในถุงพลาสติก กล่องพลาสติก ตามความเหมาะสม และทำทะเบียนโบราณวัตถุทั้งหมดมอบให้กรมศิลปากร ส่วนอิฐ หรือส่วนประกอบซึ่งเป็นวัสดุก่อสร้างของโบราณสถานต่างๆ ได้แยกประเภท แยกขนาด ทำความสะอาดแล้วเก็บรักษาไว้ในพื้นที่โบราณสถานวัดชุมแสงอย่างเป็นระเบียบ เพื่อเตรียมไว้ใช้ในการบูรณะต่อไป

1.6.5 ทำการศึกษาชั้นดินทางโบราณคดี และเก็บตัวอย่างดินในแต่ละชั้นดินพร้อมบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด

1.6.6 การทำผังชั้นดินทางโบราณคดีจะทำทั้ง 4 ด้าน ลงในกระดาษไขเขียนแบบขนาด A3 กำหนดมาตราส่วน 1:25

บทที่ 2

สภาพโบราณสถานภายหลังการขุดแต่ง

การดำเนินงานขุดแต่งโบราณสถาน ภายหลังจากการขุดแต่งนำดินและเศษอิฐหักกากปูนที่ปกคลุมโบราณสถานทั้งหมดออก ผลการศึกษาลักษณะรูปแบบสถาปัตยกรรมของโบราณสถาน มีดังนี้

2.1 การจัดวางแผนผัง

สภาพโดยทั่วไปโบราณสถานวัดชุมแสงแห่งนี้ ตั้งอยู่ริมคลองมหาเถรไม้แช่ไหลซึ่งผ่านหน้าวัดในอดีตเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ นอกจากนี้ด้านทิศใต้ของวัดชุมแสงยังมีแนวถนนโบราณตัดผ่านชื่อว่าถนนตลาดเจ้าพรหม ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมอีกเส้นทางหนึ่งที่จะเดินทางมาสู่วัดชุมแสงแห่งนี้(แผนผังที่ 8)

แผนผังวัดตั้งหันหน้าไปทางทิศตะวันออก โดยมีการวางตำแหน่งอาคารหลักของผังในแนวแกนทิศตะวันออก-ตะวันตก แผนผังของสถาปัตยกรรมหลัก ได้แก่ วิหาร ได้ถูกกำหนดให้หันหน้าไปสูทิศตะวันออก ด้วยการจัดวางตำแหน่งพระพุทธรูปประธานให้หันพระพักตร์สูทิศตะวันออก โดยมีเจดีย์ประธานตั้งอยู่ทางด้านหลังของวิหารทางทิศตะวันตก ส่วนเจดีย์รายด้านหน้าวิหารเชื่อว่าสร้างขึ้นมาในภายหลังเพราะวางตัวอย่างไม่เป็นระเบียบ โดยสิ่งก่อสร้างทั้งหมดเหล่านี้จะล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว อีกชั้นหนึ่ง ส่วนคูน้ำที่ล้อมรอบวัดยังไม่มีหลักฐานที่ชัดเจน ปัจจุบันเหลือหลักฐานทางด้านตะวันออก(คลองมหาเถรไม้แช่) ด้านทิศเหนือซึ่งมีสภาพเป็นสระน้ำ และด้านทิศใต้เป็นคลองเลียบบนเจ้าพรหม ส่วนด้านทิศตะวันตกเป็นที่ตั้งของบ้านเรือนประชาชน

2.2 เจดีย์ประธาน(โบราณสถานหมายเลข 1)

เป็นเจดีย์ทรงระฆังบนฐานปัทม์ทรงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 14.0 เมตร ต่อมามีการบูรณะปฏิสังขรณ์เจดีย์แห่งนี้ ได้มีการปรับเปลี่ยนฐานเจดีย์ให้เป็นฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดประมาณ 13 x 13 เมตร ก่อพอกทับฐานทรงกลมเดิม ปัจจุบันฐานเจดีย์ดังกล่าวอยู่ในสภาพชำรุดเหลือหลักฐานของชั้นอิฐก่อของฐาน สูงประมาณ 0.30 - 0.50 เมตร เหนือขึ้นไปจนถึงชั้นองค์ระฆัง มีระยะความสูงประมาณ 8.00 เมตร มีสภาพชำรุดจนทำให้ไม่เห็นลักษณะทางสถาปัตยกรรมขององค์เจดีย์ในส่วนนี้ได้

องค์ระฆังสภาพมีชำรุดเหลือเพียงครึ่งองค์ ด้านตะวันตกได้ชำรุดพังทลายหายไป บัลลังก์รูปแปดเหลี่ยม ก้านฉัตร ปล้องโฉน ส่วนปลียอดหักหายไป โดยรวมความสูงขององค์เจดีย์เท่าที่เหลือมีประมาณ 15.00 เมตร(แผนผังที่ 9 – 11,ภาพที่ 6)

2.3 วิหาร(โบราณสถานหมายเลข 2)

เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดประมาณ 11.50 x 20.00 เมตร หันหน้าไปทางทิศตะวันออก สภาพพังทลายเหลือเพียงฐาน ฐานอาคารเป็นฐานเขียง สูงประมาณ 0.50 – 0.80 เมตร มีทางขึ้นอาคารสองข้างซ้าย – ขวา(ด้านเหนือ - ใต้) ภายในมีฐานชุกชีขนาด 4 x 7.80 เมตร บนฐานชุกชีของวิหารยังปรากฏพระประธานปูนปั้นประทับนั่งปางสมาธิ(?)ประดิษฐานอยู่ หน้าตักกว้างประมาณ 2.80 เมตร ด้านหลังมีร่องรอยการลักขุดเจาะสังเกตเห็นได้ถึงส่วนที่เคยมีแกนไม้มาก่อน องค์พระประธานมีสภาพชำรุดเหลือเพียงพระเศียรและพระวรกาย ส่วนเศียรหักหลุดออกและได้ตกลงอยู่ด้านซ้ายขององค์พระ ลักษณะเศียรที่เหลือเพียงเป็น โกลนไม่มีพระพักตร์ที่ปั้นปูนซึ่งกะเทาะหลุดหายไป ยังมีชิ้นส่วนอื่นๆ ของพระประธานปูนปั้นชำรุดตกกระจายอยู่โดยรอบองค์ และพบชิ้นส่วนหน้าตักพระพุทธรูปหินทราย 5-6 ชิ้น เศียรพระสาวกปูนปั้น 2 เศียร

เสาอาคารมี 2 แถว แถวละ 4 ต้น เป็นเสาสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 0.50 x 0.50 เมตร และยังมีหลักฐานของเสาอาคารอีกชุดหนึ่ง เป็นเสาทรงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.70 เมตร อยู่ในระดับซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นฐานเสาของการก่อสร้างครั้งที่ 1 (แผนผังที่ 12 – 13,ภาพที่ 15 - 18)

2.4 แนวกำแพงวัด(โบราณสถานหมายเลข 3)

จากการขุดแต่งได้พบแนวกำแพงวัดบริเวณมุมทิศตะวันออกเฉียงใต้ กำแพงด้านทิศตะวันออกมีความยาวส่วนที่เหลือ ประมาณ 20.50 เมตรกำแพงด้านทิศใต้มีความยาวส่วนที่เหลือ ประมาณ 7.50 เมตรส่วนกำแพงด้านอื่นๆ สันนิษฐานว่าได้ถูกรื้อทำลายหายไปหมด สภาพแนวกำแพงที่พบเหลือเพียงฐานรากกว้างประมาณ 1.10 เมตร มีความยาวเท่าที่เหลือประมาณ 28.00 เมตร(แผนผังที่ 14, ภาพที่ 21)

2.5 เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 4-7)

เหลือหลักฐานเพียงชั้นฐานเชิงรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดต่างๆ กัน สภาพคล้ายกันทั้ง 4 องค์ ก่อด้วยอิฐสอปูน เจดีย์รายหมายเลข 4-6 ตั้งเรียงกันด้านหน้าวิหาร(ด้านทิศตะวันออก) ส่วนเจดีย์รายหมายเลข 7 ตั้งอยู่ด้านทิศเหนือของวิหาร(ภาพที่ 19) ขนาดของเจดีย์ต่างๆ มีดังนี้

เจดีย์รายหมายเลข 4 ขนาด 1.00 x 1.00 เมตร สูงประมาณ 30 เซนติเมตร(แผนผังที่ 15)

เจดีย์รายหมายเลข 5 ขนาด 1.00 x 1.00 เมตร สูงประมาณ 20 เซนติเมตร(แผนผังที่ 15)

เจดีย์รายหมายเลข 6 ขนาด 1.20 x 1.20 เมตร สูงประมาณ 20 เซนติเมตร(แผนผังที่ 16)

เจดีย์รายหมายเลข 7 ขนาด 1.50 x 1.50 เมตร สูงประมาณ 30 เซนติเมตร(แผนผังที่ 16)

2.6 โบราณสถานหมายเลข 8

เป็นซากโบราณสถานเหลือชั้นอิฐก่อ 2-3 แถว ขนาดประมาณ 1.20 x 2.20 เมตร มีความสูงประมาณ 0.10-0.15 เมตร ก่อด้วยอิฐสอดิน(?) ไม่ทราบรูปทรงและวัตถุประสงค์การใช้งานที่แน่ชัด ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของวิหาร ใกล้กับเจดีย์รายหมายเลข 7 (แผนผังที่ 17)

2.7 โบราณสถานหมายเลข 9

เป็นพื้นปูอิฐ(?) มีความยาวประมาณ 26.00 เมตร ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของเจดีย์ประธาน การขุดแต่งในครั้งนี้นี้ยังไม่สามารถบอกถึงวัตถุประสงค์การใช้งานของพื้นปูอิฐ(?) ดังกล่าวได้ ซึ่งสันนิษฐานว่าเดิมน่าจะเป็นแนวกำแพงวัดแต่ภายหลังไม่ได้มีการใช้งานและโดนปรับเปลี่ยนไปเป็นพื้นลานวัด(?) (แผนผังที่ 18,ภาพที่ 22)

2.8 โบราณสถานหมายเลข 10

ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของเจดีย์ประธาน(ห่างจากฐานประมาณ 2 เมตร) สภาพเหลือเพียงอิฐปูพื้น 2 ชั้น ขนาดประมาณ 2 x 4 เมตร ซึ่งโบราณสถานหลังนี้ในสมัยต่อมาไม่ได้มีการใช้งาน เพราะมีการนำเอาเศษอิฐหักมาปูทับอีกที ซึ่งระดับพื้นอิฐที่ปูเป็นระดับพื้นใช้งานในสมัยหลังสุด(แผนผังที่ 18)

บทที่ 3

โบราณวัตถุที่พบจากการขุดแต่ง

จากการขุดแต่งทางโบราณคดีของโบราณสถานวัดชุมแสงนั้นพบโบราณวัตถุประเภทต่างๆ จำนวนหนึ่งซึ่งมีปริมาณไม่มากนัก และจากการนำไปศึกษาวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบ สามารถแบ่งประเภทของโบราณวัตถุที่พบออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

- 3.1 โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรม
- 3.2 โบราณวัตถุประเภทรูปเคารพทางศาสนา
- 3.3 โบราณวัตถุประเภทเงินตรา
- 3.4 โบราณวัตถุประเภทอาวุธ
- 3.5 โบราณวัตถุประเภทเครื่องมือเครื่องใช้
- 3.6 โบราณวัตถุประเภทอื่นๆ
- 3.7 โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ
- 3.8 โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาต่างประเทศ

3.1 โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรม

จากการขุดแต่งโบราณสถานวัดชุมแสง พบโบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรมจำนวนเล็กน้อย ส่วนมากโบราณวัตถุที่พบมักทำจากวัสดุต่างชนิดกัน คือ ดินเผา และ โลหะเป็นต้น โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรมที่พบสามารถแยกออกเป็นประเภทต่างๆ และแยกประเภทตามวัสดุที่ใช้ทำได้ดังนี้

3.1.1 โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ทำจากดินเผา

3.1.1.1 กระเบื้องมุงหลังคาดินเผา

จากการขุดแต่งพื้นที่โบราณสถานวัดชุมแสง พบกระเบื้องมุงหลังคาดินเผาเพียงประเภทเดียวเท่านั้น โดยกระเบื้องมุงหลังคาที่พบจะทำมาจากดินเหนียวเผาไฟในอุณหภูมิ 800 – 1,150 องศาเซลเซียส กระเบื้องมุงหลังคาดินเผาที่พบมีลักษณะรูปแบบและขนาดดังนี้

- กระเบื้องมุงหลังคาดินเผาประเภทกระเบื้องกาบกล้วย

กระเบื้องมุงหลังคาดินเผาประเภทกระเบื้องกาบกล้วย มีรูปแบบและลักษณะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้ และ กระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย

- กระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้ (ภาพที่ 58) (ภาพลายเส้นที่ 1) จะมีลักษณะเป็นกระเบื้องที่มีรูปร่างกระบอกผ่าซีก (โค้งเป็นลอน หรือ เป็นแบบกาบกล้วย) ส่วนหัวหรือส่วนบนจะมีเคียวหรือขอเป็นแท่ง หรือ งวงยาว ใช้สำหรับเกี่ยวเกาะกับระแนงไม้ บนชั้นหลังคา ขนาดโดยทั่วไปของกระเบื้องมุงหลังคาชนิดนี้ที่มีสภาพสมบูรณ์จะมีขนาด ความยาวประมาณ 25 – 28 เซนติเมตร ส่วนหัวของกระเบื้องกว้างประมาณ 8 – 10 เซนติเมตร ส่วนปลายของกระเบื้องมีความกว้างประมาณ 13 – 14 เซนติเมตร ส่วนขอหรือวงกระเบื้องยาวประมาณ 6 เซนติเมตร ความหนาของกระเบื้องประมาณ 1 – 1.2 เซนติเมตร

- กระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย (ภาพที่ 59) (ภาพลายเส้นที่ 2) จะมีลักษณะเป็นแผ่นกระเบื้องรูปทรงสี่เหลี่ยม ส่วนหัวแคบส่วนปลายกว้าง ยกขอบขึ้นทั้งสองข้าง (บริเวณด้านข้างทั้งสองข้างของขอบกระเบื้อง) ส่วนบนหรือส่วนหัวของกระเบื้องจะมีขอหรือเคียวสำหรับเกี่ยวหรือเกาะกับระแนงไม้หรือคร่าวของบนชั้นหลังคา ขนาดโดยทั่วไปของกระเบื้องมุงหลังคาชนิดนี้ที่มีสภาพสมบูรณ์จะมีขนาด ความยาวประมาณ 22 – 24 เซนติเมตร ส่วนหัวของกระเบื้องกว้างประมาณ 15 – 16 เซนติเมตร ส่วนปลายของกระเบื้องมีความกว้างประมาณ 11 – 12 เซนติเมตร ส่วนขอหรือวงกระเบื้องยาวประมาณ 2 เซนติเมตร ความหนาของกระเบื้องประมาณ 1 – 1.2 เซนติเมตร กระเบื้องกาบกล้วยทั้งสองชนิดนี้ เวลาใช้มุงหลังคาจะใช้ร่วมกัน โดยจะใช้กระเบื้องกาบกล้วยตัวเมียวางหงาย (ยกขอบขึ้นทางด้านบน) ขึ้นมา ซึ่งเคียว/ขอของกระเบื้องกาบกล้วยตัวเมียจะเกี่ยวหรือเกาะกับระแนงไม้หรือคร่าวบนชั้นหลังคา จากนั้นจึงใช้กระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้ วางทับ(หรือวางครอบทับบนขอบด้านใดด้านหนึ่งของกระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย ซึ่งกระเบื้องกาบกล้วยตัวเมียหนึ่งแผ่น จะใช้ร่วมกับกระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้จำนวน 2 แผ่น โดยกระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้แต่ละแผ่นจะวางครอบทับลงบนขอบของกระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย โดยจะวางเรียงซ้อนทับกันลงมา มีลักษณะเป็นลอน ส่วนพื้นของกระเบื้องกาบกล้วยตัวเมียจะมีลักษณะเป็นร่องสำหรับระบายน้ำบนหลังคา) ลงบนขอบที่ยกขึ้นมาของกระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย วางเรียงซ้อนทับกันลงมา ส่วนบริเวณชายคานั้นส่วนมากมักใช้กระเบื้องเชิงชาย (กระเบื้องหน้าอุด รูปทรงสามเหลี่ยม) มุงอุดทับบนชายหลังคา เพื่อป้องกันนก หนู หรือ ค้างคาวเข้าไปทำรังอยู่อาศัย

จากการชุดแต่งโบราณสถานวัดชุมแสงพบกระเบื้องมุงหลังคาประเภทนี้กระจายตัวอยู่ทั่วไปตามฐานอาคารส่วนมากจะพบเพียงเศษชิ้นส่วนของกระเบื้องมุงหลังคา และ ไม่พบกระเบื้องเชิงชายหรือกระเบื้องหน้าอุดที่ใช้อุดชายหลังคา ปริมาณของกระเบื้องกาบกล้วยที่พบจะมีปริมาณ ของ

กระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้ จำนวน 14 ชิ้น น้ำหนัก 764 กรัม ปริมาณของกระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย จำนวน 22 ชิ้น น้ำหนัก 1,750 กรัม (ดูรายละเอียดจากตารางแสดงรายละเอียดโบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรม)

3.1.2 โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ทำจากโลหะ

โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ทำจากโลหะ ที่พบบริเวณพื้นที่ขุดแต่งโบราณสถานวัดชุมแสง บริเวณกริด 3N4E ที่พบเป็นตะปูเหล็ก จำนวน 1 ชิ้น มีปลายแหลมข้างเดียว ตรงหัวเป็นปุ่มสำหรับใช้ขันตอกมีขนาดความยาวประมาณ 10 เซนติเมตร หนาประมาณ 0.5-1 เซนติเมตร (ภาพที่ 60) (ภาพถ่ายเส้นที่ 3) ตะปูเหล็กที่พบนี้ใช้สำหรับยึดเครื่องไม้บนหลังคา ตะปูนี้บางครั้งเรียกว่า “ตะปูปลิงปีเหล่า” (ดูรายละเอียดจากตารางแสดงรายละเอียดโบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรม)

3.2 โบราณวัตถุประเภทรูปเคารพทางศาสนา

3.2.1 โบราณวัตถุประเภทรูปเคารพทางศาสนาที่ทำจากดินเผา

จากการขุดแต่งพบโบราณวัตถุประเภทรูปเคารพทางศาสนาที่ทำจากดินเผาจำนวน 3 ชิ้น บริเวณ กริด 2N1W หมายเลขทะเบียน 001 คือชิ้นส่วนดินหุ่นส่วนฐานของพระพุทธรูป มีขนาด ความหนาประมาณ 1.8 เซนติเมตร น้ำหนัก 160 กรัม (ภาพที่ 61)

3.2.2 โบราณวัตถุประเภทรูปเคารพทางศาสนาที่ทำจากโลหะ

จากการขุดแต่งพบโบราณวัตถุประเภทรูปเคารพทางศาสนาที่ทำจากโลหะสำริด จำนวน 1 ชิ้น พบบริเวณ กริด 1N3W หมายเลขทะเบียน 001 คือชิ้นส่วนของเศียรและลำตัวของพระพุทธรูปสำริด มีขนาด กว้าง 4 เซนติเมตร สูง 6.6 เซนติเมตร หนา 2 เซนติเมตร น้ำหนัก 60 กรัม ชิ้นส่วนเศียรพระพุทธรูปสำริด มีลักษณะพระเกศเป็นยอดดอกบัวตูม ส่วนลำตัวครองจีวรห่มคลุม (ภาพที่ 62) (ภาพถ่ายเส้นที่ 4)

3.3 โบราณวัตถุประเภทเงินตรา

3.3.1 หอยเบี้ย

จากการขุดแต่งโบราณสถานวัดชุมแสง พบหอยเบี้ยหรือเบี้ยจัน จำนวน 2 ชิ้น (ภาพที่ 63) พบบริเวณกริด 1S1E หมายเลขทะเบียน 001 จำนวน 1 ชิ้น และบริเวณกริด 1S4E หมายเลขทะเบียน 002 จำนวน 1 ชิ้น หอยเบี้ยหรือเบี้ยจัน เป็นเปลือกหอยน้ำเค็มชนิดหนึ่ง คาบเกี่ยวในสกุล *Cypraea* วงศ์ *cypracidae* ลักษณะมีเปลือกแข็ง ผิวเป็นมัน ท้องแบน ช่องปากยาวแคบ และไปสุดตอนปลายทั้ง 2 ข้าง แบบลำราง ริมปากทั้งสองข้างหยักหรือมีฟัน ไม่มีฝาปิด

สำหรับหอยเบี้ยที่นิยมในสมัยโบราณเป็นหอยเบี้ยชนิด *Cypraea Moneta* ที่เรียกว่า “เบี้ยจัน หรือ เบี้ยจักจัน” และชนิด *Cypraea Annulus* ที่เรียกว่า “เบี้ยแก้ว หรือ เบี้ยนาง” แทนเงินตราชั้นต่ำชั้นเปลือกย่อยที่สุด มีหลักฐานทางเอกสารในสมัยอยุธยาตอนปลายสมัยสมเด็จพระเพทราชา โดยนายแกมเฟอร์ บันทึกว่าอัตราแลกเปลี่ยน 100 เบี้ย เท่ากับ 1 อัฐ และ 1 เฟื้อง เท่ากับ 500-800 เบี้ย และได้ประกาศเลิกใช้เบี้ยจันในสมัยรัชกาลที่ 4 อัตราแลกเปลี่ยนเบี้ยจันจะมีขึ้นมีลง ขึ้นอยู่กับปริมาณความมากน้อยของหอยเบี้ย ที่ส่วนใหญ่ถูกนำเข้ามาโดยพ่อค้าชาวอินเดียที่เข้ามาค้าขาย ซึ่งมักจะนำมาจากหมู่เกาะฟิลิปปินส์ หรือ หมู่เกาะมัลดีฟในมหาสมุทรอินเดีย

3.4 โบราณวัตถุประเภทอาวุธ

3.4.1 ลูกกระสุนที่ทำจากดินเผาและลูกกระสุนที่ทำจากโลหะ

- ลูกกระสุนดินเผาพบจำนวน 1 ชิ้น พบบริเวณกริด 2N2E หมายเลขทะเบียน 001 มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3.2 เซนติเมตร น้ำหนัก 40 กรัม

- ลูกกระสุนโลหะพบจำนวน 1 ชิ้น พบบริเวณกริด 2N1W หมายเลขทะเบียน 002 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 7 เซนติเมตร น้ำหนัก 1,300 กรัม (ภาพที่ 64)

3.4.2 มีด

จากการขุดแต่งบริเวณกริด 1S4E พบชิ้นส่วนของค้ำมีดที่ทำจากโลหะ จำนวน 1 ชิ้น หมายเลขทะเบียน 003 ชิ้นส่วนค้ำมีดที่พบมีสภาพชำรุดมีสนิมขึ้น มีขนาดความยาว 6.5 เซนติเมตร ความหนา 1.4 เซนติเมตร น้ำหนัก 40 กรัม (ภาพที่ 65) (ภาพลายเส้นที่ 5)

3.5 โบราณวัตถุประเภทเครื่องมือเครื่องใช้

3.5.1 เชิงเทียนโลหะ

เชิงเทียนทำจากโลหะทองเหลือง พบบริเวณ กริด 1S4E หมายเลขทะเบียน 001 จำนวน 1 ชิ้น มีขนาดความกว้างส่วนปลาย 2 เซนติเมตร ขนาดความกว้างส่วนฐาน 2 เซนติเมตร ยาว 19 เซนติเมตร หนา 0.1 เซนติเมตร น้ำหนัก 100 กรัม (ภาพที่ 66) (ภาพถ่ายเส้นที่ 6)

3.5.2 เ้าปูนโลหะ

เ้าปูนทรงกระปุกทำจากโลหะสำริด พบบริเวณ กริด 1S2W หมายเลขทะเบียน 002 จำนวน 1 ชิ้น มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปาก 3.4 เซนติเมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางก้น 5 เซนติเมตร สูง 7.2 เซนติเมตร หนา 0.2 เซนติเมตร น้ำหนัก 155 กรัม (ภาพที่ 67) (ภาพถ่ายเส้นที่ 7)

3.6 โบราณวัตถุประเภทอื่นๆ

- ตุ๊กตาดินเผา พบบริเวณ กริด 3N3E หมายเลขทะเบียน 001 จำนวน 1 ชิ้น มีสภาพชำรุด เหลือเฉพาะชิ้นส่วนลำตัว มีขนาด สูง 4.5 เซนติเมตร หนา 2.7 เซนติเมตร น้ำหนัก 50 กรัม (ภาพที่ 68) (ภาพถ่ายเส้นที่ 8)

- ตุ๊กตาดินเผา พบบริเวณ กริด 4N3E หมายเลขทะเบียน 002 จำนวน 1 ชิ้น มีสภาพชำรุด เหลือเฉพาะส่วนหัว มีขนาด สูง 4.9 เซนติเมตร หนา 4 เซนติเมตร น้ำหนัก 95 กรัม (ภาพที่ 68) (ภาพถ่ายเส้นที่ 9)

3.7 โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ

จากการขุดแต่งโบราณสถานวัดชุมแสง พบภาชนะดินเผาและเศษภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ มีทั้งเนื้อดิน (Earthen ware) ที่เผาไฟในอุณหภูมิ 850-1,150 องศาเซลเซียส และเนื้อแกร่ง /เนื้อหิน (Stone ware) ที่เผาไฟในอุณหภูมิ 1,150 องศาเซลเซียสขึ้นไป ภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ ได้แก่ แหล่งเตาพื้นเมือง แหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี แหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี และแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ปริมาณเศษภาชนะดินเผาที่พบจากแหล่งเตาต่างๆ ที่ผลิตภายในประเทศมีดังนี้

ตารางแสดงปริมาณเศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาภายในประเทศ

แหล่งเตา	เนื้อดินธรรมดา (Earthen ware)		เนื้อแกร่ง/เนื้อหิน (Stone ware)		รวม	
	จำนวน (ชิ้น)	น้ำหนัก (กรัม)	จำนวน (ชิ้น)	น้ำหนัก (กรัม)	จำนวน (ชิ้น)	น้ำหนัก (กรัม)
	พื้นเมือง	12	1,075			12
แม่น้ำน้อย			5	400	5	400
บ้านบางปูน			4	270	4	270
สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย			5	245	5	245
รวม					26	1,990

3.7.1 ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมือง

จากการขุดแต่งได้พบภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา (Earthen ware) ประเภทต่างๆ ที่มีสภาพสมบูรณ์ ดังนี้

หม้อทะนดินเผา พบจำนวน 2 ชิ้น ได้แก่

- หม้อทะนดินเผา พบบริเวณกริด 3N3E หมายเลขทะเบียน 001 พบจำนวน 1 ชิ้น พร้อมฝาปิดแบบคว่ำ มีสภาพชำรุด ตกแต่งลายบริเวณผิวด้านนอก มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปาก 9 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางก้น 14 เซนติเมตร สูง 9 เซนติเมตรหนา 0.4 เซนติเมตร น้ำหนัก 55 กรัม เนื้อดินสีส้ม (ภาพที่ 69) (ภาพถ่ายเส้นที่ 10)

- หม้อทะนดินเผาขนาดเล็ก พบบริเวณกริด 1N2W หมายเลขทะเบียน 002 พบจำนวน 1 ชิ้น บริเวณผิวด้านนอกเรียบไม่ตกแต่งลวดลาย มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปาก 3 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางก้น 4.5 เซนติเมตร สูง 3 เซนติเมตร หนา 0.3 เซนติเมตร น้ำหนัก 30 กรัม เนื้อดินสีน้ำตาลส้ม (ภาพที่ 70) (ภาพถ่ายเส้นที่ 11)

นอกจากภาชนะดินเผาที่มีสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ยังได้พบเศษภาชนะดินเผาประเภทต่างๆ เช่น หม้อทะนน กระปุก อ่าง โอ่ง ตะคัน และฝาปิดภาชนะดินเผา เศษภาชนะดินเผาที่พบดังกล่าวได้คัดแยกชิ้นส่วนของภาชนะดินเผาออกเป็นชิ้นส่วนต่างๆ ดังนี้

- ชิ้นส่วนขอบปากภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 7 รูปแบบ (ภาพที่ 71) (ภาพถ่ายเส้นที่ 12)

- ชิ้นส่วนลำตัวภาชนะดินเผา ที่มีรูปแบบการตกแต่งลวดลายมีทั้งสิ้น 10 รูปแบบ (ภาพที่ 72,73) (ภาพลายเส้นที่ 15)
  - ชิ้นส่วนก้นภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 2 รูปแบบ (ภาพลายเส้นที่ 17)
- (ดูรายละเอียดจากตารางวิเคราะห์เศษภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ)

3.7.2 ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย

แหล่งเตาแม่น้ำน้อยเป็นแหล่งผลิตภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา (Earthen ware) และเนื้อดินแกร่ง (Stone ware) ตั้งอยู่ในเขตอำเภอโคกหม้อ ตำบลเชิงกลัด อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี แหล่งเตาเผาเป็นโคกใหญ่ตั้งอยู่บริเวณวัดพระปรารักษ์ และกระจายอยู่ทั่วไปทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำน้อย ภาชนะที่ผลิตเป็นประเภทไหตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ มีทั้งแบบ 2 หู และ 4 หู แจกกันปากบาน ครก อ่าง กระจุก (ภาพที่ 74,75,76) และชิ้นส่วนประติมากรรมอื่นๆ เช่น ชิ้นส่วนประดับสถาปัตยกรรมชนิดต่างๆ เช่น กระจี๋องเชิงชาย ซ้อฟ้า ท่อน้ำดินเผา เป็นต้น ลักษณะเนื้อภาชนะค่อนข้างหยาบ มีสีเทาแกมแดง กำหนดอายุผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อยในสมัยกรุงศรีอยุธยา อยู่ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 20-23 และยังมีการผลิตภาชนะดินเผาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อยที่พบจากการขุดแต่ง โบราณสถานวัดชุมแสง ส่วนมากของที่พบเป็นเศษภาชนะดินเผาประเภท ครก อ่าง ไห เป็นต้น ภาชนะดินเผาที่พบดังกล่าวได้คัดแยกชิ้นส่วนของภาชนะดินเผาออกเป็นชิ้นส่วนต่างๆ ดังนี้

- ชิ้นส่วนขอบปากภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 8 รูปแบบ (ภาพลายเส้นที่ 13)
- ชิ้นส่วนก้นภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 3 รูปแบบ (ภาพลายเส้นที่ 18)

(ดูรายละเอียดจากตารางแสดงรายละเอียดวิเคราะห์เศษภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ)

3.7.3 ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน

แหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งกระจายอยู่ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน ในเขตตำบลรั้วใหญ่ ตำบลพิหารแดง ตำบลโพธิ์พระยา และตำบลสนามชัย เป็นแหล่งผลิตภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา (Earthen ware) และเนื้อดินแกร่ง (Stone ware) ที่สำคัญมากอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย² ภาชนะเนื้อดินแกร่งที่ผลิตจากแหล่งเตาบ้านบางปูนจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เนื่องจากมีส่วนผสมของดินขาว เเผา

² กรมศิลปากร, แหล่งเตาบ้านบางปูน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสมการณ, 2531), หน้า 10.

ในอุณหภูมิความร้อนสูงประมาณ 1,200 - 1,300 องศาเซลเซียส เวลาเคาะจะมีเสียงใส (metallic sound) น้ำซึมผ่านไม่ได้ มีการตกแต่งด้วยวิธีการชุบขีด การกดประทับเป็นลายซุกๆ เช่น ลายใบโพธิ์ ลายใบเสมา ลายเรขาคณิต ลายพันธุ์พฤกษา ลายขบวนช้าง เป็นต้น ซึ่งจะมีแนวเส้นไขปลาคันอยู่บริเวณคอและไหล่ กำหนดอายุภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน โดยเปรียบเทียบลวดลายบนภาชนะได้ในราวพุทธศตวรรษที่ 19 - 21 ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูนที่พบจากการขุดแต่งโบราณสถานวัดชุมแสง พบมีปริมาณน้อยมากส่วนมากเป็นเศษภาชนะดินเผาแตกหัก ไม่พบชิ้นส่วนสมบูรณ์ เศษภาชนะดินเผาที่พบเป็นทรงใหญ่ขนาดใหญ่ เนื้อดินหนาละเอียด สีเทาปนดำ ลำตัวภาชนะตกแต่งลวดลายใบเสมา ลายช้าง และลายพวงอุษะ เป็นต้น (ภาพที่ 77,78,79) ภาชนะดินเผาที่พบดังกล่าวได้คัดแยกชิ้นส่วนของภาชนะดินเผาออกเป็นชิ้นส่วนต่างๆ ดังนี้

- ชิ้นส่วนขอบปากภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 8 รูปแบบ (ภาพลายเส้นที่ 13)

- ชิ้นส่วนลำตัวภาชนะดินเผา ที่มีรูปแบบการตกแต่งลวดลายมีทั้งสิ้น 3 รูปแบบ (ภาพลายเส้นที่ 16)

- ชิ้นส่วนก้นภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 3 รูปแบบ (ภาพลายเส้นที่ 18)

(ดูรายละเอียดจากตารางแสดงรายละเอียดวิเคราะห์เศษภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ)

3.7.4 ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย

ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย แหล่งผลิตใหญ่อยู่ที่บริเวณตำบลเมือง อำเภอเมือง และตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ตั้งกระจุกกระจายอยู่บริเวณรอบคูที่เป็นคูเมือง เรียกว่า ลำน้ำโจน นอกกำแพงเมืองไปทางทิศเหนือ เรียงรายอยู่เป็นกลุ่มๆ เครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัยเนื้อดินจะมีลักษณะแกร่ง สีเทาเข้ม ก่อนข้างหยาบกว่าเครื่องถ้วยจีน เพราะมีทรายและเม็ดดินลูกรังปะปนอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงมีการทาน้ำดินสีขาวก่อนเคลือบสีเขียวใส ลวดลายปลา และลายพันธุ์พฤกษา³ ขณะที่เครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งเตาศรีสัชชนาลัยเนื้อดินจะมีลักษณะแกร่ง เคลือบใสเป็นมันเงา สีเขียวมะกอก - เขียวอมฟ้า ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาทั้ง 2 นี้เป็นที่รู้จักกันกว้างขวาง ทั้งที่พบในแหล่งโบราณคดีต่างๆ ของประเทศและแหล่งเรือจมของอ่าวไทย ซึ่งแสดงว่ามีการขนส่งภาชนะดินเผาจากที่นี่ไปค้าขายแลกเปลี่ยนกับประเทศต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์⁴

³ ปวิวรรต ธรรมปริชากร, ศิลปะเครื่องถ้วยในประเทศไทย (กรุงเทพฯ : บริษัทไอเอสสภาเด็กเสงหนู จำกัด, 2533), หน้า 36.

⁴ กรมศิลปากร, เครื่องถ้วย (กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์สมพันธ์, 2532), หน้า 27.

โดยภาชนะดินเผาแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย นี้ มีการกำหนดอายุไว้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 19 - 22

จากการขุดแต่งโบราณสถานวัดชุมแสง พบภาชนะดินเผาที่มีสภาพสมบูรณ์ ดังนี้

- กระปุกเคลือบสีน้ำตาลดำ จำนวน 1 ชิ้น พบบริเวณกริด 1N2W หมายเลขทะเบียน 003 มีสภาพชำรุดบริเวณปากภาชนะ มีขนาดความสูง 9 เซนติเมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางก้น 5 เซนติเมตร เนื้อหนา 0.4 เซนติเมตร น้ำหนัก 260 กรัม (ภาพที่ 80) (ภาพลายเส้นที่ 20)

- กระปุกขนาดเล็กเขียนลายจุดสีน้ำตาลดำ จำนวน 1 ชิ้น พบบริเวณกริด 2N4E หมายเลขทะเบียน 004 มีสภาพสมบูรณ์ มีขนาดความสูง 3.5 เซนติเมตรขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางขอบปาก 1.5 เซนติเมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางก้น 2.2 เซนติเมตร เนื้อหนา 0.3 เซนติเมตร น้ำหนัก 30 กรัม (ภาพที่ 81) (ภาพลายเส้นที่ 21)

นอกจากนั้นแล้วยังพบเศษภาชนะดินเผาที่มีรูปทรงประเภทย้วย ขาม จาน ไห กระปุกรูปทรงต่างๆ เป็นต้น เนื้อภาชนะเป็นเนื้อแกร่งมีทั้งเคลือบสีน้ำตาลดำ เคลือบสีขาว เคลือบสีเขียวมะกอก และลายเขียนสีดำได้เคลือบ (ภาพที่ 82,83,84) ซึ่งพบเป็นจำนวนน้อยมากกระจายตัวอยู่ทั่วพื้นที่โบราณสถาน

(ดูรายละเอียดจากตารางวิเคราะห์โบราณวัตถุจากแหล่งเตาที่ผลิตภายในประเทศ)

3.8 โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาต่างประเทศ

จากการขุดแต่งโบราณสถานวัดชุมแสง พบภาชนะดินเผาที่ผลิตจากประเทศจีน โดยพบเพียงเศษภาชนะดินเผาเป็นจำนวนมาก รูปแบบเศษภาชนะดินเผาส่วนใหญ่เขียนลายครามได้เคลือบ นอกนั้นแล้วยังพบประเภทที่ตกแต่งด้วยการเขียนสี รูปทรงของภาชนะที่พบได้จากการวิเคราะห์แบ่งรูปแบบของขอบปากภาชนะที่พบ ซึ่งแบ่งได้ 5 แบบ รูปทรงของภาชนะที่พบ ได้แก่ ขาม จาน โถ กระปุก ถ้วย และฝาปิด เป็นต้น เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาประเทศจีนที่พบมีจำนวนทั้งสิ้น 95 ชิ้น น้ำหนัก 2,950 กรัม (ภาพที่ 85,86,87) ภาชนะดินเผาที่พบดังกล่าวได้คัดแยกชิ้นส่วนของภาชนะดินเผาออกเป็นชิ้นส่วนต่างๆ ดังนี้

- ชิ้นส่วนขอบปากภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 2 รูปแบบ (ภาพลายเส้นที่ 14)

- ชิ้นส่วนก้นภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 2 รูปแบบ (ภาพลายเส้นที่ 19)

(ดูรายละเอียดจากตารางวิเคราะห์โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาต่างประเทศ)

บทที่ 4

การขุดค้นทางโบราณคดี

การขุดค้นทางโบราณคดีบริเวณโบราณสถานวัดชุมแสง เพื่อศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับโครงสร้างฐานรากของโบราณสถานและวัฒนธรรมแรกเริ่มของชุมชนบริเวณโบราณสถานแห่งนี้ โดยหลุมขุดค้นมีขนาด 3 x 3 เมตร อยู่ในผังหลุมขุดแต่งที่ 2S1E ซึ่งอยู่ทางด้านทิศใต้ของวิหาร ผลการขุดค้นมีดังนี้(ภาพที่ 50)

4.1 รายละเอียดของชั้นดินตามระดับสมมุติ

ได้ทำการขุดค้นชั้นดินตามระดับชั้นดินสมมุติตั้งแต่ระดับ 60 CM.DT. ถึงระดับ 300 CM.DT. มีความลึกจากระดับผิวดินประมาณ 260 เซนติเมตร. ชั้นดินแต่ละชั้นมีลักษณะดังนี้

ตารางบันทึกการขุดค้น TP.I(2S1E) วัดชุมแสง

ระดับชั้นดิน สมมุติ	ลักษณะดิน	โบราณวัตถุที่พบ	หมายเหตุ
surface-180 CM.DT.	เป็นดินร่วนผสมเศษอิฐหักกากปูน วัดค่าสีดินได้ เมื่อแห้ง 10 YR 6/1 gray เมื่อชื้น 10 YR 3/3 dark brown	เศษอิฐหักกากปูน กระเบื้องมุง หลังคาแบบกาบกล้วย เศษ ภาชนะดินเผาเนื้อดินจาก แหล่งเตาพื้นเมืองและเครื่อง ถ้วยเงินสมัยราชวงศ์ชิง	
180-200 CM.DT.	เป็นดินร่วนผสมเศษอิฐหักกากปูน วัดค่าสีดินได้ เมื่อแห้ง 10 YR 6/1 gray เมื่อชื้น 10 YR 3/3 dark brown	เศษภาชนะดินเผาเนื้อดินจาก แหล่งเตาพื้นเมือง,เนื้อแกร่ง จากแหล่งเตาบ้านบางปูนและ เตาแม่น้ำน้อย เครื่องถ้วยเงิน สมัยราชวงศ์ชิงและชิ้นส่วน กระดุก	

ระดับชั้นดิน สมมุติ	ลักษณะดิน	โบราณวัตถุที่พบ	หมายเหตุ
200-220 CM.DT.	ลักษณะเป็นดินเหนียวสีเหลืองปน ดินร่วนติดกับฐานวิหารได้พบแนว ฐานรากอาคารวิหารเดิมวัดคำสีดิน ได้ เมื่อแห้ง 10 YR 5/1 gray เมื่อชื้น 10 YR 3/2 very dark grayish brown	กระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบ กล้วย เศษภาชนะดินเผาเนื้อ ดินจากแหล่งเตาพื้นเมือง,เนื้อ แกร่งจากแหล่งเตาบ้านบางปูน และเตาแม่น้ำน้อย	
220-240 CM.DT.	เป็นดินเหนียวปนดินร่วน วัดคำสี ดินได้ เมื่อแห้ง 10 YR 4/1 dark gray เมื่อชื้น 10 YR 2/2 very dark brown	กระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบ กล้วย เศษภาชนะดินเผาเนื้อ ดินจากแหล่งเตาพื้นเมือง,เนื้อ แกร่งจากแหล่งเตาบ้านบางปูน และเตาแม่น้ำน้อย ชิ้นส่วนกระดุก หอยขม-หอยโข่ง	
240-260 CM.DT.	เป็นดินเหนียวเนื้อละเอียดมี ความชื้นสูงและมีน้ำใต้ดินไหล ออกมาตลอด วัดคำสีดินได้ เมื่อแห้ง 10 YR 4/1 dark gray เมื่อชื้น 10 YR 2/2 very dark brown	กระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบ กล้วย เศษภาชนะดินเผาเนื้อ ดินจากแหล่งเตาพื้นเมือง,เนื้อ แกร่งจากแหล่งเตาบ้านบางปูน และเตาแม่น้ำน้อย กระดุกสัตว์ หอยขม-หอยโข่ง	
260-280 CM.DT.	ดินเหนียวกลายเป็นดินเลน เพราะ มีน้ำใต้ดินไหลออกมาตลอดวัดคำ สีดินได้ เมื่อแห้ง 10 YR 4/1 dark gray เมื่อชื้น 10 YR 2/2 very dark brown	ไม่พบ โบราณวัตถุ	

ระดับชั้นดิน สมมุติ	ลักษณะดิน	โบราณวัตถุที่พบ	หมายเหตุ
280-300 CM.DT.	ดินเหนียวกลายเป็นดินเลน เพราะ มีน้ำใต้ดินไหลออกมาตลอดวัดค่า สีดินได้ เมื่อแห้ง 10 YR 7/1 light gray เมื่อเปียก 10 YR 6/3 pale brown	ไม่พบโบราณวัตถุ	

4.2 ชั้นดินธรรมชาติ(ภาพที่ 51 - 57)

ชั้นดินธรรมชาติที่ 1 เป็นชั้นดินบนสุด มีความหนาของชั้นดินประมาณ 0.20 เมตร สภาพเป็นดินร่วนปนทราย มีเศษอิฐหักกากปูน เศษภาชนะดินเผา ขนาดเล็ก ปะปนในชั้นดิน วัดค่าสีดินได้

เมื่อแห้ง 10 YR 6/1 gray

เมื่อชื้น 10 YR 3/3 dark brown

ชั้นดินธรรมชาติที่ 2 สภาพเป็นดินเหนียวสีเหลืองปนดินร่วนปนทราย มีเศษอิฐหักกากปูน ปะปนในชั้นดิน พบโบราณวัตถุในปริมาณน้อย กระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบกล้วย เศษภาชนะดินเผาเนื้อดินจากแหล่งเตาพื้นเมือง,เนื้อแกร่งจากแหล่งเตาบ้านบางปูนและเตาแม่น้ำน้อย มีความหนาของชั้นดินประมาณ 0.30 เมตร วัดค่าสีดินได้

เมื่อแห้ง 10 YR 5/1 gray

เมื่อชื้น 10 YR 3/2 very dark grayish brown

ชั้นดินธรรมชาติที่ 3 สภาพเป็นดินเหนียวมีความชื้นสูง โดยในชั้นดินนี้พบโบราณวัตถุเป็นกระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบกล้วย เศษภาชนะดินเผาเนื้อดินจากแหล่งเตาพื้นเมือง,เนื้อแกร่งจากแหล่งเตาบ้านบางปูนและเตาแม่น้ำน้อย กระดุกสัตว์ หอยขม-หอยโข่ง รวมทั้งเศษถ่านไม้อย่างหนาแน่น มีความหนาของชั้นดินประมาณ 0.60 เมตร วัดค่าสีดินได้

เมื่อแห้ง 10 YR 4/1 dark gray

เมื่อชื้น 10 YR 2/2 very dark brown

ชั้นดินธรรมชาติที่ 4 เป็นชั้น STERILE สภาพเป็นดินเหนียว มีจุดประสีเหลือง-แดง ในชั้นดิน ไม่พบโบราณวัตถุ วัตถุค่าสีดินได้

เมื่อแห้ง 10 YR 7/1 light gray

เมื่อเปียก 10 YR 6/3 pale brown

4.3 ชั้นดินวัฒนธรรม

ภายหลังจากการแบ่งชั้นดินธรรมชาติได้ 4 ชั้นแล้ว พบว่าชั้นดินที่ I II III เป็นชั้นดินวัฒนธรรมที่มีการอยู่อาศัย หรือมีการกระทำของมนุษย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ III เป็นชั้นดินที่มีการอยู่อาศัยต่อเนื่องมาจากชั้นดินธรรมชาติ ลักษณะเป็นดินเหนียวมีความชื้นสูง ชั้นดินนี้พบโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเนื้อแกร่งในปริมาณที่หนาแน่นมาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 19 –21)แหล่งเตาศรีสีชนาลัย – สุโขทัย(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 19 –22) และจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 20 –23 สันนิษฐานว่าเป็นชั้นดินวัฒนธรรมเริ่มแรกของชุมชนบริเวณนี้ก่อนการสร้างวัดชุมแสง เป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ริมคลองมหาเถรไ้ม้แซ่ ซึ่งอยู่ในช่วงสมัยอยุธยาตอนต้น มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ II เป็นลักษณะของชั้นดินถมเพื่อเตรียมสร้างวัดชุมแสงสมัยที่ 1 เป็นดินเหนียวสีเหลืองและพบโบราณวัตถุในปริมาณน้อยมาก ได้แก่กระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบกล้วย เศษภาชนะดินเผาเนื้อดินจากแหล่งเตาพื้นเมือง,เนื้อแกร่งจากแหล่งเตาบ้านบางปูนและเตาแม่น้ำน้อย ดินที่นำมาถมปรับพื้นที่ซึ่ง ปะปนโบราณวัตถุจำนวนดังกล่าวมาด้วยอาจจะนำมาจากที่อื่น หรือบริเวณใกล้เคียง โบราณวัตถุที่พบมีอายุร่วมสมัยกับชั้นวัฒนธรรมที่ 1 ซึ่งอยู่ในช่วงสมัยอยุธยาตอนต้น มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ I ลักษณะเป็นดินร่วนผสมเศษอิฐหักกากปูน โบราณวัตถุที่พบเป็นกระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบกล้วย เศษภาชนะดินเผาเนื้อดินจากแหล่งเตาพื้นเมืองและเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์ซิง(กำหนดอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 - 25⁵) ซึ่งเป็นชั้นดิน

⁵ กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร,เครื่องถ้วยจีนที่จากแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2527) หน้า 31

การใช้งานของโบราณสถาน ที่มีระดับตรงกับฐานวิหารที่ถูกบูรณะปฏิสังขรณ์ในสมัยที่ 2 ซึ่งสันนิษฐานว่าตรงกับสมัยอยุธยาตอนปลาย ราวพุทธศตวรรษที่ 22 ลงมา

4.4 โบราณวัตถุที่พบจากการขุดหลุมขุดค้น TP.1

จากการขุดหลุมขุดค้น TP.1 ของโบราณสถาน วัดชุมแสง ตำบลท่าวาสูกิ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการขุดค้นทางโบราณคดีของโบราณสถานวัดชุมแสงนั้นพบ โบราณวัตถุประเภทต่างๆจำนวนหนึ่งซึ่งมีปริมาณไม่มากนัก และจากการนำไปศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ สามารถแบ่งประเภทของโบราณวัตถุที่พบออกเป็นประเภทต่างๆได้ดังนี้

4.4.1 โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรม

4.4.2 โบราณวัตถุประเภทอื่นๆ

4.4.3 โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ

4.4.4 โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาต่างประเทศ

4.4.1 โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรม

จากการขุดค้น พบโบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรมจำนวนเล็กน้อย ส่วนมากโบราณวัตถุที่พบมักทำจาก ดินเผา คือ กระเบื้องมุงหลังคาดินเผา โดยกระเบื้องมุงหลังคาที่พบจะทำมาจากดินเหนียวเผาไฟในอุณหภูมิ 800 – 1,150 องศาเซลเซียส กระเบื้องมุงหลังคาดินเผาที่พบมีลักษณะรูปแบบและขนาดดังนี้

- กระเบื้องมุงหลังคาดินเผาประเภทกกระเบื้องกาบกล้วย

กระเบื้องมุงหลังคาดินเผาประเภทกกระเบื้องกาบกล้วย มีรูปแบบและลักษณะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้ และ กระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย

จากการขุดค้นทางโบราณคดีพบกระเบื้องมุงหลังคาประเภทนี้กระจายตัวอยู่ในระดับชั้นดินต่างๆส่วนมากจะพบเพียงเศษชิ้นส่วนของกระเบื้องมุงหลังคา และไม่พบกระเบื้องเชิงชายหรือกระเบื้องหน้าอุคที่ใช้อุคชายหลังคา ปริมาณของกระเบื้องกาบกล้วยที่พบจะมีปริมาณ ของกระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้ จำนวน 36 ชิ้น น้ำหนัก 3,600 กรัม ปริมาณของกระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย จำนวน 19 ชิ้น น้ำหนัก 2,410 กรัม (ดูรายละเอียดจากตารางแสดงรายละเอียด โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรมที่พบจากหลุมขุดค้น TP.1)

4.4.2 โบราณวัตถุประเภทอื่นๆ

จากการขุดค้นทางโบราณสถานคดีพบ โบราณวัตถุประเภทอื่นๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- ชิ้นส่วนกระดูก พบในระดับชั้นดินที่ 2 180-200 cm.dt. หมายเลขทะเบียน 002/1 จำนวน 1 ชิ้น น้ำหนัก 300 กรัม
- ชิ้นส่วนกระดูก พบในระดับชั้นดินที่ 5 240-260 cm.dt. หมายเลขทะเบียน 005/1 จำนวน 1 ชิ้น น้ำหนัก 230 กรัม
- ชิ้นส่วนเตาหุงต้มอาหาร หมายเลขทะเบียน 005/2 พบจำนวน 2 ชิ้น ในระดับชั้นดินที่ 5 240-260 cm.dt. มีสภาพชำรุด มีขนาด ความหนา 1-1.5 เซนติเมตร น้ำหนัก 990 กรัม

4.4.3 โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ

จากการขุดค้นทางโบราณคดี พบภาชนะดินเผาและเศษภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ มีทั้งเนื้อดิน (Earthen ware) ที่เผาไฟในอุณหภูมิ 850-1,150 องศาเซลเซียส และเนื้อแกร่ง / เนื้อหิน (Stone ware) ที่เผาไฟในอุณหภูมิ 1,150 องศาเซลเซียสขึ้นไป ภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ ได้แก่ แหล่งเตาพื้นเมือง แหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี แหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี และแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชกาลย์ จังหวัดสุโขทัย ปริมาณเศษภาชนะดินเผาที่พบจากแหล่งเตาต่างๆ ที่ผลิตภายในประเทศมีดังนี้

ตารางแสดงปริมาณเศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาภายในประเทศ

แหล่งเตา	เนื้อดินธรรมดา (Earthen ware)		เนื้อแกร่ง/เนื้อหิน (Stone ware)		รวม	
	จำนวน (ชิ้น)	น้ำหนัก (กรัม)	จำนวน (ชิ้น)	น้ำหนัก (กรัม)	จำนวน (ชิ้น)	น้ำหนัก (กรัม)
พื้นเมือง	86	4,240			86	4,240
แม่น้ำน้อย			12	2,084	12	2,085
บ้านบางปูน			34	7,035	34	7,035
สุโขทัย-ศรีสัชกาลย์			21	1,370	21	1,370
รวม					153	14,730

(ดูรายละเอียดจากตารางแสดงรายละเอียด โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาพื้นเมืองที่พบจากหลุมขุดค้น TP.1)

4.4.3.1 โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาพื้นเมือง

จากการขุดค้นทางโบราณคดีพบเศษภาชนะดินเผาประเภทต่างๆ เช่น หม้อทะนบน กระปุก อ่าง โอ่ง ตะคัน และฝาปิดภาชนะดินเผา ซึ่งเศษภาชนะดินเผาที่พบดังกล่าวมีแหล่งผลิตมาจากแหล่งเตาพื้นเมือง เศษภาชนะดินเผาที่พบดังกล่าวได้คัดแยกชิ้นส่วนของภาชนะดินเผาออกเป็นชิ้นส่วนต่างๆ ดังนี้

- ชิ้นส่วนขอบปากภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 7 รูปแบบ (ภาพถ่ายเส้นที่ 12)
- ชิ้นส่วนลำตัวภาชนะดินเผา ที่มีรูปแบบการตกแต่งลวดลายมีทั้งสิ้น 10 รูปแบบ (ภาพถ่ายเส้นที่ 15)
- ชิ้นส่วนก้นภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 2 รูปแบบ (ภาพถ่ายเส้นที่ 17)

(ดูรายละเอียดจากตารางแสดงรายละเอียด โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาประเภทเนื้อดินธรรมดา (Earthen ware) ที่ผลิตจากแหล่งเตาพื้นเมืองที่พบจากหลุมขุดค้น TP.1)

4.4.3.2 ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย

ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อยที่พบจากการขุดค้นทางโบราณคดี ส่วนมากของที่พบเป็นเศษภาชนะดินเผาประเภท ครก อ่าง ไห เป็นต้น ภาชนะดินเผาที่พบดังกล่าวได้คัดแยกชิ้นส่วนของภาชนะดินเผาออกเป็นชิ้นส่วนต่างๆ ดังนี้

- ชิ้นส่วนขอบปากภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 8 รูปแบบ (ภาพถ่ายเส้นที่ 13)
- ชิ้นส่วนก้นภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 3 รูปแบบ (ภาพถ่ายเส้นที่ 18)

(ดูรายละเอียดจากตารางแสดงรายละเอียด โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาประเภทเนื้อดินธรรมดา (Stone ware) ที่ผลิตจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อยที่พบจากหลุมขุดค้น TP.1)

4.4.3.3 ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน

ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูนที่พบจากการขุดค้น โบราณสถานวัดชุมแสง พบมีปริมาณน้อยมากส่วนมากเป็นเศษภาชนะดินเผาแตกหัก ไม่พบชิ้นส่วนสมบูรณ์ เศษภาชนะดินเผาที่พบเป็นทรงใหญ่ขนาดใหญ่ เนื้อดินหนาละเอียด สีเทาปนดำ ลำตัวภาชนะตกแต่งลวดลายใบเสมา ลายซ่าง และลายพวงอุษะ เป็นต้น ภาชนะดินเผาที่พบดังกล่าวได้คัดแยกชิ้นส่วนของภาชนะดินเผาออกเป็นชิ้นส่วนต่างๆ ดังนี้

- ชิ้นส่วนขอบปากภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 8 รูปแบบ (ภาพถ่ายเส้นที่ 13)
  - ชิ้นส่วนลำตัวภาชนะดินเผา ที่มีรูปแบบการตกแต่งลวดลายมีทั้งสิ้น 3 รูปแบบ (ภาพถ่ายเส้นที่ 16)
  - ชิ้นส่วนก้นภาชนะดินเผา มีรูปแบบทั้งสิ้น 3 รูปแบบ (ภาพถ่ายเส้นที่ 18)
- (ดูรายละเอียดจากตารางแสดงรายละเอียด โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาประเภทเนื้อดินธรรมดา (Stone ware) ที่ผลิตจากแหล่งเตาบ้านบางปูนที่พบจากหลุมขุดค้น TP.1)

4.4.3.4 ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย

จากการขุดค้นทางโบราณคดี พบเศษภาชนะดินเผาที่มีรูปทรงประเภทถ้วย ชาม จาน ไห กระปุกรูปทรงต่างๆ เป็นต้น เนื้อภาชนะเป็นเนื้อแกร่งมีทั้งเคลือบสีน้ำตาลดำ เคลือบสีขาว เคลือบสีเขียวอมงอก และลายเขียนสีดำได้เคลือบ ซึ่งพบเป็นจำนวนน้อยมาก

(ดูรายละเอียดจากตารางแสดงรายละเอียด โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาประเภทเนื้อดินธรรมดา (Stone ware) ที่ผลิตจากแหล่งเตาสุโขทัย – ศรีสัชชนาลัย ที่พบจากหลุมขุดค้น TP.1)

4.4.4 โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาต่างประเทศ

จากการขุดค้นทางโบราณคดี พบภาชนะดินเผาที่ผลิตจากประเทศจีน โดยพบเพียงเศษภาชนะดินเผาจำนวนน้อยมาก รูปแบบเศษภาชนะดินเผาส่วนใหญ่เขียนลายครามได้เคลือบ นอกนั้นแล้วยังพบประเภทที่ตกแต่งด้วยการเขียนสี รูปทรงของภาชนะที่พบได้จากการวิเคราะห์แบ่งรูปแบบของขอบปากภาชนะที่พบ ซึ่งแบ่งได้ 5 แบบ รูปทรงของภาชนะที่พบ ได้แก่ ชาม จาน โถ กระปุก ถ้วย และฝาปิด เป็นต้น เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาประเทศจีนที่พบมีจำนวนทั้งสิ้น 11 ชิ้น หน้าหน้า 340 กรัม

(ดูรายละเอียดจากตารางแสดงรายละเอียด โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาในประเทศจีนที่พบจากหลุมขุดค้น TP.1)

4.5 สรุปผลการขุดค้น

ผลจากการวิเคราะห์ชั้นดินและโบราณวัตถุที่พบจากการขุดค้นหลุม TP.I สรุปได้ว่าบริเวณที่ตั้งของวัดชุมแสง เดิมเคยเป็นชุมชนที่มีการอยู่อาศัยอย่างหนาแน่น โดยพบโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเนื้อแกร่งในปริมาณที่หนาแน่นมาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน (กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 19 –21)แหล่งเตาศรีสังขนาลัย – สุโขทัย (กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 19 –22) และจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย (กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 20 –23) เป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ริมคลองมหาเถรไม้แซ่ ถือได้ว่าเป็นใจกลางเมืองของกรุงศรีอยุธยา จากโบราณวัตถุที่พบดังกล่าว จึงกำหนดอายุว่าอยู่ในช่วงสมัยอยุธยาตอนต้น ราวพุทธศตวรรษที่ 19-20

ต่อมาได้มีการสร้างวัดชุมแสงขึ้น โดยนำดินมาถมปรับพื้นที่บริเวณนี้ โดยอาจจะนำดินมาจากที่อื่น หรือบริเวณใกล้เคียง โบราณวัตถุที่พบในชั้นดินมีรูปแบบและอายุร่วมสมัยกับชั้นวัฒนธรรมที่ 1 แต่มีปริมาณน้อยกว่า ซึ่งกำหนดอายุอยู่ในช่วงสมัยอยุธยาตอนต้น มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20

ส่วนการบูรณะปฏิสังขรณ์ในสมัยที่ 2 โดยการถมปรับพื้นที่ ให้สูงจากพื้นใช้งานเดิม (สมัยที่ 1) ประมาณ 20 เซนติเมตร ระดับตรงกับฐานวิหารที่ถูกบูรณะ ดินที่ใช้ถมปรับลักษณะเป็นดินร่วนผสมเศษอิฐหักกากปูน โบราณวัตถุที่พบในชั้นดินเป็นกระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบกล้วย เศษภาชนะดินเผาเนื้อดินจากแหล่งเตาพื้นเมืองและที่สำคัญได้พบเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์ซิงในชั้นดินนี้ด้วย จึงสันนิษฐานว่ามีการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดชุมแสงขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย ราวพุทธศตวรรษที่ 22 ลงมา

บทที่ 5

การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

5.1 ด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี

โบราณสถานวัดชุมแสงนี้ไม่ปรากฏหลักฐานทางด้านเอกสารเกี่ยวกับประวัติการสร้างโบราณสถาน แต่จากการศึกษาถึงทางด้านเอกสารประวัติศาสตร์ มีเหตุการณ์หนึ่งที่น่าสนใจในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระบรมโกศ(ครองราชย์ พ.ศ. 2257 - 2301) ที่พงศาวดารสมัยกรุงศรีอยุธยา กล่าวไว้ว่า

“ฝ่ายเจ้าฟ้ากรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ซึ่งทรงผนวชอยู่ ณ วัดยอดเกาเขานั้น เสด็จเข้ามาอยู่ ณ วัดโลกแสงภายในพระนคร เข้าไปเยี่ยมเยียนสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินอันทรงประชวรอยู่ในพระราชวังหน้านั้นเนื่องๆ อยู่มาวันหนึ่งสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้ากรมขุนเสนาพิทักษ์ตรัสใช้ให้พระองค์เจ้าขึ้น พระองค์เจ้าเกิด ซึ่งเป็นพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ ออกไปทูลลวงเจ้าพระกรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ ว่ามีพระราชโองการให้นิมนต์เข้าไปในพระราชวังหน้าในเพลาราตรี เจ้าฟ้ากรมขุนสุเรนทรพิทักษ์สำคัญว่าจริง ก็เสด็จเข้ามาในพระราชวัง ขึ้นไปบนหน้าพระชัช เจ้าฟ้ากรมขุนเสนาพิทักษ์แอบพระทวารคอยอยู่ เอาพระแสงคาบฟันเอาเจ้าฟ้ากรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ หาเข้าไม่เพราะมีวิชาการดี ถูกแต่ผ้าจีวรขาด เจ้าฟ้ากรมขุนเสนาพิทักษ์ตกพระทัยกลัวพระราชอาญาวิ่งเข้าไปข้างใน ไปดำเนินกพระมารดา

เจ้าพระกรมขุนสุเรนทรพิทักษ์ก็เสด็จเข้าไปเฝ้าสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทูลขอพระเนตรเห็น จึงตรัสถามว่าเหตุไฉนผ้าจีวรจึงขาด เจ้าพระถวายพระพรว่า กรมขุนเสนาพิทักษ์หล่อนหยอก ครั้นเอาเจ้าฟ้ากรมขุนสุเรนทรถวายพระพรลาออกมาแล้ว กรมหลวงอภัยนุชิตจึงเสด็จมาอ้อนวอนว่าถ้าพ่อมิช่วยก็เห็นจะตาย เจ้าพระจึงตรัสว่าจะช่วยได้ก็แต่กาสาวพิศตร์อันเป็นพระธงชัยพระอรหันต์ กรมหลวงอภัยนุชิตได้พระสติขึ้นจึงเสด็จกลับเข้าไป แล้วพากรมขุนเสนาพิทักษ์ขึ้นช้อนในพระวอ ทรงพระวอเดียวกันออกจากทางประตูลนนวนไปวัดโลกแสง ให้บวชเป็นพระภิกษุอยู่ ณ วัดนั้น สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวทรงพระพิโรธเจ้าฟ้ากรมขุนเสนาพิทักษ์เป็นอันมาก คำรัสให้ค้นหาตัวในพระราชวังมิได้พบ ได้แต่

พระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้าชื่น พระองค์เจ้าเกิด ซึ่งรวมคิดกันนั้นคำรัสสั่งให้เอาไปสำเร็จโทษเสียด้วยท่อนจันทน์ ดับสูญทั้งสองพระองค์”⁶

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้ากรมขุนเสนาพิทักษ์ หรือพระนามเดิมว่า เจ้าฟ้าธรรมธิเบศไชยเชษฐสุริยวงศ์(เจ้าฟ้ากุ้ง)ซึ่งต่อมากรมหลวงอภัยนุชิตพระมารดาได้ขอพระราชทานอภัยโทษจากเหตุการณ์ดังกล่าวและได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคลหรือวังหน้า แต่ตอนหลังได้เป็นชู้กับพระสนมของพระบิดาจึงต้องโทษถูกโบยจนสิ้นพระชนม์และพระศพได้ถูกนำไปฝังที่วัดไชยวัฒนาราม

วัด โลกแสงที่พงสาวดารกล่าวถึงน่าจะเป็นวัดที่มีความสำคัญมากในสมัยนั้น เพราะมีเชื้อพระวงศ์ถึงสองพระองค์ได้มาประทับและบวชอยู่ที่วัดนี้ เป็นวัดที่ตั้งอยู่ภายในพระนครและสามารถเดินทางไปถึงวัดโดยทางบก(ทรงพระวอ) สันนิษฐานได้ว่าบริเวณที่ตั้งวัด โลกแสงน่าจะอยู่ไม่ไกลจากประตูฉนวนของกำแพงพระราชวังหน้ามากนัก พระราชวังหน้าในที่นี้น่าจะหมายถึงพระราชวังจันทร์เกษมในปัจจุบัน ส่วนประตูฉนวนดังกล่าวยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าเป็นประตูด้านทิศใด เมื่อพิจารณาจากชื่อของประตูฉนวนแสดงว่าน่าจะเชื่อมต่อกับฉนวนทางเดินหรือถนนภายในพระนคร (ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าเหตุใดพระเจ้าแผ่นดินในขณะนั้นได้แก่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระบรมโกศ จึงไม่เสด็จไปประทับที่พระราชวังหลวง แต่ยังคงประทับอยู่ที่วังหน้า สันนิษฐานว่าเพราะเดิมพระองค์เคยดำรงตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคลมาก่อนและทรงทำพิธีปราบคาถิยกขึ้นที่พระที่นั่งวิมานรัตยา ภายในพระราชวังจันทร์เกษม)

จากการศึกษาแผนที่กรุงศรีอยุธยาของพระยาโบราณราชธานินทร์(พร เคชะคุปต์ พ.ศ. 2466 - 2472) ไม่พบชื่อวัดโลกแสงดังกล่าวภายในกำแพงเมืองพระนครศรีอยุธยา มีแต่ชื่อวัดที่ใกล้เคียงได้แก่ วัดโลกม่วง วัดโคกรัก ย่านถนนป่าโทน – ป่าถ่าน วัดโลกดอกไม้ ย่านป่าวัดทุ่งกระบือ วัดโลกเดหมี วัดโลกเดหมา วัดโลกยายมี ย่านฉะไกรใหญ่ วัดโลกขมื่น ย่านสะพานลำเหย วัดโลกฉาง ย่านตลาดหัวฉาง วัดโลก ย่านประตูห่าน และวัดชุมแสง ที่ตั้งอยู่ริมคลองมหาเถรไม้แช่ เมื่อพิจารณาจากตำแหน่งที่ตั้งของวัดต่างๆดังกล่าวข้างต้น วัด โลกม่วง วัด โลกกรัก และวัดชุมแสง จะตั้งอยู่ใกล้พระราชวังจันทร์เกษมมากที่สุด แต่วัด โลกม่วงและวัด โลกกรักไม่มีถนน โบราณตัดผ่าน มีเพียงวัดชุมแสงเท่านั้นที่มีถนน โบราณตัดผ่าน โดยเส้นทางที่สามารถเดินทางจากพระราชวังจันทร์เกษมไปถึงที่ตั้งของวัดชุมแสง ได้

⁶ ศิลปากร กรม. พระราชพงสาวดารฉบับพระราชหัตเลขา เล่มที่ 2. พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา , 2516), หน้า 219-220.

1. ถนนหน้าบางตรา เป็นถนนริ ตั้งแต่ริมท่าสับเบียร์ไปป่ามะพร้าว ออกที่ประตูพระนครด้านตะวันออก ได้ประตูหอรัตนชัย ยาว 50 เส้น(ประมาณ 2 กิโลเมตร)
2. ถนนตลาดเจ้าพรหม หัวถนนอยู่ต่อกำแพงพระราชวังตรงหน้าพระที่นั่งจักรวรรดิไพชยนต์ ตรงไปป่าถ่าน ออกประตูพระนครด้านทิศตะวันออก ที่เหนือบางเขินตรงวัดจันทร์ ซึ่งเป็นสถานีรถไฟในปัจจุบัน ยาว 50 เส้น (ประมาณ 2 กิโลเมตร)
3. ถนนวงตามรูปกำแพง อยู่ห่างกำแพงบางแห่งห่างถึง 1-5 เส้นเศษ ถนนสายนี้ตั้งตั้งแต่ท้ายพระราชวังจันทร์เกษม วงไปจดคลองท่อท้ายพระราชวังหลวง ยาว 220 เส้นเศษ (ประมาณ 9 กิโลเมตร) ถนนสายนี้บางตอนใหญ่บ้างเล็กบ้างไม่เสมอกัน⁷

เมื่อกรุงศรีอยุธยาล่มสลายลงเมื่อ พ.ศ. 2310 ทำให้ไม่มีประชาชนมาอาศัยอยู่ในกำแพงเมืองกรุงศรีอยุธยา จนมาถึงสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีพระยาชัยวิชิตมาบุกเบิกเมืองกรุงเก่าให้เป็นที่อยู่อาศัย และในสมัยสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระยาโบราณราชธานินทร์ได้เข้ามาสำรวจทำแผนที่ฉบับดังกล่าวขึ้น จึงมีข้อสันนิษฐานว่าเมื่อระยะเวลาผ่านไป 100 – 150 ปี การเรียกชื่ออาจเปลี่ยนไป วัดโลกแสง ดังกล่าวอาจจะหมายถึง วัดชุมแสง ในปัจจุบันนั่นเอง

5.2 รูปแบบสันนิษฐานทางสถาปัตยกรรม

สภาพภายหลังการขุดแต่ง ได้พบโบราณสถานทั้งหมด 10 องค์ แต่หลักฐานปัจจุบันที่เหลืออยู่แนวกำแพง เจดีย์รายและฐานอาคาร(?) ไม่สามารถกำหนดอายุและรูปแบบสันนิษฐานทางสถาปัตยกรรมได้ มีเพียง 2 องค์ คือ เจดีย์ประธานและวิหารเท่านั้น ที่สามารถกำหนดอายุและรูปแบบสันนิษฐานทางสถาปัตยกรรมได้ ดังนี้

5.2.1 เจดีย์ประธาน(โบราณสถานหมายเลข 1)

จากการศึกษาถึงหลักฐานที่ทำการขุดตรวจฐานรากบริเวณติดกับฐานเจดีย์ประธานด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นส่วนที่เชื่อมต่อกับวิหาร

สมัยที่ 1 เป็นเจดีย์ทรงระฆังบนฐานปัทม์ทรงกลม เหนือจากชั้นนี้ขึ้นไปเป็นชุกฐานปัทม์ซ้อนขึ้นมาอีก 2 ชุก จากนั้นจึงเป็นชั้นมาลัยเถาซ้อนกัน 3 ชั้น และบัวปากระฆัง ตามรูปแบบของ

⁷ ศิลปากร กรม. ถนนและสะพานสมัยโบราณกรุงศรีอยุธยา. พิมพ์ครั้งที่ 1.(กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชาชน, 2545), หน้า 16.

สถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา ส่วนที่มีหลักฐานเหลืออยู่คือ องค์กรฆัง บัลลังก์รูปแปดเหลี่ยม ก้านฉัตร ปล้องไฉน ปลียอดและเม็คน้ำค้าง ตามลำดับ (แผนผังที่ 29)

สมัยที่ 2 มีหลักฐานจากการขุดตรวจฐานรากของเจดีย์ประธาน ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเชื่อมต่อกับด้านท้ายวิหาร ที่ระบุว่าเป็นการบูรณะปฏิสังขรณ์เพียงชั้นฐาน โดยการก่อพอกทับชุดฐาน ปัทมทรวงกลมชั้นต่ำสุด เปลี่ยนไปเป็นฐานเขียงสี่เหลี่ยมจัตุรัสยกสูง ส่วนที่เหนือขึ้นมา มีรูปแบบสถาปัตยกรรมคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง คือเป็นชุดฐานปัทมทรวงกลมซ้อนกัน 2 ชุด ชั้นมาลัยเถา บัวปากระฆัง องค์กรฆัง บัลลังก์รูปแปดเหลี่ยม ก้านฉัตร ปล้องไฉน ปลียอดและเม็คน้ำค้าง ตามลำดับ (แผนผังที่ 30)

5.2.2 วิหาร(โบราณสถานหมายเลข 2)

วิหารของโบราณสถานวัดชุมแสงหลังนี้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์เช่นเดียวกับเจดีย์ประธาน โดยมีหลักฐานที่สำคัญที่เห็นได้ชัดเจน คือ เสาอาคารและฐานชุกชี ทำให้สามารถแบ่งออกเป็น 2 สมัย ดังนี้

สมัยที่ 1 เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศตะวันออก เสาอาคารเป็นเสาทรงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.7 เมตร ค่อม่อเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดประมาณ 1.0 x 1.0 เมตร มีการขอมุขด้านหลังไปเชื่อมต่อกับฐานเจดีย์ประธาน ซึ่งเสาของมุขดังกล่าววางอยู่บนฐานเจดีย์ประธาน โดยที่ระยะจากฐานชุกชีกับฐานเจดีย์ประธานติดกันมาก จนทำให้ไม่มีพื้นที่สำหรับการสร้างผนังด้านหลัง จากหลักฐานทั้งหมดดังกล่าวทำให้สันนิษฐานว่า วิหารหลังนี้อาจจะเป็นวิหารโถง ฐานชุกชีของสมัยที่ 1 เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีมุขยื่นออกไปด้านหน้าลักษณะทำเป็นชุดฐานบัวลูกแก้วออกไก่อ ที่ท้องกระดานหรือเอวชั้น มีการทำลูกแก้วออกไก่อซ้อนกันสองเส้น โดยที่พระประธานปูนปั้นประทับนั่งปางสมาธิ(?) จะประดิษฐานอยู่บนส่วนของฐานชุกชีสมัยที่ 1 ซึ่งแสดงว่าพระประธานองค์ดังกล่าวน่าจะมีการสร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างวิหารสมัยที่ 1 (แผนผังที่ 31 - 32)

สมัยที่ 2 การบูรณะปฏิสังขรณ์ในสมัยที่ 2 ของวิหาร มีหลักฐานที่สำคัญที่เห็นได้ชัดเจน คือ เสาอาคารและฐานชุกชี โดยที่เสาภายในอาคารทุกต้นเปลี่ยนเป็นเสาสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด 50 x 50 เซนติเมตร แต่ที่เสาของมุขด้านหลังไม่มีการเปลี่ยนแปลง ยังคงใช้เสาอาคารร่วมกับสมัยที่ 1 ซึ่งเป็นเสาทรงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 70 เซนติเมตร รองรับโครงหลังคาไว้เช่นเดิม สันนิษฐานว่าวิหารสมัยนี้ยังคงเป็นวิหารโถงอยู่เช่นเดิม ที่ฐานชุกชีมีการก่อพอกทับฐานชุกชีสมัยที่ 1 ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีมุขยื่นออกไปด้านหน้าเหมือนกับสมัยที่ 1 แต่มุขดังกล่าวจะก่อหุ้มเสาอาคารเพิ่มขึ้นอีกสองต้น (แผนผังที่ 33 - 34)

5.3 การกำหนดอายุ

การกำหนดอายุการสร้างโบราณสถานวัดชุมแสงเป็นไปได้อย่างยากลำบาก เพราะไม่มีการกล่าวถึงประวัติการสร้างในพงศาวดารสมัยอยุธยา จึงทำให้การกำหนดอายุ สามารถศึกษาได้จากชั้นดินทางโบราณคดีและรูปทรงทางสถาปัตยกรรม

สมัยที่ 1 สิ่งก่อสร้างในสมัยนี้เป็นเจดีย์ประธานทรงระฆังบนฐานปัทม์กลมและวิหารที่ด้านหลังย่อเป็นมุขเชื่อมต่อกับฐานปัทม์ของเจดีย์ประธาน การศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมของเจดีย์ประธานพบว่าเจดีย์ทรงระฆังบนฐานปัทม์กลมมีเพียง 2 แห่งเท่านั้นที่มีประวัติการสร้างที่แน่ชัดปรากฏอยู่ในพงศาวดาร

1. เจดีย์ประธานของวัดพระศรีสรรเพชญ์ ซึ่งมีหลักฐานทั้งทางด้านเอกสารและหลักฐานทางด้านสถาปัตยกรรมว่า สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2035 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 พระมหากษัตริย์ลำดับที่ 10 แห่งกรุงศรีอยุธยา (ครองราชย์ พ.ศ.2034-2072) ซึ่งเป็นพระราชโอรสองค์รองของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างสถาปัตยกรรมขึ้นภายในวัดพระศรีสรรเพชญ์ คือ โปรดฯ ให้สร้างพระเจดีย์ขึ้นภายในวัดพระศรีสรรเพชญ์ เพื่อบรรจุพระอัฐิธาตุของพระราชบิดาและพระเชษฐา คือ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พระราชบิดา ซึ่งเป็นผู้ทรงสถาปนาพระอารามหลวงนี้ขึ้น และสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3 (ครองราชย์ พ.ศ.2031-3034) ซึ่งเป็นพระเชษฐาธิราช⁸

2. เจดีย์ประธานวัดมเหยงค์ ซึ่งเป็นเจดีย์ช้างล้อม วัดนี้ในพระราชพงศาวดารระบุว่า เป็นวัดที่สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (สมเด็จพระเจ้าสามพระยา) โปรดฯ ให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1967⁹

จะเห็นได้ว่ามีการสร้างเจดีย์รูปทรงนี้กันมาตลอดตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น นอกจากเจดีย์ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วยังมีเจดีย์อีกหลายองค์ที่เชื่อว่าสร้างกันมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น ได้แก่ เจดีย์ประธานวัดสุวรรณเจดีย์ เจดีย์ประธานวัดช้าง และถูกบูรณะปฏิสังขรณ์กันหลายครั้งๆ ตามแต่ละวัดเมื่อสมัยอยุธยาตอนกลาง และตอนปลาย

และจากการศึกษาชั้นดินของหลุมขุดค้นทางโบราณคดี ในชั้นดินที่การก่อสร้างวัดชุมแสง สมัยที่ 1 ได้พบโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเนื้อแกร่งในปริมาณที่หนาแน่นมาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 19 –21)แหล่งเตาศรีสังขนาถย์ – สุโขทัย(กำหนดอายุ

⁸ “พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิล,” ใน คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหา วัด และพระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐอักษร, หน้า 452.

⁹ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐและฉบับกรมพระปรมานุชิตชิโนรส และพงศาวดารเหนือฉบับพระวิเชียรปรีชา (น้อย) เล่ม 2, หน้า 373

ระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 19 -22) และจากแหล่งเตาแม่สำน้ำน้อย(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 20 -23) จึงกำหนดอายุการสร้างโบราณสถานวัดชุมแสง สมัยที่ 1 ว่าอยู่ในช่วงสมัยอยุธยาตอนต้น มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20

สมัยที่ 2 เจดีย์ประธานมีการบูรณะปฏิสังขรณ์เพียงชั้นฐาน โดยการก่อพอกทับชุดฐานปัทม์ทรงกลมชั้นล่างสุด เปลี่ยนไปเป็นฐานเขียงสี่เหลี่ยมจัตุรัสยกสูง ส่วนที่เหนือขึ้นมามีรูปแบบสถาปัตยกรรมคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนวิหารเสภายในอาคารเปลี่ยนเป็นเสาสี่เหลี่ยมจัตุรัส ที่ฐานชุกชีมีการก่อพอกทับฐานชุกชีสมัยที่ 1 ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น

การบูรณะปฏิสังขรณ์ในครั้งนี้ ไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนว่ากระทำขึ้นเมื่อใด การศึกษารูปทรงทางสถาปัตยกรรมเป็นไปอย่างลำบาก เพราะหลักฐานเหลืออยู่น้อยมาก จากการศึกษาชั้นดินการบูรณะโบราณสถาน พบว่ามีการถมปรับพื้นที่ ให้สูงจากพื้นใช้งานเดิม (สมัยที่ 1) โบราณวัตถุที่พบในชั้นดินนี้เป็นกระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบกล้วย เศษภาชนะดินเผาเนื้อดินจากแหล่งเตาพื้นเมืองและเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์ซิง(กำหนดอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 – 25)

ประกอบกับถ้าขุดสันนิษฐานจากเอกสารประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ(ครองราชย์ พ.ศ. 2257 - 2301) วัด โศกแสงคือวัดเดียวกับวัดชุมแสง เป็นความจริง จึงสันนิษฐานว่าน่าจะมีการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดชุมแสงขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย ราวพุทธศตวรรษที่ 22 ลงมา

บทที่ 6

การบูรณะ เสริมความมั่นคงโบราณสถาน

ภายหลังการขุดแต่งและทำความสะอาดโบราณสถานวัดชุมแสงจึงได้เตรียมงานบูรณะเสริมความมั่นคงตามแบบที่กำหนด สภาพภายหลังการบูรณะปฏิสังขรณ์โบราณสถานวัดชุมแสง ก่อให้เกิดความมั่นคงแข็งแรง และยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของโบราณสถานแห่งนี้ การดำเนินงานทุกขั้นตอนได้กระทำการอย่างระมัดระวัง มีการปรึกษากับนักโบราณคดีและช่างผู้ควบคุมงานอย่างใกล้ชิด ซึ่งผลการปฏิบัติงาน มีดังนี้

6.1 เจดีย์ประธาน(โบราณสถานหมายเลข 1)

ส่วนฐานขององค์เจดีย์ประธานที่เป็นฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส ได้รับการบูรณะสูงจากฐานเดิมประมาณ 0.30 - 0.50 เมตร (ฐานเดิมสูงประมาณ 0.30 - 0.50 เมตรจากพื้นดิน) เพราะยังมีหลักฐานในบางด้านที่ใช้เป็นแนวทางการบูรณะและก่ออิฐเสริม ส่วนที่ชำรุดขาดหายไป คือ ฐานปัทม์ทรงกลมซ้อนลดหลั่นกัน 2 ชั้นและชั้นมาลัยเถา ได้ทำการก่ออิฐแบบรักษาภาพเดิมของโบราณสถานไว้ เหตุที่ก่ออิฐเสริมแบบนี้ เนื่องจากยังไม่แน่ชัดว่ามีขนาดที่แท้จริงเท่าใด องค์ระฆังได้ทำการบูรณะแบบเต็มรูปแบบ เพราะยังมีหลักฐานเหลืออยู่อย่างเห็นได้ชัด เช่นเดียวกับบัลลังก์รูป 8 เหลี่ยม ส่วนที่เหนือขึ้นไป คือ ก้านฉัตร และปล้องโฉน มีได้ก่อเสริมใหม่แต่ประการใด เพียงแต่ทำการอนุรักษ์ปูนฉาบโดยการล้างด้วยน้ำสะอาดและเม้มตะเข็บให้มีความมั่นคงแข็งแรงเท่านั้น (แผนผังที่ 19- 21,ภาพที่ 30 - 33)

6.2 วิหาร(โบราณสถานหมายเลข 2)(ภาพที่ 34-41)

ฐานอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าซึ่งเป็นฐานเขียงได้รับการบูรณะก่ออิฐแบบรักษาภาพเดิมของโบราณสถานไว้ รวมทั้งทางขึ้นอาคารสองข้างซ้าย - ขวา(ด้านเหนือ - ใต้) เสาอาคารที่มีหลักฐานของเสาอาคารสมัยที่ 1 เป็นเสาทรงกลม และสมัยที่ 2 เป็นเสาสี่เหลี่ยมยังคงรักษาสภาพไว้เช่นเดิม เพื่อแสดงหลักฐานว่าเคยมีการบูรณะปฏิสังขรณ์วิหารหลังนี้มาก่อน ภายในมีฐานชุกชีประดิษฐานพระประธานปูนปั้นประทับนั่ง ส่วนของฐานชุกชีนี้การบูรณะได้เปิดให้เห็นสมัยที่ 1 และสมัยที่ 2 อีกเช่นกัน องค์พระประธานซึ่งเดิมมีสภาพชำรุดทรุดเอียงไปด้านหลัง ได้ทำการปรับค้ำให้มีสภาพสมดุล (ประมาณ 7 องศาจากสภาพเดิม) จากนั้นจึงทำการอนุรักษ์องค์พระด้วยการก่ออิฐเสริมส่วนที่ถูกหักขาดล้างด้วยผิวปูนฉาบด้วยน้ำสะอาดและเม้มตะเข็บปูนฉาบให้มีความมั่นคงแข็งแรง(แผนผังที่ 22 - 23)

6.3 แนวกำแพงวัด(โบราณสถานหมายเลข 3)

การอนุรักษ์แนวกำแพงวัดทำการซ่อมแซมและจัดเรียงแนวกำแพงที่เกิดขึ้นตัว พังทลาย และส่วนที่ถูกรื้อทำลาย ให้กลับเข้าที่แนวเดิม ได้ก่อเสริมแนวกำแพงเพียงด้านทิศตะวันออกและด้านทิศใต้เป็นบางส่วน ตามหลักฐานเดิมที่พบ โดยก่ออิฐทับบนแนวกำแพงเดิม เป็นแนวกว้างประมาณ 1.10 เมตร สูงขึ้นมาจากพื้นประมาณ 0.30 – 0.50 เมตร ส่วนกำแพงด้านอื่นๆ ซึ่งสันนิษฐานว่าได้ถูกรื้อทำลายหายไปหมด ทำให้ไม่สามารถกำหนดระยะที่ถูกต้องได้ จึงไม่ได้ก่อเป็นแนวกำแพงแต่อย่างใด(แผนผังที่ 24 ,ภาพที่ 42-43)

6.4 เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 4-7)

เจดีย์รายทั้ง 4 องค์ เป็นฐานเจดีย์รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดต่างๆ กัน ได้ทำการก่ออิฐแบบรักษาภาพเดิมของโบราณสถานไว้ สภาพภายหลังการบูรณะฐานเจดีย์ทุกองค์สูงขึ้นมาจากเดิมประมาณ 0.30 เมตร โดยเฉลี่ย(สูงประมาณ 0.50 เมตร จากพื้นดิน) (แผนผังที่ 25 – 26,ภาพที่ 44)

6.5 อาคาร ?(โบราณสถานหมายเลข 8 และ 10)

เป็นโบราณสถานไม่ทราบรูปทรงและวัตถุประสงค์การใช้งานที่แน่ชัด จึงได้ทำการอนุรักษ์รักษาภาพเดิมของโบราณสถานไม่มีการก่ออิฐเพิ่มความสูงของอาคารแต่อย่างใด(แผนผังที่ 27 – 28, ภาพที่ 46)

6.6 โบราณสถานหมายเลข 9

เป็นแนวโบราณสถานที่ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของเจดีย์ประธาน ได้ทำการก่ออิฐแบบรักษาภาพเดิมของโบราณสถานไว้ แนวอิฐดังกล่าวจะเสมอกับพื้นดิน เพราะสันนิษฐานว่าเดิมน่าจะเป็นแนวกำแพงวัดแต่ภายหลังไม่ได้มีการใช้งานและอาจจะปรับเปลี่ยนไปเป็นพื้นลานวัด(?) ในสมัยหลัง (แผนผังที่ 28,ภาพที่ 47)

ในส่วน of พื้นที่ยี่บริเวณโดยรอบโบราณสถานได้ทำการปรับพื้นที่เท่ากับพื้นใช้งานในสมัยสุดท้าย ถลองมหาเถรไม้แช่ด้านทิศตะวันออก ภูน้ำด้านทิศเหนือและด้านทิศใต้ ได้รับการขุดลอกใหม่ ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม ซึ่งเป็นอันแล้วเสร็จการบูรณะปฏิสังขรณ์โบราณสถานวัดชุมแสงแห่งนี้(ภาพที่ 48-49)

บทที่ 7

สรุป

วัดชุมแสงเป็นโบราณสถานที่ตั้งอยู่ภายในเขตกำแพงเมืองพระนครศรีอยุธยา โดยสร้างอยู่ริมคลองมหาเถรไม้แซ่ฝั่งตะวันตก ระหว่างวัดฐานเสนกับวัดหลังคาขาว ปัจจุบันพื้นที่แห่งนี้อยู่ในเขตตำบลท่าवासกรี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โบราณสถานแห่งนี้ได้ชำรุดทรุดโทรมลงไปตามกาลเวลา ถูกบุกรุกด้วยบ้านเรือนสิ่งปลูกสร้างของประชาชน จึงต้องมีการดำเนินงานอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมแสงแห่งนี้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งโครงการปรับปรุงและพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โบราณสถานบึงพระราม โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่

1. การขุดแต่ง โบราณสถานเพื่อศึกษารูปแบบรูปแบบสถาปัตยกรรม
2. การศึกษาวิเคราะห์โบราณวัตถุที่พบจากการขุดแต่ง
3. การขุดค้นทางโบราณคดี
4. การบูรณะปฏิสังขรณ์โบราณสถาน

7.1 การขุดแต่งโบราณสถานเพื่อศึกษารูปแบบรูปแบบสถาปัตยกรรม

การดำเนินงานขุดแต่ง โบราณสถานวัดชุมแสงเป็นการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรม เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการอนุรักษ์และพัฒนาโบราณสถานแห่งนี้ ผลของการดำเนินงานสูงประมาณ 0.30 - 0.50 เมตร ดังกล่าว โดยสรุปมีดังนี้

แผนผังวัดตั้งหันหน้าไปทางทิศตะวันออก โดยมีการวางตำแหน่งอาคารหลักของผังในแนวแกนทิศตะวันออก-ตะวันตก แผนผังของสถาปัตยกรรมหลัก ได้แก่ วิหาร ได้ถูกกำหนดให้หันหน้าไปสู่อุทิศตะวันออก ด้วยการจัดวางตำแหน่งพระพุทธรูปประธานให้หันพระพักตร์สู่อุทิศตะวันออก โดยมีเจดีย์ประธานตั้งอยู่ทางด้านหลังของวิหารทางทิศตะวันตก ส่วนเจดีย์รายด้านหน้าวิหารเชื่อว่าสร้างขึ้นมาในภายหลังเพราะวางตัวอย่างไม่เป็นระเบียบ โดยสิ่งก่อสร้างทั้งหมดเหล่านี้จะล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว อีกชั้นหนึ่ง ส่วนคูน้ำที่ล้อมรอบวัดยังไม่มีหลักฐานที่ชัดเจน ปัจจุบันเหลือหลักฐานทางด้านตะวันออก(คลองมหาเถรไม้แซ่) ด้านทิศเหนือซึ่งมีสภาพเป็นสระน้ำ และด้านทิศใต้เป็นคลองเลียบริมนนเจ้าพรหม ส่วนด้านทิศตะวันตกเป็นที่ตั้งของบ้านเรือนประชาชน

เจดีย์ประธาน(โบราณสถานหมายเลข 1)

สภาพภายหลังการขุดแต่ง ส่วนฐานของเจดีย์ประธานอยู่ในสภาพชำรุดเสียหาย จากฐานชั้นล่างสุดเหนือขึ้นไปจนถึงชั้นองค์ระฆัง เจดีย์มีสภาพชำรุดจนทำให้ไม่เห็นลักษณะทางสถาปัตยกรรมขององค์เจดีย์ในส่วนนี้ได้ องค์ระฆังสภาพมีชำรุดเหลือเพียงครึ่งองค์ ด้านตะวันตกได้ชำรุดพังทลายหายไป บัลลังก์รูปแปดเหลี่ยม ก้านฉัตร ปล้องไฉน ส่วนปลียอดหักหายไป การศึกษารูปแบบสันนิษฐานและแบ่งยุคสมัย เป็นดังนี้

สมัยที่ 1 เป็นเจดีย์ทรงระฆังบนฐานปัทม์ทรงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 14.0 เมตร เนื่องจากชั้นนี้ขึ้นไปเป็นชุดฐานปัทม์ซ้อนขึ้นมาอีก 2 ชุด จากนั้นจึงเป็นชั้นมาลัยเถาซ้อนกัน 3 ชั้น และบัวปากระฆัง ตามรูปแบบของสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา ส่วนที่มีหลักฐานเหลืออยู่คือ องค์ระฆัง บัลลังก์รูปแปดเหลี่ยม ก้านฉัตร ปล้องไฉน ปลียอดและเม็ดน้ำค้าง ตามลำดับ

สมัยที่ 2 มีหลักฐานที่ระบุว่าเป็นการบูรณะปฏิสังขรณ์เพียงชั้นฐาน โดยเปลี่ยนจากชุดฐานปัทม์ทรงกลมชั้นล่างสุด ไปเป็นฐานเขียงสี่เหลี่ยมจัตุรัสยกสูง ขนาดประมาณ 13 x 13 เมตร ส่วนที่เหนือขึ้นมาอีกรูปแบบสถาปัตยกรรมยังคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

วิหาร(โบราณสถานหมายเลข 2)

เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศตะวันออกหรือทางด้านคลองมหาเถรไม้แซ่สภาพพังทลายเหลือเพียงส่วนฐาน ฐานอาคารเป็นฐานเขียงมีบนทางขึ้นอาคารสองข้าง ด้านเหนือ - ใต้ภายในมีฐานชุกชีประดิษฐานพระประธานปูนปั้นประทับนั่งปางสมาธิ(?) องค์พระประธานมีสภาพชำรุดเศียรหักหลุดออกและได้ตกลงอยู่ด้านซ้ายขององค์พระ

เสาอาคารมี 2 แถว แถวละ 4 ต้น เป็นเสาสี่เหลี่ยมจัตุรัส และยังมีหลักฐานของเสาอาคารสมัยที่ 1 ซึ่งเป็นเสาทรงกลม การศึกษารูปแบบสันนิษฐานและแบ่งยุคสมัย เป็นดังนี้

สมัยที่ 1 เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศตะวันออก เสาอาคารเป็นเสาทรงกลม ต่อม่อเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีการย่อมุขด้านหลังไปเชื่อมต่อกับฐานเจดีย์ประธาน ซึ่งเสาของมุขดังกล่าววางอยู่บนฐานเจดีย์ประธาน โดยที่ระยะจากฐานชุกชีกับฐานเจดีย์ประธานติดกันมาก จนทำให้ไม่มีพื้นที่สำหรับการสร้างผนังด้านหลัง จากหลักฐานทั้งหมดดังกล่าวทำให้สันนิษฐานว่า วิหารหลังนี้อาจจะเป็นวิหารโถง ฐานชุกชีของสมัยที่ 1 เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีมุขยื่นออกไปด้านหน้าลักษณะทำเป็นชุดฐานบัวลูกแก้วอกไก่ ที่ท้องกระดานหรือเอวขัน มีการทำลูกแก้วอกไก่ซ้อนกันสองเส้น โดยที่

พระประธานปูนปั้นประทับนั่ง จะประดิษฐานอยู่บนส่วนของฐานชุกชีสมัยที่ 1 ซึ่งแสดงว่าพระประธานองค์ดังกล่าวน่าจะมีการสร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างวิหารสมัยที่ 1

สมัยที่ 2 การบูรณะปฏิสังขรณ์ในสมัยที่ 2 ของวิหาร มีหลักฐานที่สำคัญที่เห็นได้ชัดเจน คือ เสาอาคารและฐานชุกชี โดยที่เสากลางในอาคารทุกต้นเปลี่ยนเป็นเสาสี่เหลี่ยมจัตุรัส แต่ที่เสาของมุขด้านหลังไม่มีการเปลี่ยนแปลง ยังคงใช้เสาอาคารร่วมกับสมัยที่ 1 ซึ่งเป็นเสาทรงกลม สันนิษฐานว่าวิหารสมัยนี้ยังคงเป็นวิหารโถงอยู่เช่นเดิม ที่ฐานชุกชีมีการก่อพอกทับฐานชุกชีสมัยที่ 1 ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีมุขยื่นออกไปด้านหน้าเหมือนกับสมัยที่ 1 แต่มุขดังกล่าวจะก่อหุ้มเสาอาคารเพิ่มขึ้นอีกสองต้น

แนวกำแพงวัด(โบราณสถานหมายเลข 3)

สภาพแนวกำแพงที่พบเหลือเพียงส่วนฐานราก พบเป็นบางส่วน ด้านทิศตะวันออกห่างจากฐานวิหารประมาณ 5 เมตร และด้านทิศใต้ห่างจากฐานวิหารประมาณ 15 เมตร กำแพงด้านอื่นๆ สันนิษฐานว่าได้ถูกรื้อทำลายหายไปหมด

เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 4-7)

สภาพคล้ายกันทั้ง 4 องค์ คือเป็นฐานเจดีย์รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดต่างๆ กัน ก่อด้วยอิฐสอปูน เจดีย์รายหมายเลข 4-6 ตั้งเรียงกันด้านหน้าวิหารส่วนเจดีย์รายหมายเลข 7 ตั้งอยู่ด้านทิศเหนือของวิหาร

อาคาร ?(โบราณสถานหมายเลข 8)

เป็นโบราณสถานไม่ทราบรูปทรงและวัตถุประสงค์การใช้งานที่แน่ชัด เหลือเพียงส่วนฐานราก ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ด้านตะวันออกเฉียงเหนือของวิหาร ใกล้กับเจดีย์รายหมายเลข 7

แนวกำแพงเดิม ?(โบราณสถานหมายเลข 9)

ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของเจดีย์ประธาน เดิมน่าจะเป็นแนวกำแพงวัดแต่ภายหลังไม่ได้มีการใช้งานและอาจจะปรับเปลี่ยนไปเป็นพื้นลานวัด(?)

อาคาร ?(โบราณสถานหมายเลข 10)

สภาพเป็นซากโบราณสถาน ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของเจดีย์ประธาน ห่างจากฐานประมาณ 2 เมตร เหลือเพียงอิฐก่อ 2 ชั้น ซึ่งโบราณสถานหลังนี้ในสมัยต่อมาไม่ได้มีการใช้งาน เพราะมีการนำเอาเศษอิฐหักมาปูทับอีกที ซึ่งระดับพื้นอิฐที่ปูเป็นระดับพื้นใช้งานในสมัยหลังสุด

สำหรับการกำหนดอายุการสร้างโบราณสถานวัดชุมแสง เป็นดังนี้

สมัยที่ 1 สิ่งก่อสร้างในสมัยนี้เป็นเจดีย์ประธานทรงระฆังบนฐานปัทม์กลมและวิหารที่ด้านหลังย่อเป็นมุขเชื่อมต่อกับฐานปัทม์ของเจดีย์ประธาน จากการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมของเจดีย์ประธานพบว่าเจดีย์ทรงระฆังบนฐานปัทม์กลมมีเพียง 2 แห่งเท่านั้นที่มีประวัติการสร้างที่แน่ชัดปรากฏอยู่ในพงศาวดาร คือเจดีย์ประธานของวัดพระศรีสรรเพชญ์ ซึ่งมีหลักฐานว่าสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2035 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 และเจดีย์ประธานวัดมเหยงค์ ซึ่งเป็นเจดีย์ช้างล้อม เป็นวัดที่สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (สมเด็จพระเจ้าสามพระยา) โปรดฯ ให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1967

จากการศึกษาชั้นดินที่การก่อสร้างวัดชุมแสงสมัยที่ 1 ได้พบโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเนื้อแกร่งจากแหล่งเตาบ้านบางปูน(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 19 –21)แหล่งเตาศรีสังขาลย์ – สุโขทัย(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 19 –22) และจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 20 –23) จึงกำหนดอายุการสร้างโบราณสถานวัดชุมแสง สมัยที่ 1 ว่าอยู่ในช่วงสมัยอยุธยาตอนต้น มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20

สมัยที่ 2 เจดีย์ประธานมีการบูรณะปฏิสังขรณ์เพียงชั้นฐาน โดยการก่อพอกทับชุดฐานปัทม์ทรงกลมชั้นล่างสุด เปลี่ยนไปเป็นฐานเชิงสี่เหลี่ยมจัตุรัสยกสูง ส่วนที่เหนือขึ้นมามีรูปแบบสถาปัตยกรรมคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนวิหารเสถียรในอาคารเปลี่ยนเป็นเสาสี่เหลี่ยมจัตุรัส ที่ฐานชุกชีมีการก่อพอกทับฐานชุกชีสมัยที่ 1 ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น

จากการศึกษาชั้นดินการบูรณะโบราณสถาน พบว่ามีการถมปรับพื้นที่ ให้สูงจากพื้นใช้งานเดิม (สมัยที่ 1) โบราณวัตถุที่พบในชั้นดินนี้เป็นกระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบกล้วย เศษภาชนะดินเผาเนื้อดินจากแหล่งเตาพื้นเมืองและเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์ซิง(กำหนดอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 –25)

ประกอบกับถ้าข้อสันนิษฐานจากเอกสารประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ(ครองราชย์ พ.ศ. 2257 - 2301) วัดโคกแสงคือวัดเดียวกับวัดชุมแสง เป็นความจริง จึงสันนิษฐานว่าน่าจะมีการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดชุมแสงขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย ราวพุทธศตวรรษที่ 22 ลงมา

7.2 การศึกษาวิเคราะห์โบราณวัตถุที่พบจากการขุดแต่ง

จากการขุดแต่งโบราณสถานวัดชุมแสง ได้พบโบราณวัตถุจำนวนหนึ่ง ส่วนมากเป็น โบราณวัตถุประเภทส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม ได้แก่กระเบื้องมุงหลังคาดินเผา ประเภทกระเบื้องกาบกล้วย ลักษณะของกระเบื้องกาบกล้วยจะประกอบด้วยกระเบื้องตัวผู้ ซึ่งเป็นลอนโค้งคล้ายกาบกล้วย และกระเบื้องตัวเมียซึ่งเป็นรางแบนกว้าง ยกขอบทั้งสองข้างมีเดือยเกี่ยวกับระแนงโครงของหลังคา การมุงหลังคาจะใช้กระเบื้องตัวผู้แถวหนึ่งสลับกับกระเบื้องตัวเมียแถวหนึ่ง โดยกระเบื้องตัวผู้จะครองอยู่บนกระเบื้องตัวเมีย

ได้พบโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเนื้อแกร่งจากแหล่งเตาบ้านบางปูน(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 19-21)แหล่งเตาศรีสังขนาลัย – สุโขทัย(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 19-22) และจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 20-23)

เศษภาชนะดินเผาที่พบมีแหล่งผลิตมาจากแหล่งเตาต่างประเทศ ได้แก่ประเทศจีนสมัยราชวงศ์ซิง(กำหนดอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-25) รูปแบบเศษภาชนะดินเผาที่พบส่วนใหญ่เขียนลายครามได้เคลือบ นอกจากนี้ยังพบบางส่วนมีการตกแต่งด้วยการเขียนสีเคลือบสีบนผิวภาชนะ เช่น สีน้ำเงิน น้ำตาลและสีแดง ซึ่งรูปทรงภาชนะที่พบพอจะระบุได้แก่ ทรงถ้วย ทรงอ่าง ทรงกระปุก และฝา จุก เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบโบราณวัตถุประเภทอื่นๆ เช่น เซิงเทียน, เต้าปูนและกระสุนปืนที่ทำจากโลหะ ศึกดา, กระปุกและกระสุนปืนที่ทำจากดินเผา รวมทั้งหอยเบี้ยด้วย

7.3 การขุดค้นทางโบราณคดี

ผลจากการวิเคราะห์ชั้นดินและโบราณวัตถุที่พบจากการขุดค้นหลุม TP.I สรุปได้ว่าบริเวณที่ตั้งของวัดชุมแสง เดิมเคยเป็นชุมชนที่มีการอยู่อาศัยอย่างหนาแน่น โดยพบโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเนื้อแกร่งในปริมาณที่หนาแน่นมาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 19-21)แหล่งเตาศรีสังขนาลัย – สุโขทัย(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 19-22) และจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย(กำหนดอายุระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 20-23) เป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ริมคลองมหาเถรไม้แซ่ ถือได้ว่าเป็นใจกลางเมืองของกรุงศรีอยุธยา จากโบราณวัตถุที่พบดังกล่าว จึงกำหนดอายุว่าอยู่ในช่วงสมัยอยุธยาตอนต้น ราวพุทธศตวรรษที่ 19-20

ต่อมาได้มีการสร้างวัดชุมแสงขึ้น โดยนำดินมาถมปรับพื้นที่บริเวณนี้ โดยอาจจะนำดินมาจากที่อื่น หรือบริเวณใกล้เคียง โบราณวัตถุที่พบในชั้นดินมีรูปแบบและอายุร่วมสมัยกับชั้นวัฒนธรรมที่ 1 แต่มีปริมาณน้อยกว่า ซึ่งกำหนดอายุอยู่ในช่วงสมัยอยุธยาตอนต้น มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-20

ส่วนการบูรณะปฏิสังขรณ์ในสมัยที่ 2 โดยการถมปรับพื้นที่ ให้สูงจากพื้นใช้งานเดิม (สมัยที่ 1) ประมาณ 20 เซนติเมตร ระดับตรงกับฐานวิหารที่ถูกบูรณะ ดินที่ใช้ถมปรับลักษณะเป็นดินร่วนผสมเศษอิฐหักกากปูน โบราณวัตถุที่พบในชั้นดินเป็นกระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบกล้วย เศษภาชนะดินเผาเนื้อดินจากแหล่งเตาพื้นเมืองและที่สำคัญได้พบเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์ซิงในชั้นดินนี้ด้วย จึงสันนิษฐานว่ามีการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดชุมแสงขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย ราวพุทธศตวรรษที่ 22 ลงมา

7.4 การบูรณะปฏิสังขรณ์โบราณสถาน

การบูรณะปฏิสังขรณ์โบราณสถานวัดชุมแสงในครั้งนี้ เป็นการก่ออิฐแบบรักษาสภาพเดิมของโบราณสถานไว้ ส่วนที่มีหลักฐานการก่อพอกของสมัยที่ 2 เช่น ฐานชุกชีและฐานเสาของวิหารได้มีการเปิดแสดงไว้ เพื่อช่วยให้สามารถศึกษาลักษณะทางด้านสถาปัตยกรรมของโบราณสถานวัดชุมแสงได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการประวัติศาสตร์และโบราณคดีสมัยอยุธยาต่อไป

เจดีย์ประธาน(โบราณสถานหมายเลข 1)

ส่วนฐานขององค์เจดีย์ประธานที่เป็นฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส ได้รับการบูรณะสูงจากฐานเดิมประมาณ 0.30 - 0.50 เมตร (ฐานเดิมสูงประมาณ 0.30 - 0.50 เมตรจากพื้นดิน) เพราะยังมีหลักฐานในบางด้านที่ใช้เป็นแนวทางการบูรณะและก่ออิฐเสริม ส่วนที่ชำรุดขาดหายไป คือ ชูชานปัทมทรงกลมซ้อนลดหลั่นกัน 2 ชั้นและชั้นมาลัยเถา ได้ทำการก่ออิฐแบบรักษาสภาพเดิมของโบราณสถานไว้ เหตุที่ก่ออิฐเสริมแบบนี้ เนื่องจากยังไม่แน่ชัดว่ามีขนาดที่แท้จริงเท่าใด องค์กระฆังได้ทำการบูรณะแบบเต็มรูปแบบ เพราะยังมีหลักฐานเหลืออยู่อย่างเห็นได้ชัด เช่นเดียวกับบัลลังก์รูป 8 เหลี่ยม ส่วนที่เหนือขึ้นไป คือ ก้านฉัตร และปล้องโฉน มีได้ก่อเสริมใหม่แต่ประการใด เพียงแต่ทำการอนุรักษ์ปูนฉาบโดยการล้างด้วยน้ำสะอาดและเม้มตะเข็บให้มีความมั่นคงแข็งแรงเท่านั้น

วิหาร(โบราณสถานหมายเลข 2)

ฐานอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าซึ่งเป็นฐานเจียงได้รับการบูรณะก่ออิฐแบบรักษาภาพเดิมของโบราณสถานไว้ รวมทั้งทางขึ้นอาคารสองข้างซ้าย-ขวา(ด้านเหนือ-ใต้) เสาอาคารที่มีหลักฐานของเสาอาคารสมัยที่ 1 เป็นเสาทรงกลม และสมัยที่ 2 เป็นเสาสี่เหลี่ยมยังคงรักษาภาพไว้เช่นเดิม เพื่อแสดงหลักฐานว่าเคยมีการบูรณะปฏิสังขรณ์วิหารหลังนี้มาก่อน ภายในมีฐานชุกชีประดิษฐานพระประธานปูนปั้นประทับนั่ง ส่วนของฐานชุกชีนี้การบูรณะได้เปิดให้เห็นสมัยที่ 1 และสมัยที่ 2 อีกเช่นกัน องค์พระประธานซึ่งเดิมมีสภาพชำรุดทรุดเถียงไปด้านหลัง ได้ทำการปรับตักให้มีสภาพสมมูล (ประมาณ 7 องศาจากสภาพเดิม) จากนั้นจึงทำการอนุรักษ์องค์พระด้วยการก่ออิฐเสริมส่วนที่ถูกหักขาด้านด้วยผิวปูนฉาบด้วยน้ำสะอาดและเม้มตะเข็บปูนฉาบให้มีความมั่นคงแข็งแรง

แนวกำแพงวัด(โบราณสถานหมายเลข 3)

การอนุรักษ์แนวกำแพงวัดทำการซ่อมแซมและจัดเรียงแนวกำแพงวัดที่เคลื่อนตัว พังทลาย และส่วนที่ถูกรื้อทำลาย ให้กลับเข้าที่แนวเดิม ได้ก่อเสริมแนวกำแพงวัดเพียงด้านทิศตะวันออกและด้านทิศใต้เป็นบางส่วน ตามหลักฐานเดิมที่พบ โดยก่ออิฐทับบนแนวกำแพงเดิม เป็นแนวกว้างประมาณ 1.10 เมตร สูงขึ้นมาจากพื้นประมาณ 0.30 – 0.50 เมตร ส่วนกำแพงด้านอื่นๆ ซึ่งสันนิษฐานว่าได้ถูกรื้อทำลายหายไปหมด ทำให้ไม่สามารถกำหนดระยะที่ถูกต้องได้ จึงไม่ได้ก่อเป็นแนวกำแพงแต่อย่างใด

เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 4-7)

เจดีย์รายทั้ง 4 องค์ เป็นฐานเจดีย์รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดต่างๆ กัน ได้ทำการก่ออิฐแบบรักษาภาพเดิมของโบราณสถานไว้ สภาพภายหลังการบูรณะฐานเจดีย์ทุกองค์สูงขึ้นมาจากเดิมประมาณ 0.30 เมตร โดยเฉลี่ย(สูงประมาณ 0.50 เมตร จากพื้นดิน)

อาคาร ?(โบราณสถานหมายเลข 8 และ 10)

เป็นโบราณสถานไม่ทราบรูปทรงและวัตถุประสงค์การใช้งานที่แน่ชัด จึงได้ทำการอนุรักษ์รักษาภาพเดิมของโบราณสถาน ไม่มีการก่ออิฐเพิ่มความสูงของอาคารแต่อย่างใด

แนวกำแพงเดิม ?(โบราณสถานหมายเลข 9)

เป็นแนวโบราณสถานที่ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกของเจดีย์ประธาน ได้ทำการก่ออิฐแบบรักษาภาพเดิมของโบราณสถานไว้ แนวอิฐดังกล่าวจะเสมอกับพื้นดิน เพราะสันนิษฐานว่าเดิมน่าจะเป็นแนวกำแพงวัดแต่ภายหลังไม่ได้มีการใช้งานและอาจจะปรับเปลี่ยนไปเป็นพื้นลานวัด(?) ในสมัยหลัง

ในส่วนของพื้นที่บริเวณโดยรอบโบราณสถานได้ทำการปรับพื้นที่เท่ากับพื้นใช้งานในสมัยสุคทัย คลองมหาเถร ไม้แช่ด้านทิศตะวันออก ฐานด้านทิศเหนือและด้านทิศใต้ ได้รับการขุดลอกใหม่ ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม ซึ่งเป็นอันแล้วเสร็จการบูรณะปฏิสังขรณ์โบราณสถานวัดชุมแสงแห่งนี้

การดำเนินงานอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมแสงในครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่สำคัญให้คงอยู่ต่อไปแล้ว ยังช่วยสร้างทัศนคติและความเข้าใจอันดีงามในการอนุรักษ์โบราณสถาน ให้กับประชาชนโดยทั่วไปที่มีต่อกรมศิลปากร สะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในโบราณสถานทั้งในส่วนของกรมศิลปากรที่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบโบราณสถานโดยตรง ซึ่งจะเป็นผลทำให้เกิดการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ อีกประการหนึ่งด้วย

บรรณานุกรม

- ณัฐภัทร จันทวิช. เครื่องถ้วยจีนที่พบจากแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. อยุธยาประวัติศาสตร์และการเมือง. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 3, 2544.
- โบราณราชธานินทร์, พระยา “เรื่องกรุงเก่า” ในประชุมพงสาวดาร. เล่มที่ 63. พระนคร : องค์การคำของคุรุสภา. 2512.
- ประทีป เฟื่องตะโก. กระเบื้องเชิงชายสมัยอยุธยา (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.
- ศิลปากร,กรม. “พระราชพงสาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์” ในคำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัดและพระราชพงสาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์. พิมพ์ครั้งที่ 2 พระนคร สำนักพิมพ์คลังวิทยา. 2515.
- ศิลปากร,กรม. “พระราชพงสาวดารกรุงเก่า ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์”. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย, 2542.
- ศิลปากร,กรม. “พระราชพงสาวดารพระราชหัตถเลขา”. หนังสือถ่ายเอกสารจากห้องสมุด สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา.
- ศิลปากร, กรม. ไทยในจดหมายเหตุแกมปีเฟอร์, หนังสือถ่ายเอกสารจากห้องสมุด สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา.
- ศิลปากร, กรม. ประชุมพงสาวดาร ภาคที่13, หนังสือถ่ายเอกสารจากห้องสมุด สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา.
- ศิลปากร, กรม. กรุงศรีอยุธยา, หนังสือถ่ายเอกสารจากห้องสมุด อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา.
- ศิลปากร, กรม. “เรื่องเกี่ยวกับพระนครศรีอยุธยา พระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เดชะคุปต์) เรียบเรียงฯ” หนังสือจัดพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายคำรง เดชะคุปต์ พ.ศ. 2524.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีโดยคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยฯ, คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม เอกสารจากหอหลวง. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว กทม. 2534.

ภาพถ่ายประกอบ

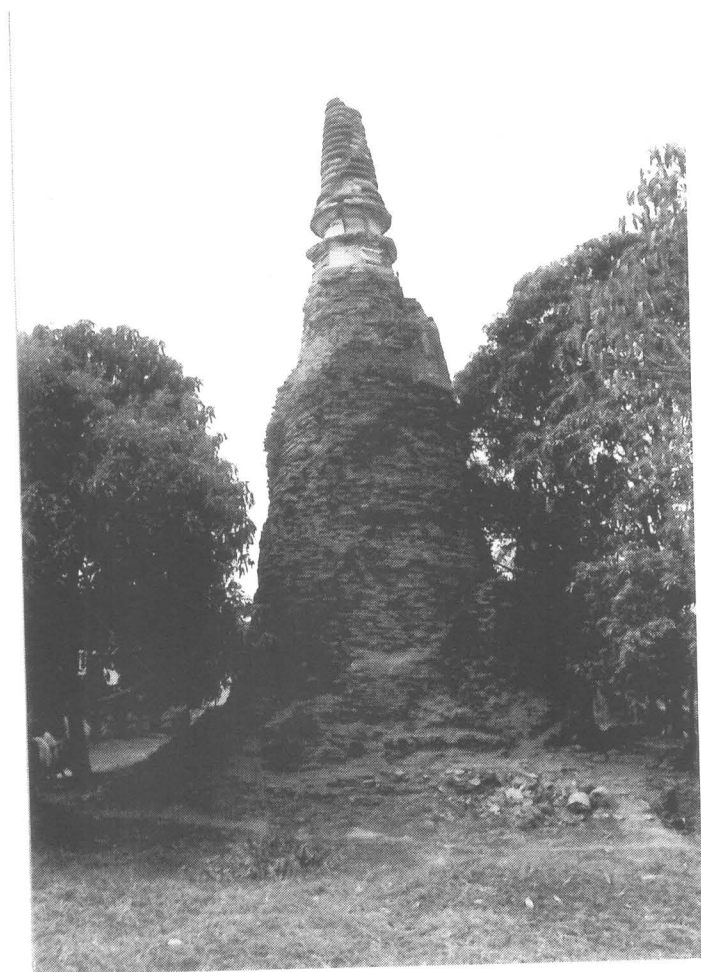
ภาพที่ 1 โบราณสถานวัดชุมแสง สภาพทั่วไปด้านทิศเหนือ ก่อนการขุดแต่ง

ภาพที่ 2 โบราณสถานวัดชุมแสง สภาพทั่วไปด้านทิศใต้ ก่อนการขุดแต่ง

ภาพที่ 3
เจดีย์ประธานด้านทิศเหนือ
สภาพก่อนการขุดแต่ง

ภาพที่ 4
เจดีย์ประธานด้านทิศใต้ สภาพ
ก่อนการขุดแต่ง

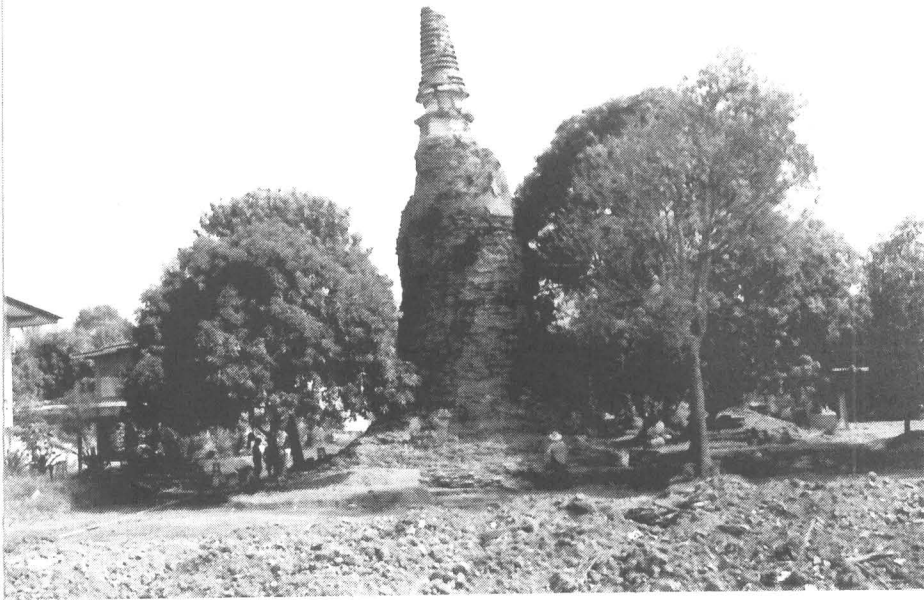
ภาพที่ 5 วิหารด้านหน้าเจดีย์ประธาน สภาพก่อนการขุดแต่ง

ภาพที่ 6

Trench ขุดตรวจแนวโบราณสถาน
ด้านทิศใต้ของเจดีย์ประธาน

ภาพที่ 7 โบราณสถานวัดชุมแสง สภาพทั่วไปด้านทิศใต้ ขณะทำการขุดแต่ง

ภาพที่ 8 เจดีย์ประธานด้านทิศเหนือ ขณะทำการขุดแต่ง

ภาพที่ 9 เจดีย์ประธานด้านทิศใต้ ขณะทำการขุดแต่ง

ภาพที่ 10 โบราณสถานหมายเลข 10 ขณะทำการขุดแต่ง

ภาพที่ 11 พื้นปฐฐานด้านทิศตะวันตกของเจดีย์ประธาน(โบราณสถานหมายเลข 9) ขณะทำการขุดแต่ง

ภาพที่ 12

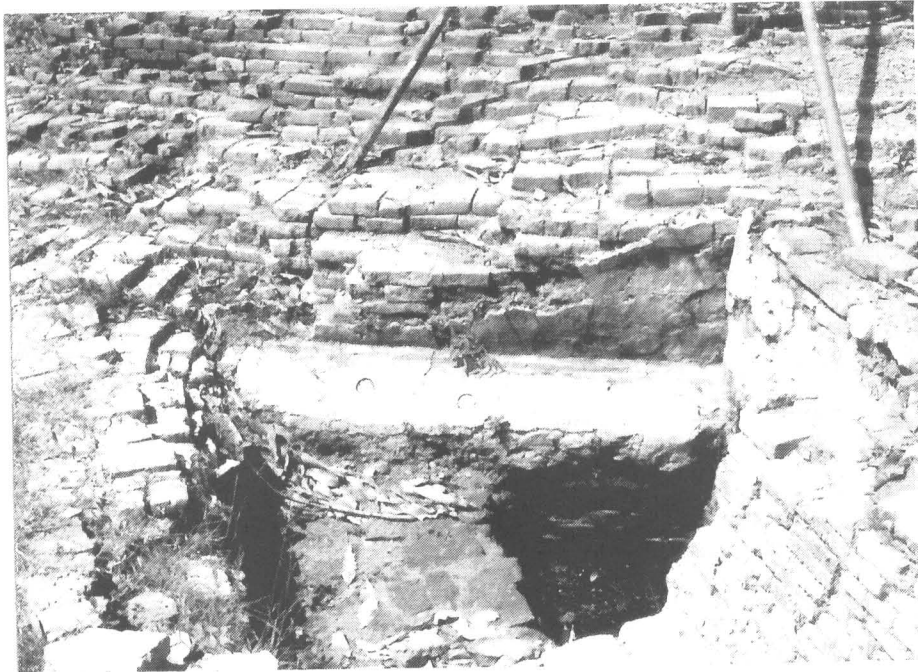
Trench ขุดตรวจแนวกำแพงวัด
ด้านทิศเหนือของวิหารเจดีย์
ประธาน

ภาพที่ 13

เจดีย์ประธานด้านทิศใต้ สภาพ

ภายหลังการขุดแต่ง

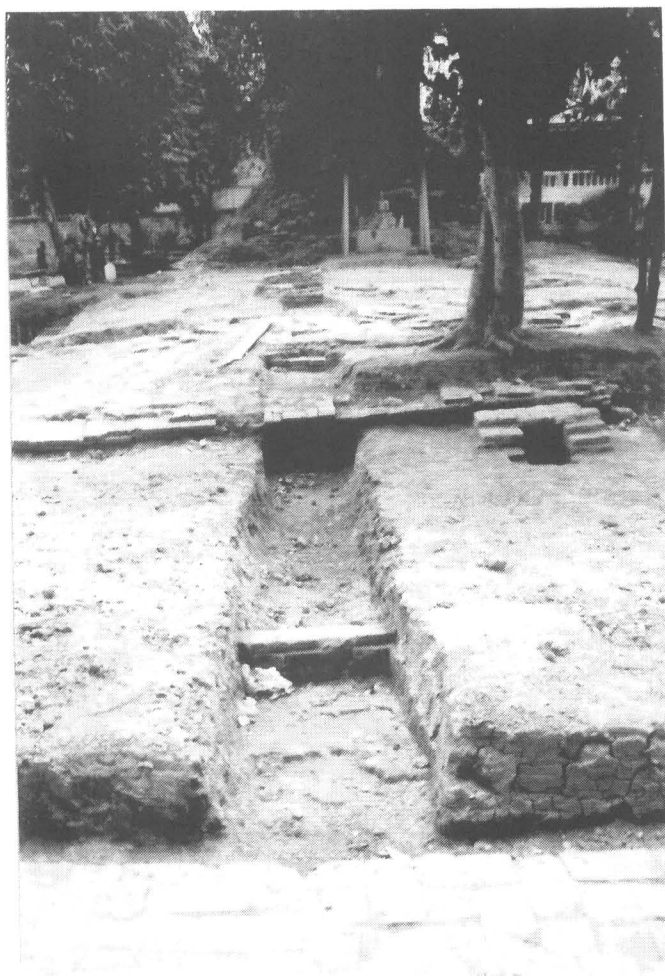

ภาพที่ 14 หลุมขุดตรวจฐานราก ที่ฐานเจดีย์ประธานด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้

ภาพที่ 15

วิหารด้านทิศเหนือ สภาพภาย
หลังการขุดแต่ง

ภาพที่ 16

วิหารด้านทิศตะวันออก สภาพ
ภายหลังการขุดแต่ง

ภาพที่ 17 วิหารด้านทิศใต้ สภาพภายหลังการขุดแต่ง

ภาพที่ 18 พระประธานบนฐานชุกชีภายในวิหาร ที่ชำรุดทรุดเอียงไปทางทิศตะวันตก

ภาพที่ 19 เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 7) สภาพภายหลังการขุดแต่ง

ภาพที่ 20 บ่อหมักปุ๋ยมูล สสภาพภายหลังการขุดแต่ง

ภาพที่ 21

แนวกำแพงวัดด้านทิศตะวันออก
สภาพภายหลังการขุดแต่ง

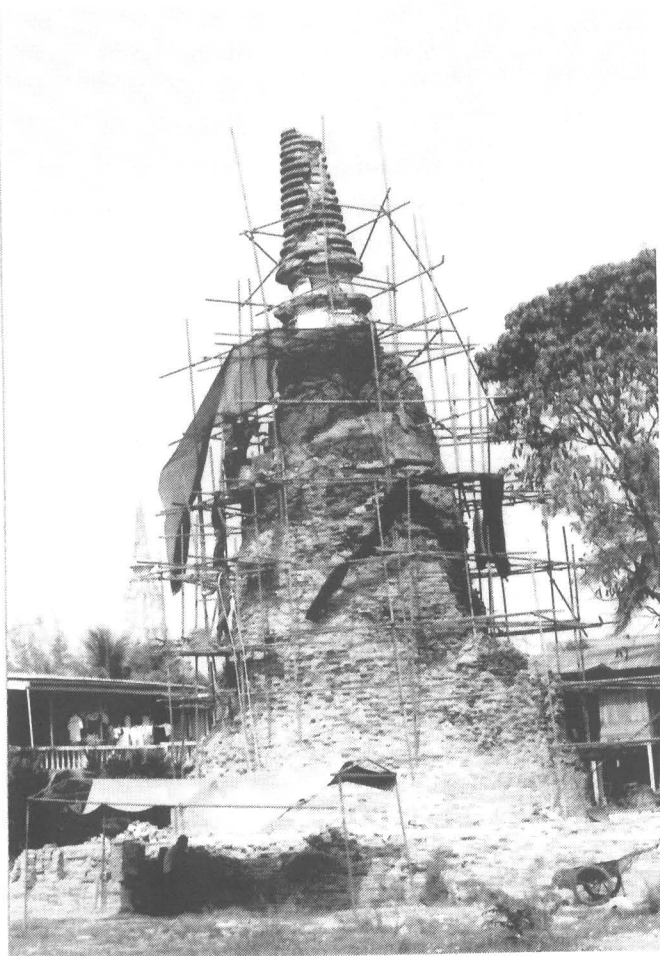
ภาพที่ 22

พื้นที่ปูอิฐด้านทิศตะวันตกของ
เจดีย์ประธาน (โบราณสถาน
หมายเลข 9) ขณะทำการขุดแต่ง

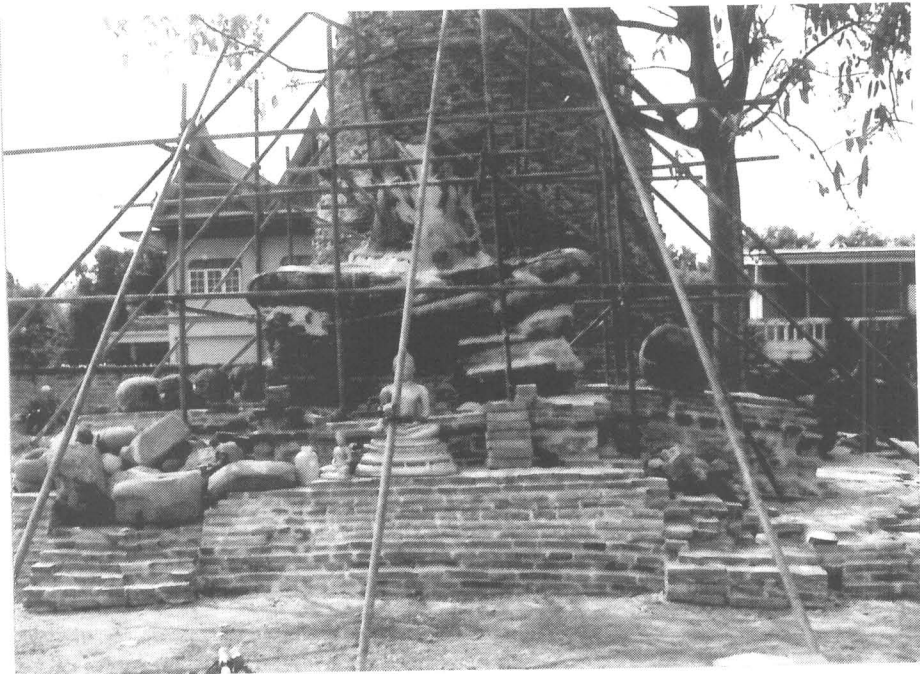
ภาพที่ 23 โบราณสถานวัดชุมแสง สภาพทั่วไปด้านทิศใต้ ขณะทำการบูรณะ

ภาพที่ 24
เจดีย์ประธานด้านทิศใต้ ขณะทำ
การบูรณะ

ภาพที่ 25 วิหารด้านทิศตะวันออก ขณะทำการบูรณะ

ภาพที่ 26 พระประธานและฐานชุกชีภายในวิหาร ขณะทำการบูรณะ

ภาพที่ 27 แนวกำแพงวัดด้านทิศตะวันออก ขณะทำการบูรณะ

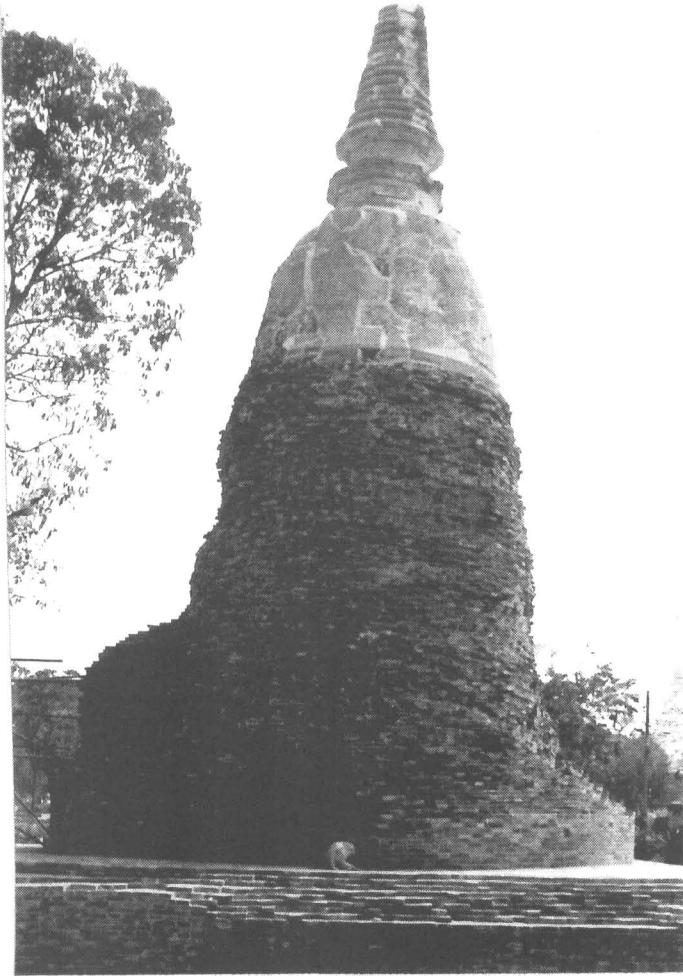
ภาพที่ 28 แนวคูน้ำด้านทิศใต้ ติดถนนเจ้าพรหม ขณะทำการขุดลอก

ภาพที่ 29 โบราณสถานวัดชุมแสง สภาพทั่วไปด้านทิศใต้ ภายหลังจากบูรณะ

ภาพที่ 30
เจดีย์ประธานด้านทิศตะวันตก
เฉียงเหนือ สภาพภายหลังจาก
บูรณะ

ภาพที่ 31

เจดีย์ประธานด้านทิศเหนือ
สภาพภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 32

เจดีย์ประธานด้านทิศใต้ สภาพ
ภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 33

เจดีย์ประธานด้านทิศตะวันตก

สภาพภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 34 วิหาร สภาพทั่วไป ภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 35 วิหารด้านทิศเหนือ สภาพภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 36 วิหารด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ สภาพภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 37 บันไคทางขึ้นวิหารด้านทิศเหนือ สภาพภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 38 เสาววิหารสมัยที่ 1 และสมัยที่ 2 สภาพภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 39 ภายในวิหาร สภาพภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 40 พระประธานและฐานชุกชีภายในวิหาร สภาพภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 41 พระประธานและฐานชุกชีภายในวิหาร สภาพภายหลังการบูรณะ

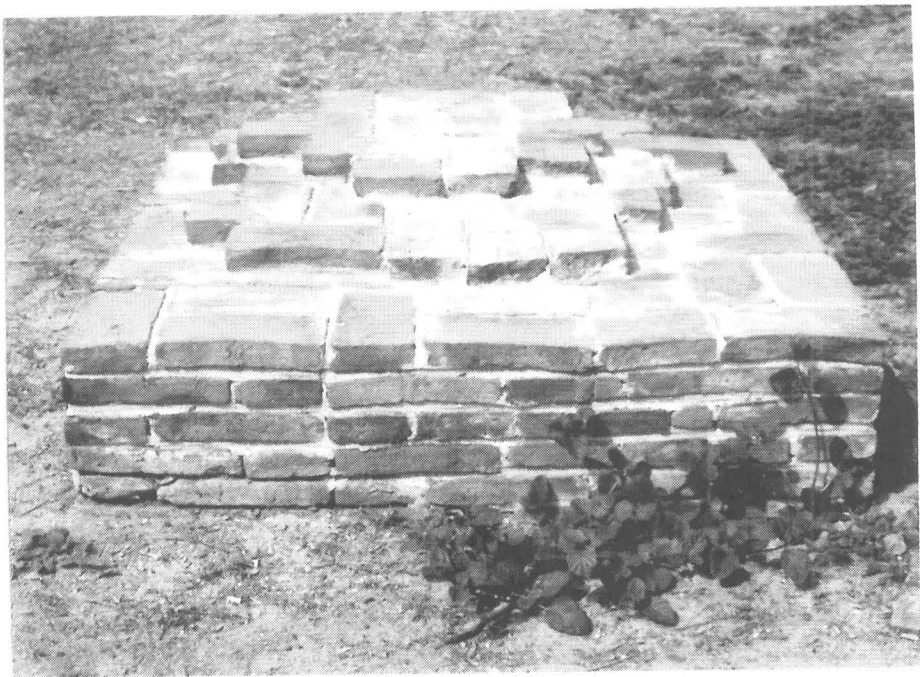

ภาพที่ 42

แนวกำแพงวัดด้านทิศใต้ สภาพ
ภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 43 แนวกำแพงวัดด้านทิศตะวันออก สภาพภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 44 เจดีย์ราย(โบราณสถานหมายเลข 7) สภาพภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 45 บ่อหมักปุ๋ยมูล สภาพภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 46 โบราณสถานหมายเลข 10 สภาพภายหลังการบูรณะ

ภาพที่ 47

พื้นที่ปูอิฐด้านทิศตะวันตกของเจดีย์
ประธาน (โบราณสถานหมายเลข 9)
สภาพภายหลังการบูรณะ

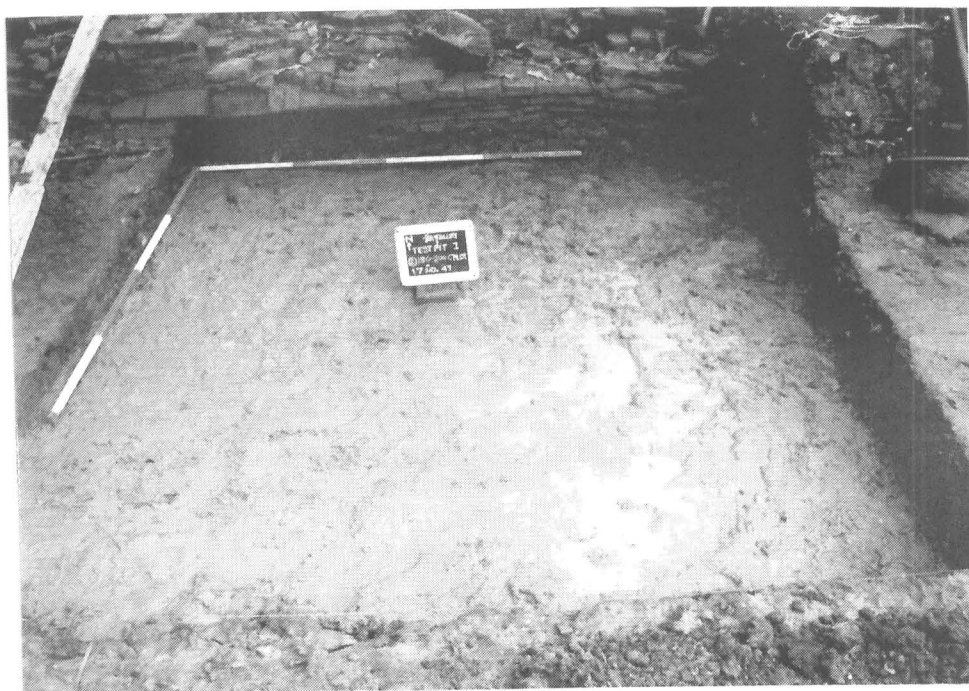
ภาพที่ 48 คลองมหาเถรไม้ไผ่ด้านหน้าวัดชุมแสง สภาพภายหลังการขุดลอก

ภาพที่ 49 แนวคูน้ำด้านทิศใต้ติดถนนเจ้าพรหม สภาพภายหลังการขุดลอก

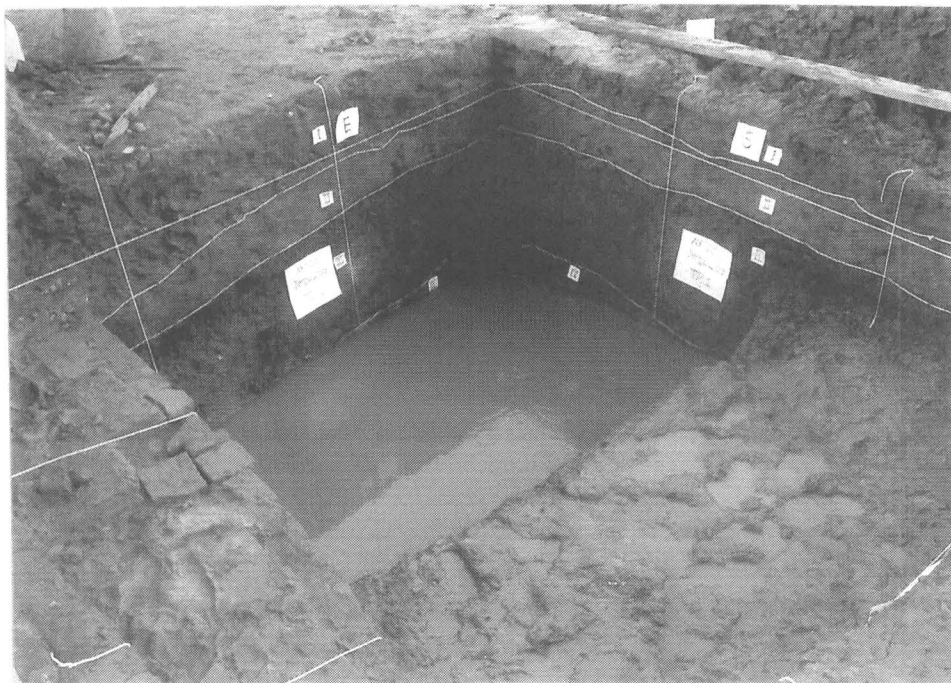
ภาพที่ 50 การวางผังหลุมขุดค้นทางโบราณคดี(TP. I) ด้านทิศใต้ของวิหาร

ภาพที่ 51 หลุมขุดค้นTP. I ระดับชั้นดินสมมุติที่ 2 (180 – 200 CM.DT.)

ภาพที่ 52 หลุมขุดค้นTP. I ระดับชั้นดินสมมุติที่ 3 (200 – 220 CM.DT.)

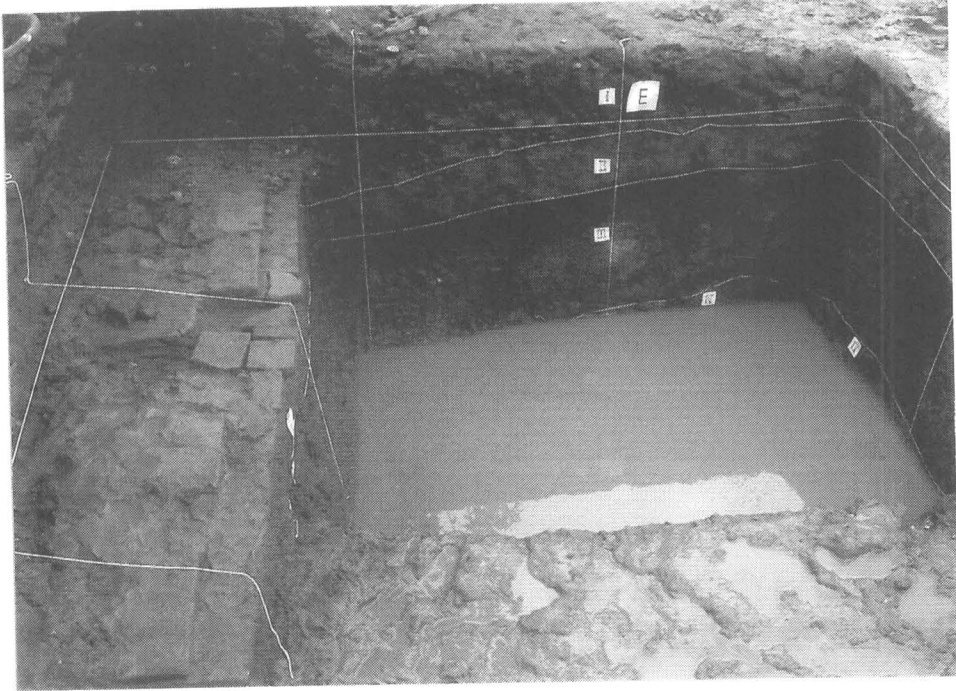

ภาพที่ 53 แผนผังชั้นดิน (Soil Profile) ของหลุมขุดค้นTP. I

ภาพที่ 54 แผนผังชั้นดิน (Soil Profile) ด้านทิศเหนือ ของหลุมขุดค้นTP. I

ภาพที่ 55 แผนผังชั้นดิน (Soil Profile) ด้านทิศตะวันออก ของหลุมขุดค้นTP. I

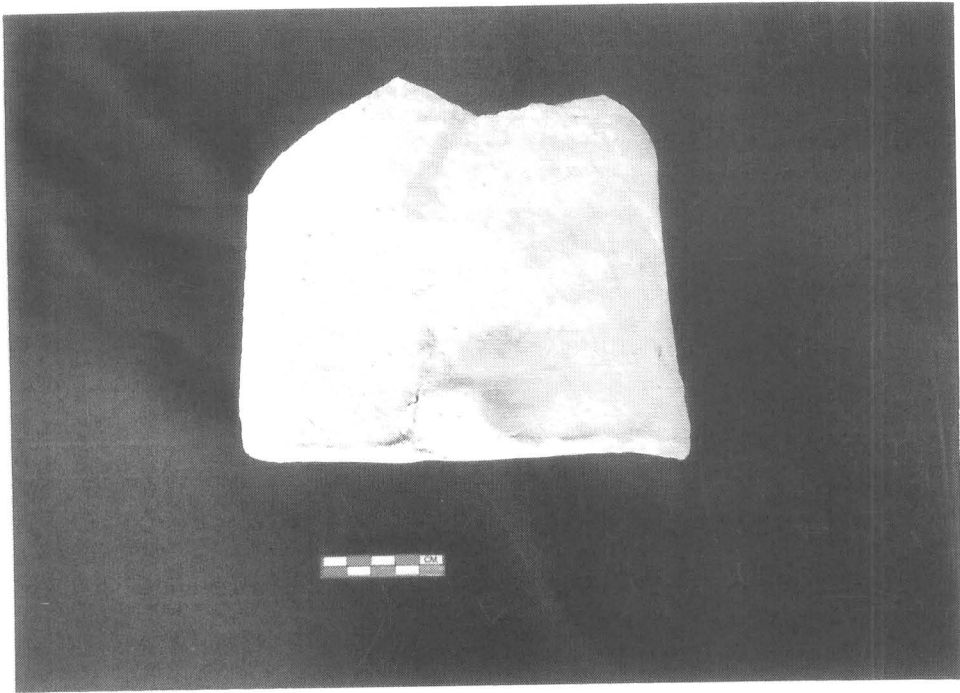
ภาพที่ 56 แผนผังชั้นดิน (Soil Profile) ด้านทิศใต้ ของหลุมขุดค้นTP. I

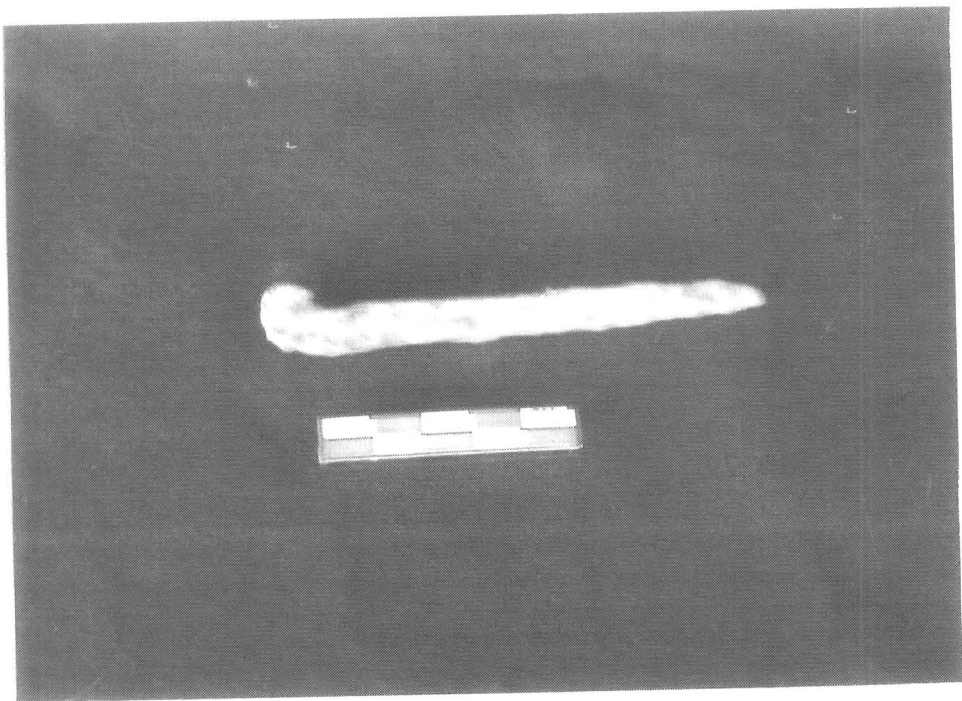
ภาพที่ 57 แผนผังชั้นดิน (Soil Profile) ด้านทิศตะวันตก ของหลุมขุดค้น TP. I

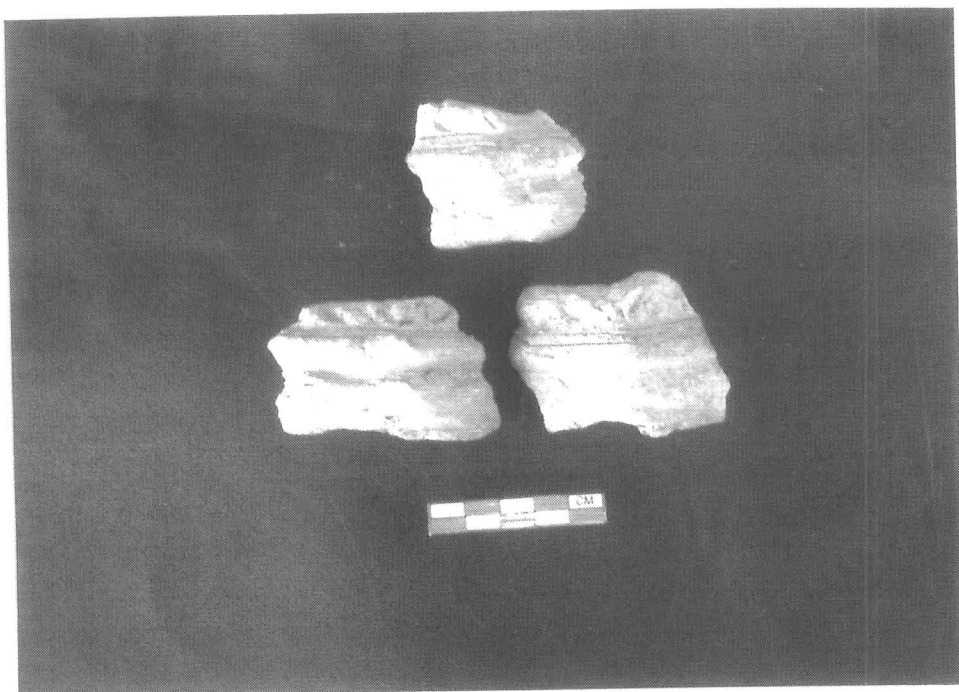
ภาพที่ 58 กระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้ ของหลุมขุดค้น TP. I

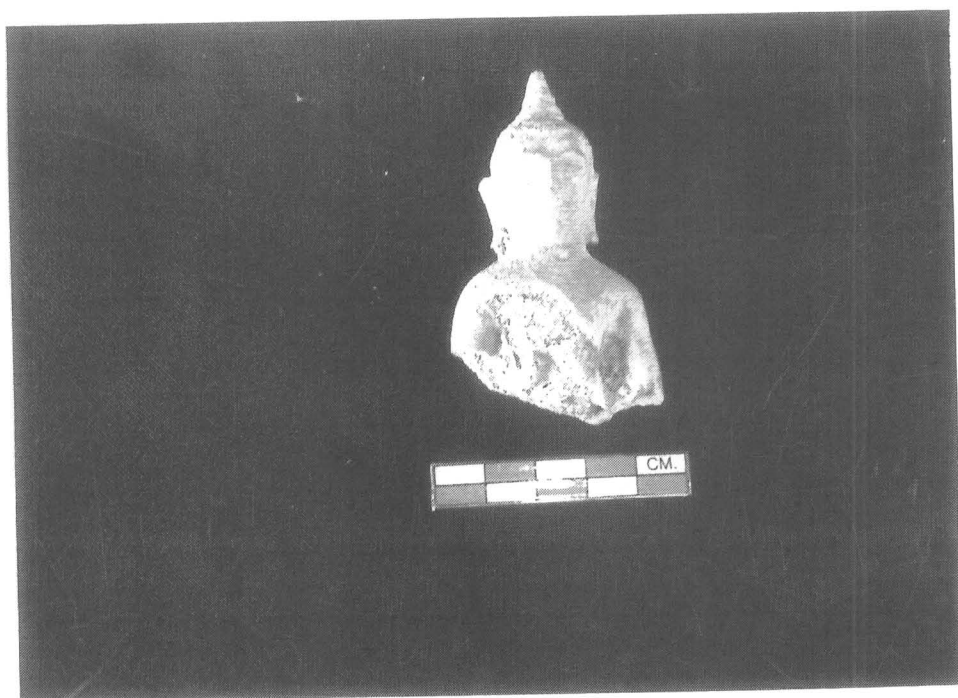
ภาพที่ 59 กระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย ของหลุมขุดค้นTP. I

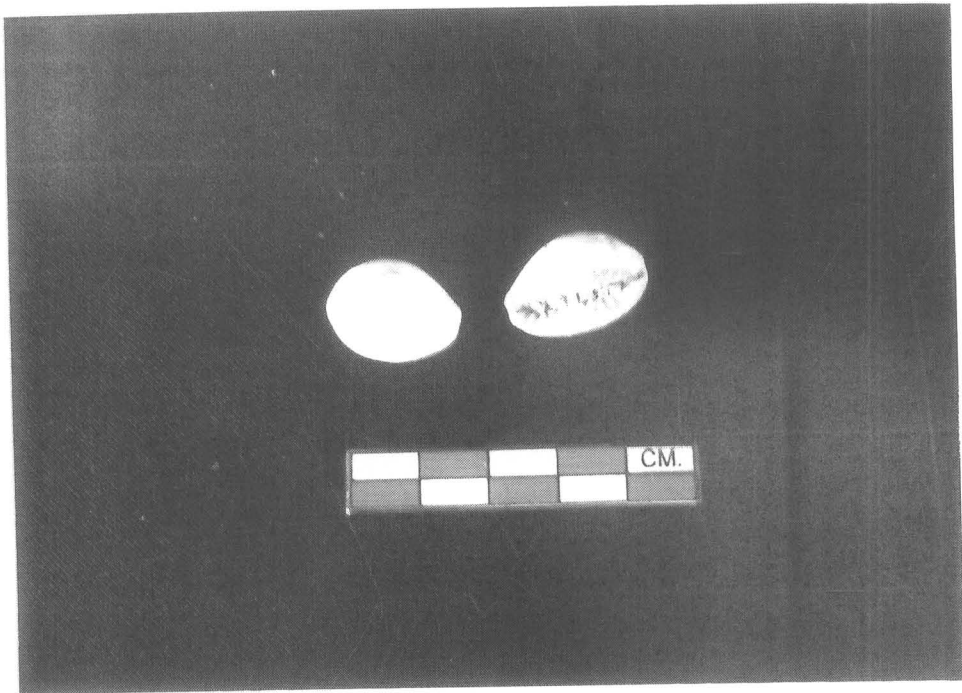
ภาพที่ 60 ตะปูจีน

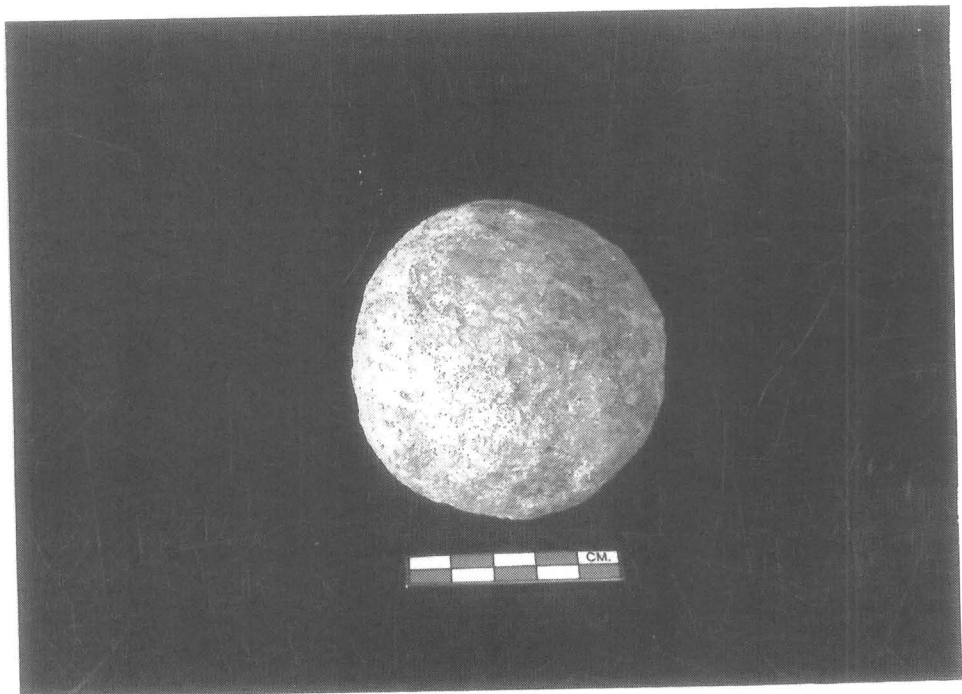
ภาพที่ 61 ชิ้นส่วนดินหูนของพระพุทธรูป

ภาพที่ 62 ชิ้นส่วนเศียรและพระวรกายของพระพุทธรูปสำริด

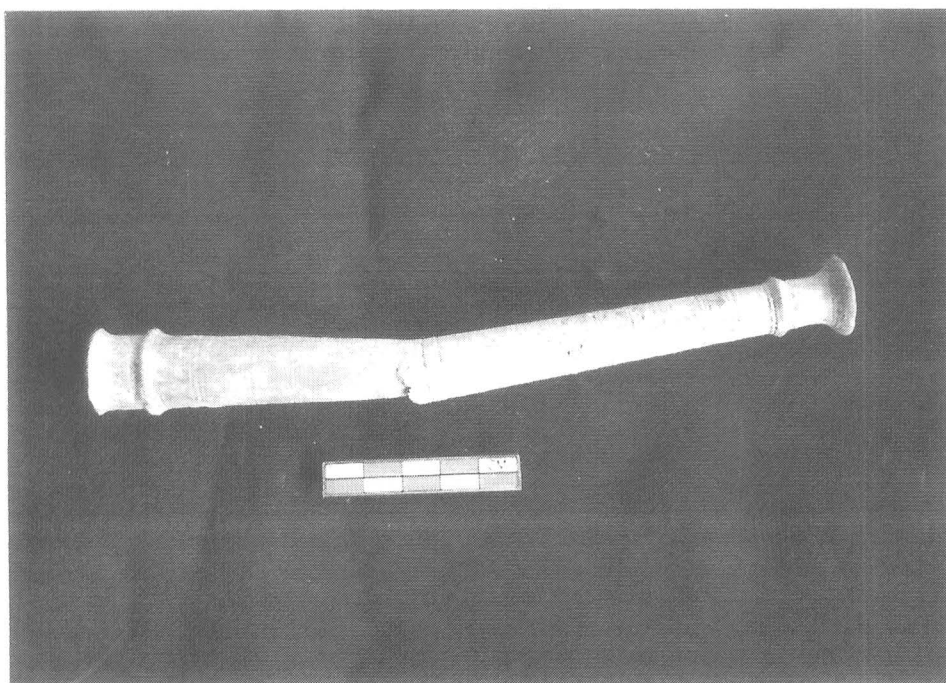
ภาพที่ 63 เบี้ยจั่น

ภาพที่ 64 ลูกกระสุนโลหะ

ภาพที่ 65 ชิ้นส่วนค้ำมีดโลหะ

ภาพที่ 66 เชิงเทียนทำจากโลหะ

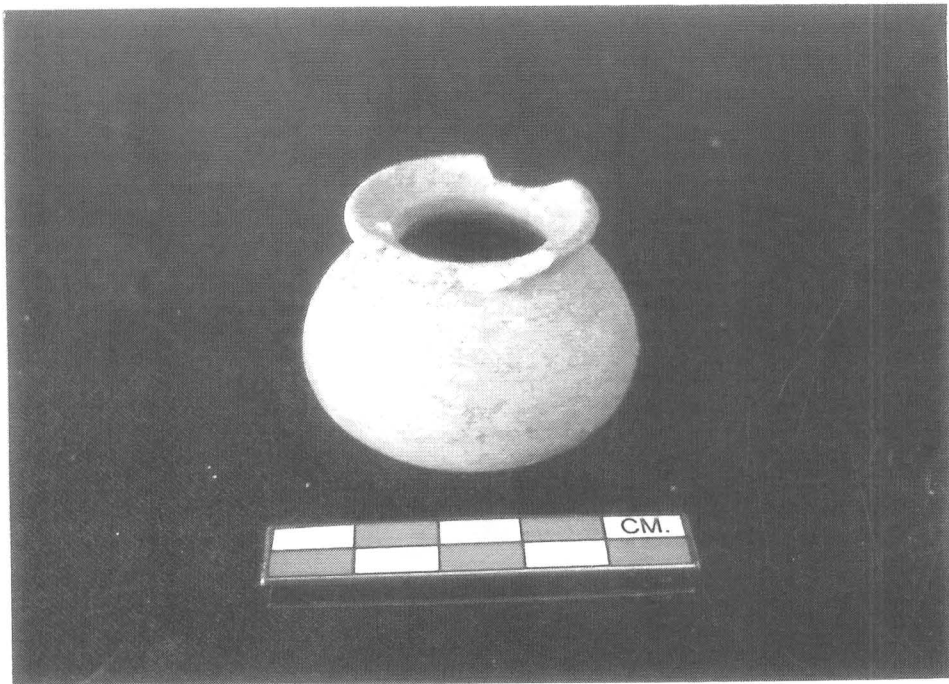
ภาพที่ 67 เต้าปูนทำจากโลหะ

ภาพที่ 68 ชิ้นส่วนหัวและลำตัว ตุ๊กตาดินเผา

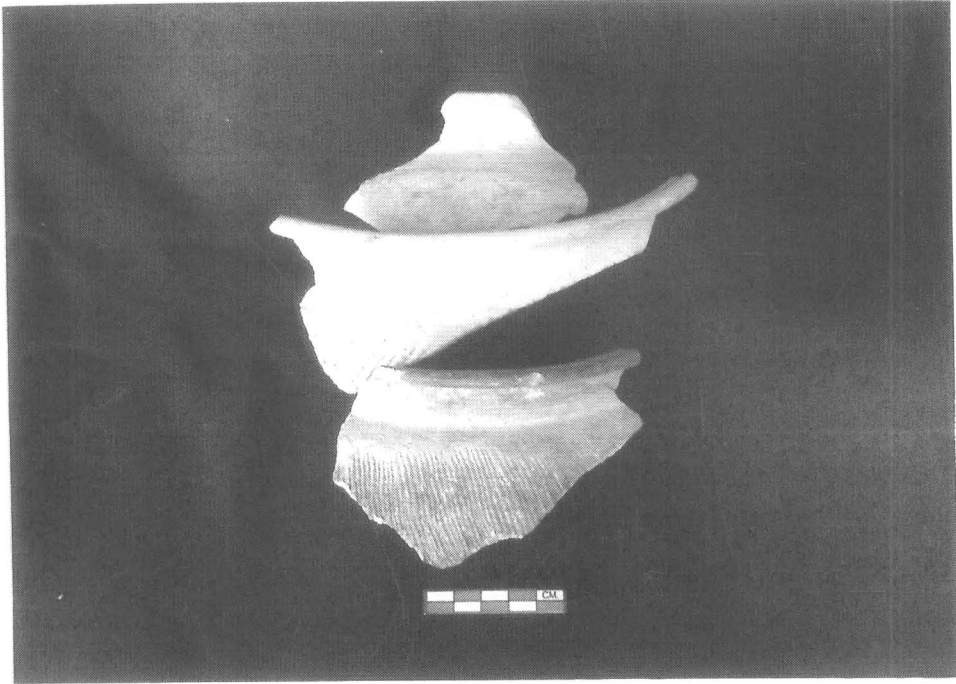

ภาพที่ 69 หม้อดินเผาพร้อมฝาปิดแบบหงาย จากแหล่งเตาพื้นเมือง

ภาพที่ 70 หม้อดินเผาขนาดเล็ก จากแหล่งเตาพื้นเมือง

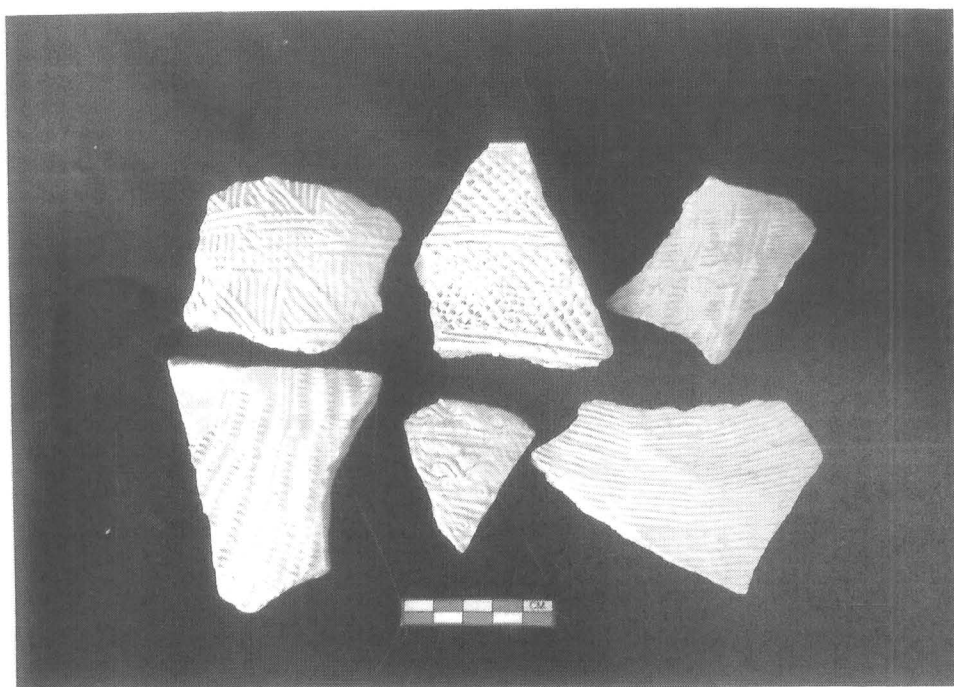

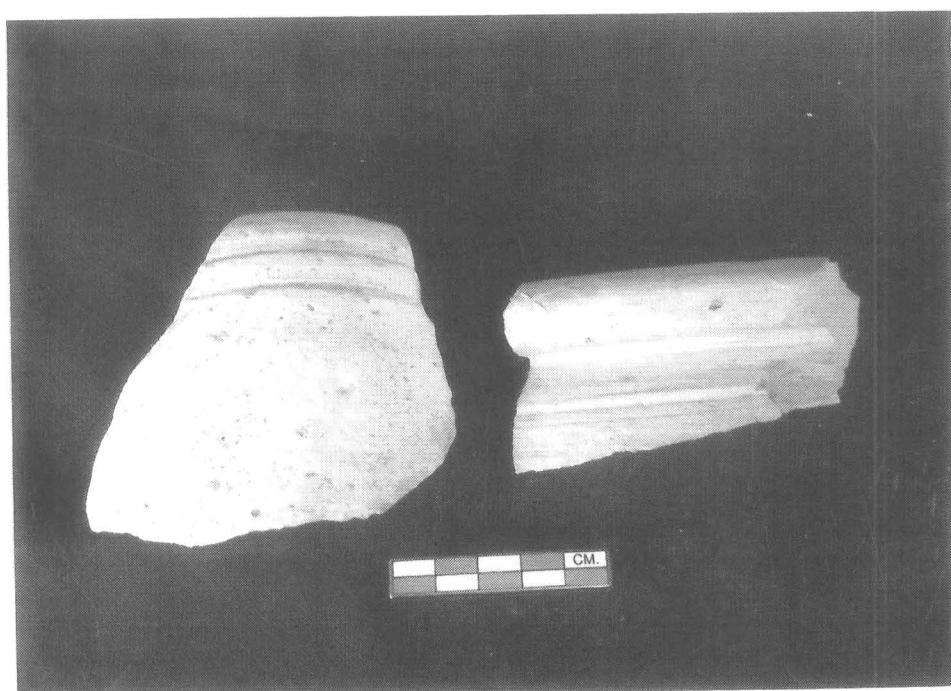
ภาพที่ 71 ชิ้นส่วนขอบปากของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมือง

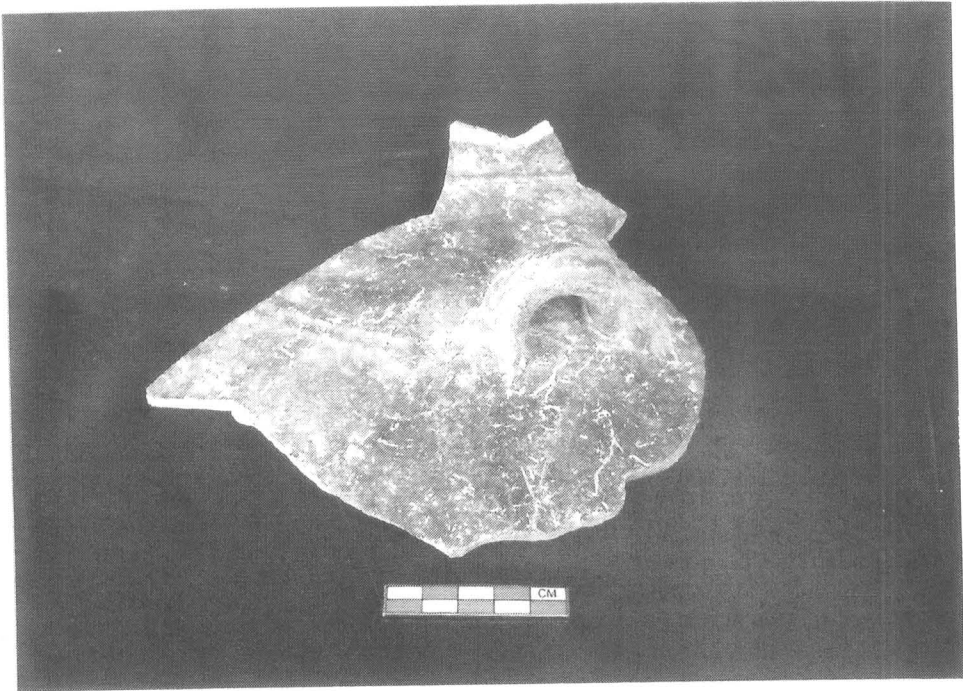
ภาพที่ 72 ชิ้นส่วนลำตัวของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมือง

ภาพที่ 73 ชิ้นส่วนลำตัวของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมือง

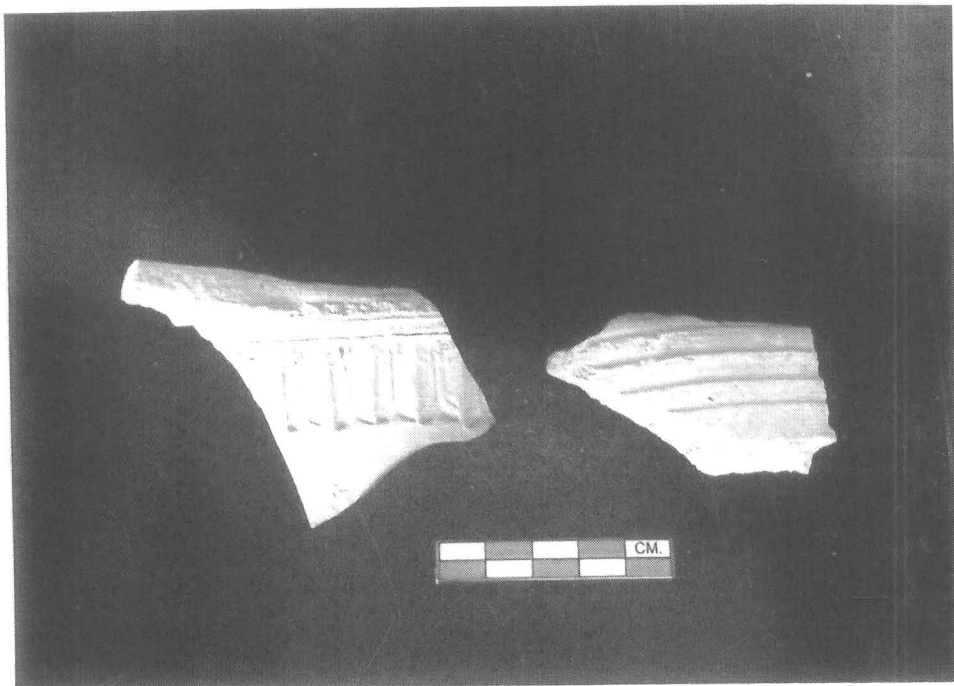
ภาพที่ 74 ชิ้นส่วนขอบปากของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย

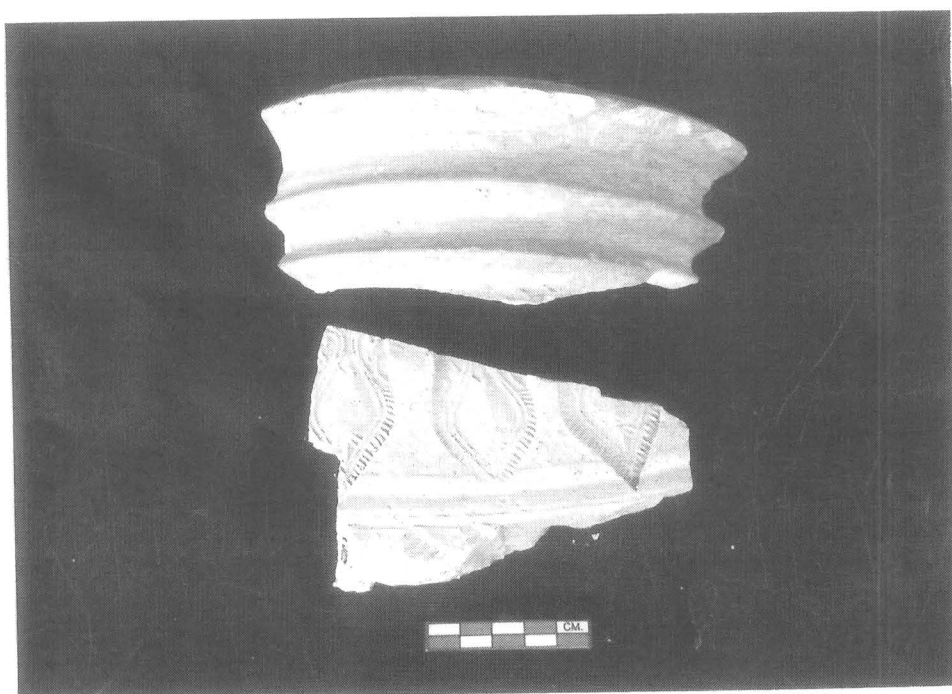
ภาพที่ 75 ชิ้นส่วนลำตัวของไหมี่หู จากแหล่งเตาแม่สำน้ำน้อย

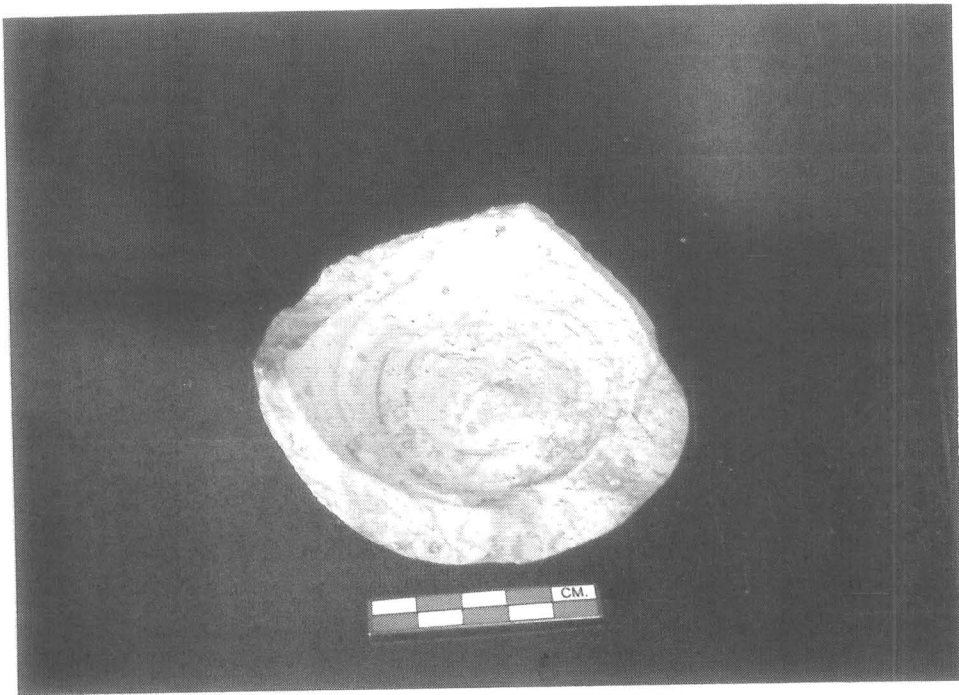
ภาพที่ 76 ชิ้นส่วนครก จากแหล่งเตาแม่สำน้ำน้อย

ภาพที่ 77 ชิ้นส่วนลำตัวของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาบ้านบางปูน

ภาพที่ 78 ชิ้นส่วนลำตัวของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาบ้านบางปูน

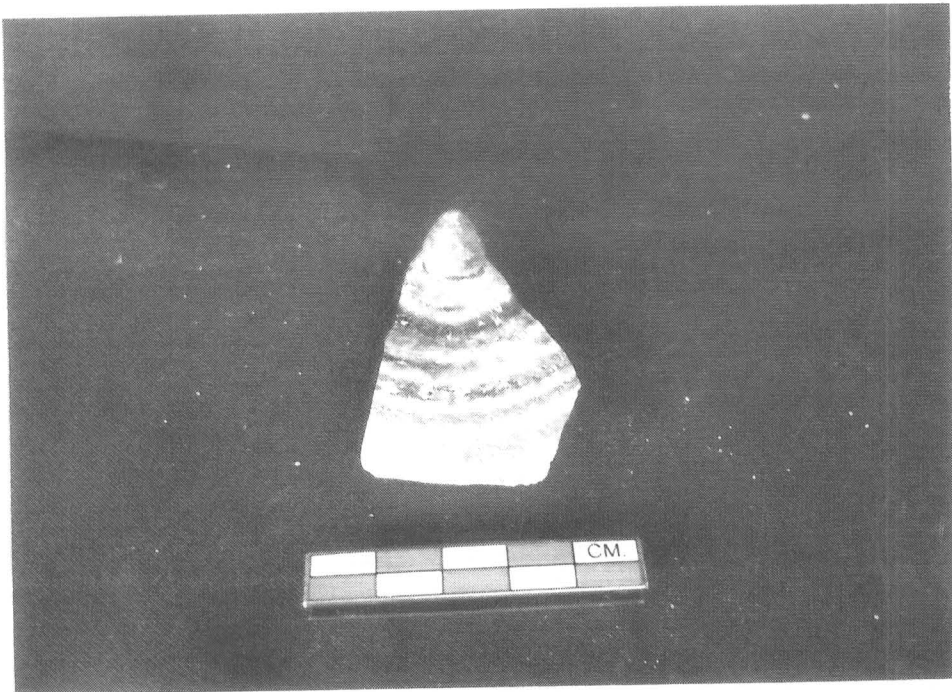
ภาพที่ 79 ชิ้นส่วนก้นของภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาบ้านบางปูน

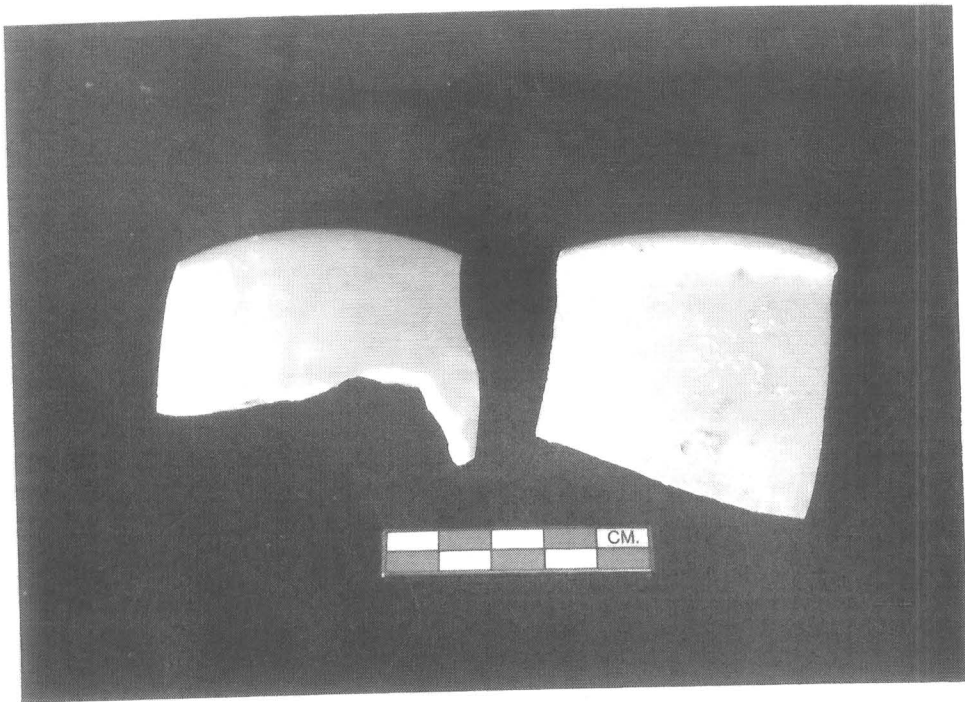
ภาพที่ 80 กระปุกเคลือบสีน้ำตาลดำ จากแหล่งเตาสุโขทัย - ศรีสัชนาลัย

ภาพที่ 81 กระจุกขนาดเล็กเขียนลายจุดดำ จากแหล่งเตาสุโขทัย - ศรีสำราญ

ภาพที่ 82 ชิ้นส่วนฝาปิดเขียนลายสีดำได้เคลือบ จากแหล่งเตาสุโขทัย - ศรีสำราญ

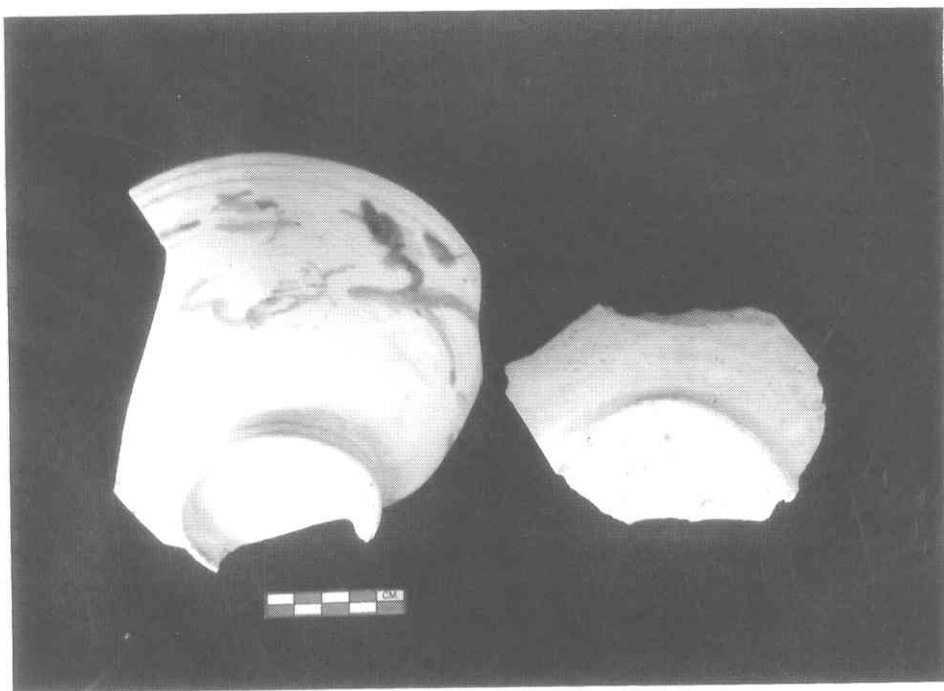
ภาพที่ 83 ชิ้นส่วนขอบปากเคลือบเขียว จากแหล่งเตาสู่โขทัย - ศรีสัชนาลัย

ภาพที่ 84 ชิ้นส่วนก้นของภาชนะเขียนลายสีดำและเคลือบขาว จากแหล่งเตาสู่โขทัย - ศรีสัชนาลัย

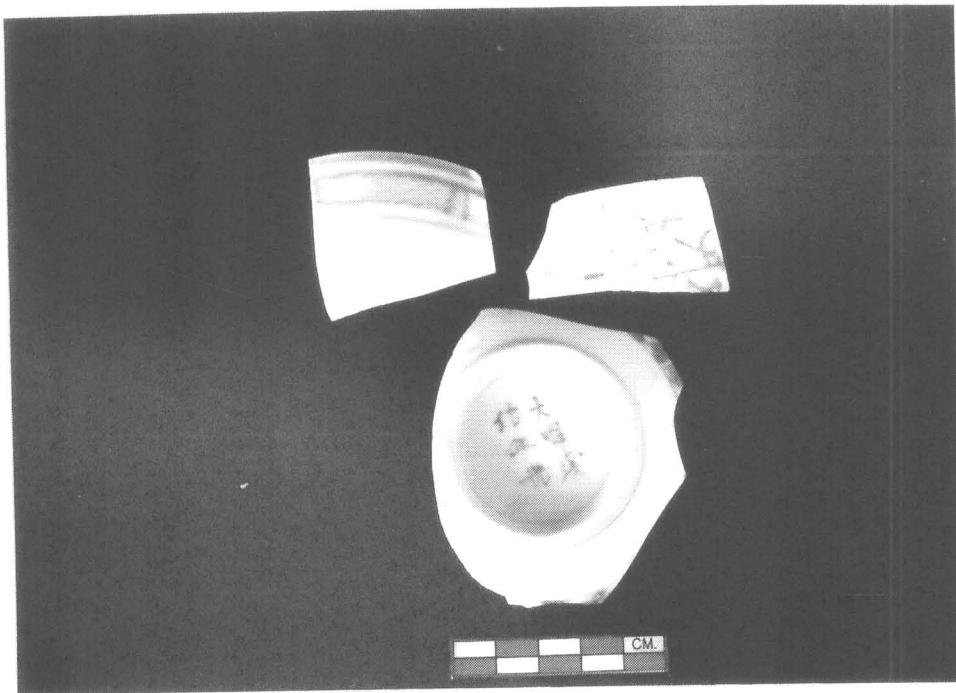

ภาพที่ 85 ฝาดลับเขียนลายคราม จากแหล่งเตาประเทศจีนสมัยราชวงศ์ซิง

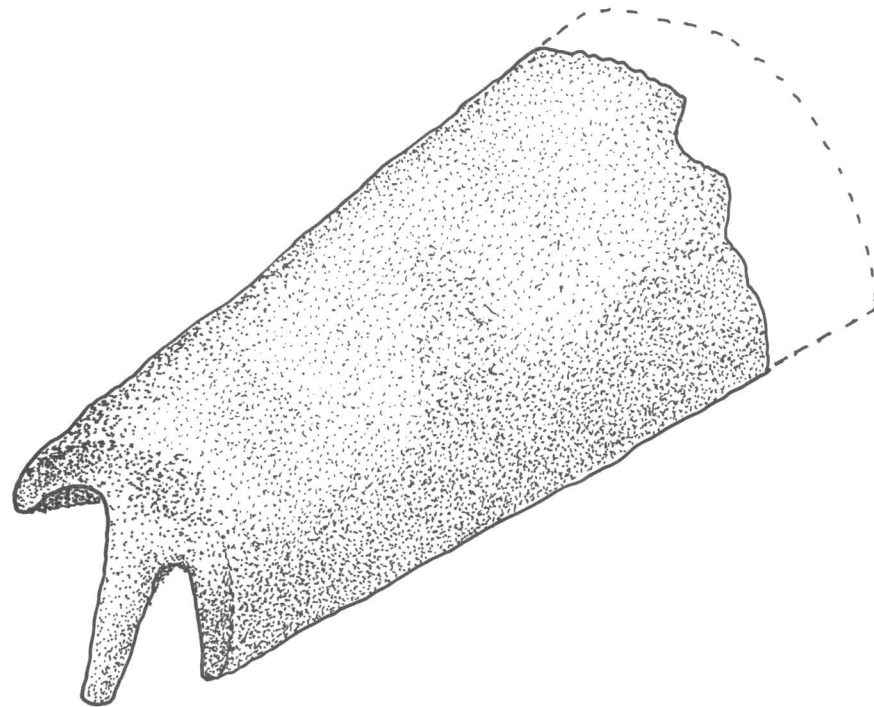
ภาพที่ 86 ชิ้นส่วนถ้วยเขียนลายคราม จากแหล่งเตาประเทศจีนสมัยราชวงศ์ซิง

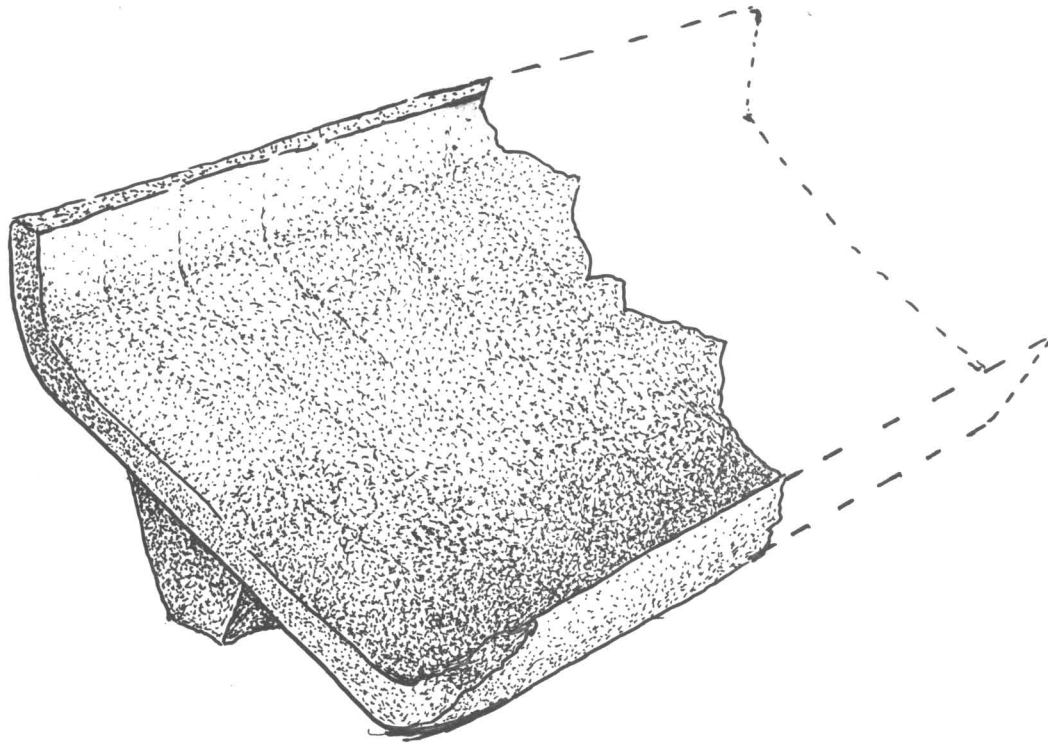
ภาพที่ 87 ชิ้นส่วนต่างๆของภาชนะเขียนลายคราม จากแหล่งเตาประเทศจีนสมัยราชวงศ์หมิง

ภาพลายเส้นประกอบ

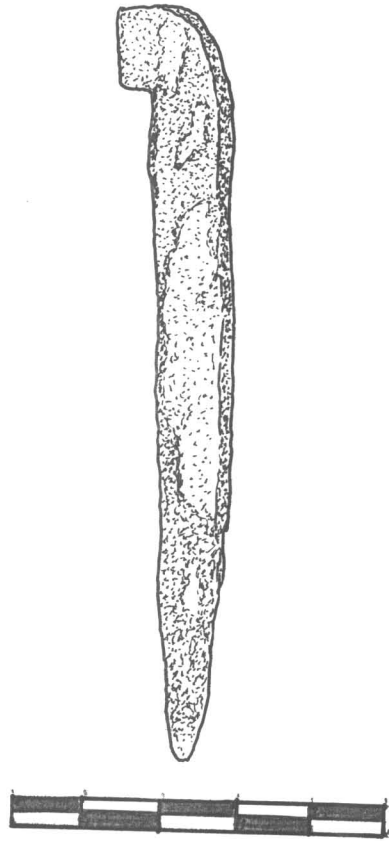
มาตราส่วน 1:2

ภาพถ่ายเส้นที่ 1 กระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้

มาตราส่วน 1:2

ภาพถ่ายเส้นที่ 2 กระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย

มาตราส่วน 1:1

ภาพถ่ายเส้นที่ 3 ตะปูจีน (3N4E ,003/1)

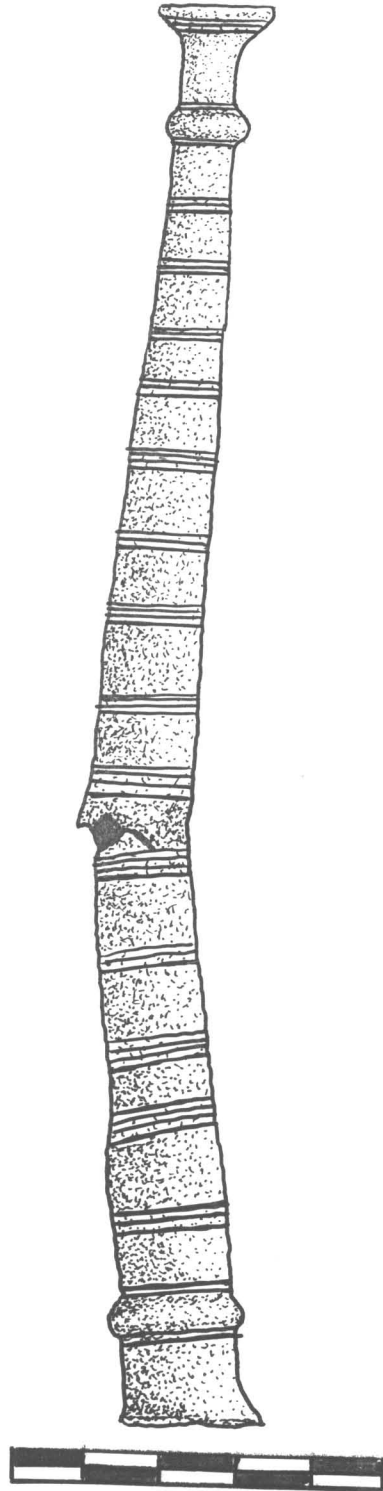
มาตราส่วน 1:1

ภาพถ่ายเส้นที่ 4 ชิ้นส่วนเศียรและลำตัวพระพุทธรูป (1N3W ,001)

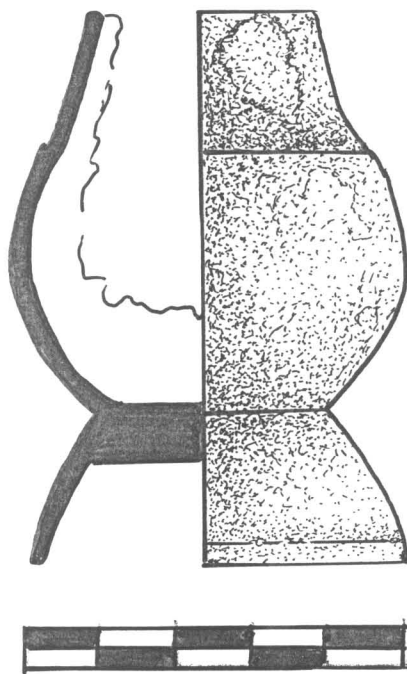
มาตราส่วน 1:1

ภาพถ่ายเส้นที่ 5 ชิ้นส่วนผ้ามีดโลหะ (1S4E , 003)

ภาพถ่ายเส้นที่ 6
เชิงเทียนทำจากโลหะ (1S4E ,001)

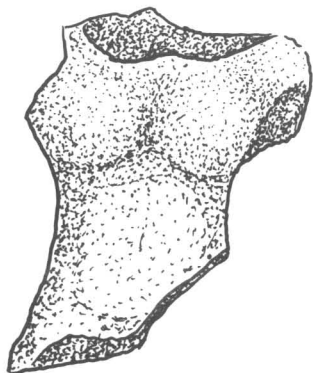
มาตราส่วน 1:1

มาตราส่วน 1:1

ภาพถ่ายเส้นที่ 7 เต้าปูนทำจากโลหะ (IS2W ,002)

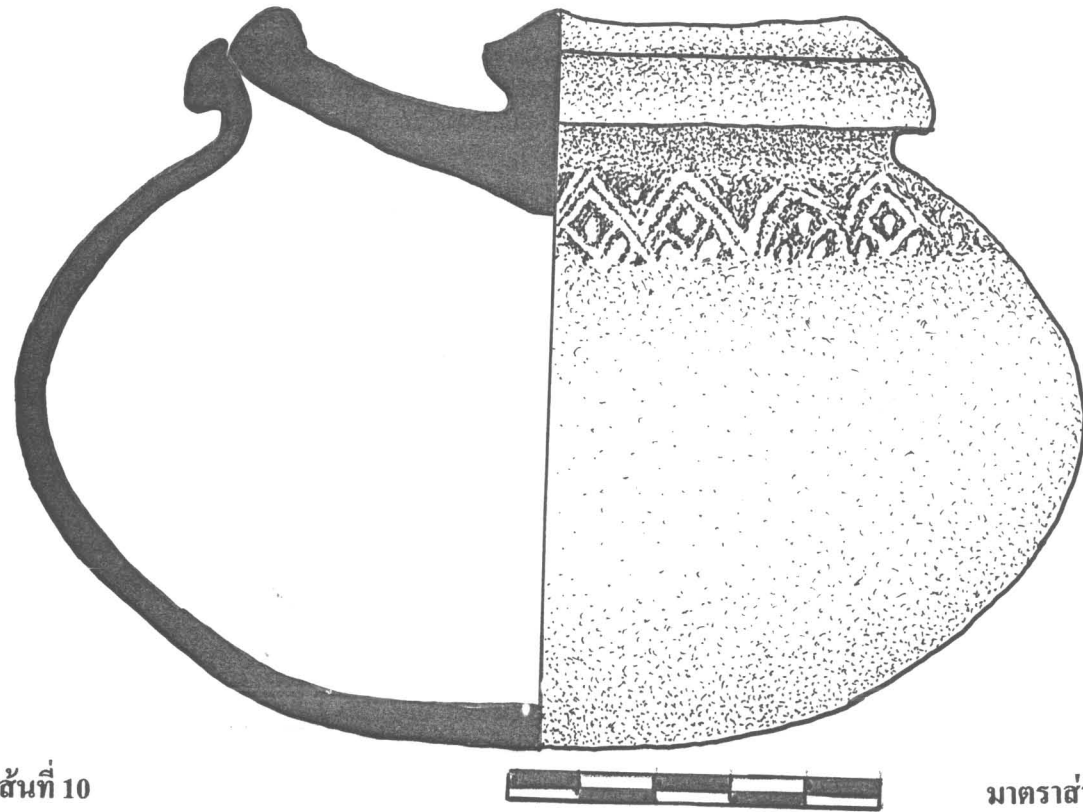
มาตราส่วน 1:1

ภาพลายเส้นที่ 8
ชิ้นส่วนลำตัวตุ๊กตาดินเผา (3N3E,001)

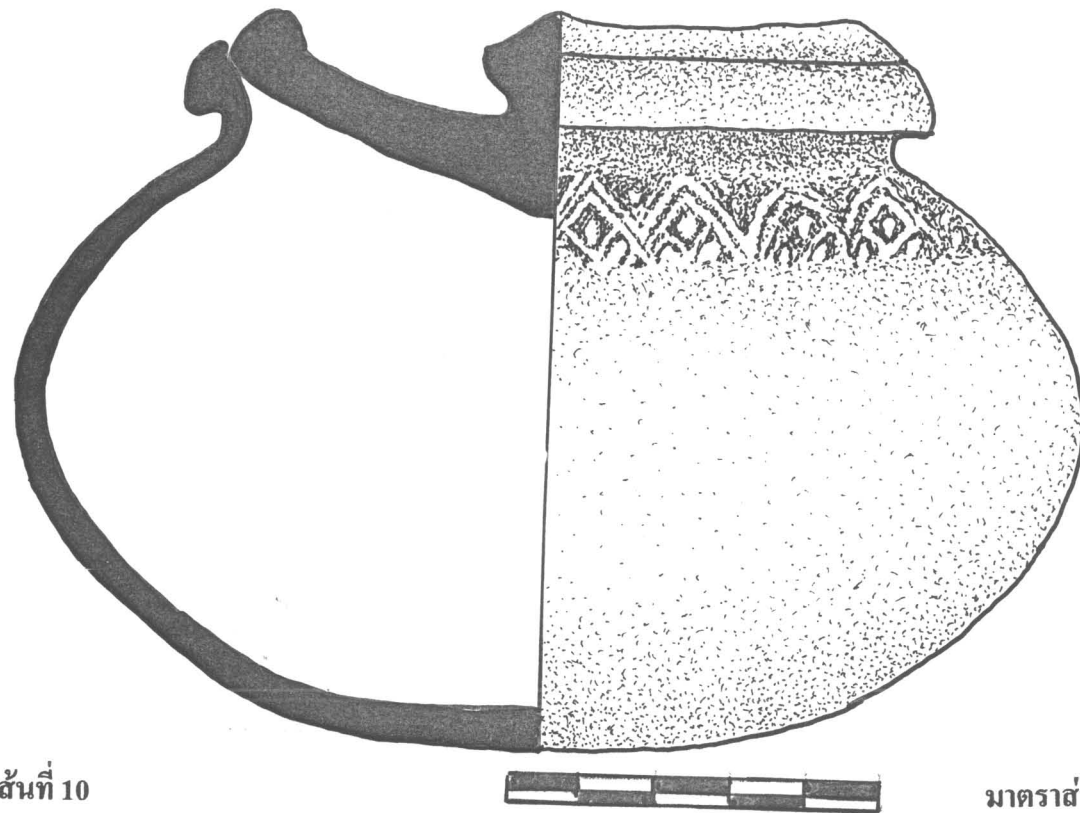
มาตราส่วน 1:1

ภาพลายเส้นที่ 9
ชิ้นส่วนหัวของตุ๊กตาดินเผา (4N3E,002)

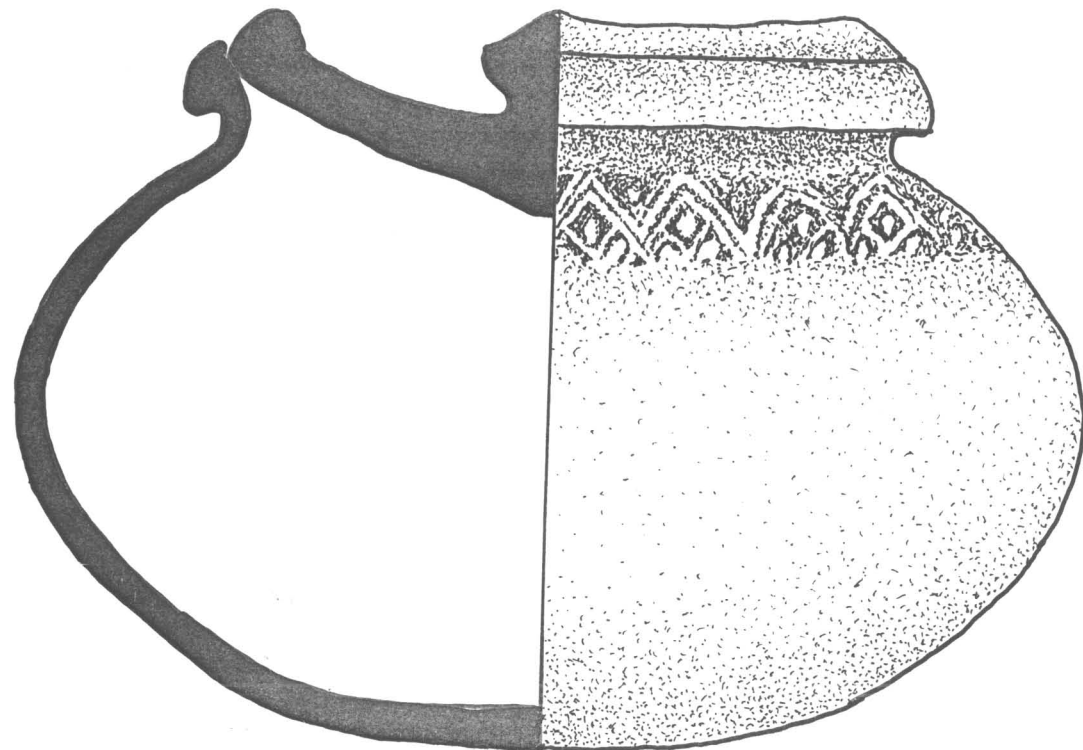
ภาพถ่ายเส้นที่ 10
หม้อตะนนที่ดินเผา (3N3E ,001)

มาตราส่วน 1:1

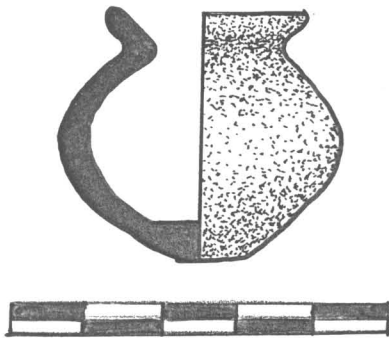
ภาพถ่ายเส้นที่ 10
หม้อตะนนที่ดินเผา (3N3E ,001)

มาตราส่วน 1:1

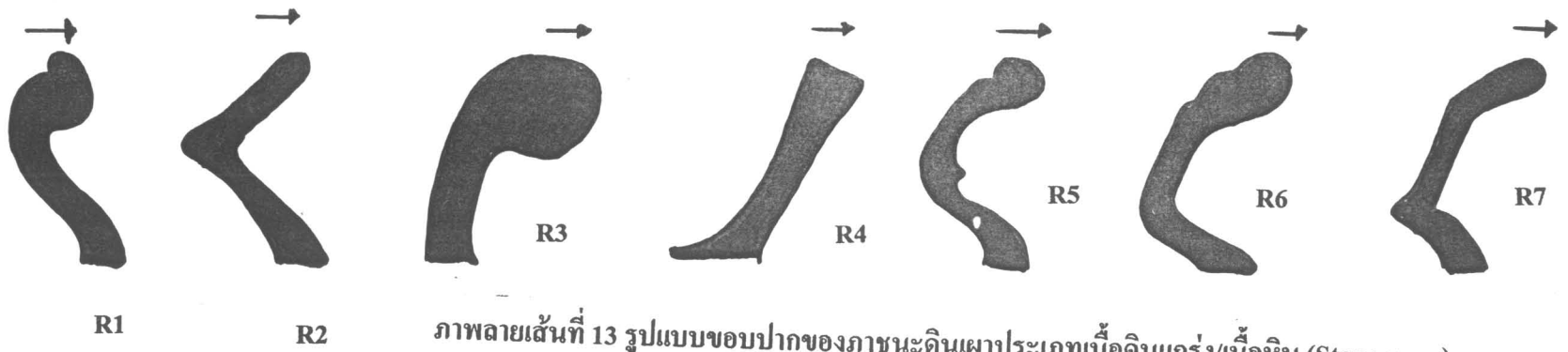
ภาพลายเส้นที่ 10
หม้อตะนนที่ดินเผา (3N3E ,001)

มาตราส่วน 1:1

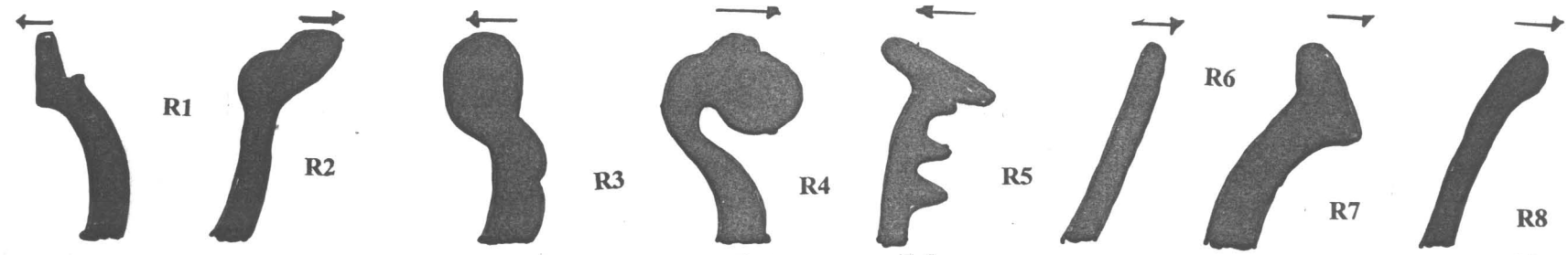

มาตราส่วน 1:1

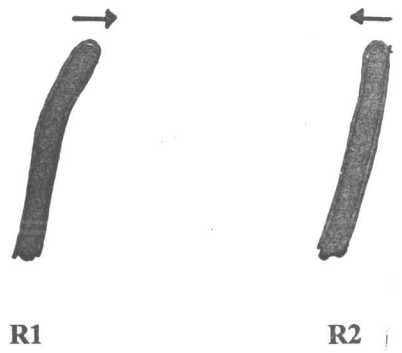
ภาพลายเส้นที่ 11
หม้อตะนนที่ดินเผาขนาดเล็ก (1N2W,002)

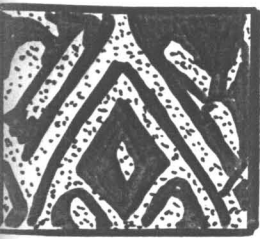
ภาพถ่ายเส้นที่ 13 รูปแบบขอบปากของภาชนะดินเผาประเภทเนื้อดินแกร่ง/เนื้อหิน (Stone ware)

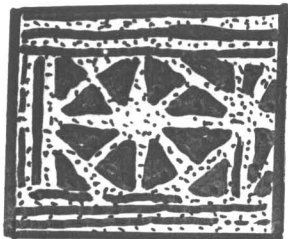
ภาพถ่ายเส้นที่ 14 รูปแบบขอบปากของภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาประเทศจีน

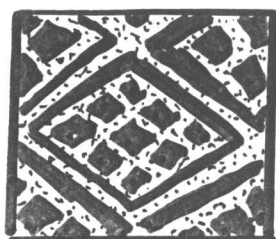
ภาพลายเส้นที่ 15 รูปแบบลวดลายของลวดลายดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมือง

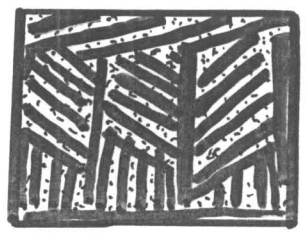
B1

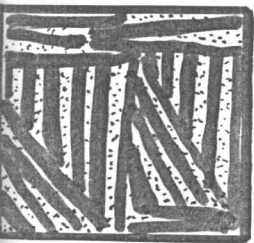
B2

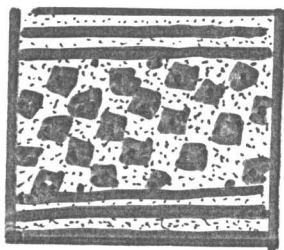
B3

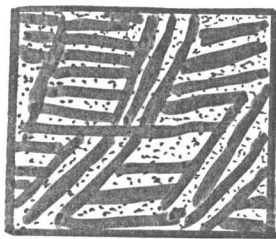
B4

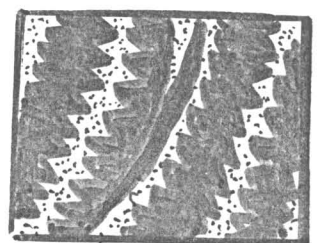
B5

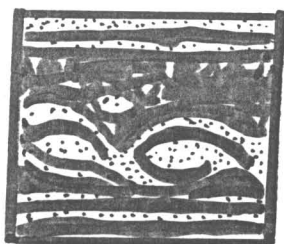
B6

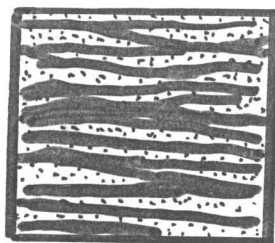
B7

B8

B9

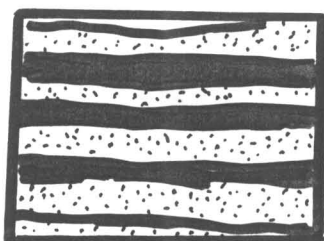

B10

ภาพลายเส้นที่ 16 รูปแบบลวดลายของลวดลายดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน

B1

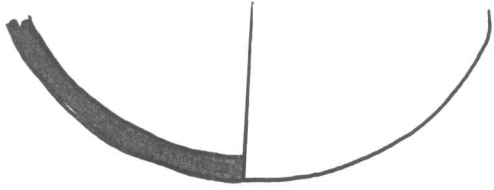

B2

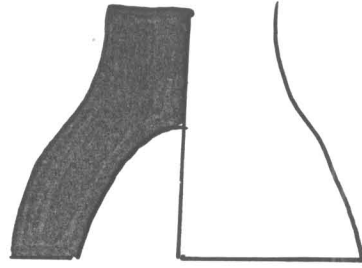

B3

ภาพลายเส้นที่ 17 รูปแบบก้นของภาชนะดินเผา ประเภทเนื้อดินธรรมดา (Earthen ware)

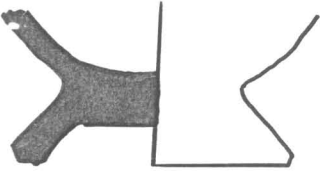

รูปแบบที่ 1

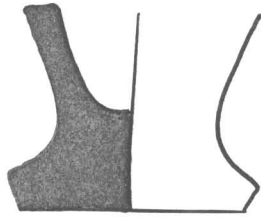

รูปแบบที่ 2

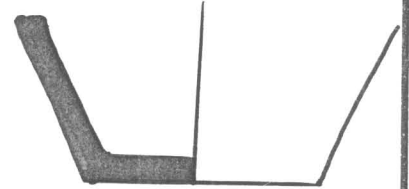
ภาพลายเส้นที่ 18 รูปแบบก้นของภาชนะดินเผา ประเภทเนื้อดินแกร่ง/เนื้อหิน (Stone ware)

รูปแบบที่ 1

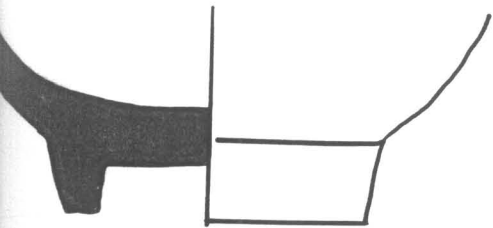

รูปแบบที่ 2

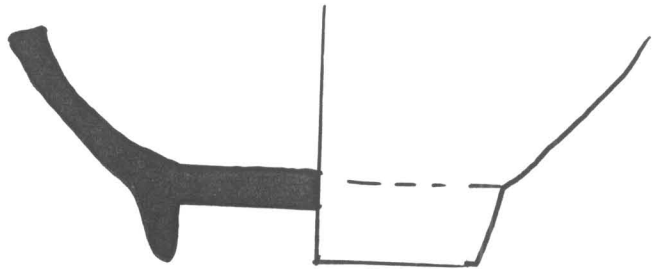

รูปแบบที่ 3

ภาพลายเส้นที่ 19 รูปแบบก้นของภาชนะดินเผาประเภท Procelain

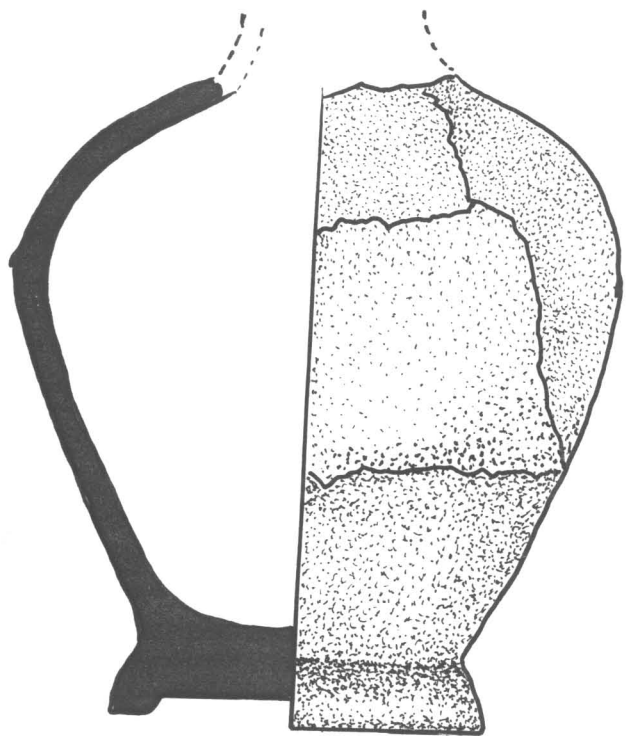

รูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 2

มาตราส่วน 1:1

ภาพถ่ายเส้นที่ 21 กระจุกขนาดเล็กเขียนลายสีดำจากแหล่งเตาสุโขทัย - ศรีสัชนาลัย (2N4E ,004)

มาตราส่วน 1:1

ภาพถ่ายเส้นที่ 20 กระจุกเคลือบสีน้ำตาลดำจากแหล่งเตาสุโขทัย - ศรีสัชนาลัย (1N2W ,003)

แผนผังประกอบ

บ้านพักอาศัย

บ้านพักอาศัย

บ้าน

บ้าน

สระน้ำ

ไปวัดภูผาเงิน

บ้านพักอาศัย

ถนน ค.ล.ล

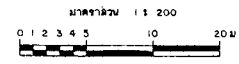
ทางเดินเท้า

ถนนนครสวรรค์

ไปวัดราชบูรณะ

ทางเดินเท้า

ผังบริเวณ วัดชุมแสง

- สัญลักษณ์**
- ① - เจดีย์
  - ② - วิหาร
  - - - - - แนวเขตริ้วอาคาร บ้านพักอาศัย

ผู้ปฏิบัติ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อีซีการช่าง
 58 ซอยนครินทร์ ถนนพหลโยธิน แขวงสามยุคใหม่ เขตพระนคร กรุงเทพฯ
 โทร. 224-7412, 224-3100 โทรสาร 224-3100
 ช.ว.ช. ๒๕

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	
เขียนแบบ	นายประจักษ์ สิมหา	๒๕๖๓-๐๓-๒๕
เขียนแบบ	นายสมชาย นามะ	

ผู้ปฏิบัติ

นายประจักษ์ สิมหา	นายสุชาติ ใจดี	
นายประจักษ์ สิมหา	นายประจักษ์ สิมหา	๒๕๖๓-๐๓-๒๕
นายประจักษ์ สิมหา	นายสุชาติ ใจดี	
นายประจักษ์ สิมหา	นายสุชาติ ใจดี	
นายประจักษ์ สิมหา	นายสุชาติ ใจดี	

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายประจักษ์ สิมหา	
กรรมการ	นายประจักษ์ สิมหา	
กรรมการ	นายประจักษ์ สิมหา	
กรรมการ	นายประจักษ์ สิมหา	
กรรมการ	นายประจักษ์ สิมหา	

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายประจักษ์ สิมหา	
ผู้ควบคุมงาน	นายประจักษ์ สิมหา	
ผู้ควบคุมงาน	นายประจักษ์ สิมหา	

ตรวจ / เห็นชอบ

ประธานคณะกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายประจักษ์ สิมหา	
กรรมการ	นายประจักษ์ สิมหา	
กรรมการ	นายประจักษ์ สิมหา	

ผังบริเวณ เป็นผังและพื้นที่นารอบอาคารรูปโถง อาคารรูปทรงแบบรูปวงรีภายในพื้นที่เดิม ในพื้นที่บริเวณถนนปิ่นเกล้า

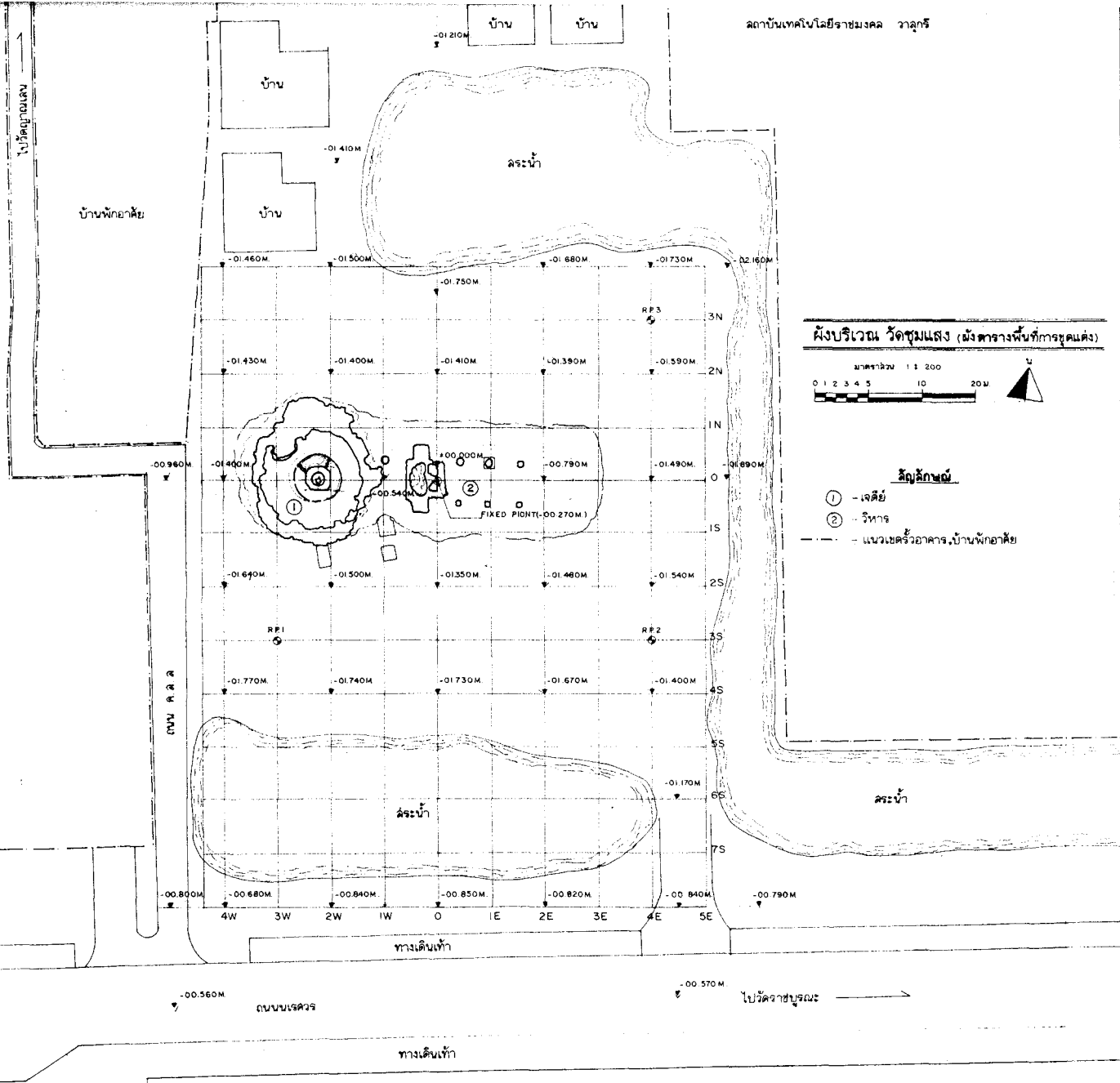
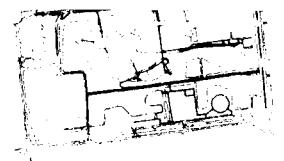
ชื่อ ผังบริเวณ วัดชุมแสง (สภาพก่อนการขุดแต่ง)

ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี	วันที่	๒๕๖๓-๐๓-๒๕
ชื่อ	นายประจักษ์ สิมหา	วันที่	๒๕๖๓-๐๓-๒๕

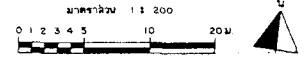
โครงการอนุรักษ์และพัฒนาศาสนสถานวัดพระนครหรืออยุธยา

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
 สำนักโบราณคดี
 กรมศิลปากร

ผังบริเวณ วัตถุประสงค์ (ผังตารางพื้นที่การขุดแต่ง)

- สัญลักษณ์**
- ① - เจดีย์
  - ② - วิหาร
  - - - - - แนวเขตรักษาอาคาร บ้านพักอาศัย

ผู้ปฏิบัติ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. สนิชการสร้ง
 58 ซอยสมัยวิบูลย์ ถนนพหลโยธิน แขวงจตุจักร กรุงเทพฯ
 โทร. 224-7412, 226-2160 โทรสาร 226-2168

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ	นายสุชาติ ใจดี
นายช่างสำรวจ	นายสุชาติ ใจดี
เขียนแบบ	นายสุชาติ ใจดี

ผู้ปฏิบัติ

นายช่างสำรวจ	นายสุชาติ ใจดี
นายช่างเขียนแบบ	นายสุชาติ ใจดี
นายช่างสำรวจ	นายสุชาติ ใจดี
นายช่างเขียนแบบ	นายสุชาติ ใจดี
นายช่างสำรวจ	นายสุชาติ ใจดี
นายช่างเขียนแบบ	นายสุชาติ ใจดี

คณะกรรมการตรวจสอบการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี

ตรวจ / เห็นชอบ

ประธานคณะกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี

ปรับปรุงและพัฒนายานยนต์ การขุดแต่ง
 ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่โครงการนี้

ผบ. ผังบริเวณ วัตถุประสงค์ (ผังตารางพื้นที่การขุดแต่ง)
 (สภาพก่อนการขุดแต่ง)

วันที่	หน้างาน	แผ่น	จำนวน
	1 : 200	2	34

โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
 สำนักโบราณคดี

กรมศิลปากร

ผู้จัดทำ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อธิติการสร้าง
58 ซอยนครินทร์ ถนนพหลโยธิน แขวงสามจังหวัดนคร
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ
โทร. 226-7418, 226-2160 โทรสาร 226-2160
พ.ศ. ๒๕๕

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ: นายสุชาติ ไชยดี
เขียนแบบ: นายสุชาติ ไชยดี
นายสมชาย เกษม
นายสมชาย เกษม

ผู้บันทึก

นายสมชาย เกษม
นายสุชาติ ไชยดี
นายสมชาย เกษม
นายสมชาย เกษม
นายสมชาย เกษม
นายสมชาย เกษม
นายสมชาย เกษม

คณะกรรมการตรวจสอบร่าง

นายสมชาย เกษม	นายสุชาติ ไชยดี
นายสมชาย เกษม	นายสุชาติ ไชยดี
นายสมชาย เกษม	นายสุชาติ ไชยดี
นายสมชาย เกษม	นายสุชาติ ไชยดี
นายสมชาย เกษม	นายสุชาติ ไชยดี
นายสมชาย เกษม	นายสุชาติ ไชยดี

คณะกรรมการควบคุมงาน

นายสมชาย เกษม	นายสุชาติ ไชยดี
นายสมชาย เกษม	นายสุชาติ ไชยดี
นายสมชาย เกษม	นายสุชาติ ไชยดี
นายสมชาย เกษม	นายสุชาติ ไชยดี

ตรวจ / ฟื้นฟู

นายสมชาย เกษม
นายสุชาติ ไชยดี
นายสมชาย เกษม
นายสุชาติ ไชยดี
นายสมชาย เกษม
นายสุชาติ ไชยดี

มีรูปแบบและพัฒนาารระบบสารสนเทศ การศึกษา การวิจัย การบริการทางวิชาการ การบริการทางสังคม การบริการทางวัฒนธรรม การบริการทางสุขภาพ การบริการทางกีฬา การบริการทางนันทนาการ การบริการทางศาสนา การบริการทางสังคม การบริการทางอื่น ๆ

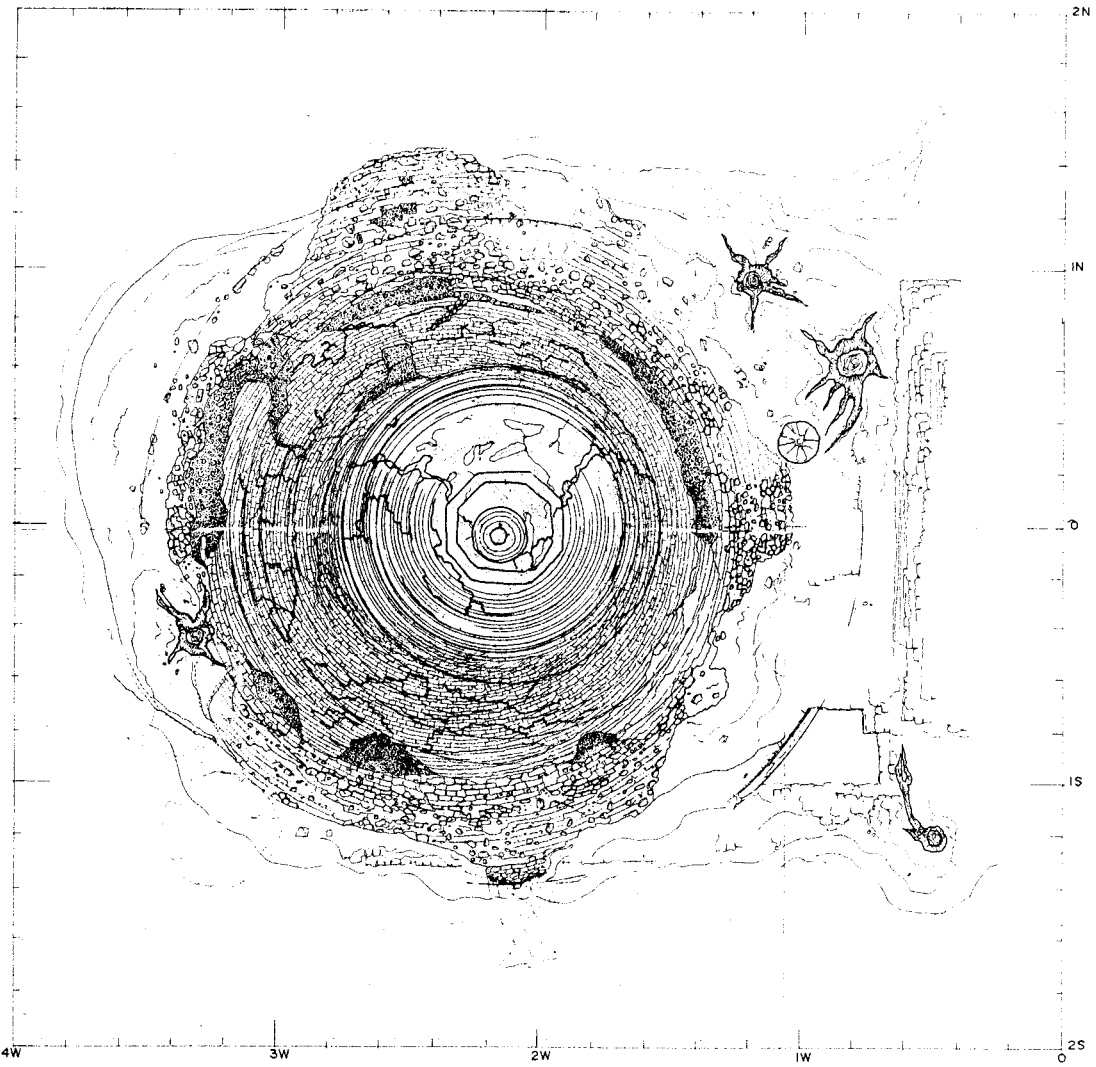
รูปปั้น เจดีย์ประธาน (สภาพก่อนการขุดแต่ง)

ชื่อ	นายสมชาย เกษม	นายสุชาติ ไชยดี	นายสมชาย เกษม
วันที่	1 : 50	3	24

โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
สถาปัตยกรรมวัฒนธรรมเมืองอยุธยา

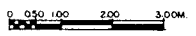
สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
สำนักโบราณคดี

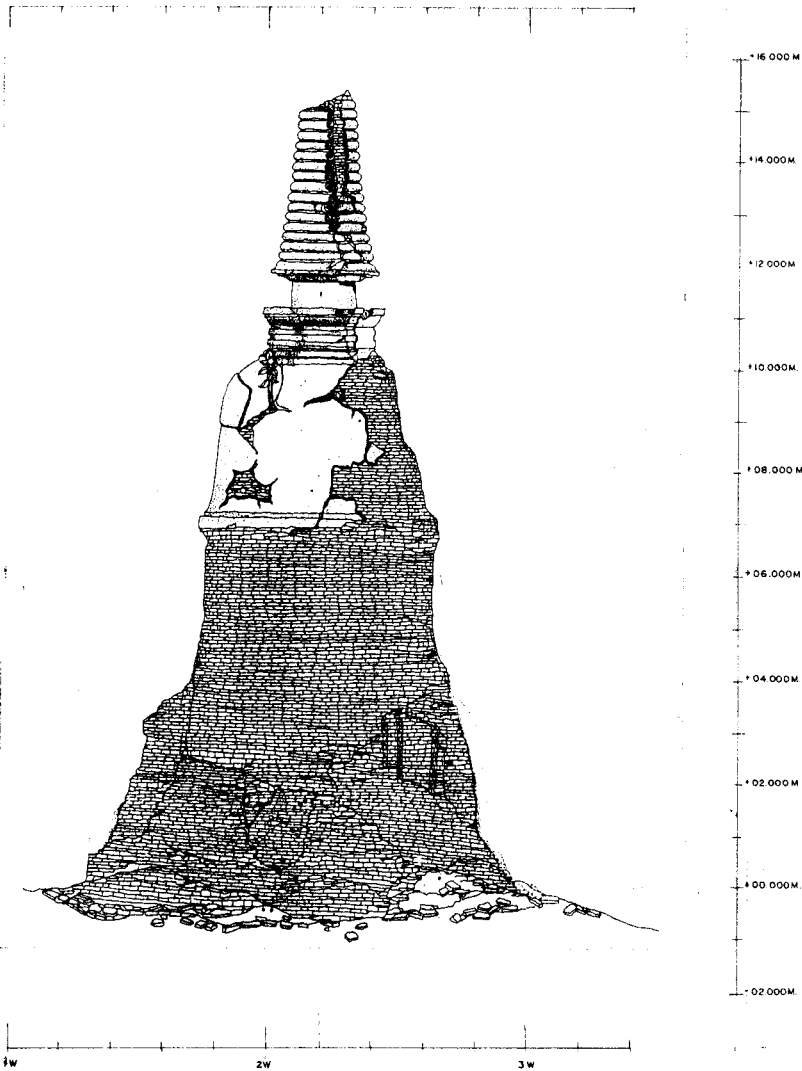
กรมศิลปากร

รูปแปลน เจดีย์ประธาน ①

SCALE 1:50

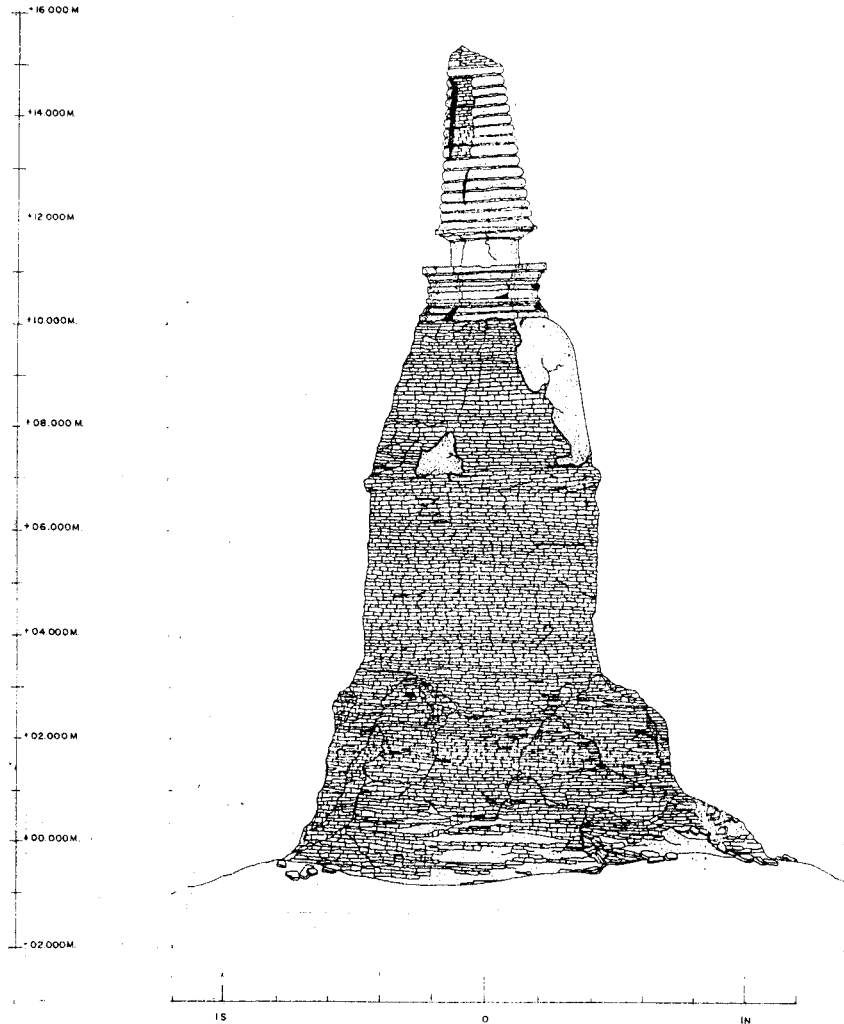
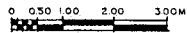

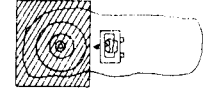
รูปปั้น กิศเหนือ ①

เจดีย์ประธาน ①

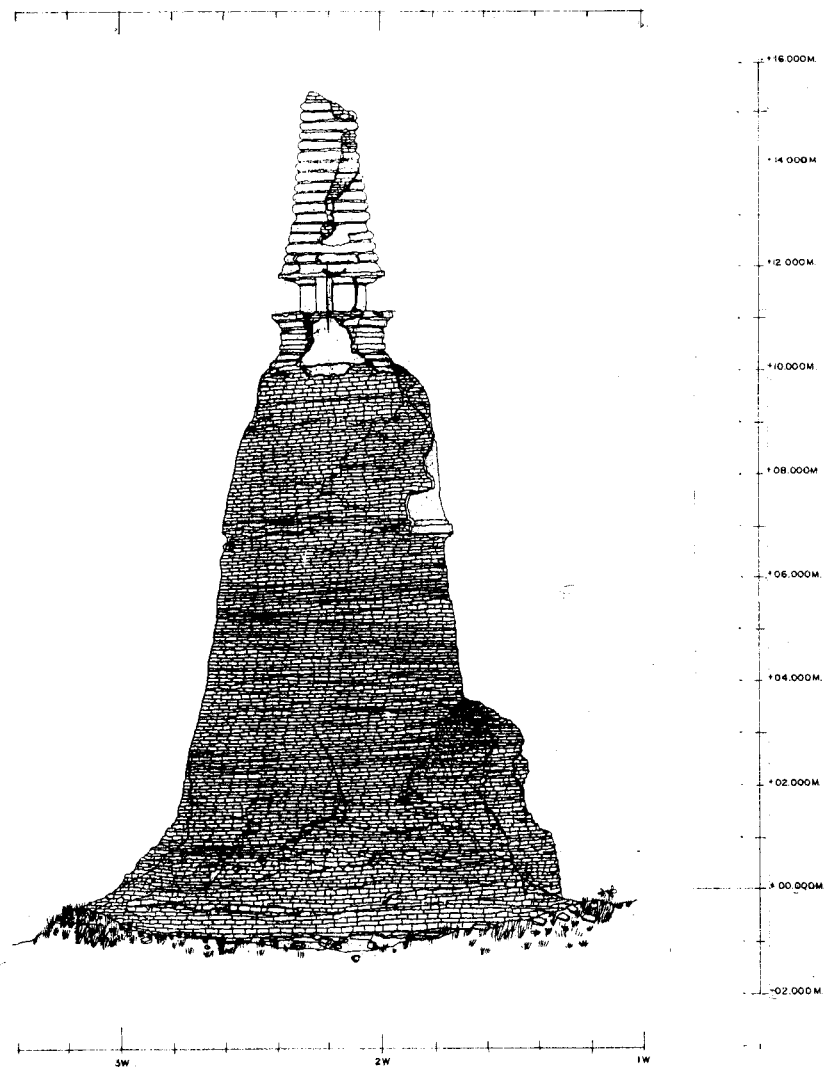
SCALE 1 : 50

รูปปั้น กิศตะวันออก ②

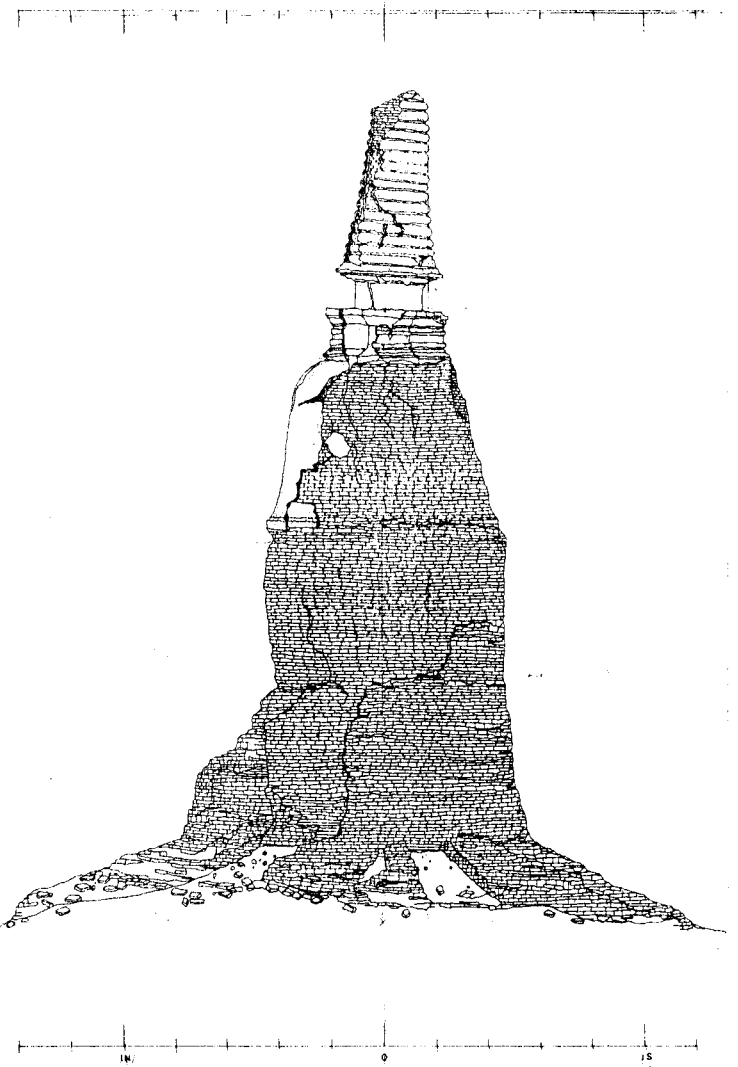
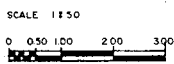

ผู้บันทึก			
 ห้ามหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อิทธิการชรัท 88 ถนนพหลโยธิน แขวงสามจังหวัดนคร เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร โทร. 024-7412, 024-3180 โทรสาร 024-3148 ปี พ.ศ. ๒๕๖๓			
สำรวจ / เขียนแบบ			
สำรวจ	นางสุณี ไชยดี		
เขียนสำรวจ	นางสุณี ไชยดี		
เขียนแบบ	นางนงนุช นพอน		
ผู้ปฏิบัติงาน			
ช่างปั้น	นางนงนุช นพอน		
ช่างปั้นดินเผา	นางนงนุช นพอน		
ช่างปั้นปูน	นางสุณี ไชยดี		
ช่างปั้นดินเผา	นางนงนุช นพอน		
ช่างปั้นปูน	นางนงนุช นพอน		
ช่างปั้นดินเผา	นางนงนุช นพอน		
คณะกรรมการตรวจการจ้าง			
ประธานกรรมการ	นางสุณี ไชยดี		
กรรมการ	นางสุณี ไชยดี		
กรรมการ	ผู้แทนกรมศิลปากร		
กรรมการ	นางนงนุช นพอน		
กรรมการ	นางนงนุช นพอน		
กรรมการ	นางนงนุช นพอน		
คณะกรรมการควบคุมงาน			
ผู้ควบคุมงาน	นางนงนุช นพอน		
ผู้ควบคุมงาน	นางนงนุช นพอน		
ผู้ควบคุมงาน	นางนงนุช นพอน		
ผู้ควบคุมงาน	ผู้แทนกรมศิลปากร		
รายการแก้ไข			
ตรวจ / เห็นชอบ			
ประธานคณะกรรมการ			
๒๕ ๒๗ / ๒๕			
๒๕ ๒๗ / ๒๕			
๒๕ ๒๗ / ๒๕			
๒๕ ๒๗ / ๒๕			
มีผู้บันทึก เป็นปฏิมาและศิลปกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม ปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ แบบ รูปปั้น กิศเหนือ, ตะวันออก เจดีย์ประธาน ① (สภาพก่อนการบูรณะ)			
วันที่	จำนวน	แผ่น	จำนวน
	1	50	4
โครงการอนุรักษ์และพิทักษ์ นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา			
สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา			
สำนักโบราณคดี			
กรมศิลปากร			

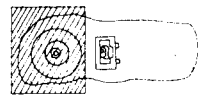

รูปด้านทิศใต้ ③

เจดีย์ประธาน ①

รูปด้านทิศตะวันตก ④

ผู้จัดทำ

ห้องหุ่นส่วนจำกัด ป.ว.ช. สนิทการช่าง
 88 ถนนเอ็ดดีย์ ถนนพหลโยธิน แขวงสามยุคใหม่
 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ
 โทร. 024-7413, 024-9160 โทรสาร 024-9160
 ปี พ.ศ. ๒๕๕

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ นายชาติ ใจดี
 นายจำเริญ นามะกุล สนิท
 นายสมชาย นามะกุล

ผู้รับจ้าง

นายจำเริญ นามะกุล สนิท
 นายชาติ ใจดี
 นายจำเริญ นามะกุล สนิท
 นายสมชาย นามะกุล สนิท
 นายชาติ ใจดี
 นายจำเริญ นามะกุล สนิท

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ นายชาติ ใจดี
 กรรมการ นายชาติ ใจดี
 กรรมการ นายจำเริญ นามะกุล สนิท
 กรรมการ นายชาติ ใจดี
 กรรมการ นายชาติ ใจดี
 กรรมการ นายชาติ ใจดี

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุม นายชาติ ใจดี
 ผู้ควบคุม นายชาติ ใจดี
 ผู้ควบคุม นายชาติ ใจดี
 ผู้ควบคุม นายชาติ ใจดี

รายการแก้ไข

ตรวจ / เห็นชอบ

ประธานกรรมการ นายชาติ ใจดี
 นายชาติ ใจดี
 นายชาติ ใจดี
 นายชาติ ใจดี

สัญญา

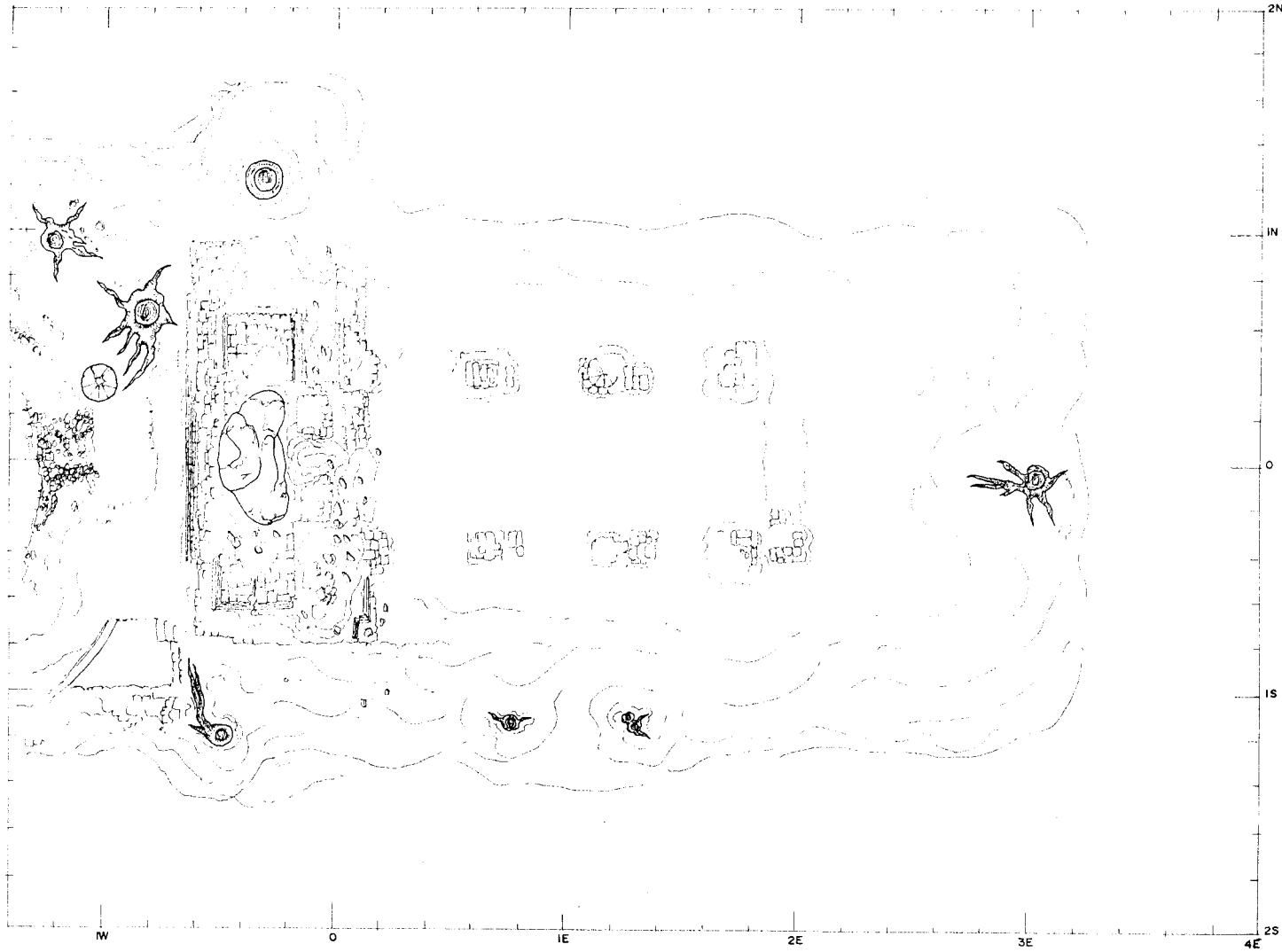
ปรับปรุงและดำเนินการตามสถาปนิก ๓ รายการ
 ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม ให้เห็นในบริเวณถนนปิ่นนคร
 ๓๓ รูปด้าน ทิศใต้, ตะวันตก เจดีย์ประธาน
 (สภาพก่อนการขุดแต่ง)

ปี	ภาคเรียน	วันที่	จำนวน
๒๕๕๖	๒	๕	๓

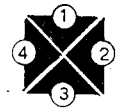
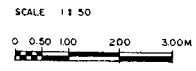
โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟู
 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
 สำนักโบราณคดี

กรมศิลปากร

รูปแปลน วิหาร ②

ผู้ปฏิบัติ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อธิติการสร้ง
 58 ซอยเกษียร ถนนนบนา แขวงตลาดเก่าเหนือ
 เขตพระนคร กรุงเทพฯ
 โทร. 224-7413, 224-8160 โทรสาร 224-8149

สำรวจ / เขียนแบบ	
สำรวจ	นายสุชาติ ไชยดี
นายสุชาติ ไชยดี	นายสุชาติ ไชยดี
เขียนแบบ	นายสมชาย งามน้อย
	นายสมชาย งามน้อย

ผู้ปฏิบัติ	
นายช่างโยธา	นายสมชาย งามน้อย
นายช่างโยธา	นายสมชาย งามน้อย
นายช่างโยธา	นายสมชาย งามน้อย
นายช่างโยธา	นายสมชาย งามน้อย
นายช่างโยธา	นายสมชาย งามน้อย
นายช่างโยธา	นายสมชาย งามน้อย

คณะกรรมการตรวจการจ้าง	
ประธานกรรมการ	นายสมชาย งามน้อย
กรรมการ	นายสมชาย งามน้อย
กรรมการ	นายสมชาย งามน้อย
กรรมการ	นายสมชาย งามน้อย
กรรมการ	นายสมชาย งามน้อย
กรรมการ	นายสมชาย งามน้อย
กรรมการ	นายสมชาย งามน้อย

คณะกรรมการควบคุมงาน	
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย งามน้อย
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย งามน้อย
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย งามน้อย
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย งามน้อย

รายการแก้ไข

ตรวจ / เห็นชอบ	
ประธานคณะกรรมการ	นายสมชาย งามน้อย
นายสมชาย งามน้อย	นายสมชาย งามน้อย
นายสมชาย งามน้อย	นายสมชาย งามน้อย
นายสมชาย งามน้อย	นายสมชาย งามน้อย
นายสมชาย งามน้อย	นายสมชาย งามน้อย

คำอธิบาย เป็นรูปแปลนวัดพระบาทสมณโคต สวรรูปการ
 เป็นรูปแปลนภายในวัดและสิ่งก่อสร้าง ในพื้นที่โบราณสถานวัดพระบาท

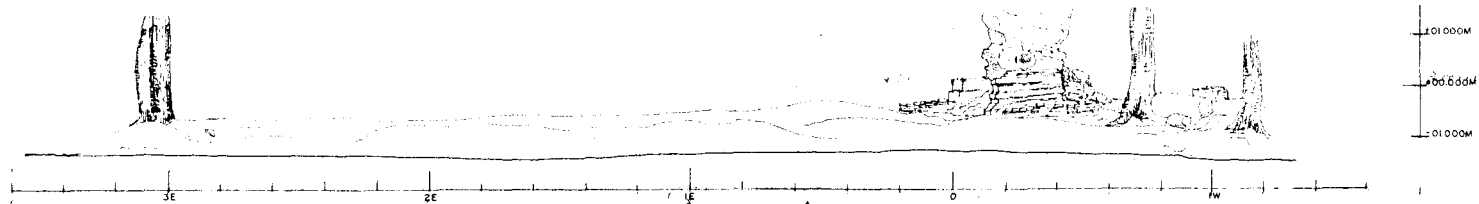
ชื่อ	รูปแปลน วิหาร ①
	(สภาพก่อนการขุดแต่ง)
วันที่	นายสมชาย งามน้อย
วันที่	6
จำนวน	3
มาตรา	1 : 50

โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

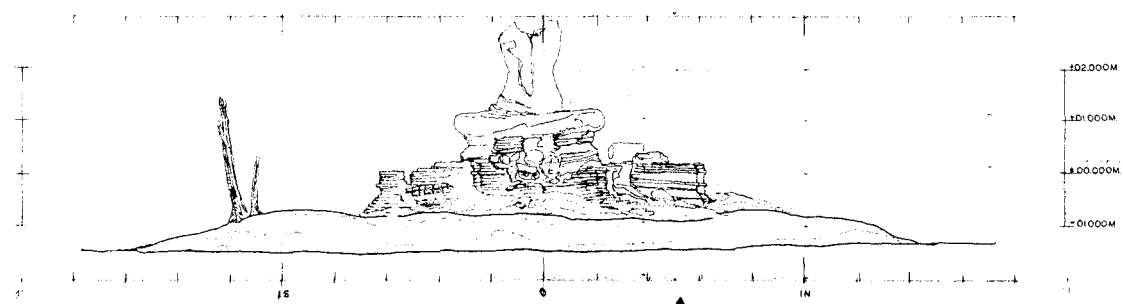
สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
 สำนักโบราณคดี
 กรมศิลปากร

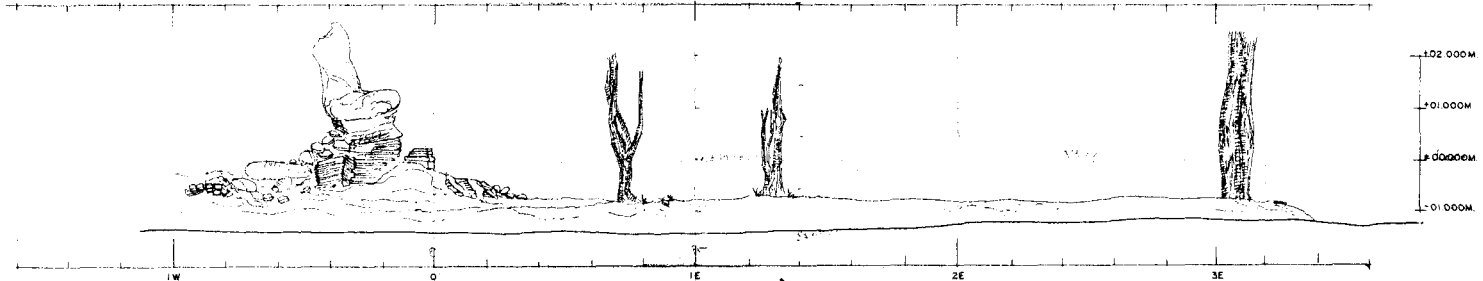

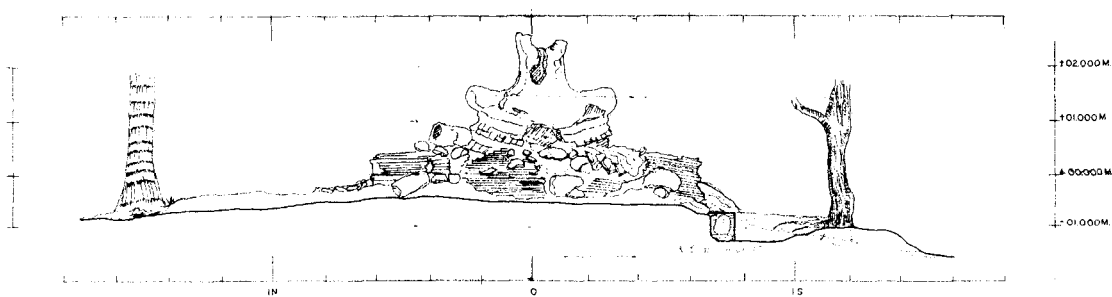
รูปด้าน ทิศเหนือ ①

รูปด้าน ทิศตะวันออก ②

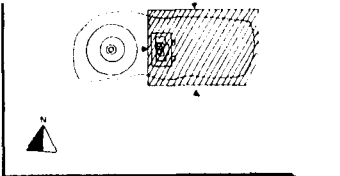
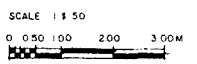

รูปด้าน ทิศใต้ ③

รูปด้าน ทิศตะวันตก ④

วิหาร ②

ผู้ปฏิบัติ	
 ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อีศิตการสร้าง 58 ซอยศรีนครินทร์ ถนนพหลโยธิน แขวงสามยุคใต้ เขตพระนคร กรุงเทพฯ โทร. 234-7412, 226-9180 โทรสาร 225-3149	
สำรวจ / เขียนแบบ	
สำรวจ	นายชาติ ใจดี
เขียนแบบ	นายทรงยศ สิมะคำ นายสมชาย เกษม
ผู้ปฏิบัติ	
นายช่างโยธา	นายทรงยศ สิมะคำ
นายช่างไฟฟ้า	นายสงฆ์ สิมะคำ
นักเขียนแบบ	นายทรงยศ สิมะคำ
วิศวกรโยธา	นายชาติ ใจดี
วิศวกรโยธา	นายสมชาย เกษม
สถาปนิก	นายสงฆ์ สิมะคำ
คณะกรรมการตรวจการจ้าง	
ประธานกรรมการ	นายสงฆ์ สิมะคำ
กรรมการ	นายชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสมชาย เกษม
กรรมการ	นายทรงยศ สิมะคำ
กรรมการ	นายสงฆ์ สิมะคำ
กรรมการ	นายสมชาย เกษม
คณะกรรมการควบคุมงาน	
ผู้ควบคุมงาน	นายชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสงฆ์ สิมะคำ
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย เกษม
ผู้ควบคุมงาน	นายทรงยศ สิมะคำ
รายการเก็บ	
ตรวจ / เห็นชอบ	
ประธานคณะกรรมการ	นายชาติ ใจดี
นาย สงฆ์ สิมะคำ	
นาย สมชาย เกษม	
นาย สงฆ์ สิมะคำ	
นาย สมชาย เกษม	
นาย ชาติ ใจดี	
หมายเหตุ บริษัทและคณะกรรมการควบคุมงาน ศึกษารายการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่โบราณสถานข้างพระนอน	
หมายเหตุ รูปด้าน ทิศเหนือ, ตะวันออก, ใต้, ตะวันตก วิหาร ② (สภาพก่อนการขุดแต่ง)	
ชื่อ	นายสมชาย เกษม
ตำแหน่ง	7
จำนวนหน้า	34
โครงการอนุรักษ์และพัฒนา นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	
สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา	
สำนักโบราณคดี	
กรมศิลปากร	

บ้าน บ้าน

บ้าน

บ้านพักอาศัย

บ้านพักอาศัย

บ้านพักอาศัย

ไปวัดญาณวน

ถนน ร.ร.

ถนนเรศวร

ไปวัดราชบูรณะ

ทางเดินเท้า

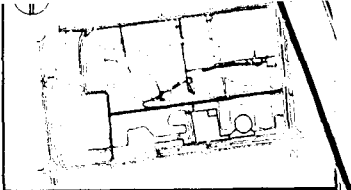
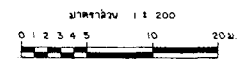
สระน้ำ

สระน้ำ

สัญลักษณ์

- ① - เจดีย์
- ② - วิหาร
- ③ - แนวกำแพงแก้ว
- ④ - เจดีย์ราย
- ⑤ - เจดีย์ราย
- ⑥ - เจดีย์ราย
- ⑦ - เจดีย์ราย
- ⑧ - โบราณสถาน
- ⑨ - โบราณสถาน
- ⑩ - โบราณสถาน
- ⑪ - ป้อมหิน

ผังบริเวณ วัดชุมแสง

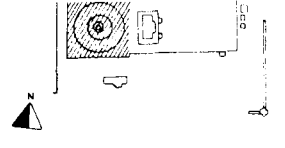
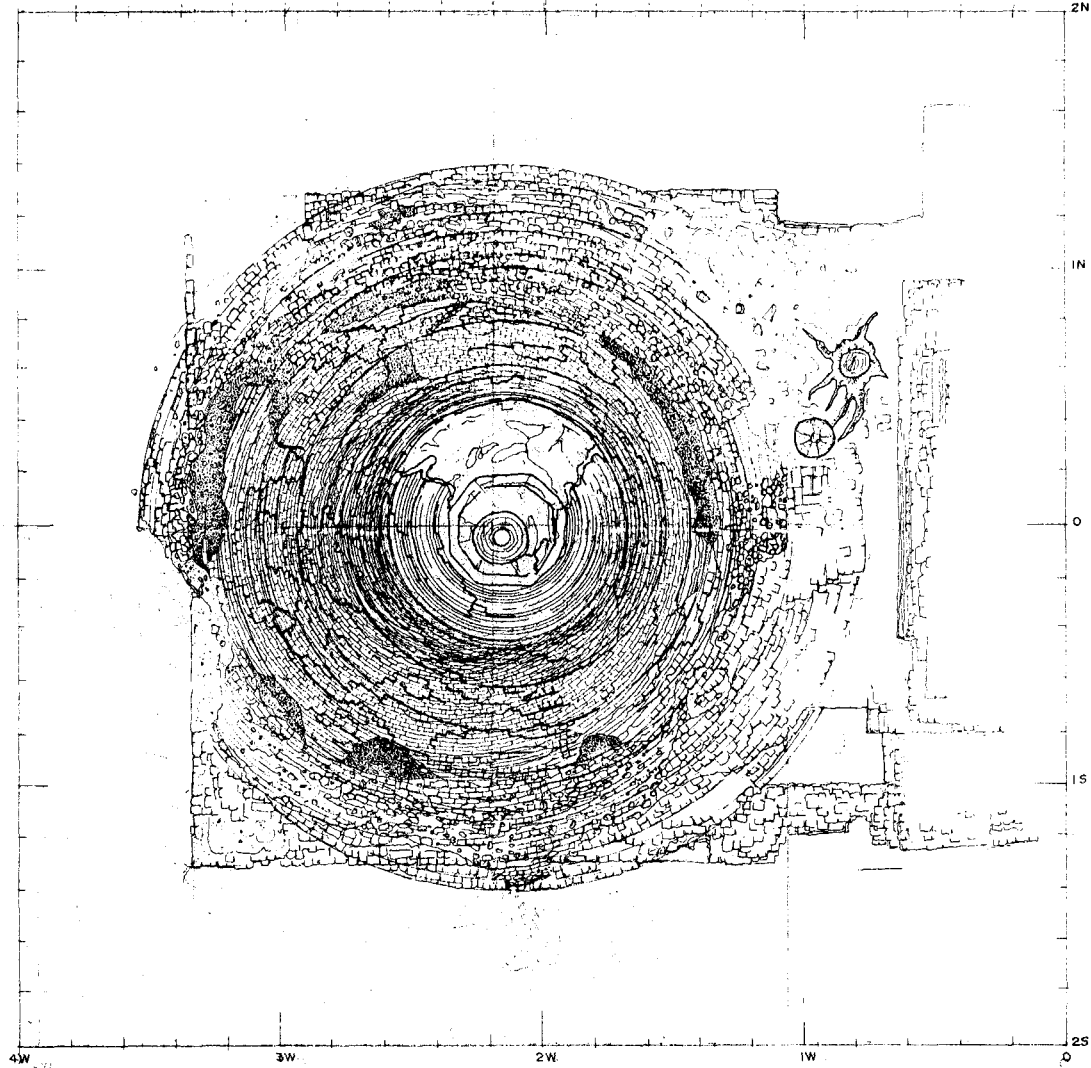
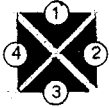
ผู้ปฏิบัติ	
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อีซีการสร้าง 18 ถนนสีลม แขวงสีลม เขตบางมด กรุงเทพมหานคร โทร. 224-7412, 224-2150 โทรสาร 224-2149 ปี.ว.ช.	
สำรวจ / เขียนแบบ	
ชื่อ	นายสุวิทย์ ใจดี
ตำแหน่ง	นายสุวิทย์ ใจดี
ชื่อ	นายสุวิทย์ ใจดี
ผู้ปฏิบัติ	
นายสุวิทย์ ใจดี	นายสุวิทย์ ใจดี
นายสุวิทย์ ใจดี	นายสุวิทย์ ใจดี
นายสุวิทย์ ใจดี	นายสุวิทย์ ใจดี
นายสุวิทย์ ใจดี	นายสุวิทย์ ใจดี
นายสุวิทย์ ใจดี	นายสุวิทย์ ใจดี
นายสุวิทย์ ใจดี	นายสุวิทย์ ใจดี
คณะกรรมการตรวจการจ้าง	
ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
คณะกรรมการควบคุมงาน	
ผู้ควบคุม	นายสุวิทย์ ใจดี
ผู้ควบคุม	นายสุวิทย์ ใจดี
ผู้ควบคุม	นายสุวิทย์ ใจดี
ผู้ควบคุม	นายสุวิทย์ ใจดี
ตรวจ / เห็นชอบ	
ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
หมายเหตุ เป็นผังบริเวณวัดวัดพระบาททองโคก ตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี เป็นรูปถ่ายทางอากาศที่ถ่ายเมื่อวันที่ 15/11/2564 1:1000 (ภาพถ่ายทางอากาศ)	
ชื่อ	นายสุวิทย์ ใจดี
ตำแหน่ง	นายสุวิทย์ ใจดี
ชื่อ	นายสุวิทย์ ใจดี
โครงการอนุรักษ์และพัฒนาศาสนสถาน นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	
สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร	

รูปแปลน เจดีย์ประธาน ①

SCALE 1:50

0 50 100 200 300M

ผู้ปฏิบัติ

หัวหน้าส่วนจัดทํา ป.ว.ช. สิริศการธรรม
58 ซอยนเรศวร ถนนพหลโยธิน แขวงสามยุคใหม่
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ
โทร. 226-7412, 226-2160 โทรสาร 226-2169

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ นายสุวิทย์ วัฒนศิริ
นายสมชาย วัฒนศิริ
เขียนแบบ นายสมชาย วัฒนศิริ

ผู้ปฏิบัติ

นายสมชาย วัฒนศิริ
นายสมชาย วัฒนศิริ
นายสมชาย วัฒนศิริ
นายสมชาย วัฒนศิริ
นายสมชาย วัฒนศิริ
นายสมชาย วัฒนศิริ

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสมชาย วัฒนศิริ
กรรมการ	นายสมชาย วัฒนศิริ
กรรมการ	นายสมชาย วัฒนศิริ
กรรมการ	นายสมชาย วัฒนศิริ
กรรมการ	นายสมชาย วัฒนศิริ
กรรมการ	นายสมชาย วัฒนศิริ

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย วัฒนศิริ
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย วัฒนศิริ
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย วัฒนศิริ
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย วัฒนศิริ

ตรวจ / เก็บข้อมูล

ประธานคณะกรรมการ	
นายสมชาย วัฒนศิริ	
นายสมชาย วัฒนศิริ	
นายสมชาย วัฒนศิริ	
นายสมชาย วัฒนศิริ	

วัตถุประสงค์: เป็นรูปแปลนเพื่อใช้ในการขุดค้นทางโบราณคดี และใช้ในการจัดทำแบบแปลน

ชื่อ: รูปแปลน เจดีย์ประธาน ① (สภาพหลังการขุดแต่ง)

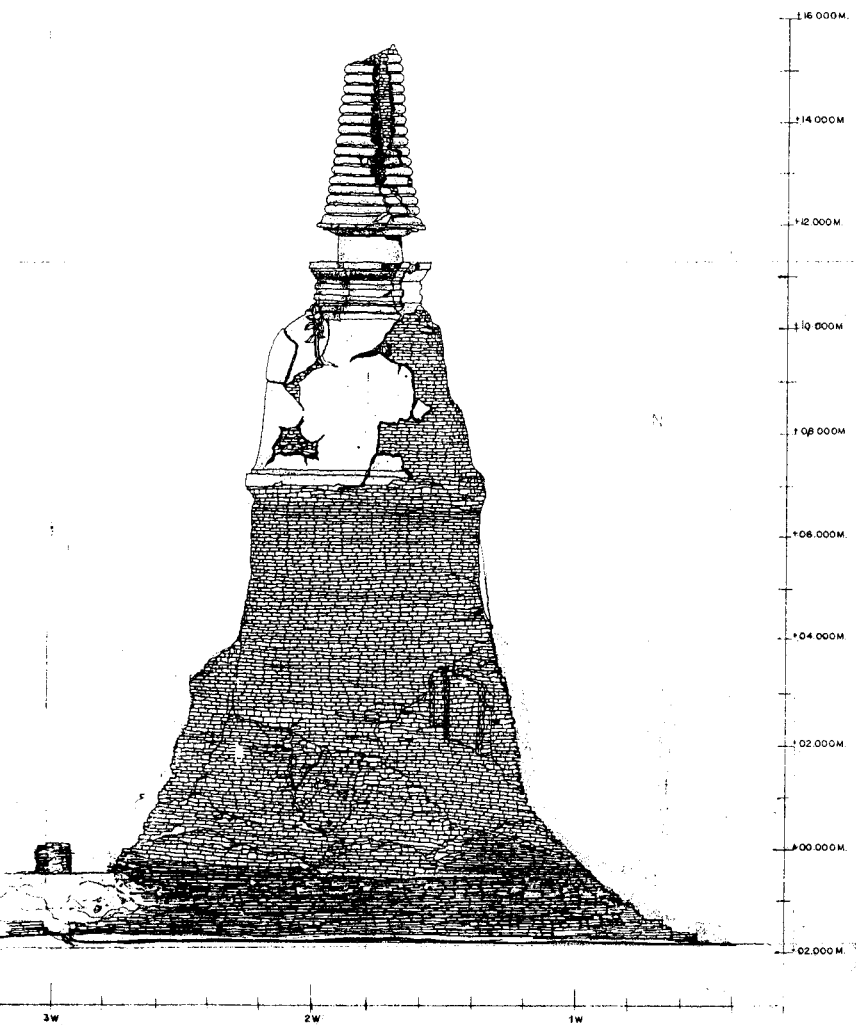
ชื่อ	มาตราส่วน	แผ่น	จำนวน
	1:50	9	3

โครงการอนุรักษ์และขุดแต่งโบราณคดี
นครประวัติศาสตร์พนมรุ้งศรีนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน

สำนักงนศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
สำนักโบราณคดี

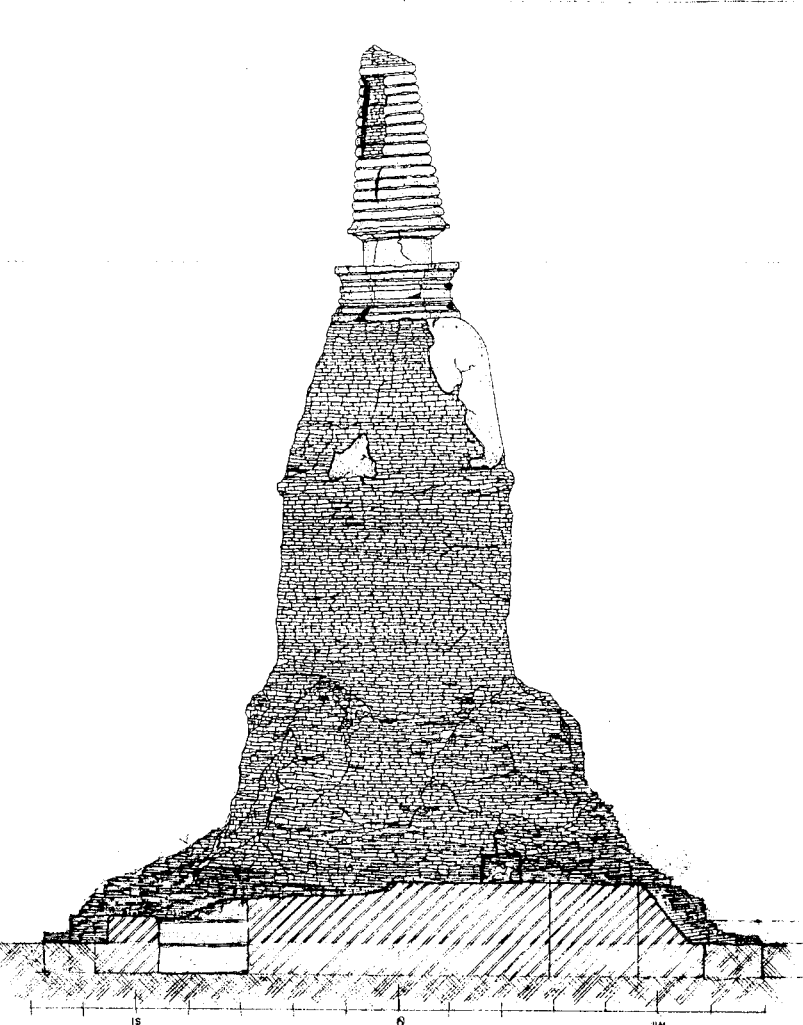
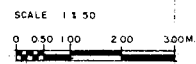
กรมศิลปากร

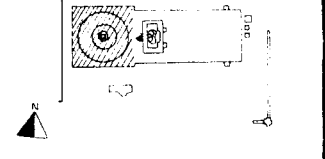

รูปด้าน ทิศเหนือ ①

เจดีย์ประธาน ①

รูปด้าน ทิศตะวันออก ②

ผู้จัดทำ
 ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อิฐิการสร้ง
 88 ซอยนครินทร์ แขวงสามวา กรุงเทพมหานคร
 โทร. 234-7418, 236-2160 โทรสาร 236-2149
 ปี.พ.ช.

สำรวจ / เขียนแบบ
 วิศวกร: นายสุวิทย์ ใจดี
 ช่างสำรวจ: นายสุวิทย์ ใจดี
 วิศวกร: นายสุวิทย์ ใจดี

ผู้เขียน
 วิศวกร: นายสุวิทย์ ใจดี
 ช่างสำรวจ: นายสุวิทย์ ใจดี
 วิศวกร: นายสุวิทย์ ใจดี
 ช่างสำรวจ: นายสุวิทย์ ใจดี

คณะกรรมการตรวจการจ้าง
 ประธานกรรมการ: นายสุวิทย์ ใจดี
 กรรมการ: นายสุวิทย์ ใจดี
 กรรมการ: นายสุวิทย์ ใจดี
 กรรมการ: นายสุวิทย์ ใจดี
 กรรมการ: นายสุวิทย์ ใจดี

คณะกรรมการควบคุมงาน
 วิศวกร: นายสุวิทย์ ใจดี
 วิศวกร: นายสุวิทย์ ใจดี
 วิศวกร: นายสุวิทย์ ใจดี
 วิศวกร: นายสุวิทย์ ใจดี

ตรวจ / เห็นชอบ
 ประธานกรรมการ: นายสุวิทย์ ใจดี
 กรรมการ: นายสุวิทย์ ใจดี
 กรรมการ: นายสุวิทย์ ใจดี

วัตถุประสงค์: ปั้นปูนหล่อตัวพระประธานปูนปั้น สวรรค์ปาง
 ปั้นปูนหล่อฐานพระประธานปูนปั้น สวรรค์ปาง
 ๓๓ รูปด้าน ทิศเหนือ, ตะวันออก, เจดีย์ประธาน ①
 (สภาพหลังการบูรณะแล้ว)

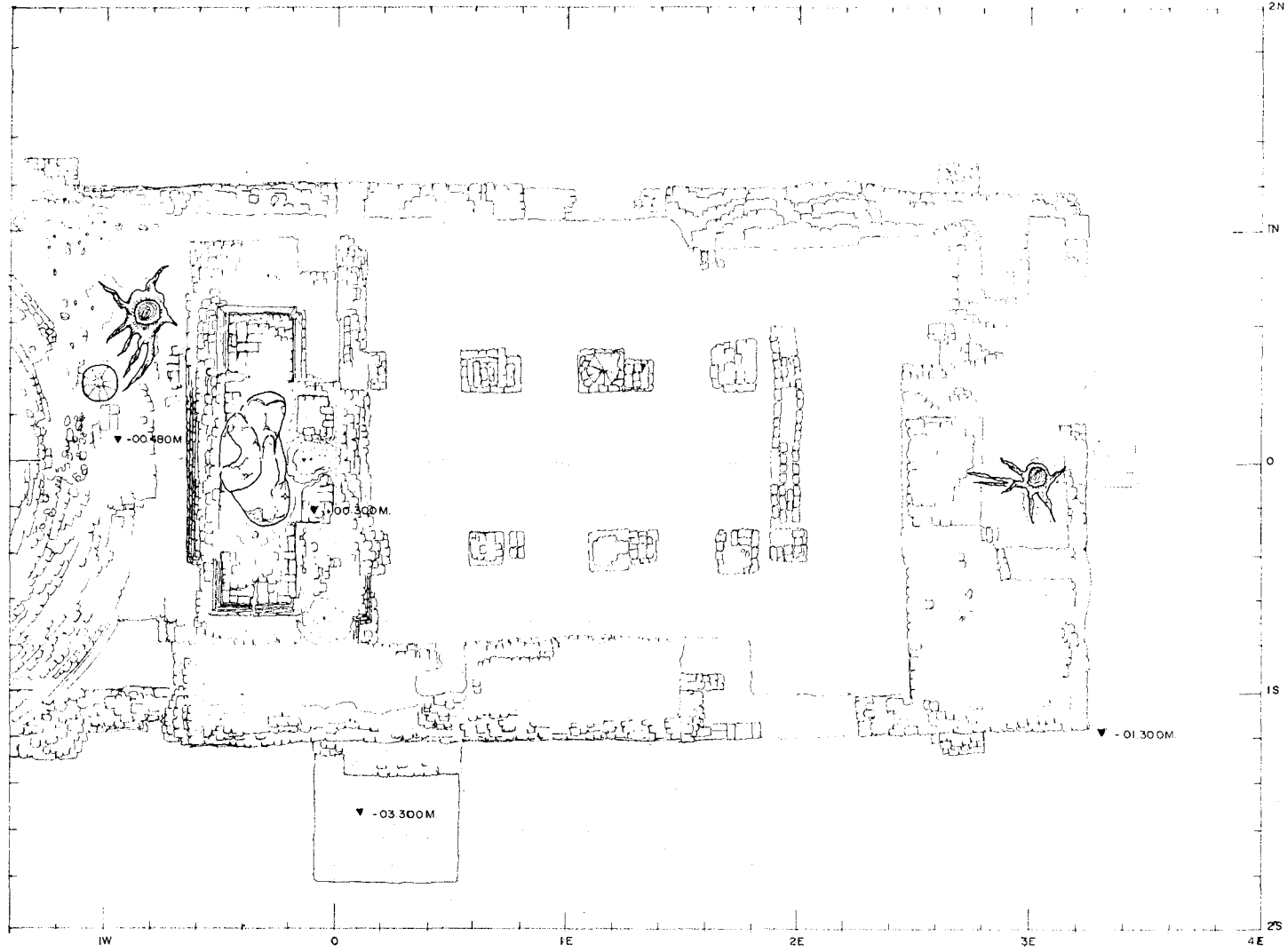
วันที่	หน้างาน	หน้า	หน้างาน
	1:50	10	34

โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

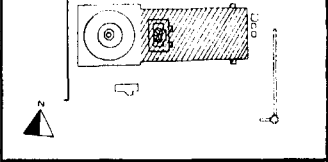
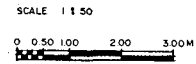
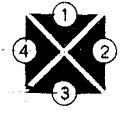
สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
 สำนักโบราณคดี
 กรมศิลปากร

รูปแปลน วิหาร ②

ผู้ปฏิบัติ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. ลีธิตการช่าง
 58 ซอยเสนาธิยา ถนนพหลโยธิน แขวงสามยุคใหม่
 เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
 โทร. 224-7412, 224-3160 โทรสาร 224-3149

สำรวจ / เขียนแปลน

สำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	

ผู้ปฏิบัติ

นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	

รายการจ้าง

ตรวจ / เห็นชอบ

ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นและถือเป็นการรับทราบผูกพัน สหภาพผูกพัน
 เป็นไปอย่างถูกต้องมีผลสมบูรณ์แล้วในบัดนี้ ณ กรุงเทพมหานคร

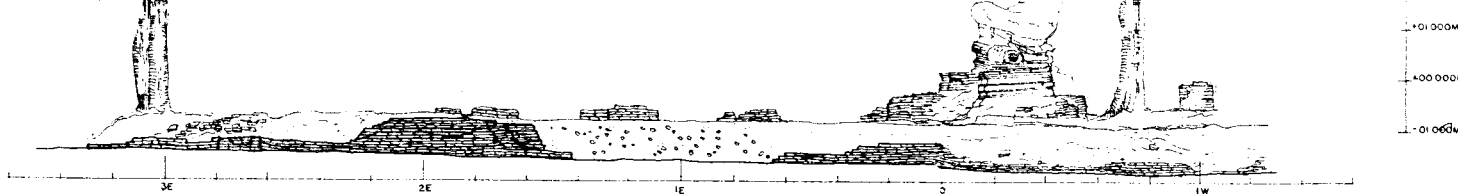
โดย รูปแปลน วิหาร ②
 (สภาพหลังการขุดแต่ง)

วันที่	จำนวน	หน้า	จำนวน
17/50	12	34	

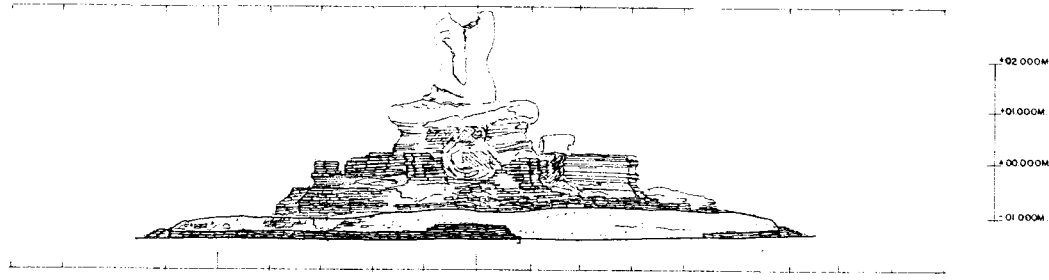
โครงการอนุรักษ์และพิทักษ์
 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
 สำนักโบราณคดี

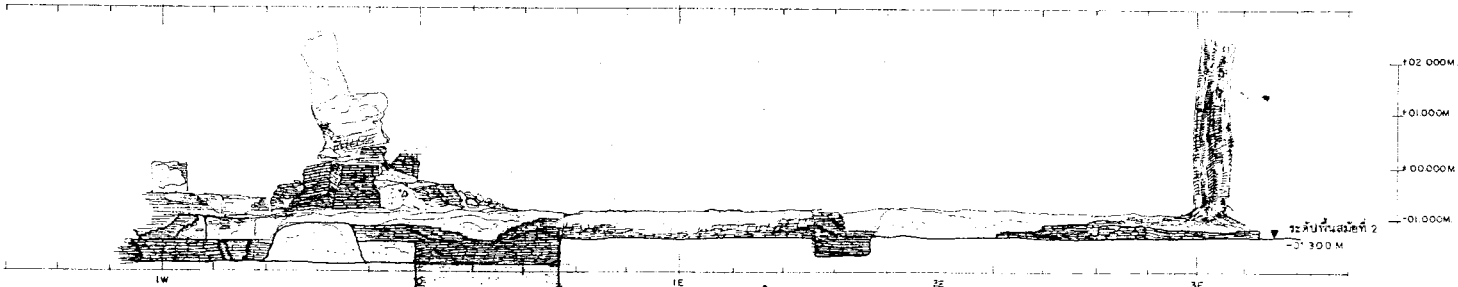
กรมศิลปากร

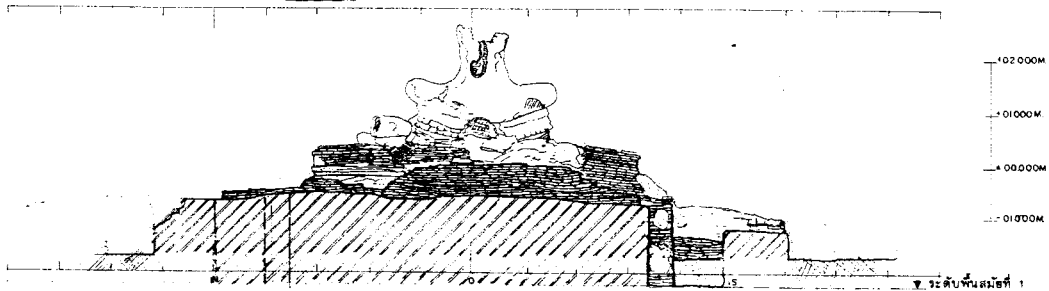
รูปปั้น หัตถเหนือ ①

รูปปั้น หัตถตะวันออก ②

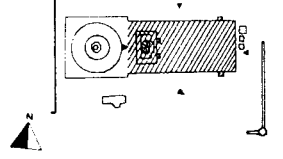
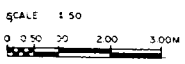

รูปปั้น หัตถใต้ ③

รูปปั้น หัตถตะวันตก ④

วิหาร ②

ผู้ปฏิบัติ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อธิติการช่าง
58 ถนนสีสุ่ย ถนนสุขุมวิท แขวงสามยุคใต้
เขตพระนคร กรุงเทพฯ
โทร. 224-7413, 228-2150 โทรสาร 225-2149

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	
ออกแบบสำรวจ	นายสมชาย สิมหา	<i>[Signature]</i>
เขียนแบบ	นายสมชาย งามบุญ	<i>[Signature]</i>

ผู้ปฏิบัติ

นายช่างโยธา	นายสมชาย สิมหา	<i>[Signature]</i>
นายช่างโยธา	นายสมชาย สิมหา	<i>[Signature]</i>
นายช่างโยธา	นายสมชาย สิมหา	<i>[Signature]</i>
นายช่างโยธา	นายสมชาย สิมหา	<i>[Signature]</i>
นายช่างโยธา	นายสมชาย สิมหา	<i>[Signature]</i>
นายช่างโยธา	นายสมชาย สิมหา	<i>[Signature]</i>

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสมชาย ใจดี	
กรรมการ	นายสมชาย ใจดี	
กรรมการ	นายสมชาย ใจดี	
กรรมการ	นายสมชาย ใจดี	
กรรมการ	นายสมชาย ใจดี	
กรรมการ	นายสมชาย ใจดี	

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย ใจดี	<i>[Signature]</i>
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย ใจดี	<i>[Signature]</i>
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย ใจดี	<i>[Signature]</i>
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย ใจดี	<i>[Signature]</i>

ตรวจ / เห็นชอบ

ประธานคณะกรรมการ		
กรรมการ		
กรรมการ		
กรรมการ		
กรรมการ		

ปรับปรุงและพัฒนาระบบเอกสารภูมิทัศน์ สาขาสถาปัตยกรรม
เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์และเชื่อมโยง ใต้ชื่อสำนักงานกรมศิลปากร

รูปปั้น หัตถเหนือ, หัตถตะวันออก, หัตถใต้, หัตถตะวันตก วิหาร ②
(สภาพเดิมการบูรณะ)

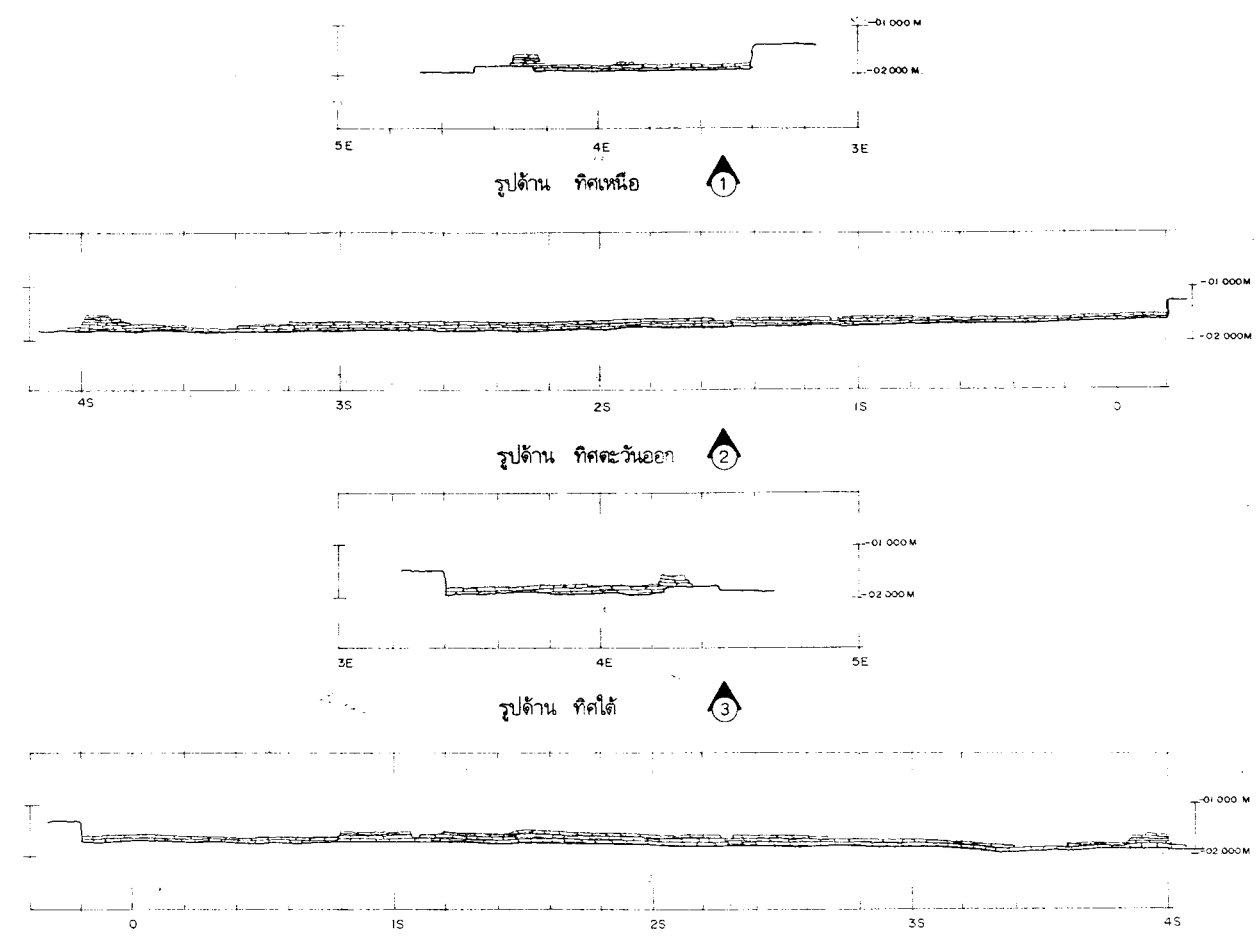
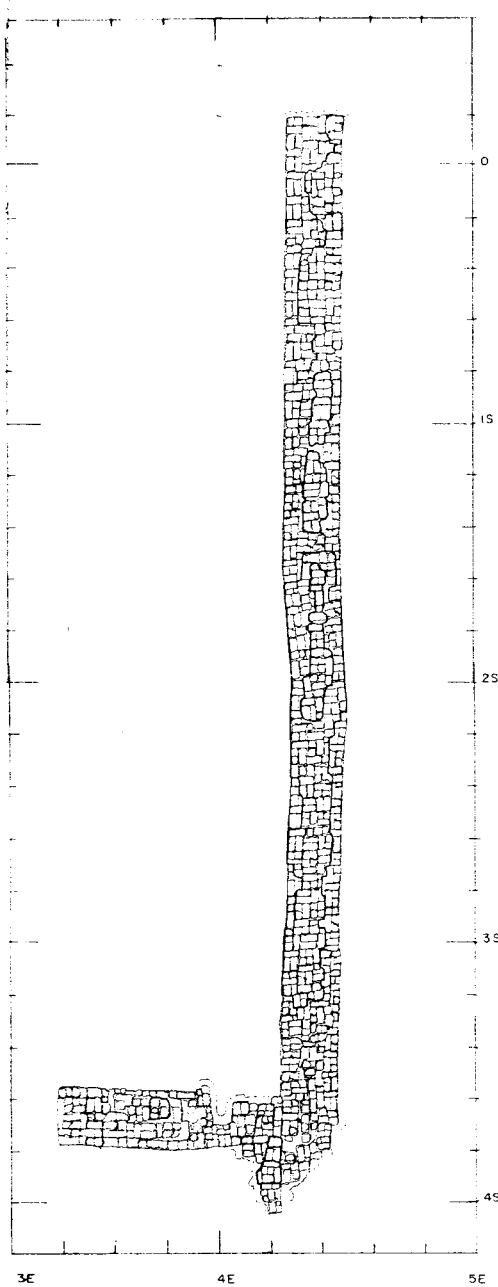
วันที่	จำนวน	แผ่น	จำนวน
	1:50	13	34

โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

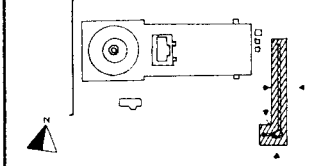
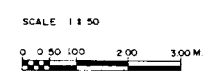
สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
สำนักโบราณคดี

กรมศิลปากร

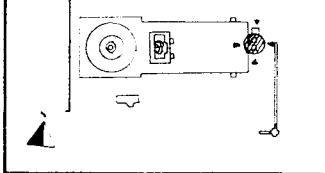
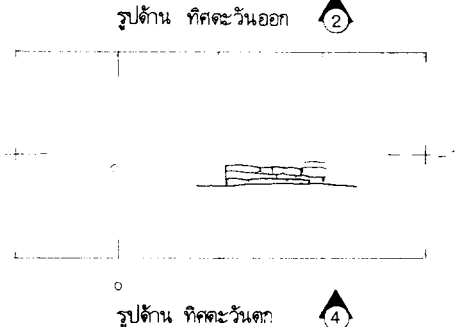
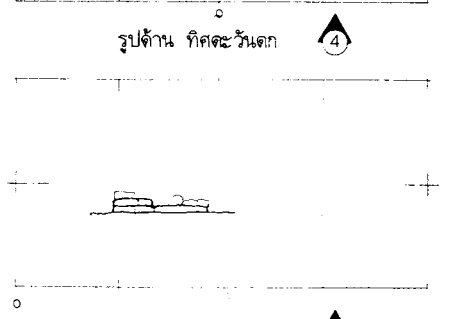
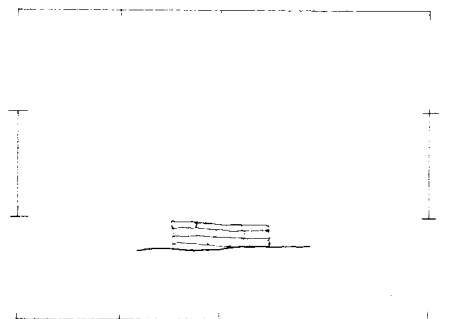
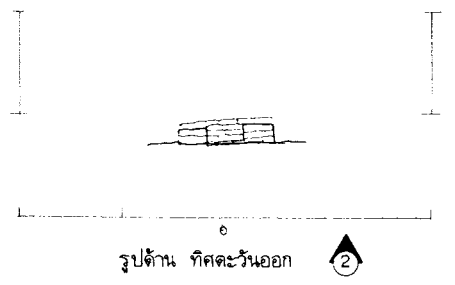
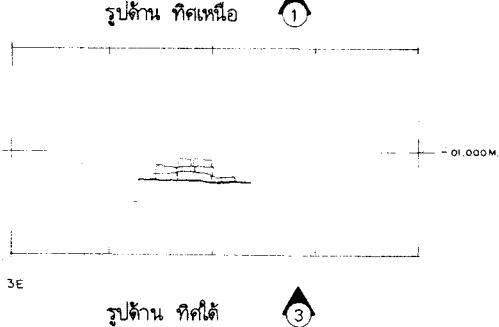
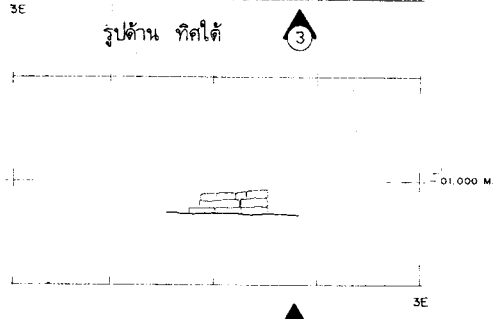
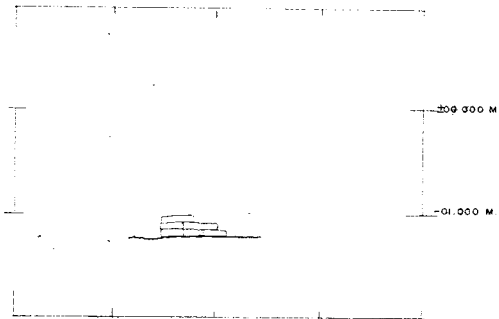
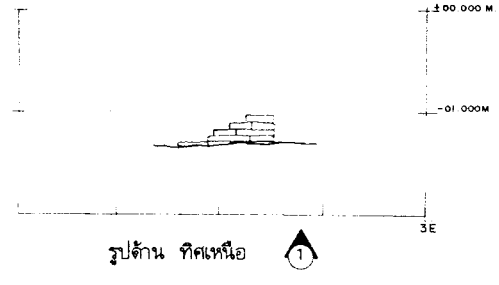
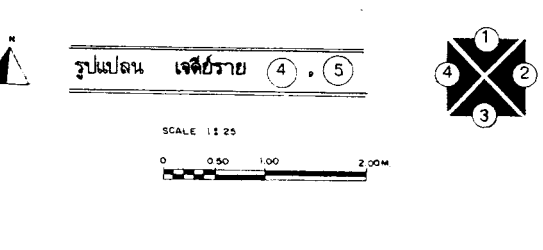
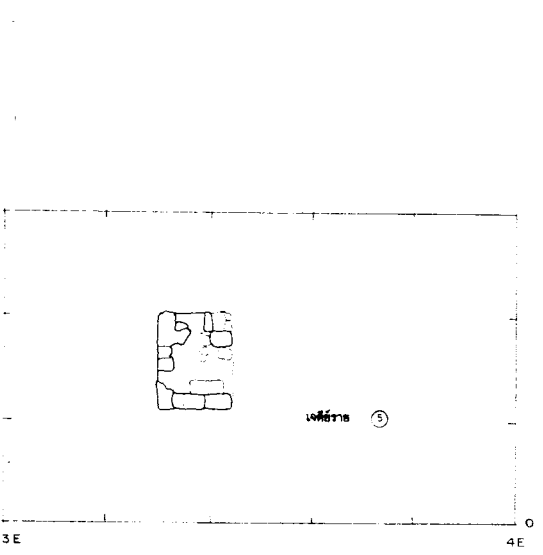
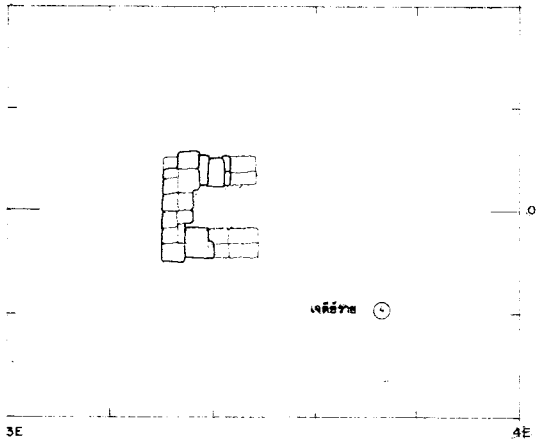

รูปแปลน กานทรงวัด ③

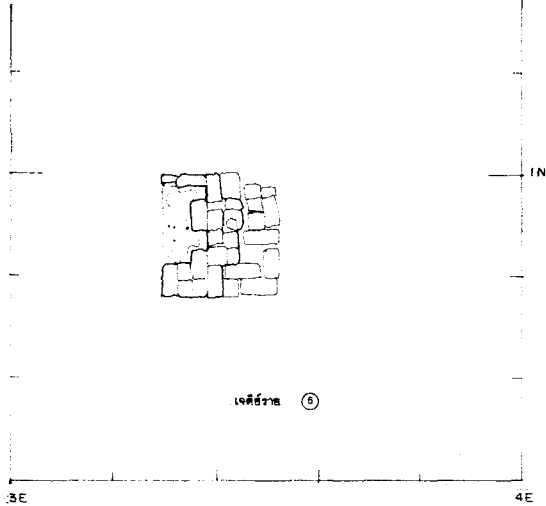

ผู้ปฏิบัติ			
 ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อิทธิการสร้ง 58 ซอยสุขุมวิท ถนนสุขุมวิท แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ โทร. 224-7412, 225-2150 โทรสาร 225-2149			
สำรวจ / เขียนแบบ			
สำรวจ	เขียนแบบ ไม้ขีด	 21/11/2564	 21/11/2564
แปลน/ตัดหน้า	เขียนแบบ สีน้ำ		
เขียนแบบ	เขียนแบบ ไม้ขีด		
ผู้ปฏิบัติ			
แปลน/ตัดหน้า	เขียนแบบ สีน้ำ	 21/11/2564	 21/11/2564
แปลน/ตัดหน้า	เขียนแบบ สีน้ำ		
เขียนแบบ	เขียนแบบ สีน้ำ		
เขียนแบบ	เขียนแบบ สีน้ำ		
เขียนแบบ	เขียนแบบ สีน้ำ		
เขียนแบบ	เขียนแบบ สีน้ำ		
คณะกรรมการตรวจการจ้าง			
ประธานกรรมการ	เขียนแบบ ไม้ขีด		
กรรมการ	เขียนแบบ ไม้ขีด		
กรรมการ	เขียนแบบ ไม้ขีด		
กรรมการ	เขียนแบบ ไม้ขีด		
กรรมการ	เขียนแบบ ไม้ขีด		
กรรมการ	เขียนแบบ ไม้ขีด		
กรรมการ	เขียนแบบ ไม้ขีด		
คณะกรรมการควบคุมงาน			
ผู้ควบคุมงาน	เขียนแบบ ไม้ขีด	 21/11/2564	 21/11/2564
ผู้ควบคุมงาน	เขียนแบบ ไม้ขีด		
ผู้ควบคุมงาน	เขียนแบบ ไม้ขีด		
ผู้ควบคุมงาน	เขียนแบบ ไม้ขีด		
ตรวจ / เก็บข้อมูล			
ประธานคณะทำงาน	เขียนแบบ ไม้ขีด		
เลขานุการ	เขียนแบบ ไม้ขีด		
เลขานุการ	เขียนแบบ ไม้ขีด		
เลขานุการ	เขียนแบบ ไม้ขีด		
วัตถุประสงค์ เป็นรูปและเพื่อรวบรวมเอกสารรูปถ่าย สาระข้อมูลการ ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่โบราณสถานโบราณวัตถุ			
หมายเหตุ รูปแปลน รูปด้าน ทิศเหนือ, ตะวันออก, ใต้, ตะวันตก กำแพงวัด ③ (เอกสารอ้างอิงรูปแปลน)			
วันที่	จำนวนรูป	แผ่น	จำนวนรูป
	1 : 50	14	34
โครงการอนุรักษ์และพัฒนา นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา			
สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา			
สำนักโบราณคดี			
กรมศิลปากร			

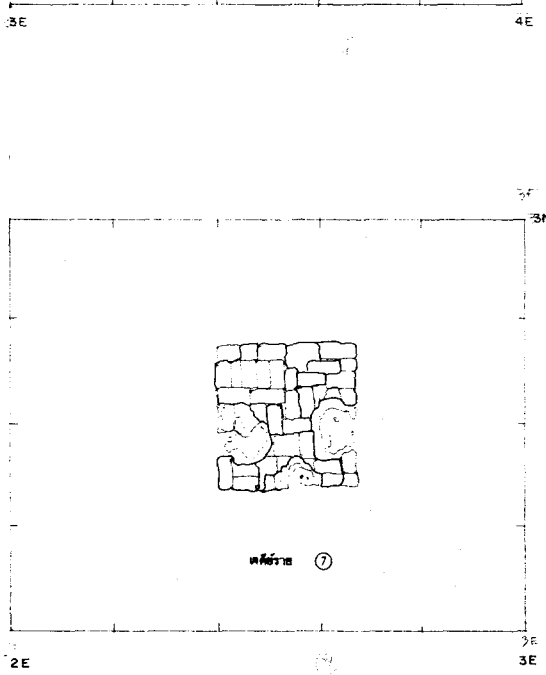

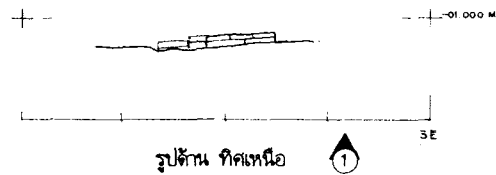
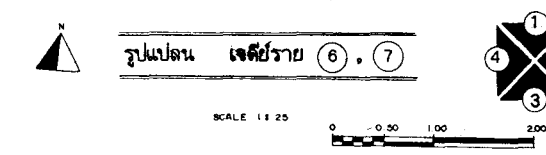
ผู้ปฏิบัติ		
 ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ส. วิศวกรรมสร้าง 58 ถนนเอเซีย ถนนบวร แขวงหน้าท่าเรือ เขตพระนคร กรุงเทพฯ โทร. 224-7412, 225-2150 โทรสาร 225-2149 ปี.จ.ช.		
สำรวจ / เขียนแบบ		
สำรวจ	เขียนแบบ	
นายวิชาญ วัฒนศิริ	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
นายวิชาญ วัฒนศิริ	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
ผู้ปฏิบัติ		
นายวิชาญ วัฒนศิริ	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
นายวิชาญ วัฒนศิริ	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
นายวิชาญ วัฒนศิริ	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
คณะกรรมการตรวจการจ้าง		
ประธานกรรมการ	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
กรรมการ	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
กรรมการ	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
กรรมการ	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
กรรมการ	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
กรรมการ	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
กรรมการ	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
คณะกรรมการควบคุมงาน		
ผู้ควบคุมงาน	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
ผู้ควบคุมงาน	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
ผู้ควบคุมงาน	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
ผู้ควบคุมงาน	นายวิชาญ วัฒนศิริ	
รายการเงิน		
ตรวจ / เห็นชอบ		
ประธานคณะกรรมการ		
นายวิชาญ วัฒนศิริ		
นายวิชาญ วัฒนศิริ		
นายวิชาญ วัฒนศิริ		
นายวิชาญ วัฒนศิริ		
หมายเหตุ: เป็นรูปและข้อความแสดงการปฏิบัติ การควบคุมงาน ปกติของสถาปนิกผู้จัดทำและควบคุม ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อบกพร่อง ของแบบแปลน รูปด้าน ทิศเหนือ, ตะวันออก, ใต้, ตะวันตก เจดีย์ราย ๑, ๕ (ภาพหลังการขุดแต่ง)		
ชื่อ	ขนาด	จำนวนแผ่น
1 : 25	15	34
โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟู		
นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา		
สำนักงานศิลปากรที่ ๖ พระนครศรีอยุธยา		
สำนักโบราณคดี		
กรมศิลปากร		

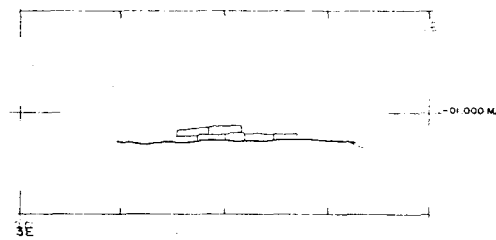
เจดีย์ขาว ⑥

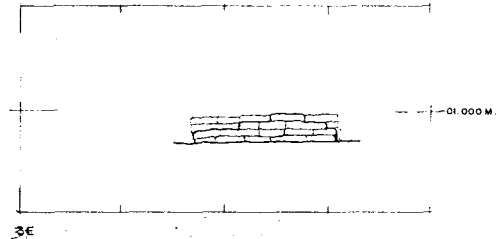
ผนังขาว ⑦

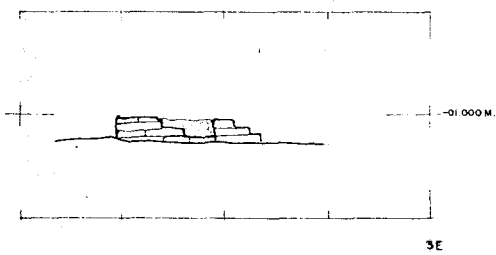
รูปปั้น ทิศเหนือ ①

รูปปั้น ทิศใต้ ③

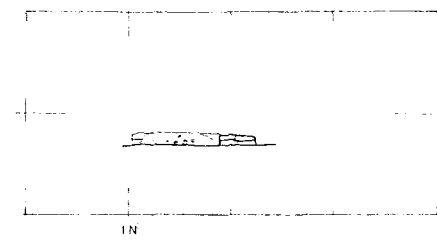
รูปปั้น ทิศเหนือ ①

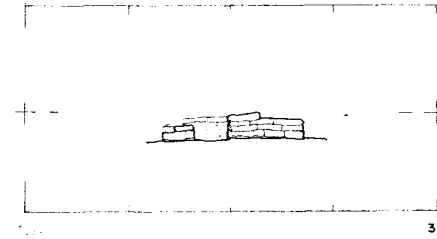
รูปปั้น ทิศใต้ ③

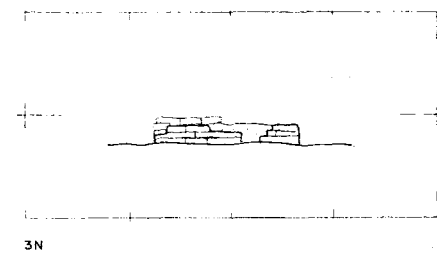
รูปปั้น ทิศตะวันออก ②

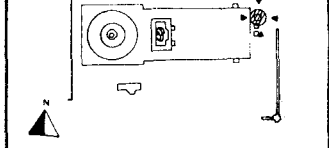
รูปปั้น ทิศตะวันตก ④

รูปปั้น ทิศตะวันออก ②

รูปปั้น ทิศตะวันตก ④

ผู้ปฏิบัติงาน		
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. ลิขิตการสร้ง 58 ซอยนครินทร์ ถนนประชาชื่น แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ โทร. 224-7412, 225-2160 โทรสาร 225-2140 ปี.ว.ช.		
สำรวจ / เขียนแบบ		
สำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	
เขียนแบบ	นายสุชาติ ใจดี	
เขียนแบบ	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ปฏิบัติงาน		
นายช่าง	นายสุชาติ ใจดี	
นายช่างไม้	นายสุชาติ ใจดี	
นายช่างปูน	นายสุชาติ ใจดี	
นายช่างเหล็ก	นายสุชาติ ใจดี	
นายช่าง	นายสุชาติ ใจดี	
นายช่าง	นายสุชาติ ใจดี	

คณะกรรมการตรวจการจ้าง	
ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี

คณะกรรมการควบคุมงาน	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี

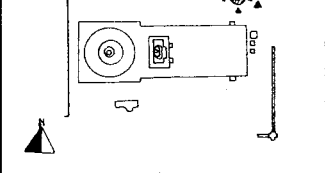
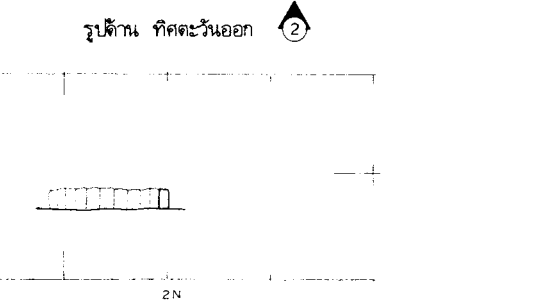
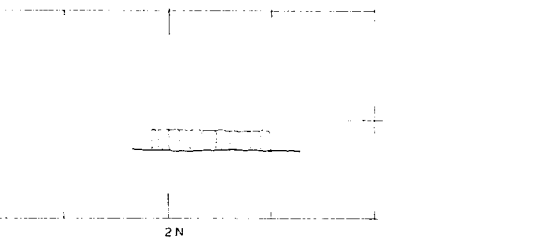
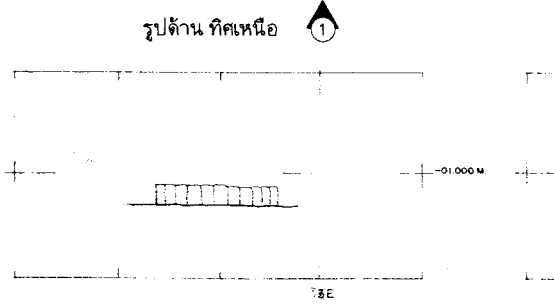
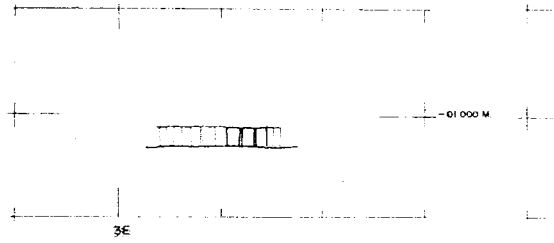
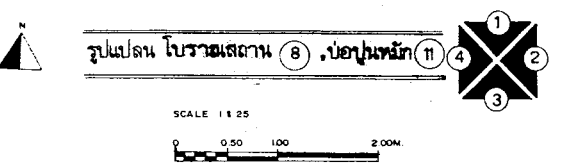
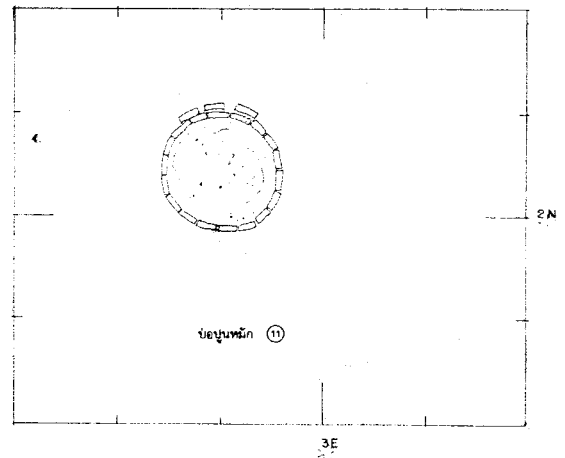
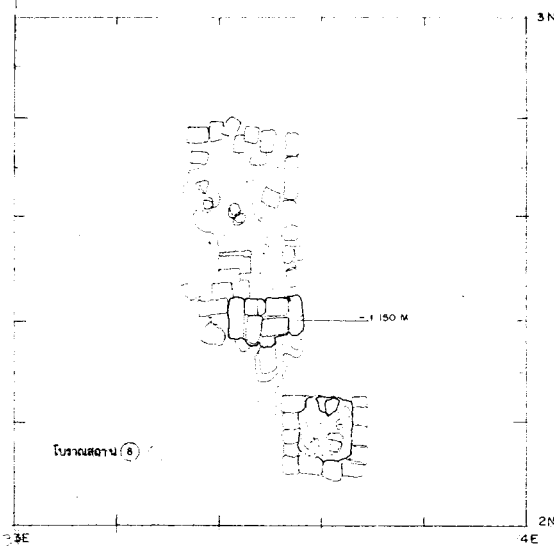
รายการเก็บ

ตรวจ / เก็บข้อมูล	
ประธานคณะกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี

ผู้เขียน: ป.ว.ช. ลิขิตการสร้ง
 ป.ว.ช. ลิขิตการสร้ง
 1:25

โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
 สำนักโบราณคดี
 กรมศิลปากร

ผู้ปฏิบัติ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อธิติการช่าง
58 ซอยเกษียร ถนนพหลโยธิน แขวงสามยุคพิเศษ
เขตพระนคร กรุงเทพฯ
โทร. 224-7412, 225-3160 โทรสาร 225-3140

สำรวจ / เขียนแบบ	
สำรวจ	นายสุชาติ ใจดี
เขียนแบบ	นายสมชาย ใจดี

ผู้ปฏิบัติ	
นายช่าง	นายสมชาย ใจดี
นายช่างผู้ช่วย	นายสมชาย ใจดี
นายช่างผู้ช่วย	นายสมชาย ใจดี
นายช่างผู้ช่วย	นายสมชาย ใจดี
นายช่างผู้ช่วย	นายสมชาย ใจดี

คณะกรรมการตรวจการจ้าง	
ประธานกรรมการ	นายสมชาย ใจดี
กรรมการ	นายสมชาย ใจดี
กรรมการ	นายสมชาย ใจดี
กรรมการ	นายสมชาย ใจดี
กรรมการ	นายสมชาย ใจดี
กรรมการ	นายสมชาย ใจดี

คณะกรรมการควบคุมงาน	
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย ใจดี

รายการแก้ไข

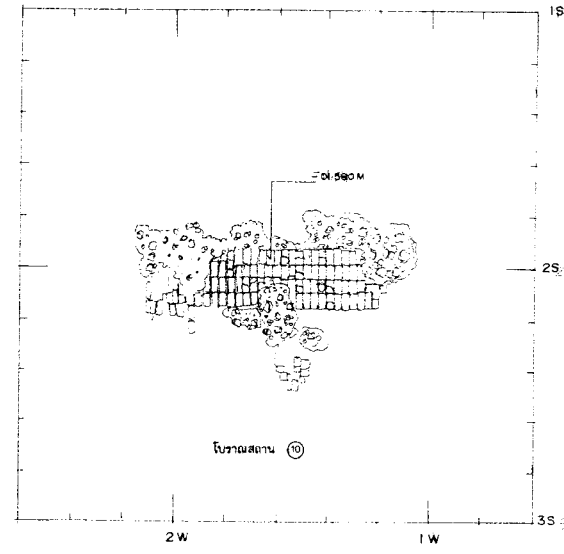
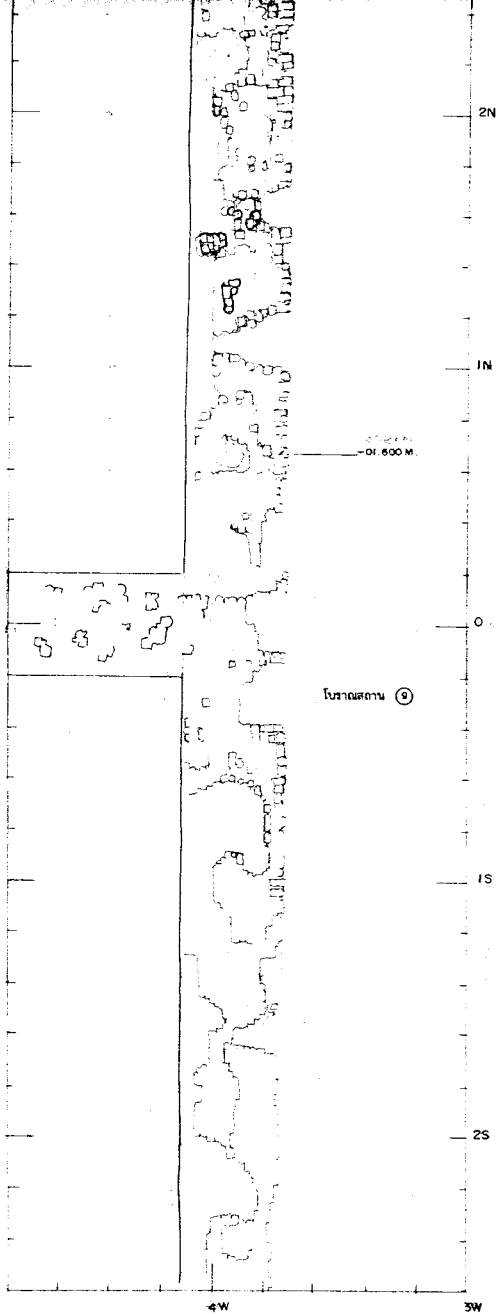
ตรวจ / เห็นชอบ	
ประธานกรรมการ	
กรรมการ	
กรรมการ	
กรรมการ	

หมายเหตุ เป็นรูปและตัดตามสถาปัตย์แบบ 3 มิติ สดุดี ปรับปรุงสถาปัตย์แบบและตัดตามแบบ 3 มิติ สดุดี		
หมายเหตุ รูปถ่าย รูปถ่าย 3 มิติ, 2 มิติ, 3 มิติ โบสถ์สถาน (8), โบสถ์หลัก (11) (สภาพจริงตามแบบ)		
วันที่	17	36

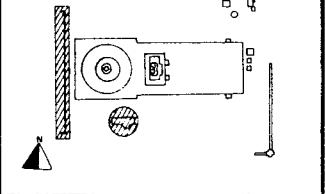
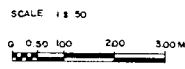
โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟู
สถาปัตยกรรมพระนครอยุธยา

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
สำนักโบราณคดี

กรมศิลปากร

รูปแปลน โครงการสถาน (9) , (10)

ผู้ปฏิบัติ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อธิติการสร้ง
 58 ซอยอินทรี ถนนบรมราชชนนี แขวงคลองจั่นเหนือ
 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ
 โทร. 324-7412, 325-3160 โทรสาร 325-3149
 ปี.จ.ช.

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ	นายสุชาติ ใจดี
นายช่างสำรวจ	นายสมชาย ธีรพงศ์
เขียนแบบ	นายสมชาย ธีรพงศ์

ผู้ปฏิบัติ

นายช่างโยธา	นายสมชาย ธีรพงศ์	19/10/27
นายช่างโยธา	นายสุชาติ ใจดี	19/10/27
นายช่างโยธา	นายสมชาย ธีรพงศ์	19/10/27
นายช่างโยธา	นายสมชาย ธีรพงศ์	19/10/27
นายช่างโยธา	นายสมชาย ธีรพงศ์	19/10/27

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสมชาย ธีรพงศ์
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	ผู้แทนจากเทศบาล
กรรมการ	ผู้แทนจากสำนักงานโยธา
กรรมการ	นายสมชาย ธีรพงศ์
กรรมการ	นายสมชาย ธีรพงศ์
กรรมการ	นายสมชาย ธีรพงศ์

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย ธีรพงศ์	19/10/27
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย ธีรพงศ์	19/10/27
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย ธีรพงศ์	19/10/27

รายการเงิน

ตรวจ / เติบยอด

ประธานคณะกรรมการ	
๓๐ คน/๓	
๓๐ คน/๓๕/๓๐	✓
๓๐ คน	
๓๐ คน	

มีรูปถ่าย ปั้นปูนและตีคอนกรีตเสาเข็มไปวัด เสาเข็มผูกกรง ปั้นปูนผูกคานคอดำและตีเสาเข็มคอนกรีต เติบยอดโครงการนี้ทั้งหมด

แบบ รูปแปลน โครงการสถาน (9) , (10)
(แบบบูรณะ)

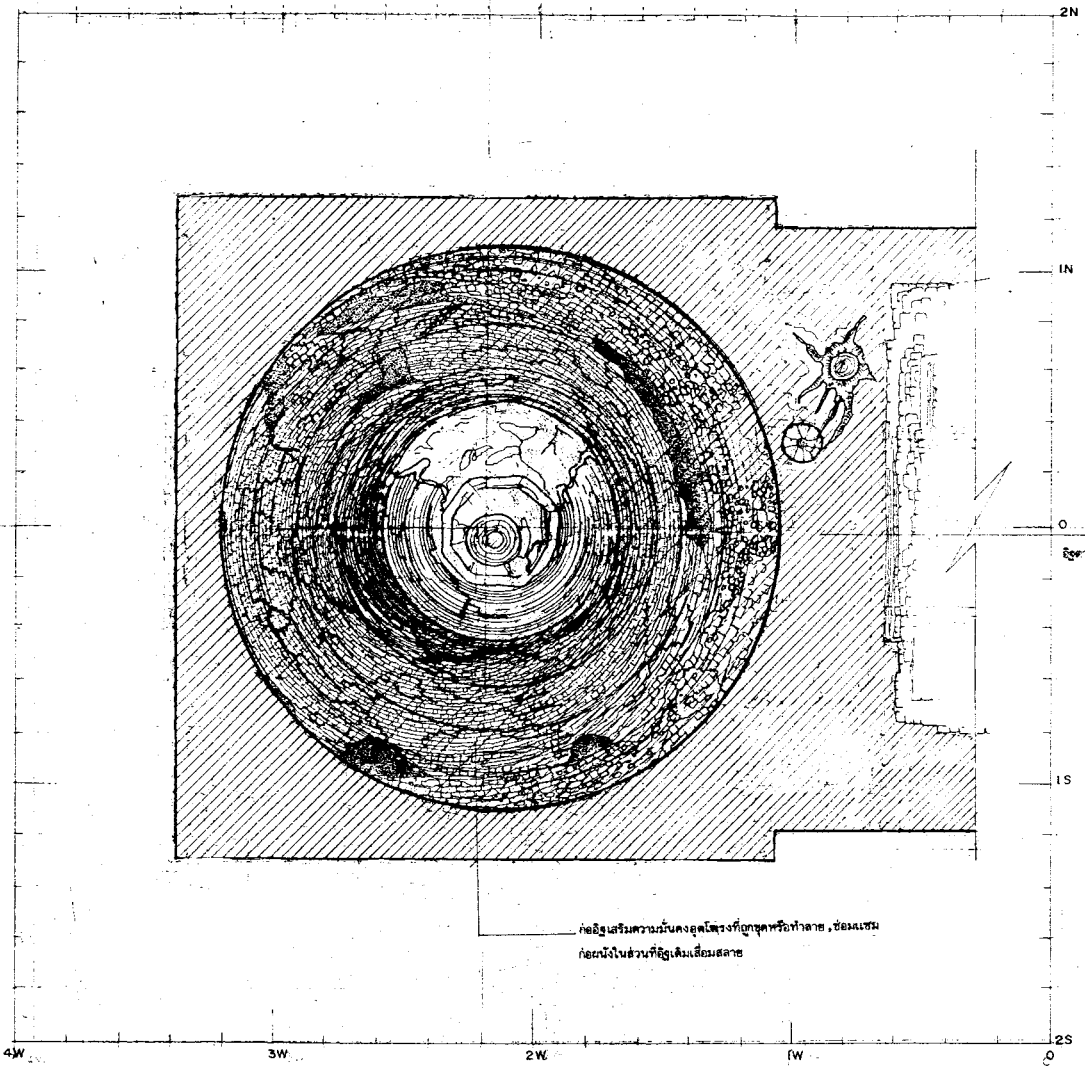
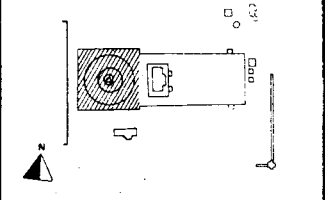
หน้า	รายการ	หน้า	จำนวนหน้า
๓๓	1: 50	18	34

โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
 สำนักโบราณคดี

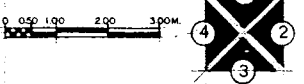
กรมศิลปากร

รูปแปลน เจดีย์ประธาน ①

SCALE 1:150

คือสิ่งเสริมความมั่นคงอยู่ตรงที่ถูกลูกหรือทำลาย, ซ่อมแซม
ก่อนฝังในส่วนที่อิฐเดิมเสื่อมสลาย

ผู้ปฏิบัติ

พันธุนส่วนจำกัด ป.ว.ช. อิฐการช่าง
 58 ซอยเสด็จ ถนนพญา แขวงสามยุคใหม่
 เขตพระนคร กรุงเทพฯ
 โทร. 224-7418, 226-2160 โทรสาร 226-2149

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ	นายสุวิทย์ ใจดี	
นายช่างร่าง	นายบุญชู สีพิน	12/11/67
เขียนแบบ	นายสมชาย งามชม	

ผู้ปฏิบัติ

นายช่างก่อ	นายสมชาย สีพิน	
นายช่างก่อ	นายบุญชู สีพิน	12/11/67
นายช่างก่อ	นายสุวิทย์ ใจดี	
นายช่างก่อ	นายสุวิทย์ ใจดี	12/11/67
นายช่างก่อ	นายสมชาย งามชม	
นายช่างก่อ	นายบุญชู สีพิน	

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี	
กรรมการ	นายบุญชู สีพิน	
กรรมการ	นายสมชาย งามชม	
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี	
กรรมการ	นายบุญชู สีพิน	
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี	
กรรมการ	นายสมชาย งามชม	
กรรมการ	นายบุญชู สีพิน	

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย สีพิน	
ผู้ควบคุมงาน	นายบุญชู สีพิน	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุวิทย์ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย งามชม	

รายการแก้ไข

ตรวจ / เขียนแบบ

ประธานกรรมการ		
กรรมการ		
กรรมการ		
กรรมการ		
กรรมการ		

หมายเหตุ: เป็นรูปแปลนและผังอาคารตามใบคำ สยามคู่มือ
ปรับปรุงสภาพพื้นที่ก่อนเริ่มก่อสร้าง เพื่อให้เป็นไปตามแบบผังประธาน

แบบ รูปแปลน เจดีย์ประธาน ①
(แบบบูรณะ)

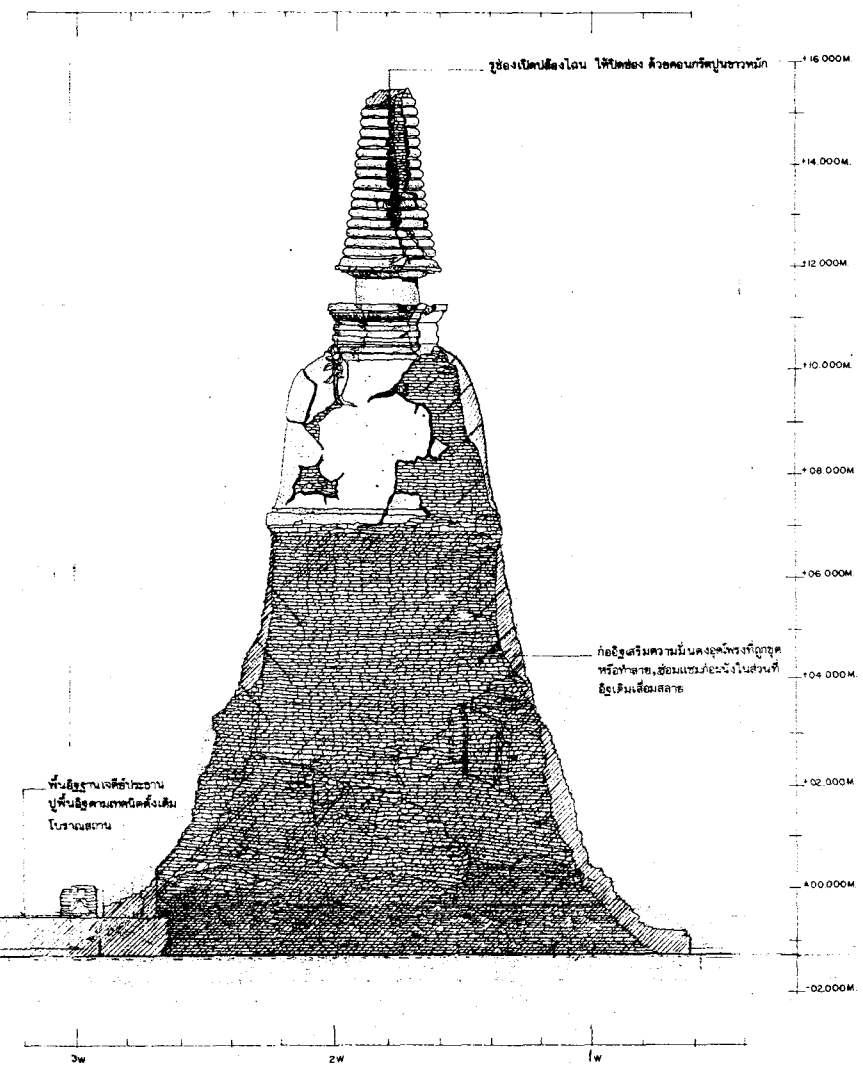
วันที่	ขนาดชั้น	แผ่น	จำนวนแผ่น
	1:150	19	34

โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟู
นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

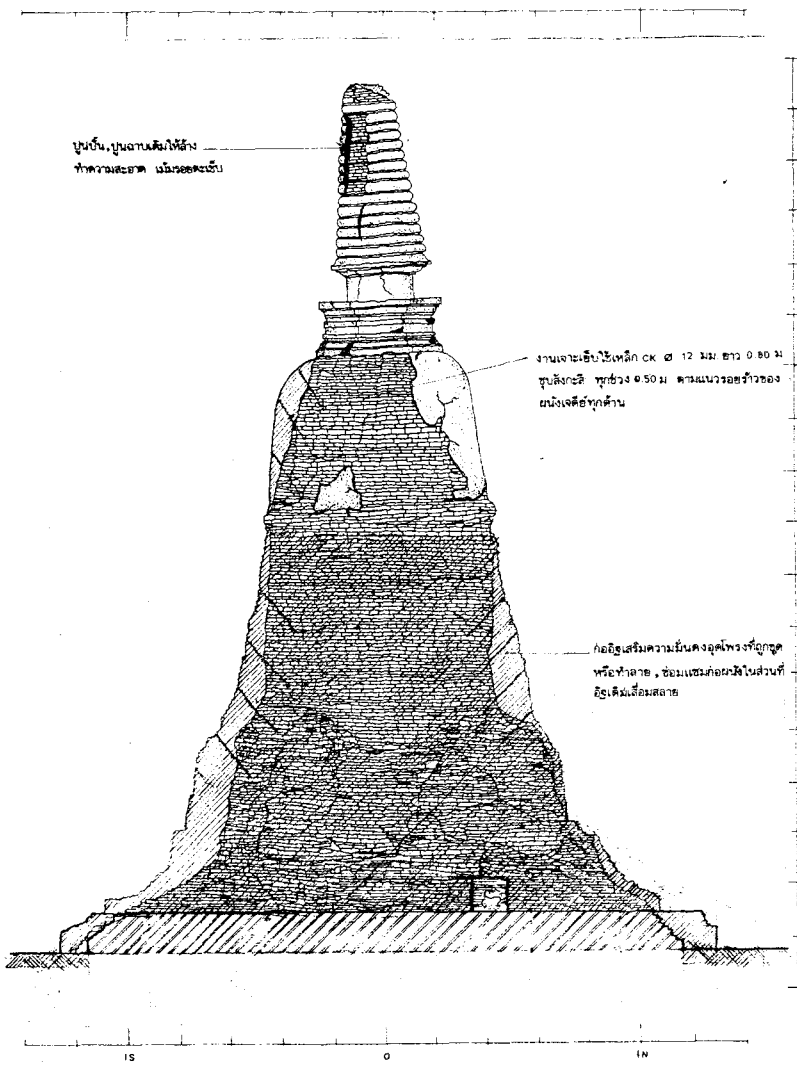
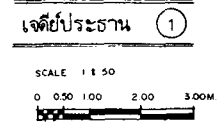
สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
สำนักโบราณคดี

กรมศิลปากร

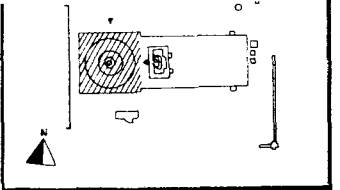

รูปด้าน ทิศเหนือ ①

รูปด้าน ทิศตะวันออก ②

ผู้ปฏิบัติ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อีศิศการสร้าง
58 ถนนเอเซีย ถนนพหลโยธิน แขวงตลาดจตุรมิตร
เขตพระนคร กรุงเทพฯ
โทร. 234-7413, 235-2150 โทรสาร 235-2148
ร.ช. พ.

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ	นายวิชาญ โสภิต	
เขียนแบบ	นายสมชาย สิมคำ	15.05.25
ผู้ควบคุม	นายสมชาย สิมคำ	

ผู้ปฏิบัติ

นายช่างโยธา	นายสมชาย สิมคำ	
นายช่างไฟฟ้า	นายสมชาย สิมคำ	15.05.25
นายช่างประปา	นายสมชาย สิมคำ	
นายช่างเครื่องกล	นายสมชาย สิมคำ	
นายช่างเคมี	นายสมชาย สิมคำ	

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสมชาย สิมคำ
กรรมการ	นายสมชาย สิมคำ
กรรมการ	ผู้แทนกรมโยธาธิการ
กรรมการ	ผู้แทนการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
กรรมการ	นายสมชาย สิมคำ
กรรมการ	นายสมชาย สิมคำ
กรรมการ	นายสมชาย สิมคำ

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย สิมคำ	
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย สิมคำ	
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย สิมคำ	15.05.25
ผู้ควบคุมงาน	ผู้แทนการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	

รวมกำกับ

ตรวจ / เห็นชอบ

ประธานคณะกรรมการ	
นาย สม. ส.	
นาย สม. ส. 1	✓
นาย สม. ส.	
นาย ส.	

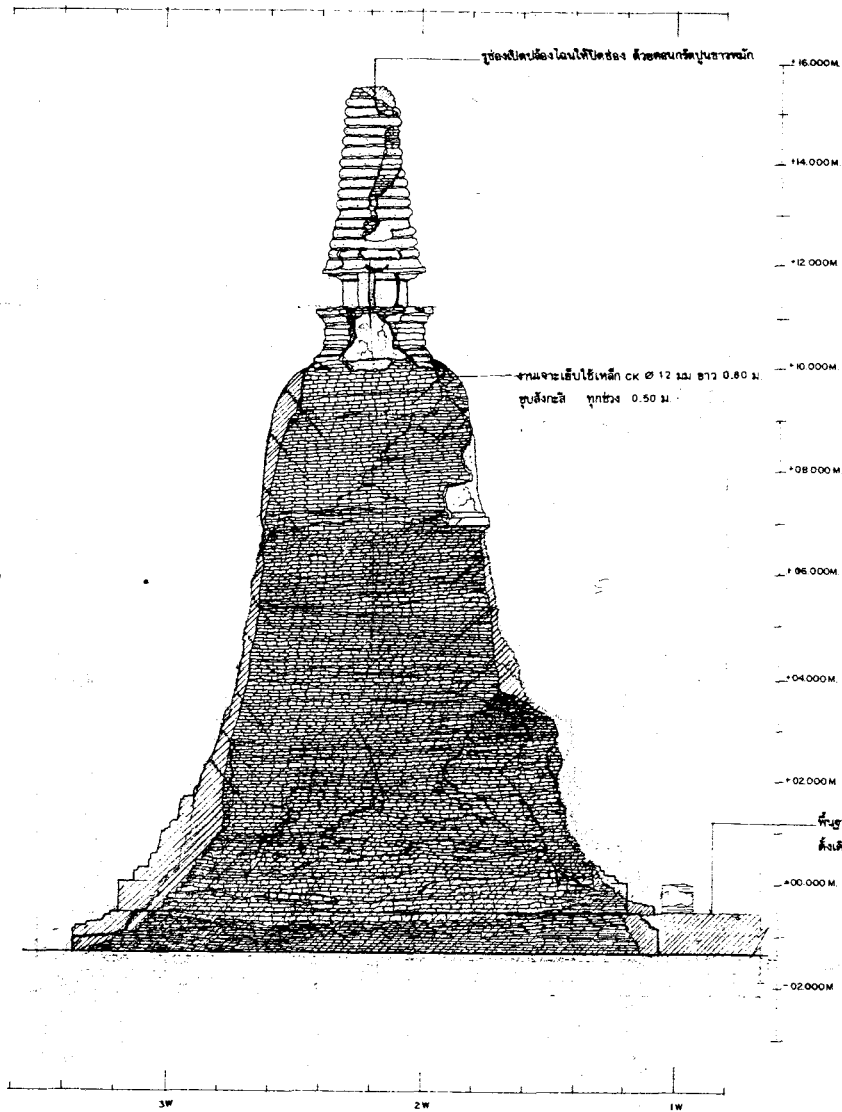
ผู้ควบคุม: บริษัทและพัฒนาระบบการควบคุม สหกรณ์การ
ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่โบราณสถานเมืองพระนคร
รูปด้าน ทิศเหนือ, ตะวันออก เจดีย์ประธาน ①
(แบบบูรณะ)

วันที่	จำนวน	หน้า	แผ่นรวม
1: 50		20	34

โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูก
นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
สำนักโบราณคดี

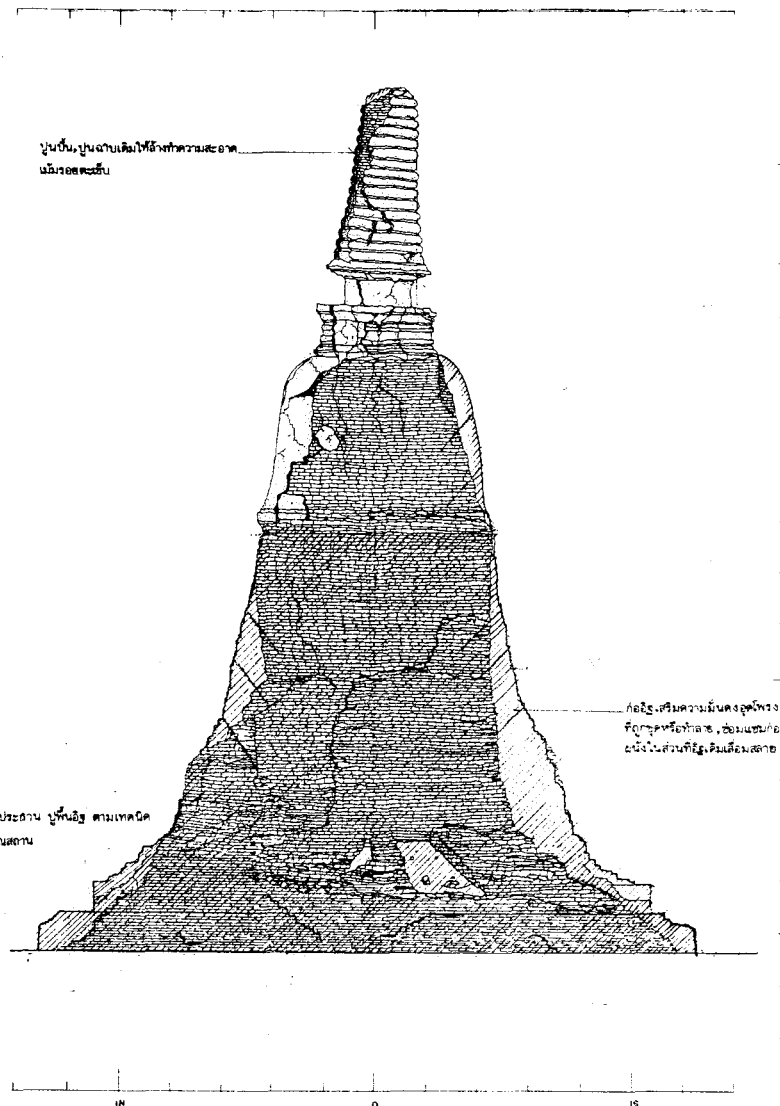
กรมศิลปากร

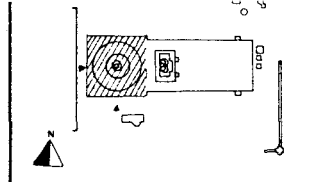
รูปด้าน ทิศใต้ ③

เจดีย์ประธาน ①

SCALE 1:150
0 0.50 1.00 2.00 3.00M

รูปด้าน ทิศตะวันตก ④

ผู้ปฏิบัติ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อิฐิตการ सर्व
58 ถนนศรีนครินทร์ แขวงคลองจั่น เขตคลองจั่น กรุงเทพมหานคร
โทร. 226-7412, 226-8160 โทรสาร 226-8149

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	
เขียนแบบ	นายสุชาติ ใจดี	

ผู้ปฏิบัติ

นายช่าง	นายสุชาติ ใจดี	
นายช่างเขียน	นายสุชาติ ใจดี	
นายช่างสำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	
นายช่างควบคุม	นายสุชาติ ใจดี	

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	

ตรวจ / เก็บข้อมูล

ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	

ข้อมูล ปริมาณและพื้นที่งานสถาปัตย์ ๓๐ ตารางเมตร
ปริมาณงานที่คำนวณแล้วคือ ๓๐ ตารางเมตร (๓๐ ตารางเมตร) ๓๐ ตารางเมตร

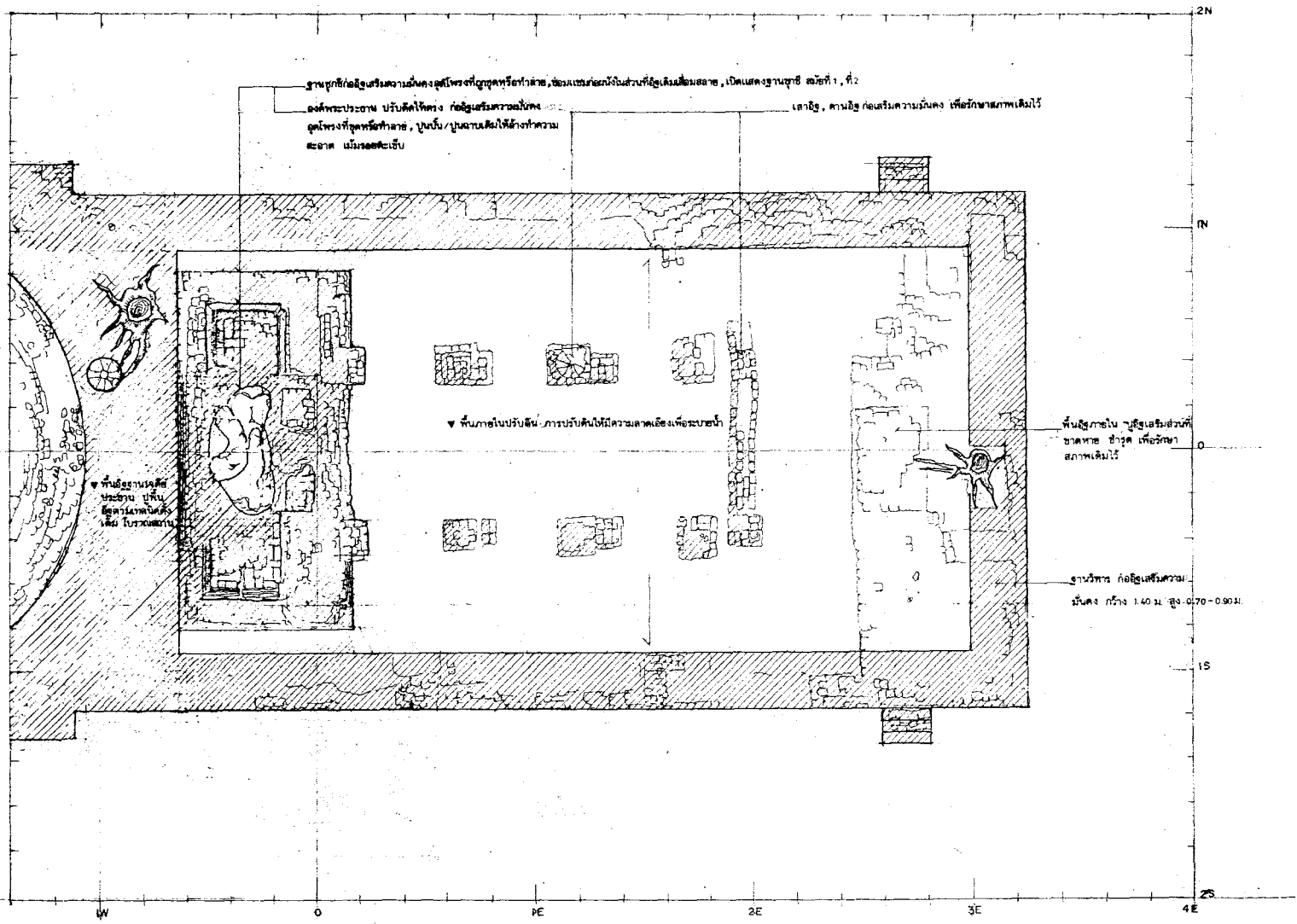
รูปด้าน ทิศใต้, ตะวันตก เจดีย์ประธาน ① (แบบบูรณะ)

หน้า	๓๕	หน้า	๓๕
๓๕	๓๕	๓๕	๓๕

โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
พระบรมธาตุรัตนโกสินทร์

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
สำนักโบราณคดี

กรมศิลปากร

ฐานอุโบสถก่ออิฐเสริมความมั่นคง ฐานอุโบสถก่ออิฐก่อด้วยอิฐ ก่อด้วยอิฐเสริมความมั่นคง เป็นองค์ฐานอุโบสถ องค์ที่ 1, ที่ 2
องค์พระประธาน บริเวณทิศใต้ของ องค์เสริมความมั่นคง
อุโบสถทรงที่อุทิศให้เจ้าชาย, บุณยานันต์/บุณยานันต์ให้เจ้าชาย
ธิดาชา เมื่อก่อเสร็จ

เสาอิฐ, คานอิฐ ก่อเสริมความมั่นคง เพื่อรักษาภาพเดิมไว้

พื้นที่ฐานอุโบสถ
พระประธาน บริเวณ
ทิศใต้ภายในองค์
เดิม ในบริเวณด้าน

พื้นที่ภายใน บริเวณทิศใต้
ขององค์เสริมความมั่นคง เพื่อรักษา
ภาพเดิมไว้

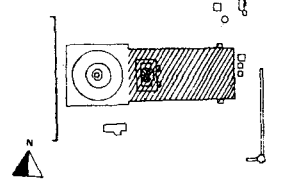
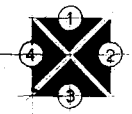
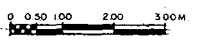
พื้นที่ภายใน บริเวณทิศใต้
ขององค์เสริมความมั่นคง เพื่อรักษา
ภาพเดิมไว้

ฐานวิหาร ก่ออิฐเสริมความ
มั่นคง กว้าง 1.60 ม. สูง 0.70-0.90 ม.

รูปแปลน วิหาร ②

SCALE 1 : 50

ผู้ปฏิบัติ

ทั้งหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. ลีธิตการฮ้าง
88 พระนครโยธา ถนนพหลโยธิน แขวงสามยุคใหม่
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ
โทร. 224-7413, 226-2160 โทรสาร 226-2149
ป.ว.ช. ล.

สำรวจ / เขียนแบบ

ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
ตำแหน่ง	นายช่างเขียนแบบ	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
ตำแหน่ง	นายช่างเขียนแบบ	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี

ผู้ปฏิบัติ

นายช่าง	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
นายช่าง	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
นายช่าง	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
นายช่าง	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
นายช่าง	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี

ตรวจ / เห็นชอบ

ประธานคณะกรรมการ		ชื่อ	
กรรมการ		ชื่อ	
กรรมการ		ชื่อ	
กรรมการ		ชื่อ	

ลักษณะ เป็นรูปแปลนวิหารแบบสถาปัตยกรรมไทย สลักปูน
ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม ให้ดีขึ้นบริเวณสถานที่พระธรรม

แบบ รูปแปลน วิหาร ②
(แบบบูรณะ)

ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี	ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี
ตำแหน่ง	1 : 50	ตำแหน่ง	22
ตำแหน่ง		ตำแหน่ง	34

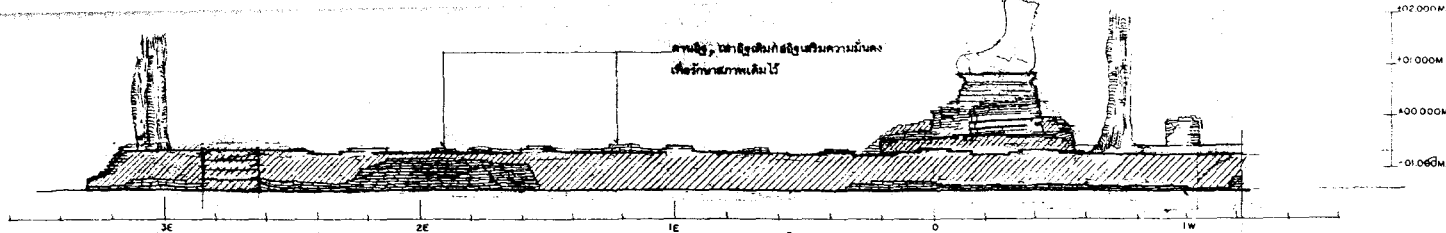
โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
แหล่งประวัติศาสตร์พระนครที่ยั่งยืน

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครและอยุธยา
สำนักโบราณคดี

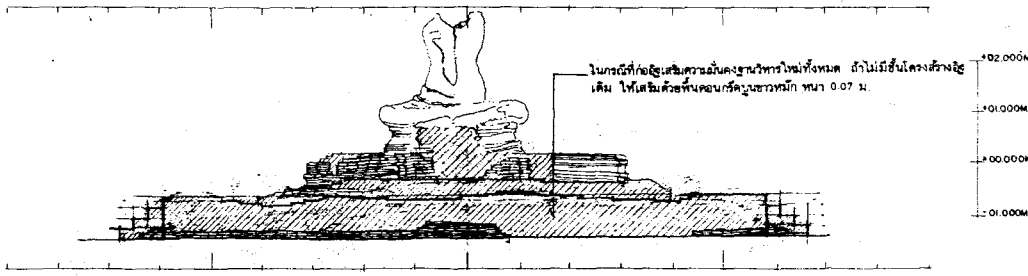
กรมศิลปากร

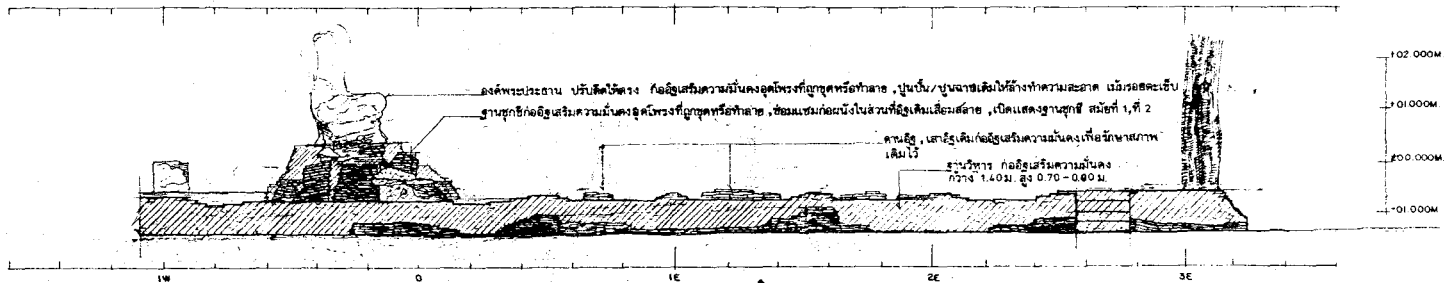

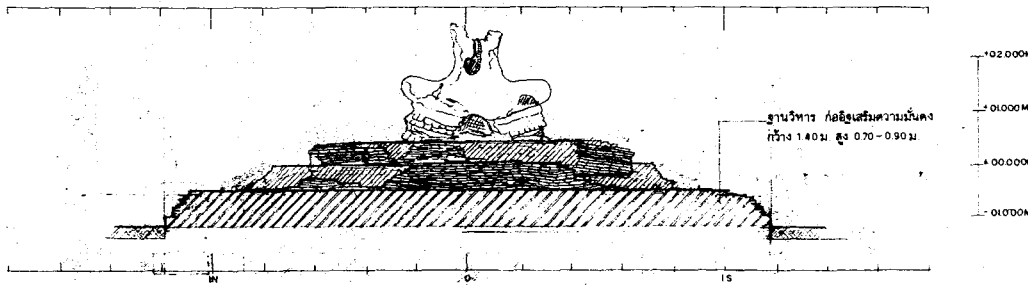
รูปด้าน ทิศเหนือ ①

รูปด้าน ทิศตะวันออก ②

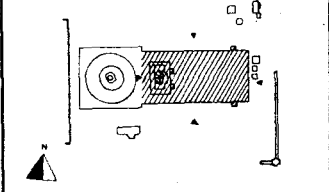
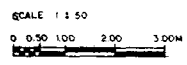

รูปด้าน ทิศใต้ ③

รูปด้าน ทิศตะวันตก ④

วิหาร ②

ผู้ปฏิบัติ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อิฐิตการสรณ์
58 ซอยนครินทร์ ถนนพญาไท แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ เขตพระนคร กรุงเทพฯ
โทร. 224-7412, 226-2180 โทรสาร 226-2148
ป.ว.ช.

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	
นายช่างสำรวจ	นายพรหม สุทธิรักษ์	
เขียนแบบ	นายสุชาติ ใจดี	

ผู้ปฏิบัติ

นายช่างโยธา	นายพรหม สุทธิรักษ์	
นายช่างไฟฟ้า	นายสุชาติ ใจดี	14/1/25
นายช่างเครื่องกล	นายสุชาติ ใจดี	
นายช่างประปา	นายสุชาติ ใจดี	
นายช่าง	นายสุชาติ ใจดี	

คณะกรรมการตรวจงานจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	ผู้แทนกรมโยธา	
กรรมการ	ผู้แทนกรมการช่างโยธา	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	14/1/25

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	

งานสถาปัตย์

ตรวจ / เห็นชอบ

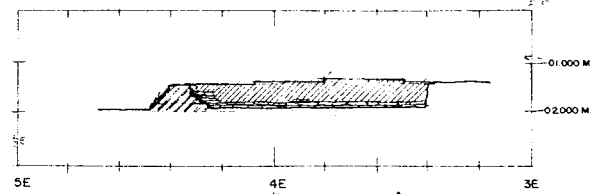
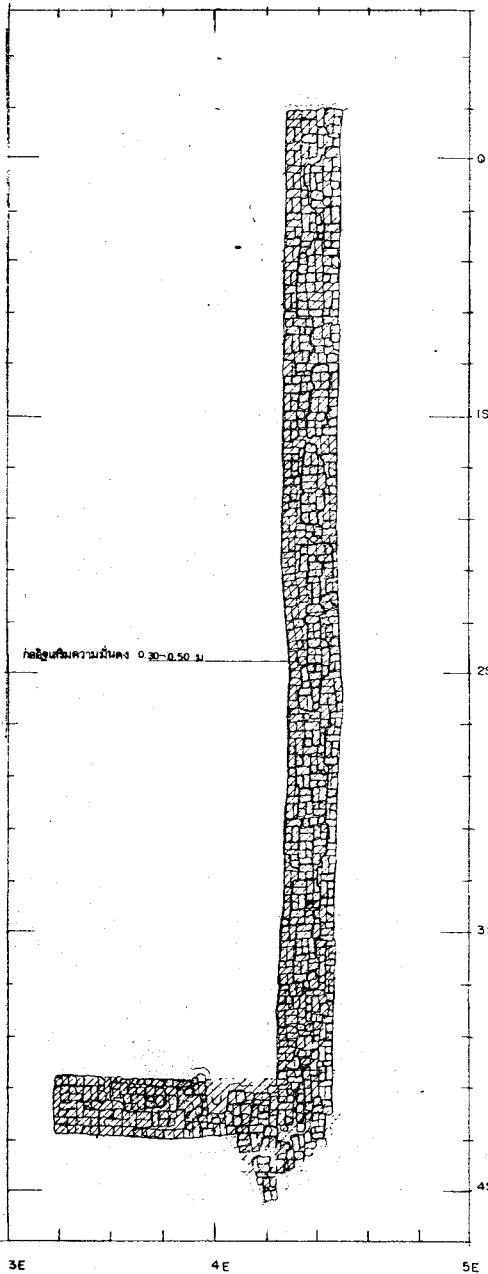
ประธานกรรมการ	
นาย สุชาติ ใจดี	
นาย สุชาติ ใจดี	
นาย สุชาติ ใจดี	
นาย สุชาติ ใจดี	

หมายเหตุ: เป็นรูปและพิมพ์งานสถาปัตย์แบบ 3 มิติ สำหรับใช้ในการขออนุญาตก่อสร้าง ในพื้นที่บริเวณสนามกีฬาพระราม 9
รูปด้าน ทิศเหนือ, ทิศตะวันออก, ใต้, ตะวันตก, วิหาร ② (แบบบูรณะ)

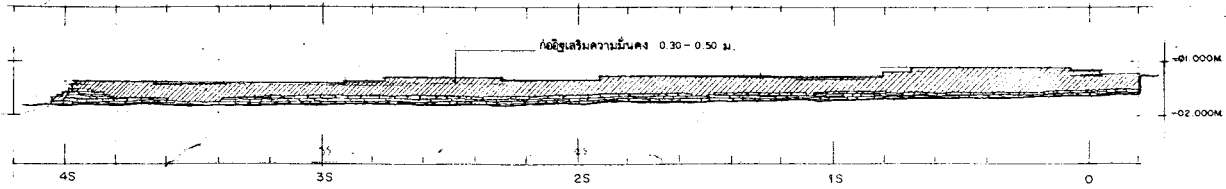
ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี	ตำแหน่ง	ผู้ควบคุมงาน
วันที่	14/1/25	หน้า	23
จำนวนหน้า		รวมหน้า	34

โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟู
พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

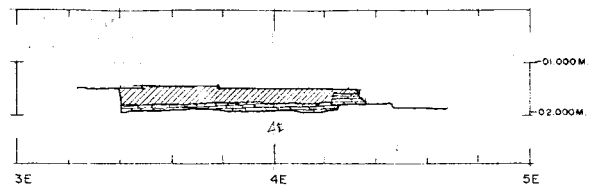
สำนักงาศิลปากรที่ 3 พระนครหรือยุภา
สำนักโบราณคดี
กรมศิลปากร

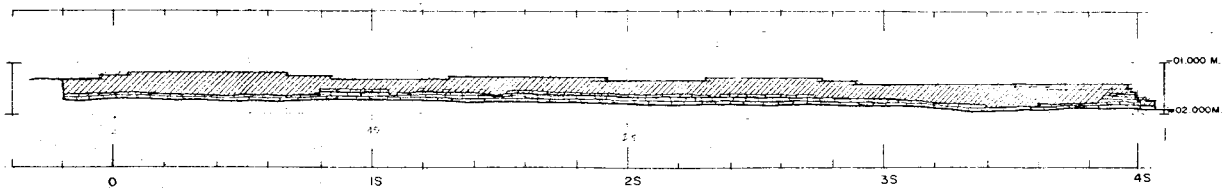
รูปด้าน ทิศเหนือ ①

รูปด้าน ทิศตะวันออก ②

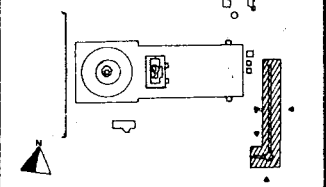
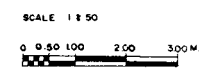

รูปด้าน ทิศใต้ ③

รูปด้าน ทิศตะวันตก ④

รูปแปลน ก้านพวงทิว ③

ผู้ปฏิบัติ
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อีอีการสร้าง
 50 ถนนสีลม แขวงตลาดเก่า เขตบางเขน กรุงเทพฯ
 โทร. 224-7412, 224-2160 โทรสาร 225-2160

สำรวจ / เขียนแบบ

ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี	วันที่	16/10/25
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี		
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี		

ผู้ปฏิบัติ

นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	วันที่	16/10/25
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี		
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี		
นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี		

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี	

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี	

ตรวจ / เก็บข้อ

ประธานคณะกรรมการ	
กรรมการ	
กรรมการ	
กรรมการ	

ผู้ควบคุม

เป็นรูปและสีตามแบบสถาปัตย์ การสร้าง
 ปรับปรุงแก้ไขทุกที่และสีแล้วแต่ในพื้นบริเวณตามแบบรวม

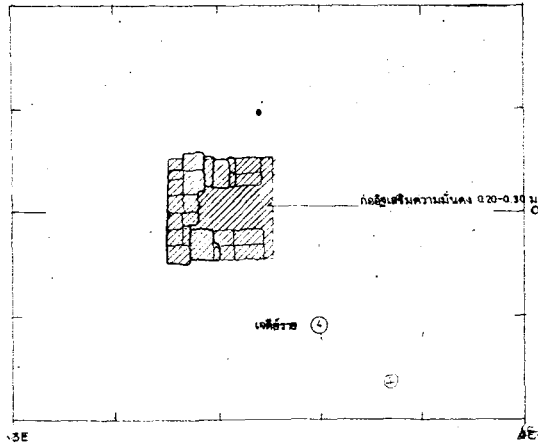
ชื่อ
 รูปแปลน รูปด้าน ทิศเหนือ, ตะวันออก, ใต้, ตะวันตก
 ก้านพวงทิว ③ (แบบรูปวง)

วันที่	จำนวนหน้า	หน้า	จำนวนหน้า
16/10/25	24		34

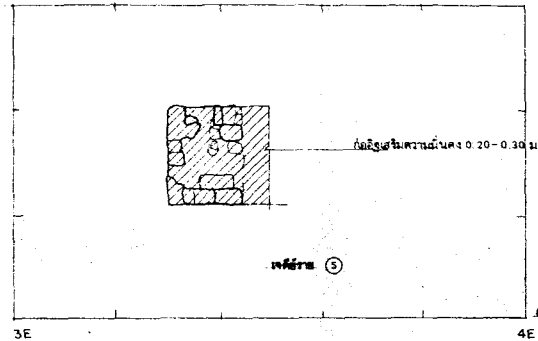
โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
 สำนักโบราณคดี

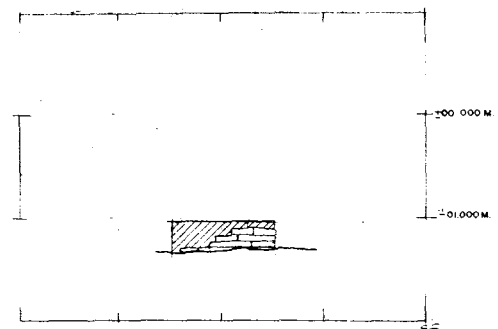
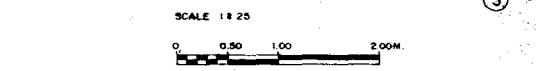
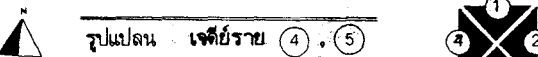
กรมศิลปากร

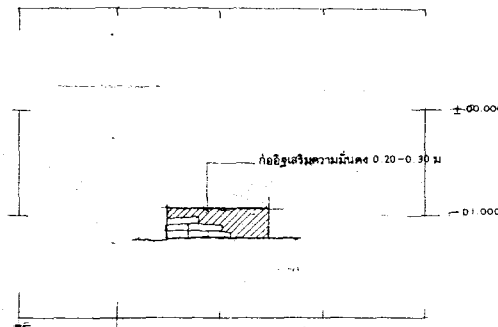
3E 4E

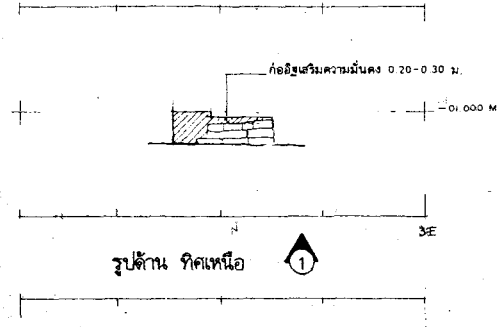
3E 4E

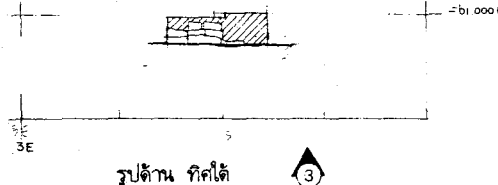
รูปด้าน ทิศเหนือ 1

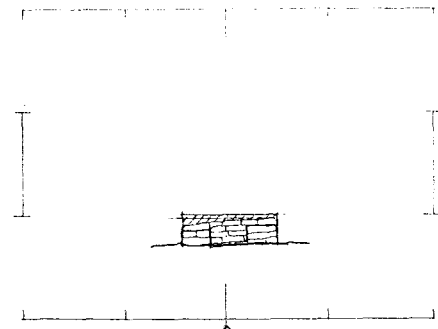
รูปด้าน ทิศใต้ 3

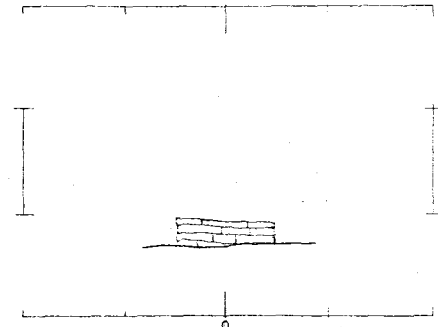
รูปด้าน ทิศเหนือ 1

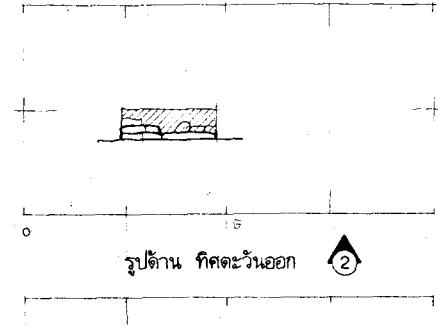
รูปด้าน ทิศใต้ 3

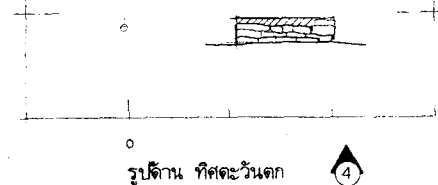
รูปด้าน ทิศตะวันออก 2

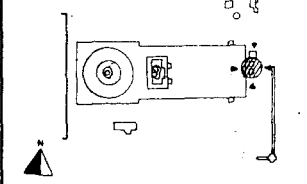
รูปด้าน ทิศตะวันตก 4

รูปด้าน ทิศตะวันออก 2

รูปด้าน ทิศตะวันตก 4

ผู้ปฏิบัติ
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อธิการสร้ง
 58 ซอยเกษียร ถนนพหลโยธิน แขวงสามจังหวัด
 เขตพระนคร กรุงเทพฯ
 โทร. 224-7412, 225-2150 โทรสาร 225-2149
 ปี.ศ. ๒๕

สำรวจ / เขียนแบบ		
สำรวจ	นายสุชาติ ไม้ดี	
เขียนแบบ	นายบุญชู สีตภา	
ผู้ปฏิบัติ	นายบุญชู สีตภา	
นายสุชาติ ไม้ดี	นายบุญชู สีตภา	
นายบุญชู สีตภา	นายบุญชู สีตภา	
นายบุญชู สีตภา	นายบุญชู สีตภา	
นายบุญชู สีตภา	นายบุญชู สีตภา	
นายบุญชู สีตภา	นายบุญชู สีตภา	

คณะกรรมการตรวจการจ้าง	
ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ไม้ดี
กรรมการ	นายบุญชู สีตภา
กรรมการ	นายบุญชู สีตภา
กรรมการ	นายบุญชู สีตภา
กรรมการ	นายบุญชู สีตภา
กรรมการ	นายบุญชู สีตภา
กรรมการ	นายบุญชู สีตภา
กรรมการ	นายบุญชู สีตภา

คณะกรรมการควบคุมงาน	
ผู้ควบคุมงาน	นายบุญชู สีตภา
ผู้ควบคุมงาน	นายบุญชู สีตภา
ผู้ควบคุมงาน	นายบุญชู สีตภา
ผู้ควบคุมงาน	นายบุญชู สีตภา

รวมค่าภาษี

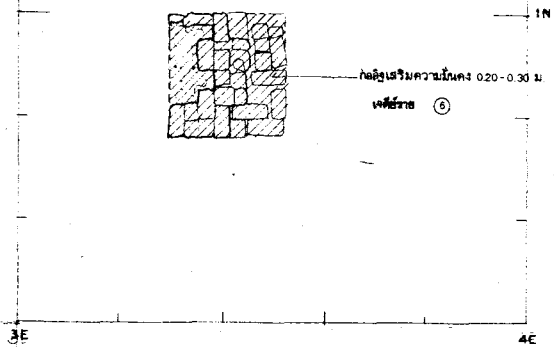
ตรวจ / เห็นชอบ	
ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ไม้ดี
กรรมการ	นายบุญชู สีตภา
กรรมการ	นายบุญชู สีตภา
กรรมการ	นายบุญชู สีตภา
กรรมการ	นายบุญชู สีตภา
กรรมการ	นายบุญชู สีตภา

ผู้ควบคุม เป็นผู้รับผิดชอบการก่อสร้างภายใต้ การดูแลการ
 ปรึกษาจากวิศวกรที่ปรึกษาและวิศวกรโยธา ในที่นี้ในนามสถาปนิก
 รูปแปลน รูปด้าน ทิศเหนือ, ตะวันออก, ใต้, ตะวันตก
 เจาะที่ ๔, ๕ (แบบบูรณะ)
 ๑ : ๒๕ ๒๕ ๓๔

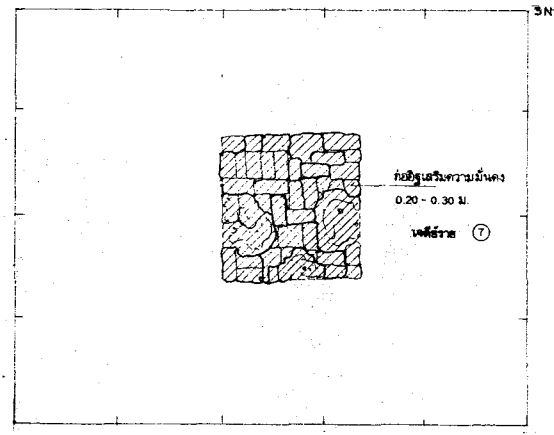
โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟู
 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
 สำนักโบราณคดี
 กรมศิลปากร

3E 4E

3E 3E

รูปแปลน เจดีย์ราย 6, 7

รูปด้าน ทิศเหนือ 1

รูปด้าน ทิศใต้ 3

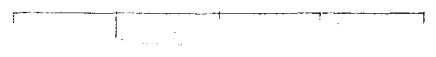
รูปด้าน ทิศเหนือ 4

รูปด้าน ทิศใต้ 3

รูปด้าน ทิศตะวันออก 2

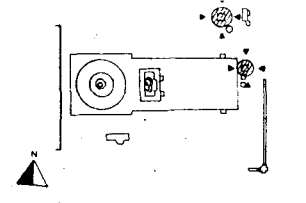
รูปด้าน ทิศตะวันตก 4

รูปด้าน ทิศตะวันออก 2

รูปด้าน ทิศตะวันตก 4

ผู้ปฏิบัติ
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อีซีการสรวิง
 58 ถนนเอื้อย ถนนตลิ่งชัน แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
 โทร. 224-7412, 224-2160 โทรสาร 224-2149
 พ.ศ. ๒๕๖๓

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ	นายสุชาติ ไชยดี	เขียนแบบ	นายสุชาติ ไชยดี
นายช่างสำรวจ	นายสุชาติ ไชยดี	นายช่างเขียนแบบ	นายสุชาติ ไชยดี
เขียนแบบ	นายสุชาติ ไชยดี		

ผู้ปฏิบัติ

นายช่างเขียน	นายสุชาติ ไชยดี	นายช่างเขียน	นายสุชาติ ไชยดี
นายช่างเขียน	นายสุชาติ ไชยดี	นายช่างเขียน	นายสุชาติ ไชยดี
นายช่างเขียน	นายสุชาติ ไชยดี	นายช่างเขียน	นายสุชาติ ไชยดี
นายช่างเขียน	นายสุชาติ ไชยดี	นายช่างเขียน	นายสุชาติ ไชยดี
นายช่างเขียน	นายสุชาติ ไชยดี	นายช่างเขียน	นายสุชาติ ไชยดี

คณะกรรมการตรวจการจริง

ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ไชยดี		
กรรมการ	นายสุชาติ ไชยดี		
กรรมการ	นายสุชาติ ไชยดี		
กรรมการ	นายสุชาติ ไชยดี		
กรรมการ	นายสุชาติ ไชยดี		
กรรมการ	นายสุชาติ ไชยดี		

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ไชยดี	วันที่	๒๕๖๓
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ไชยดี	วันที่	๒๕๖๓
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ไชยดี	วันที่	๒๕๖๓
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ไชยดี	วันที่	๒๕๖๓

ตรวจ / ทัศนชอบ

ประธานคณะกรรมการ	นายสุชาติ ไชยดี		
๒๕๖๓	นายสุชาติ ไชยดี		
๒๕๖๓	นายสุชาติ ไชยดี		
๒๕๖๓	นายสุชาติ ไชยดี		
๒๕๖๓	นายสุชาติ ไชยดี		

ผู้ควบคุมงาน เป็นผู้ดูแลและควบคุมการปฏิบัติงานตามแบบที่แนบมา และควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแบบที่แนบมา

แบบ รูปแปลน รูปด้าน ทิศเหนือ, ตะวันออก, ใต้, ตะวันตก

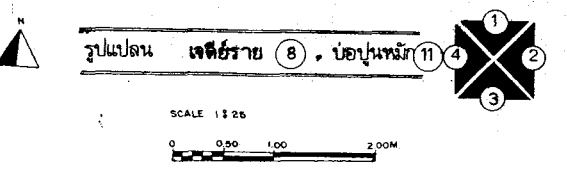
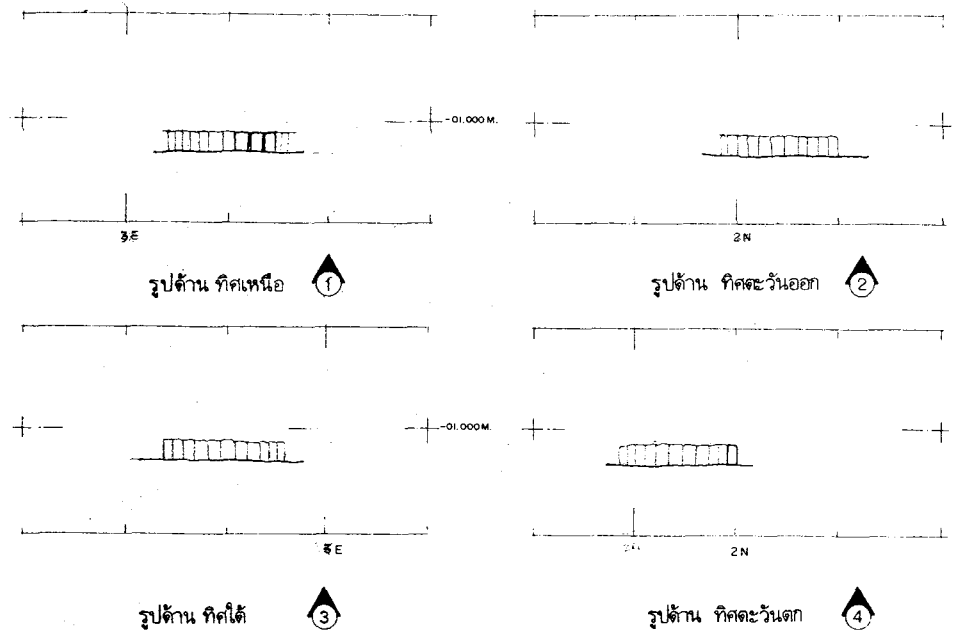
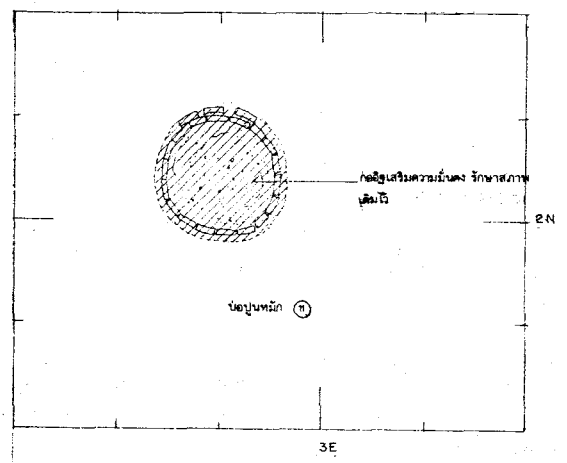
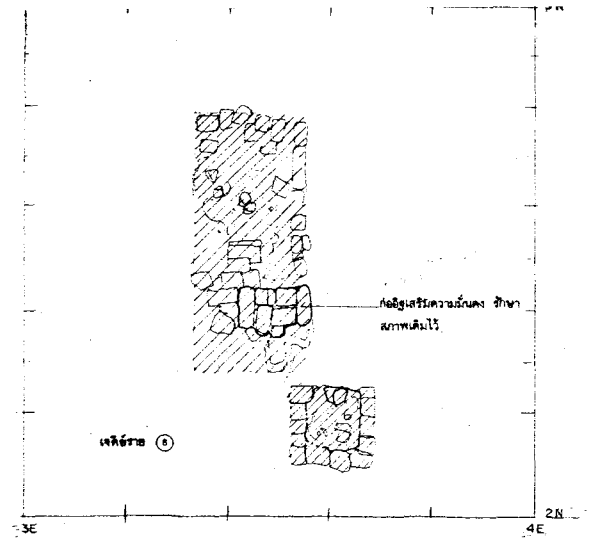
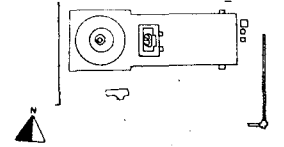
หน้า	จำนวนหน้า	แผ่น	จำนวนแผ่น
๑	๑	๒๕	๒๕

โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
 สำนักโบราณคดี

กรมศิลปากร

ผู้บันทึก

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อีอีอีการสร้ง
 55 ถนนสีลม แขวงตลาดบางเขน เขตบางเขน กรุงเทพฯ
 โทร. 224-7412, 225-2160 โทรสาร 225-2168

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ	นายสุวิทย์ ใจดี	
นายช่างสำรวจ	นายสุวิทย์ ใจดี	
เขียนแบบ	นายสุวิทย์ ใจดี	

ผู้บันทึก

นายช่างโยธา	นายสุวิทย์ ใจดี	
นายช่างไฟฟ้า	นายสุวิทย์ ใจดี	
นายช่างเครื่องกล	นายสุวิทย์ ใจดี	
นายช่างสุขาภิบาล	นายสุวิทย์ ใจดี	
นายช่างโยธา	นายสุวิทย์ ใจดี	

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี
กรรมการ	นายสุวิทย์ ใจดี

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสุวิทย์ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุวิทย์ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุวิทย์ ใจดี	
ผู้ควบคุมงาน	นายสุวิทย์ ใจดี	

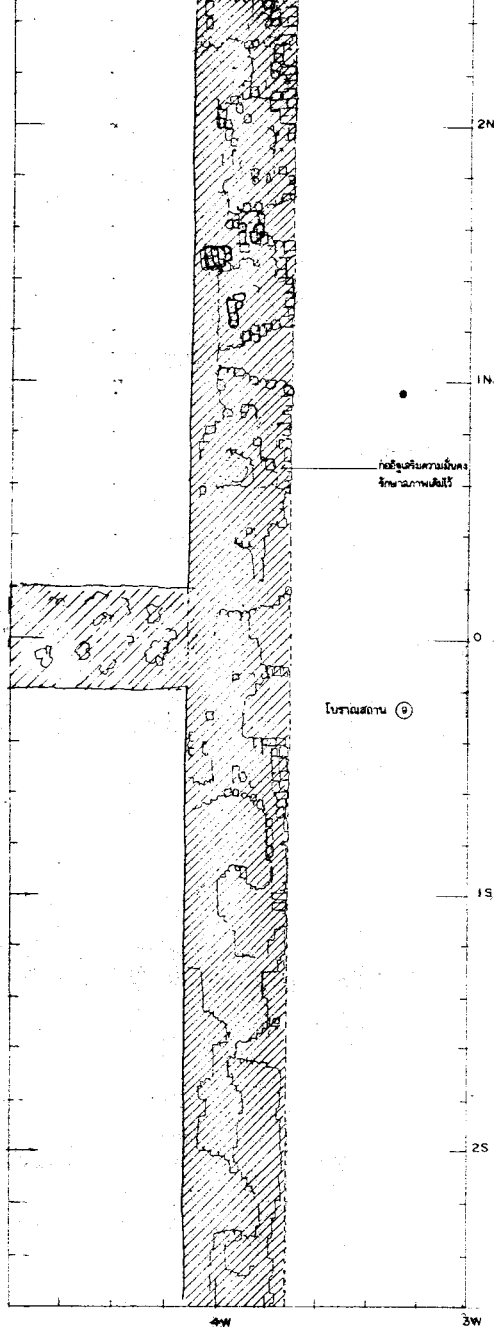
ตรวจ / เห็นชอบ

ประธานคณะกรรมการ	
กรรมการ	
กรรมการ	
กรรมการ	
กรรมการ	

ลักษณะ เป็นปฏิมากรรมศิลปะแบบรัตนโกสินทร์ สลักจากหิน
 ปูนปั้นรูปพระพุทธรูปปางสมาธิและปางนาคปรก โดยตั้งในบริเวณลานหน้าพระธรรม
 มณี
 รูปปั้นแบบ รูปด้าน ทิศเหนือ, ตะวันออก, ใต้, ตะวันตก
 เจดีย์ราย ๑, บ่อน้ำหมึก ๑ (แบบบูรณะ)
 วันที่ 11/25 27 34

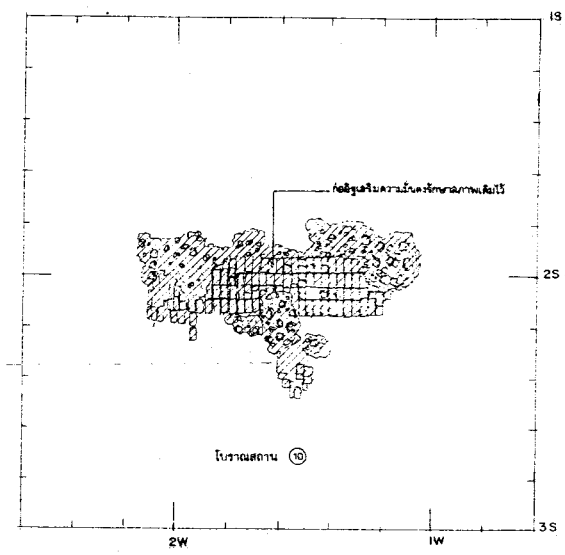
โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
 สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
 สำนักโบราณคดี
 กรมศิลปากร

2N
1N
0
1S
2S

4W 3W

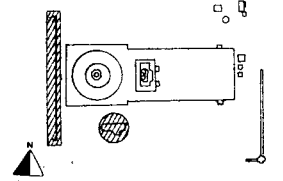

1S
2S
3S

2W 1W

รูปแปลน โบราณสถาน ๑ • ๑๐

SCALE 1 : 50
0 0.50 1.00 2.00 3.00M

ผู้ปฏิบัติ

หัวหน้าส่วนจำกัด ป.ว.ช. อธิบดีการสร้าง
58 ถนนสีลม แขวงตลาด บางกอกจตุรพักตรพิมาน
เขตพระนคร กรุงเทพฯ
โทร. 234-7413, 234-2160 โทรสาร 234-2149

สำรวจ / เขียนแปลน

สำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี
นายช่างสำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี
เขียนแปลน	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี

ผู้ปฏิบัติ

นายช่างเขียน	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี
นายช่างสำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี
นายช่างเขียน	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี
นายช่างสำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี
นายช่างเขียน	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี
นายช่างสำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี	นายสุชาติ ใจดี

คณะกรรมการตรวจสอบการรังวัด

ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี		
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี		
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี		
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี		
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี		
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี		

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี		
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี		
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี		
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี		

ตรวจ / เห็นชอบ

ประธานคณะกรรมการ			
กรรมการ			
กรรมการ			
กรรมการ			

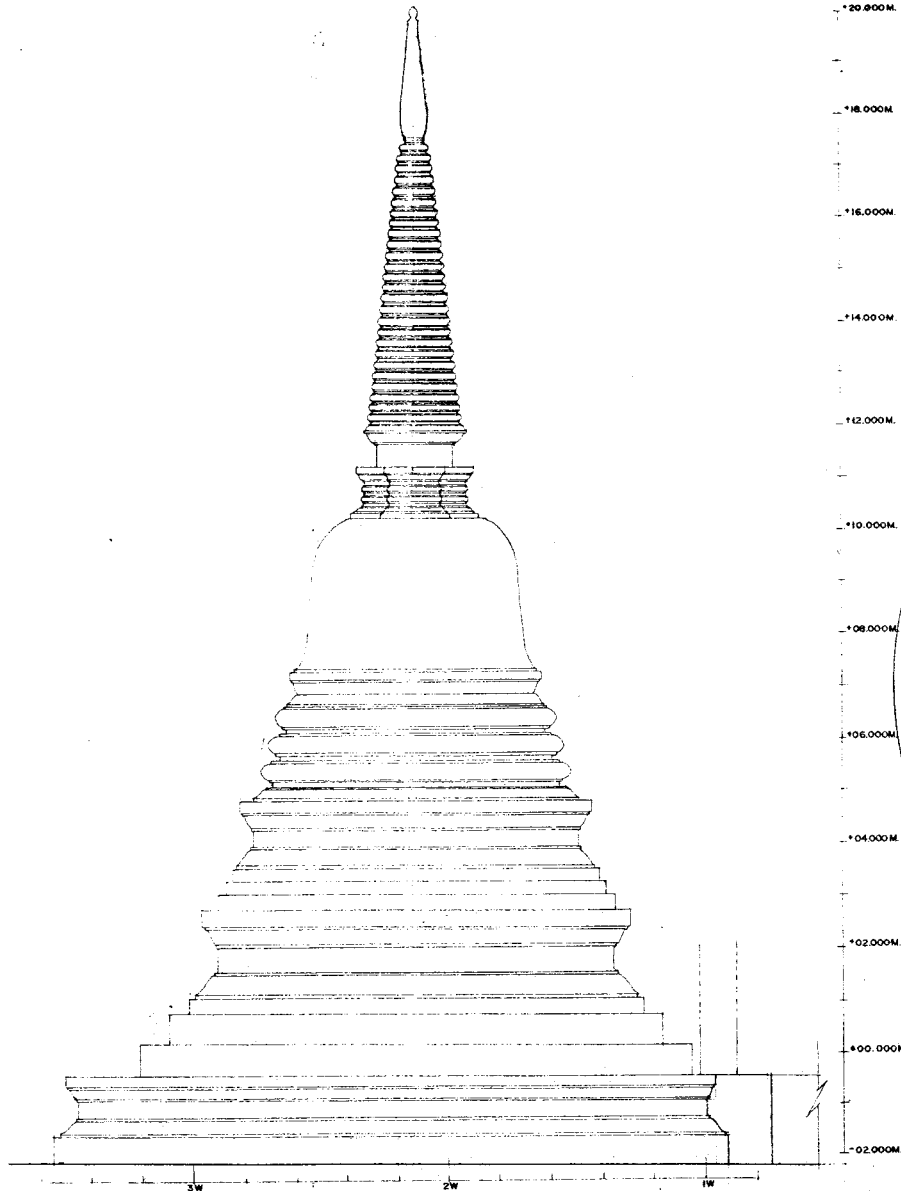
มีลักษณะที่ดินและอาคารปลูก สรรพปลูก
เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าและสี่เหลี่ยม ในพื้นที่โบราณสถานพระนคร
แบบ รูปแปลนโบราณสถาน ๑ • ๑๐
(แนบรูปแปลน)

หน้า	หน้า	หน้า	หน้า
1 : 50	28	34	

โครงการอนุรักษ์และพิทักษ์
เขตประวัติศาสตร์พระนครอยุธยา

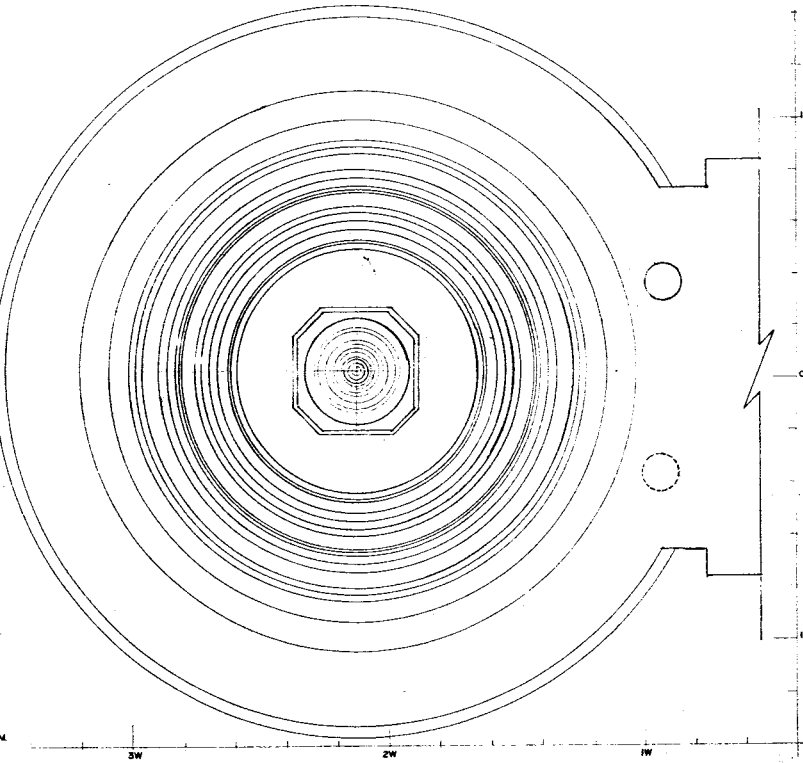
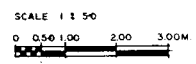
สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
สำนักโบราณคดี
กรมศิลปากร

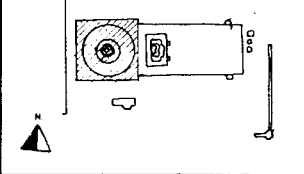

รูปด้าน

เจดีย์ประธาน 1 สมัยที่ 1

รูปแปลน

ผู้ปฏิบัติ
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อิฐิตการสร้าง
 58 ซอยเสด็จ ซอยประเวศ แขวงสามยุคใหม่ เขตปทุมธานี กรุงเทพฯ
 โทร. 224-7412, 225-8150 โทรสาร 225-8149

สำรวจ / เขียนแบบ

สำรวจ	นายชาติ ใจดี
เขียนแปลน	นายสมชาย ใจดี
ผู้ปฏิบัติ	
นายสมชาย ใจดี	นายสมชาย ใจดี
นายชาติ ใจดี	นายชาติ ใจดี
นายสมชาย ใจดี	นายสมชาย ใจดี
นายชาติ ใจดี	นายชาติ ใจดี
นายสมชาย ใจดี	นายสมชาย ใจดี

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายชาติ ใจดี
กรรมการ	นายชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสมชาย ใจดี
กรรมการ	นายชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสมชาย ใจดี
กรรมการ	นายชาติ ใจดี

คณะกรรมการควบคุมคุณภาพ

ผู้ควบคุมงาน	นายชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสมชาย ใจดี

รายการแก้ไข

ประวัติการแก้ไข	
ครั้งที่ 1	
ครั้งที่ 2	
ครั้งที่ 3	
ครั้งที่ 4	

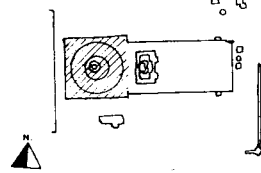
ลักษณะ เป็นแบบวัดวัดตามสภาพจริง สอดคล้องกับ
 วัตถุประสงค์การวัดที่แนบมาและสอดคล้อง ไปด้วยกัน
 รูปแปลน, รูปด้าน, เติลประกอบ
 สมัยที่ 1 (แบบโบราณ)

วันที่	เวลา	หน้า	รวม
11/50	24		34

โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟู
 นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา
 สำนักโบราณคดี
 กรมศิลปากร

ผู้ปฏิบัติ
ทั้งหมดส่วนจำกัด ป.ว.ช. อิฐการสร้าง
 58 ถนนศรีอยุธยา แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ เขตพระนคร กรุงเทพฯ
 โทร. 224-7412, 225-2150 โทรสาร 225-2144
 ปี.พ.ช.

สำรวจ / เชิงแปลน

สำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	
แปลน	นายสุชาติ ใจดี	
ผู้ควบคุม	นายสุชาติ ใจดี	

ผู้ปฏิบัติ

ช่างแปลน	นายสุชาติ ใจดี	
ช่างเขียน	นายสุชาติ ใจดี	
ช่างสำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	
ช่างเขียน	นายสุชาติ ใจดี	
ช่างสำรวจ	นายสุชาติ ใจดี	
ช่างเขียน	นายสุชาติ ใจดี	

คณะกรรมการตรวจการจ้าง

ประธานกรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี
กรรมการ	นายสุชาติ ใจดี

คณะกรรมการควบคุมงาน

ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี
ผู้ควบคุมงาน	นายสุชาติ ใจดี

ตรวจ / เห็นชอบ

ประธานคณะกรรมการ	
กรรมการ	
กรรมการ	
กรรมการ	
กรรมการ	

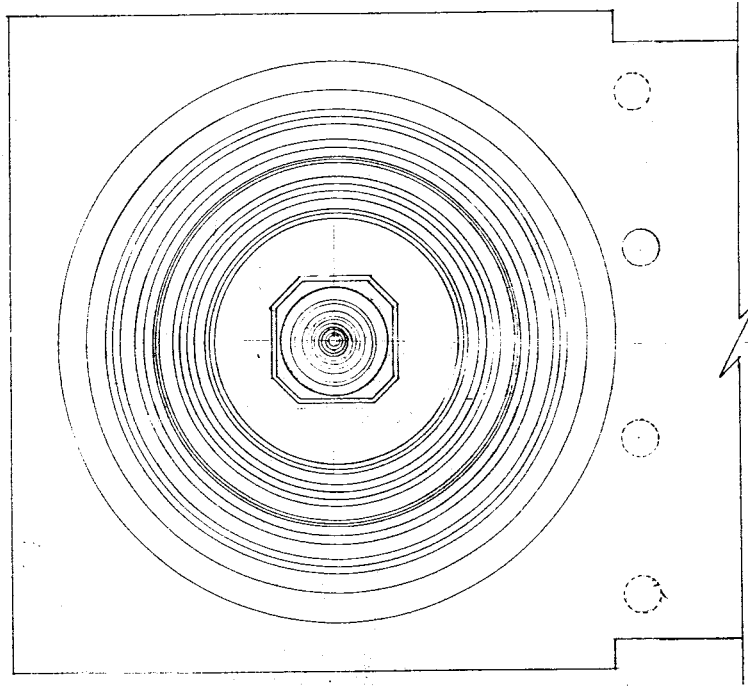
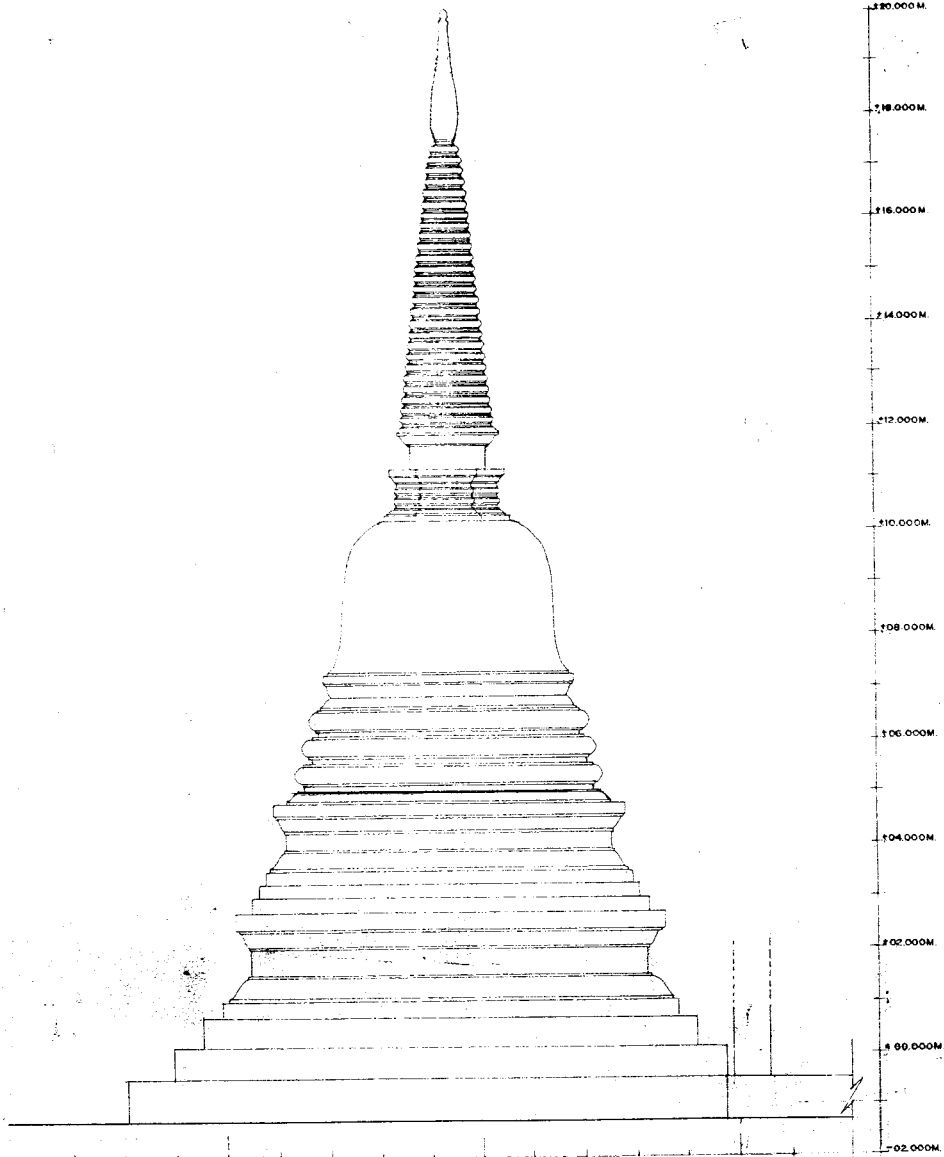
ผู้ควบคุม

บริษัทผู้ควบคุมงานสถาปัตย์ภาค ๓ สาขาช่าง
 บริษัทผู้ควบคุมงานสถาปัตย์ภาค ๓ สาขาช่าง

รูปแปลน, รูปด้าน เสด็จประธาน 1
 สมัยที่ 2 (แบบวิเคราะห์)

ชื่อ	นายสุชาติ ใจดี	วันที่	31	จำนวน	54
------	----------------	--------	----	-------	----

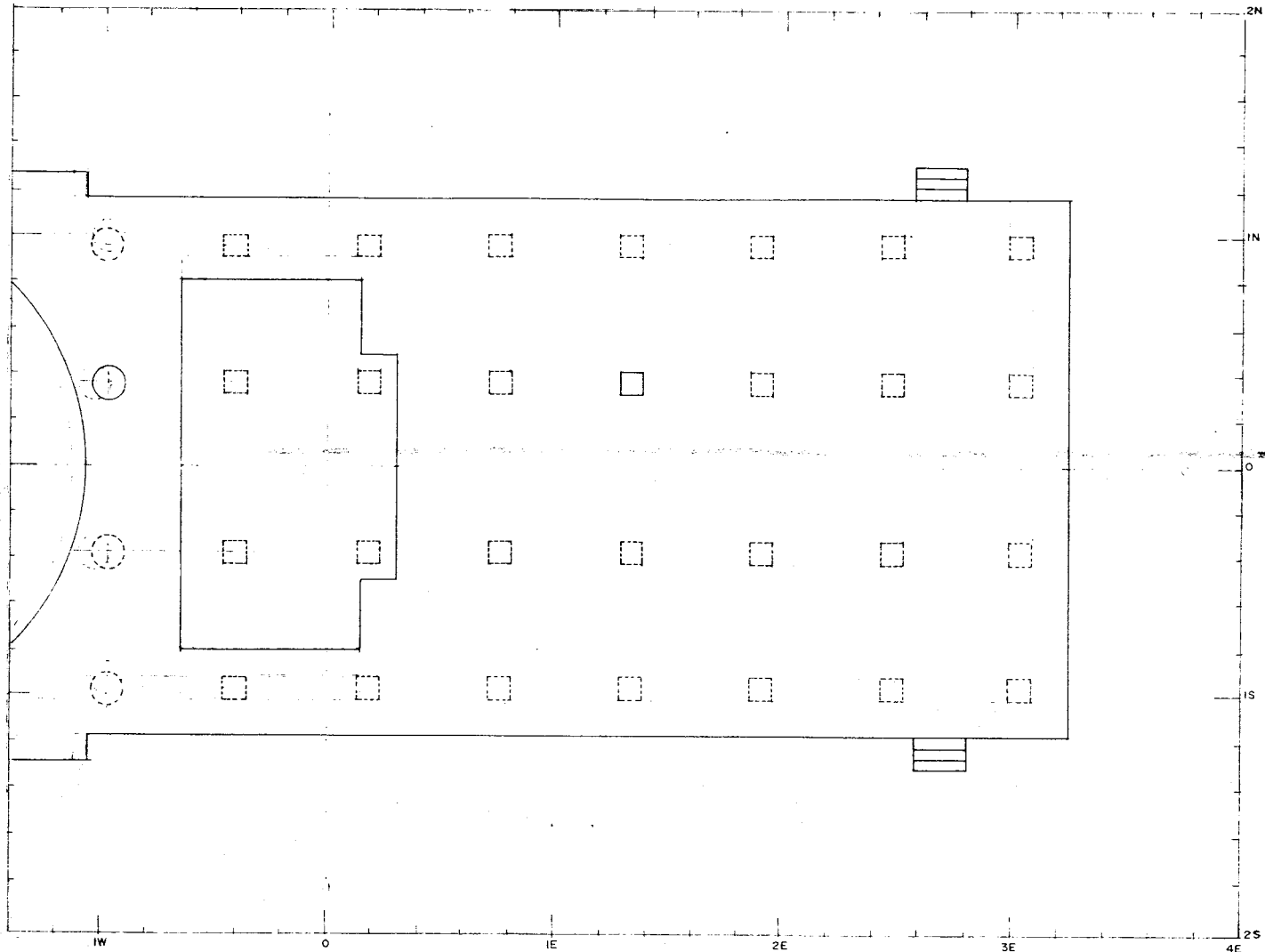
โครงการอนุรักษ์และพัฒนามรดกศิลปกรรมพระนครวิบูลย์
 สำนักงานศิลปกรรมที่ 3 พระนครวิบูลย์
 สำนักงานเทศาภิบาล
 กรมศิลปากร

เจดีย์ประธาน ① สมัยที่ 2
 SCALE 1:150
 0 0.50 1.00 2.00 3.00M

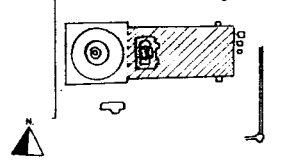

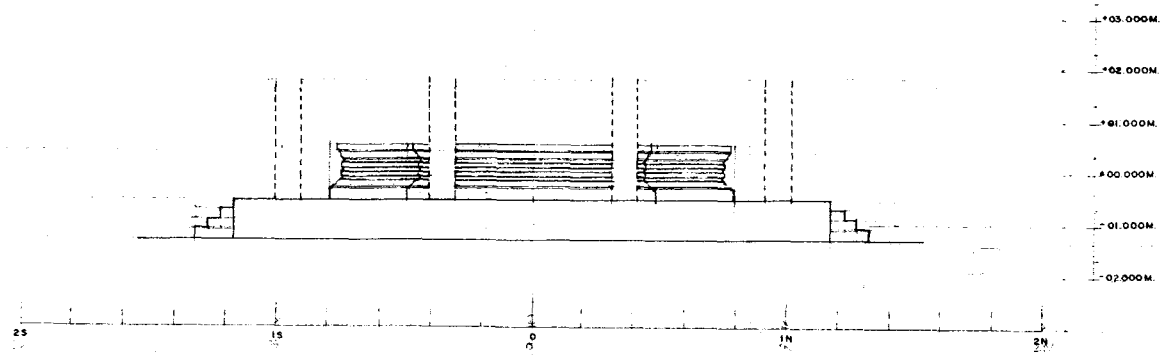
รูปแปลน อาคาร ② สมัยที่ 2

SCALE 1 : 50
 0 0.50 1.00 2.00 3.00 M

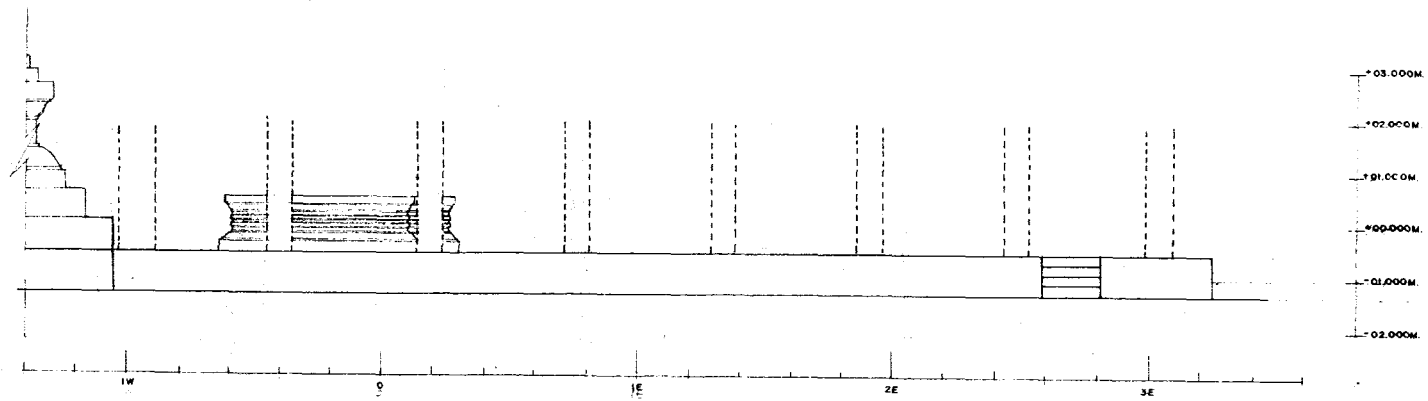

ผู้ปฏิบัติ			
 ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. อธิติการสรวิฬ 58 ถนนสีลม แขวงบวร กรุงเทพฯ 10700 โทร. 234-7412, 235-2150 โทรสาร 235-2160 ปี.พ.ช.			
สำรวจ / เขียนแปลน			
สำรวจ	นายสุวิทย์ ไชยดี		
เขียนแปลน	นายสุวิทย์ ไชยดี		
ผู้ควบคุม	นายสุวิทย์ ไชยดี		
ผู้ปฏิบัติ			
ผู้ควบคุม	นายสุวิทย์ ไชยดี		
ผู้เขียนแปลน	นายสุวิทย์ ไชยดี		
ผู้สำรวจ	นายสุวิทย์ ไชยดี		
ผู้เขียน	นายสุวิทย์ ไชยดี		
คณะกรรมการตรวจสอบการจ้าง			
ประธานกรรมการ	นายสุวิทย์ ไชยดี		
กรรมการ	นายสุวิทย์ ไชยดี		
กรรมการ	นายสุวิทย์ ไชยดี		
กรรมการ	นายสุวิทย์ ไชยดี		
กรรมการ	นายสุวิทย์ ไชยดี		
กรรมการ	นายสุวิทย์ ไชยดี		
คณะกรรมการควบคุมคุณภาพ			
ผู้ควบคุม	นายสุวิทย์ ไชยดี		
ผู้ควบคุม	นายสุวิทย์ ไชยดี		
ผู้ควบคุม	นายสุวิทย์ ไชยดี		
ผู้ควบคุม	นายสุวิทย์ ไชยดี		
ตรวจการจ้าง			
ตรวจ / เขียนแปลน			
ประธานกรรมการ			
กรรมการ			
กรรมการ			
กรรมการ			
กรรมการ			
วัตถุประสงค์: เป็นงานแปลนอาคารแบบ 2 ชั้น อาคาร 2 ชั้น เป็นแปลนอาคาร 2 ชั้น และ 2 ชั้น ชั้นใต้ดิน อาคารแบบ 2 ชั้น			
ระบุ: รูปแปลน อาคาร 2 ชั้นที่ 2 (แบบวิเคราะห์)			
ชื่อ	ขนาด	ชั้น	จำนวน
	1250	53 f	34
โครงการอนุรักษ์และพิทักษ์ สถาปัตยกรรมศาสตร์อยุธยา			
สำนักงานศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา สำนักโบราณคดี			
กรมศิลปากร			

รูปด้านหน้า วิหาร ② สมัยที่ 2

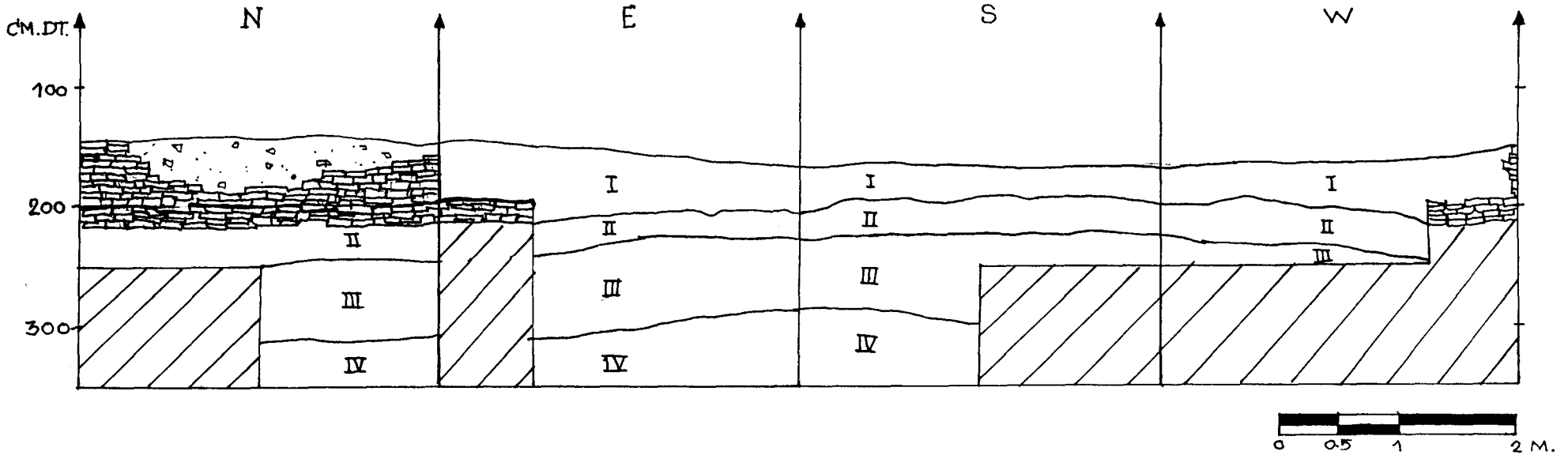
รูปด้านข้าง วิหาร ② สมัยที่ 2

SCALE 1 : 50
 0 0.50 1.00 2.00 3.00M

ผู้บันทึก	
 หอสมุดแห่งชาติ ป.ว.ช. อธิบดีการสร้าง 58 อาคารเฉลิม 50 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 กระทรวง วัฒนธรรม กรุงเทพฯ โทร. 224-7413, 225-8160 โทรสาร 224-8149	
สำรวจ / เขียนแบบ	
ชื่อ	นายสุวิทย์ ใจดี
ตำแหน่ง	สถาปนิก
ชื่อ	นายสุวิทย์ ใจดี
ตำแหน่ง	สถาปนิก
ผู้บันทึก	
ชื่อ	นายสุวิทย์ ใจดี
ตำแหน่ง	สถาปนิก
ชื่อ	นายสุวิทย์ ใจดี
ตำแหน่ง	สถาปนิก
คณะกรรมการควบคุมการก่อสร้าง	
ชื่อ	นายสุวิทย์ ใจดี
ตำแหน่ง	สถาปนิก
ชื่อ	นายสุวิทย์ ใจดี
ตำแหน่ง	สถาปนิก
ตรวจ / เห็นชอบ	
ชื่อ	นายสุวิทย์ ใจดี
ตำแหน่ง	สถาปนิก
1. วัตถุประสงค์ในการก่อสร้างเป็นโครงการอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถานและโบราณวัตถุในเขตโบราณคดี 2. รูปด้านหน้า, ด้านข้าง วิหาร 2 สมัยที่ 2 (แบบพระราชทาน)	
วันที่	11/50
หน้า	34
รวม	34
โครงการอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถานและโบราณวัตถุ	
สำนักศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา	
สำนักโบราณคดี	
กรมศิลปากร	
	

โบราณสถานวัดชุมแสง

แผนผังชั้นดิน (Soil Profile) ของหลุมขุดค้น TP. I

ชั้นดินธรรมชาติที่ 1 เป็นชั้นดินบนสุด มีความหนาของชั้นดินประมาณ 0.20 เมตร สภาพเป็นดินร่วนปนทราย มีเศษอิฐหักกากปูน เศษภาชนะดินเผา ขนาดเล็ก ปะปนในชั้นดิน วิศว์คาคัดดินได้

เนื้อแห้ง 10 YR 6/1 gray

เนื้อชื้น 10 YR 3/3 dark brown

ชั้นดินธรรมชาติที่ 2 สภาพเป็นดินเหนียวสีเหลืองปนดินร่วนปนทราย มีเศษอิฐหักกากปูน ปะปนในชั้นดิน พบโบราณวัตถุในปริมาณน้อย กระเบื้องมุงหลังคาแบบกบกล้วย เศษภาชนะดินเผาเนื้อดินจากแหล่งเตาพื้นเมือง, เนื้อแกร่งจากแหล่งเตาบ้างปูนและเตาแม่น้ำน้อย มีความหนาของชั้นดินประมาณ 0.30 เมตร วิศว์คาคัดดินได้

เนื้อแห้ง 10 YR 5/1 gray

เนื้อชื้น 10 YR 3/2 very dark grayish brown

ชั้นดินธรรมชาติที่ 3 สภาพเป็นดินเหนียวมีความชื้นสูง โดยในชั้นดินนี้พบโบราณวัตถุเป็นกระเบื้องมุงหลังคาแบบกบกล้วย เศษภาชนะดินเผาเนื้อดินจากแหล่งเตาพื้นเมือง, เนื้อแกร่งจากแหล่งเตาบ้างปูนและเตาแม่น้ำน้อย กระลูกศร หอยขม-หอยโข่ง รวมทั้งเศษถ่านไม้ อย่างหนาแน่น มีความหนาของชั้นดินประมาณ 0.60 เมตร วิศว์คาคัดดินได้

เนื้อแห้ง 10 YR 4/1 dark gray

เนื้อชื้น 10 YR 2/2 very dark brown

ชั้นดินธรรมชาติที่ 4 เป็นชั้น STERILE สภาพเป็นดินเหนียว มีจุดประสีเหลือง-แดง ในชั้นดิน ไม่พบโบราณวัตถุ วิศว์คาคัดดินได้

เนื้อแห้ง 10 YR 7/1 light gray

เนื้อชื้น 10 YR 6/3 pale brown

ตารางแสดงรายการทะเบียนโบราณวัตถุชนิดต่างๆ ที่พบจากการขุดแต่งโบราณสถานวัดชุมแสง

แผ่นที่ 1

ลำดับที่	หมายเลขทะเบียน	กริด	รายละเอียดโบราณวัตถุ	หมายเหตุ
1	#006/2	2S1E	โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรม (กระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้)	เตาพื้นเมือง
2	#006/4	2S1E	โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรม (กระเบื้องกาบกล้วยตัวเมีย)	เตาพื้นเมือง
3	#003/1	3N4E	โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรม (ตะปูลิ้น)	
4	#001	1S1E	โบราณวัตถุประเภทเงินตรา (เบี้ยจีน)	
5	#002	1S4E	โบราณวัตถุประเภทเงินตรา (เบี้ยจีน)	
6	#001	2N1W	โบราณวัตถุประเภทรูปเคารพทางศาสนาที่ทำจากดินเผา (ชิ้นส่วนดินหุ่นพระพุทธรูป)	สมัยอยุธยา
7	#001	1N3W	โบราณวัตถุประเภทรูปเคารพทางศาสนาที่ทำจากโลหะ (ชิ้นส่วนเศียรและลำตัวพระพุทธรูปสำริด)	สมัยอยุธยา
8	#001	2N2E	โบราณวัตถุประเภทอาวุธ (ลูกกระสุนดินเผา)	
9	#002	2N1W	โบราณวัตถุประเภทอาวุธ (ลูกกระสุนโลหะ)	
10	#003	1S4E	โบราณวัตถุประเภทอาวุธ (ชิ้นส่วนด้ามมีดโลหะ)	
11	#001	1S4E	โบราณวัตถุประเภทเครื่องมือเครื่องใช้ (เชิงเทียนโลหะ)	
12	#002	1S2W	โบราณวัตถุประเภทเครื่องมือเครื่องใช้ (เต้าปูนโลหะ)	
13	#001	3N3E	โบราณวัตถุประเภทอื่นๆ (ชิ้นส่วนลำตัวตุ๊กตาดินเผา)	เตาพื้นเมือง
14	#002	4N3E	โบราณวัตถุประเภทอื่นๆ (ชิ้นส่วนหัวตุ๊กตาดินเผา)	เตาพื้นเมือง
15	#001	3N3E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่สมบูรณ์ (หม้อทะนและ ฝาปิด)	เตาพื้นเมือง
16	#002	1N2W	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่สมบูรณ์ (หม้อขนาดเล็ก)	เตาพื้นเมือง
17	#003	1N2W	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่สมบูรณ์ (กระปุกเคลือบสีดำ)	เตาสู่โขทัย-ศรีสัชชนาลัย
18	#004	2N4E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่สมบูรณ์ (กระปุกขนาดเล็ก เขียนลายจุดสีดำ)	เตาสู่โขทัย-ศรีสัชชนาลัย
19	#002/1	3N3E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายใน ประเทศ (ชิ้นส่วนฝาปิดแบบคว่ำ)	เตาพื้นเมือง
20	#002/2	3N3E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายใน ประเทศ (ลำตัว B2 และก้นภาชนะแบบกลม)	เตาพื้นเมือง
21	#003/1	3N4E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายใน ประเทศ (ขอบปากหม้อแบบ R3)	เตาพื้นเมือง

ลำดับที่	หมายเลขทะเบียน	กริด	รายละเอียดโบราณวัตถุ	หมายเหตุ
22	#003/2	3N3E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนลำตัวหม้อดินเผาหลาย B4)	เตาพื้นเมือง
23	#004/1	1S4E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนคอทนต์ดินเผา)	เตาพื้นเมือง
24	#005/1	1N2W	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนขอบปากแบบ R4 และก้นภาชนะดินเผาแบบที่ 2)	เตาพื้นเมือง
25	#006/1	2S1E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนฝาปิดภาชนะดินเผาแบบหงาย)	เตาพื้นเมือง
26	#002/1	3N3E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนขอบปากแบบ R2 และลำตัวเคลือบสีน้ำตาลดำ)	เตาแม่น้ำน้อย
27	#002/2	3N3E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนขอบปากแบบ R3 ของครก)	เตาแม่น้ำน้อย
28	#005/1	1N2W	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนขอบปากแบบ R4 ของอ่าง)	เตาแม่น้ำน้อย
29	#002/1	3N3E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนลำตัวภาชนะหลาย B1)	เตาบ้านบางปูน
30	#003/1	3N4E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนลำตัวภาชนะหลาย B2)	เตาบ้านบางปูน
31	#004/1	1S4E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนก้นภาชนะแบบที่ 3)	เตาบ้านบางปูน
32	#001/1	2N4E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนฝาปิดแบบคว่ำเขียนลายสีดำใต้เคลือบ)	เตาสู่โขทัย-ศรีสัชชนาลัย
33	#006/1	2S1E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ก้นภาชนะแบบที่ 1 เคลือบสีขาว)	เตาสู่โขทัย-ศรีสัชชนาลัย
34	#009/2	1S2W	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ก้นภาชนะแบบที่ 1 ลายสีดำใต้เคลือบ)	เตาสู่โขทัย-ศรีสัชชนาลัย
35	#0011/1	2S3W	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ก้นภาชนะแบบที่ 3 เคลือบสีน้ำตาล)	เตาสู่โขทัย-ศรีสัชชนาลัย
36	#002/1	3N3E	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศจีน (ชิ้นส่วนขอบปากแบบ R2 เขียนลายคราม)	สมัยราชวงศ์ชิง

ตารางแสดงรายละเอียดชิ้นส่วนภาชนะประเภทต่างๆ จากแหล่งเตาประเทศจีน จากการขุดแต่งวัดชุมแสง

แผ่นที่ 1

หมายเลข ทะเบียนลุง	Trench (เนินดิน)	กริด	ระดับ (cm.dt)	เนื้อภาชนะ		ประเภท	รูปแบบ	สีของ เนื้อดิน	เทคนิคการตกแต่ง						ขนาด(ซ.ม.)					จำนวน (ชิ้น)	น้ำหนัก (กรัม)	หมายเหตุ	
				(PL)	(SW)				ลายครามใต้เคลือบ		เคลือบสี		เขียนสีบนเคลือบ		ขีดขีด/ กดประทับ	Ø	กว้าง	ยาว	สูง				หนา
									นอก	ใน	นอก	ใน	นอก	ใน									
001/1		2N4W		✓		ปาก	R1	ขาว	✓	✓						8				0.3	2	25	ร.ชิง
001/2		2N4W		✓		ก้น	แบบที่ 1	ขาว	✓	✓						5-7				0.4-0.6	8	300	ร.ชิง
*002/1		3N3E		✓		ปาก	R2	ขาว	✓	✓						16				0.5	2	230	ร.ชิง
						ก้น	แบบที่ 1	ขาว	✓	✓						7				0.5			
002/2		3N3E		✓		ปาก	R1	ขาว	✓	✓						13				0.3	2	15	ร.ชิง
002/3		3N3E		✓		ลำตัว		ขาว			✓	✓								0.3-0.5	3	20	ร.ชิง
*002/4		3N3E		✓		ก้น	แบบที่ 2	ขาว	✓	✓						9				1	1	180	ร.ชิง
002/5		3N3E		✓		ก้น	แบบที่ 2	ขาว	✓	✓						3-6.5				0.5-0.7	2	115	ร.ชิง
*003/1		3N4E		✓		ลำตัว		ขาว	✓	✓			✓							0.4	1	10	ร.หมิง
003/2		3N4E		✓		ก้น	แบบที่ 1	ขาว	✓	✓						5-5.5				0.2-0.8	2	200	ร.ชิง
*004/1		1S4E		✓		ฝาตลับ		ขาว	✓							5.2				0.5	2	30	ร.ชิง
004/2		1S4E		✓		ลำตัว		ขาว		✓										0.5	1	20	ร.ชิง
004/3		1S4E		✓		ก้น	แบบที่ 1	ขาว	✓	✓						4-6				0.3-0.5	3	70	ร.ชิง
005/1		1N2W		✓		ก้น	แบบที่ 1	ขาว	✓	✓						5-6				0.6	2	60	ร.ชิง
*005/2		1N2W		✓		ก้น	แบบที่ 1	ขาว	✓	✓						4.5				0.7	1	35	ร.หมิง
006/1		2S1E		✓		ก้น	แบบที่ 1	ขาว	✓	✓						6-9				0.4-0.7	11	330	ร.ชิง
007/1		2S2E		✓		ปาก	R2	ขาว	✓							14				0.5	2	30	ร.ชิง
*007/2		2S2E		✓		ปาก	R1	ขาว	✓	✓						8				0.3	1	10	ร.หมิง
007/3		2S2E		✓		ลำตัว		ขาว	✓	✓										0.4	3	20	ร.ชิง
007/4		2S2E		✓		ก้น	แบบที่ 1	ขาว	✓	✓						6				0.4	1	20	ร.ชิง

ตารางแสดงรายการทะเบียนโบราณวัตถุชนิดต่างๆ ที่พบจากการหลุมขุดค้น TP.1 ของวัดชุมแสง

แผ่นที่ 1

ลำดับที่	หมายเลขทะเบียน	หลุมขุดค้น	ระดับชั้นดิน (cm.dt.)	รายละเอียดโบราณวัตถุ	หมายเหตุ
1	#001/2	TP.1	① 5-180	โบราณวัตถุประเภทเครื่องประกอบทางสถาปัตยกรรม (กระเบื้องกาบกล้วยตัวผู้)	
2	#001/2	TP.1	① 5-180	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ลำตัวภาชนะดินเผาลาย B5)	เตาพื้นเมือง
3	#001/4	TP.1	① 5-180	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ลำตัวภาชนะดินเผาลาย B6)	เตาพื้นเมือง
4	#002/1	TP.1	② 180-200	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนกันของตะคันดินเผา)	เตาพื้นเมือง
5	#002/2	TP.1	② 180-200	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนปากและลำตัวของตะคันดินเผา)	เตาพื้นเมือง
6	#002/3	TP.1	② 180-200	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนฝาปิดแบบหงายของภาชนะดินเผา)	เตาพื้นเมือง
7	#002/8	TP.1	② 180-200	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ลำตัวภาชนะดินเผาลาย B7)	เตาพื้นเมือง
8	#002/9	TP.1	② 180-200	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ลำตัวภาชนะดินเผาลาย B8)	เตาพื้นเมือง
9	#002/10	TP.1	② 180-200	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ลำตัวภาชนะดินเผาลาย B9)	เตาพื้นเมือง
10	#002/12	TP.1	② 180-200	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ลำตัวภาชนะดินเผาลาย B10)	เตาพื้นเมือง
11	#004/3	TP.1	④ 220-240	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนขอบปากภาชนะดินเผาแบบ R5)	เตาพื้นเมือง
12	#004/4	TP.1	④ 220-240	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนขอบปากภาชนะดินเผาแบบ R6)	เตาพื้นเมือง
13	#004/5	TP.1	④ 220-240	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนขอบปากภาชนะดินเผาแบบ R7)	เตาพื้นเมือง
14	#002/1	TP.1	② 180-200	โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาที่ผลิตจากแหล่งเตาภายในประเทศ (ชิ้นส่วนขอบปากภาชนะดินเผาแบบ R4)	เตาแม่น้ำน้อย

สัญญาจ้าง

สัญญาเลขที่ 7/2547

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้น ณ ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตำบล/แขวง คลองสวนพลู อำเภอ/เขต พระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

เมื่อวันที่ 31 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2547 ระหว่าง กรมศิลปากร

โดย นายศิริวัฒน์ ศรีตระกูล รองผู้ว่าราชการจังหวัด รักษาการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ได้รับมอบอำนาจจากผู้ว่าราชการจังหวัด ความคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ 2042/2546 ลว. 8-ค.ค. 46

ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียก "ผู้ว่าจ้าง" ฝ่ายหนึ่ง กับ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.ว.ช. ลิขิตการสร้าง ซึ่งจดทะเบียน

เป็นนิติบุคคล ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร มีสำนักงานใหญ่อยู่

เลขที่ 58 ถนน ตะนาว ตำบล/แขวง ศาลเจ้าพ่อเสือ

อำเภอ/เขต พระนคร จังหวัด กรุงเทพมหานคร

โดย นายประมุข บรรเจิดสกุล ผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคลปรากฏตาม

หนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร เลขที่ สจ. 1000167

ลงวันที่ 7 มกราคม 2547 (และหนังสือมอบอำนาจ ลงวันที่ -)

แนบท้ายสัญญานี้ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า "ผู้รับจ้าง" อีกฝ่ายหนึ่ง

คู่สัญญาได้ตกลงกันมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ข้อตกลงว่าจ้าง

ผู้ว่าจ้างตกลงจ้างและผู้รับจ้างตกลงรับจ้างทำงาน ปรับปรุงและพัฒนาาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โบราณสถานเบ็ญพระราม

ณ บริเวณเบ็ญพระราม ตำบล/แขวง ประตูชัย

อำเภอ/เขต พระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

ตามข้อกำหนดและเงื่อนไขแห่งสัญญานี้รวมทั้งเอกสารแนบท้ายสัญญา

ผู้รับจ้างตกลงที่จะจัดหาแรงงานและวัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ ชนิดดีเพื่อใช้ในงานจ้างตามสัญญานี้

ข้อ 2. เอกสารอันเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา

เอกสารแนบท้ายสัญญาดังต่อไปนี้ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญานี้

(ลงชื่อ) ผู้ว่าจ้าง (ลงชื่อ) ผู้รับจ้าง

/2.1 ผนวก

พยาน

2.1	ผนวก รายการประกอบแบบและรายละเอียด	จำนวน	123	หน้า
2.2	ผนวก ผังรูปแบบ	จำนวน	145	หน้า
2.3	ผนวก รายการแบ่งงวดงานการจ่ายเงิน	จำนวน	5	หน้า
2.4	ผนวก ใบเสนอราคา	จำนวน	2	หน้า
2.5	ผนวก บัญชีรายการราคาก่อสร้างหรือใบแจ้งปริมาณงานและราคา	จำนวน	33	หน้า
2.6	ผนวก ตารางรายละเอียดการจ่ายค่าใช้จ่าย	จำนวน	1	หน้า
2.7	ผนวก -	จำนวน		หน้า
2.8	ผนวก -	จำนวน		หน้า

ความใดในเอกสารแนบท้ายสัญญาที่ขัดแย้งกับข้อความในสัญญานี้ ให้ใช้ข้อความในสัญญานี้บังคับ และในกรณีที่เอกสารแนบท้ายสัญญาขัดแย้งกันเอง ผู้รับจ้างจะต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ว่าจ้าง

ข้อ 3. หลักประกันการปฏิบัติตามสัญญา

ในขณะที่ทำสัญญานี้ ผู้รับจ้างได้นำหลักประกันเป็น หนังสือค้ำประกันสัญญาของธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาพระปิ่นเกล้า เลขที่ ค.ปก. 31/2547 ลงวันที่ 26 มีนาคม 2547 เป็นจำนวนเงิน 1,960,000.- บาท (หนึ่งล้านเก้าแสนหกหมื่นบาทถ้วน) มามอบให้แก่ผู้ว่าจ้างเพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญานี้ หลักประกันที่ผู้รับจ้างนำมามอบไว้ตามวรรคหนึ่ง ผู้ว่าจ้างจะคืนให้เมื่อผู้รับจ้างพ้นจากข้อผูกพันตามสัญญานี้แล้ว

ข้อ 4. ค่าจ้างและการจ่ายเงิน

4.1 ผู้ว่าจ้างตกลงจ่ายและผู้รับจ้างตกลงรับเงินค่าจ้างจำนวนเงิน 39,200,000.- บาท (สามสิบล้านเก้าแสนสองแสนบาทถ้วน) ซึ่งได้รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม จำนวน - บาท ตลอดจนภาษีอากรอื่น ๆ และค่าใช้จ่ายทั้งปวงด้วยแล้ว โดยถือราคาเหมารวมเป็นเกณฑ์และกำหนดการจ่ายเงินเป็นงวด ๆ ดังนี้

งวดที่ 1 เป็นจำนวนเงิน 5,880,000.- บาท (ห้าล้านแปดแสนแปดหมื่นบาทถ้วน) เมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติงาน

1. งานปรับปรุงภูมิทัศน์และสาธารณูปโภคบึงพระราม

- งานสำรวจสภาพพื้นที่ปัจจุบัน และทำแบบรายละเอียด (Shop Drawing) ก่อนทำการก่อสร้าง
- งานขุดย้ายแต่งขอบบึง
- งานปรับระดับดิน

/2.งานปรับปรุง.....

2. งานปรับปรุงภูมิทัศน์และสาธารณูปโภคพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง
  - งานสำรวจสภาพพื้นที่ปัจจุบัน
  - งานสำรวจชุดแต่งทางโบราณคดี และจัดทำแบบสำรวจ และวิเคราะห์ผลสำรวจทางโบราณคดี (ไม่รวมการจัดทำรายงาน)
3. งานอนุรักษ์โบราณสถานพระที่นั่งเย็น
  - งานสำรวจเขียนแบบสภาพปัจจุบันก่อนการอนุรักษ์
  - งานชุดแต่งโบราณสถานตามผังบริเวณ กำหนดความลึกเฉลี่ย 0.50 เมตร
4. งานอนุรักษ์โบราณสถานพระปรางค์มุนีวัดมหาธาตุ
  - งานเจาะสำรวจสภาพชั้นดิน
  - งานสำรวจเขียนแบบสภาพพื้นที่ปัจจุบันก่อนการอนุรักษ์
  - งานนั่งร้านเหล็กชั่วคราวเพื่อการสำรวจ
  - งานชุดตรวจทางโบราณคดี
  - งานเขียนแบบเพื่อการบูรณะ
  - งานวิเคราะห์การเจาะสำรวจ และการชุดตรวจทางโบราณคดี (ไม่รวมการจัดทำรายงาน)
5. งานอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมแสง
  - ชุดลอกคลองโบราณรอบโบราณสถานวัดชุมแสง
  - งานจัดทำที่นั่งร้านค้ำยัน และเสริมโครงสร้างในคราวเพื่องานสำรวจ
  - งานชุดแต่งโบราณสถานตามผังบริเวณ กำหนดความลึกเฉลี่ย 0.50 เมตร
  - งานชุดคันทางโบราณคดี ขนาดหลุม 3.00 x 3.00 เมตร ลึก 3.00 เมตร จำนวน 1 หลุม
  - งานจ้างเหมาเขียนแบบสภาพก่อน - หลังชุดแต่งโบราณสถานและแบบเพื่อการอนุรักษ์
  - งานทำระบบป้องกันและระบายน้ำขณะสำรวจ
  - งานรื้อถอนพื้นคอนกรีต และอาคารที่เลิกใช้แล้วรวมค่าขนส่งย้ายวัสดุจากกรรเรือให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 22 พฤษภาคม 2547 (ภายใน 45 วัน นับถัดจากวันเริ่มสัญญา)

งวดที่ 2 เป็นจำนวนเงิน 7,840,000.- บาท (เจ็ดล้านแปดแสนสี่หมื่นบาทถ้วน)

เมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติงาน

1. งานปรับปรุงภูมิทัศน์และสาธารณูปโภคบึงพระราม

1.1 งานสะพาน

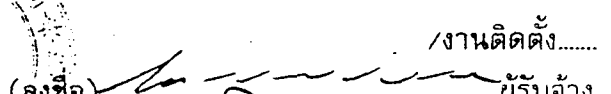
- รื้อถอนสะพาน ก. สะพาน ข. และสะพาน ค.

(ลงชื่อ)

ผู้จ้าง

(ลงชื่อ)

/งานติดตั้ง.....

ผู้รับจ้าง

- งานติดตั้งนั่งร้าน เพื่อก่อสร้างสะพาน ผ. และสะพาน ด.
- งานติดตั้งนั่งร้าน เพื่อก่อสร้างสะพานตามแบบมาตรฐาน 5 บริเวณ Zone 2 ยาว 6 เมตร

1.2 งานวางผังแนวพื้นทางเดิน

งานวางผังแนวท่อร้อยสายไฟฟ้าใต้ดินแรงสูงและแรงต่ำ

2. งานปรับปรุงภูมิทัศน์ และสาธารณูปโภคพระราชาอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง

- งานบูรณะแนวกำแพงพระราชวังโบราณด้านทิศตะวันออกและด้านทิศใต้ของพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง ความสูงเฉลี่ย 0.50 เมตร (เพิ่มเติมจากของเดิมที่บูรณะไว้แล้ว)

3. งานอนุรักษ์โบราณสถานพระที่นั่งเย็น

งานบูรณะโบราณสถาน

- งานนั่งร้านเหล็ก
- งานรื้อกระบือเบื้องมุงหลังคา และสกัดปูนทับสัน ขอบกระบือเบื้องหลังคา
- งานหลังคาคลุมอาคารชั่วคราว
- งานรื้อไม้โครงสร้างรองหลังคา
- งานรื้อไม้ฝ้าหลังคาและฝ้าเพดาน

4. งานอนุรักษ์โบราณสถานพระปรางค์มูมวัดมหาธาตุ

4.1 งานปรับปรุงภูมิทัศน์

งานก่อสร้างอาคารรั้วชายช่องที่ระลีกขนาด 21 x 4 เมตร

- งานวางผังอาคาร
- งานเสาเข็ม ฐานราก คานคอดิน เสา และพื้นอาคาร

4.2 งานปรับปรุงสาธารณูปโภค

- งานรื้อถอนลานจอดรถเดิม
- งานดินลูกรังหนา 0.30 เมตร บดอัดแน่น 95% Standard Proctor
- งานถมหินคลุกหนา 0.20 เมตร บดอัดแน่น 95% Standard Proctor
- งานลาดยาง PRIME COAT
- งานผิวจราจร AC. หนา 2 ชั้น (5 cm/ชั้น)

5. งานอนุรักษ์โบราณสถานวัดพระราม

- งานขุดรื้อพื้นแนวคลองโบราณด้านทิศใต้วัดพระราม

ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 6 กรกฎาคม 2547(ภายใน 90 วัน นับถัดจากวันเริ่มสัญญา)

งวดที่ 3 เป็นจำนวนเงิน 7,840,000.- บาท (เจ็ดล้านแปดแสนสี่หมื่นบาทถ้วน)
อยู่รับจ้างได้ปฏิบัติงาน

1. งานปรับปรุงภูมิทัศน์และสาธารณูปโภคบึงพระราม

1.1 งานปรับปรุงภูมิทัศน์

- งานซ่อมแซมพื้นทางเท้า กว้าง 4 เมตร
- งานขอบทางและชั้นรองพื้นของงานพื้นที่ทั้งหมด

1.1.2 งานสะพาน

- งานโครงสร้างสะพาน ก. , สะพาน ข. และสะพาน ค.
- งานปรับปรุงและซ่อมแซมสะพาน ง. ถึงสะพาน ต. (ตั้งรายละเอียดบัญชีแสดงปริมาณงาน)
- งานโครงสร้างสะพานตามแบบมาตรฐาน 5 ที่บริเวณ Zone 2 ยาว 6 เมตร

1.3 งานศาลา

- งานซ่อมแซมและปรับปรุงศาลา ก. , ข. , ค. , ง. , ฉ. และ ช.

1.4 งานปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค

- งานก่อสร้างท่อร้อยสายไฟฟ้าใต้ดินแรงสูงและแรงต่ำ
- งานติดตั้งบ่อพักสายไฟฟ้าใต้ดินทั้งระบบแรงสูงและแรงต่ำ

2. งานอนุรักษ์โบราณสถานพระที่นั่งเย็น

- งานบูรณะโครงสร้างหลังคาทั้งหมดแล้วเสร็จ
- งานรื้อผนังก่ออิฐฉาบปูน
- งานทูปผนัง / พื้น ค.ส.ล.
- งานซ่อมเอ็นทับหลัง ค.ส.ล. ประตู - หน้าต่าง
- งานซ่อมวงกบ ประตู - หน้าต่าง และช่องแสง
- งานซ่อมแซมรอยร้าวผนัง
- งานล้างสีเก่าผนังทั้งหมด

งานสีฝ้าเพดาน

3. งานอนุรักษ์โบราณสถานพระปรางค์มณฑปมหาธาตุ

3.1 งานปรับปรุงภูมิทัศน์

- งานโครงสร้างอาคารร้านขายของที่ระลึกขนาด 21 x 4 เมตร
- งานโครงสร้างหลังคาทั้งหมดแล้วเสร็จ
- งานผนังทั้งหมด (ไม่รวมงานฉาบผนัง)

/งานติดตั้ง.....

- งานติดตั้งวงกบประตู และช่องแสง

- งานพื้น (ไม่รวมวัสดุปูพื้น)

3.2 งานบูรณะโบราณสถาน

- งานเสริมโครงสร้างฐานของพระปรางค์

- งานบูรณะพระปรางค์ (40% ของงานบูรณะทั้งหมดหลังการออกแบบเพื่อการบูรณะ)

4. งานอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมแสง

งานบูรณะโบราณสถานวัดชุมแสง

- งานบูรณะโบราณสถานวัดชุมแสง (40% ของงานบูรณะทั้งหมดหลังการออกแบบเพื่อการบูรณะ)

ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 4 ตุลาคม 2547 (ภายใน 180 วัน นับถัดจากวันเริ่มสัญญา)

งวดที่ 4 เป็นจำนวนเงิน 7,840,000.- บาท (เจ็ดล้านแปดแสนสี่หมื่นบาทถ้วน)

เมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติงาน

1. งานปรับปรุงภูมิทัศน์และสาธารณูปโภคบึงพระราม

1.1 งานปรับปรุงภูมิทัศน์

- งานผิวพื้นทางเท้าทั้งหมดแล้วเสร็จ

- งานซ่อมแซมปรับปรุงฐานพระแม่ธรณี Zone 5 แล้วเสร็จ

1.2 งานป้าย

- งานโครงสร้างป้ายทั้งหมดแล้วเสร็จ

1.3 งานสะพาน

- งานก่อสร้างสะพาน ก. สะพาน ข. และสะพาน ค. แล้วเสร็จ

- งานก่อสร้างสะพานตามแบบมาตรฐาน 5 ที่บริเวณ Zone 2 แล้วเสร็จ

1.4 งานปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค

- งานติดตั้งเสาไฟ AREA LIGHT (ไม่รวมดวงโคม)

- งานติดตั้งเสาไฟเตี้ยก่ออิฐ (ไม่รวมดวงโคม)

- งานร้อยสายไฟฟ้าแรงต่ำแล้วเสร็จ

- งานติดตั้ง UNITSUB - STATION แล้วเสร็จ

- งานเชื่อมต่อระบบวงจรแรงต่ำ (เฉพาะภายในพื้นที่ปฏิบัติงาน)

1.5 งานระบบระบายน้ำแล้วเสร็จ

/2. งานอนุรักษ์.....

2 งานอนุรักษ์โบราณสถานพระที่นั่งเย็น

2.1 งานบูรณะโบราณสถานแล้วเสร็จ

2.2 งานปรับปรุงภูมิทัศน์แล้วเสร็จ

3 งานอนุรักษ์โบราณสถานพระปรางค์มুমุวัดมหาธาตุ

3.1 งานปรับปรุงภูมิทัศน์

- งานก่อสร้างอาคารร้านขายของที่ระลึก ขนาด 21 x 4 เมตร แล้วเสร็จ

3.2 งานบูรณะโบราณสถานแล้วเสร็จ

4 งานอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมแสง

- งานบูรณะโบราณสถานวัดชุมแสงแล้วเสร็จ

ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 3 ธันวาคม 2547 (ภายใน 240 วัน นับถัดจากวันเริ่มสัญญา)

งวดที่ 5 (งวดสุดท้าย) เป็นจำนวนเงิน 9,800,000.- บาท (เก้าล้านแปดแสนบาทถ้วน) เมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติงาน

1. งานปรับปรุงภูมิทัศน์และสาธารณูปโภคบึงพระรามทั้งหมดแล้วเสร็จ

2. งานปรับปรุงภูมิทัศน์และสาธารณูปโภคพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งหมดแล้วเสร็จ

3. งานอนุรักษ์โบราณสถานพระที่นั่งเย็นทั้งหมดแล้วเสร็จ

4. งานอนุรักษ์โบราณสถานพระปรางค์มুমุวัดมหาธาตุทั้งหมดแล้วเสร็จ

5. งานอนุรักษ์โบราณสถานวัดชุมแสงทั้งหมดแล้วเสร็จ

6. งานขุดค้นแนวคลองโบราณด้านทิศใต้ของโบราณสถานวัดพระรามทั้งหมดแล้วเสร็จ

7. งานอื่น ๆ ตามรูปแบบรายการกำหนดแล้วเสร็จ

ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2548 (ภายใน 300 วัน นับถัดจากวันเริ่มสัญญา)

เมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติงานทั้งหมดให้แล้วเสร็จเรียบร้อยตามสัญญา รวมทั้งทำสถานที่ก่อสร้างให้สะอาดเรียบร้อยตามที่กำหนดไว้ในข้อ 18

4.2 ค่าจ้างที่ผู้ว่าจ้างจะจ่ายให้แบ่งออกเป็นสองส่วน คือ

4.2.1 ส่วนเงินกู้ (จากแหล่งเงินกู้) คิดเป็นร้อยละ 72 ของมูลค่างานทั้งหมดที่ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม

4.2.2 ส่วนเงินบาทสมทบ (จากรัฐบาลไทย) คิดเป็นร้อยละ 28 ของมูลค่างานทั้งหมดที่ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม

(ลงชื่อ) .....

ผู้ว่าจ้าง

(ลงชื่อ) .....

ผู้รับจ้าง

/รายละเอียด.....

รายละเอียดในการแบ่งเงินค่าจ้างแต่ละงวดตามสัดส่วนดังกล่าวได้แสดงไว้ในตารางแนบท้าย
สัญญา

4.3 ภาษีมูลค่าเพิ่มของส่วนเงินกู้ ให้คำนวณในอัตราร้อยละ 0 ตามมาตรา 60/1(4) แห่งประมวล
รัษฎากร (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2534 ผู้ว่าจ้างจะออกหนังสือรับรองการชำระค่าบริการจากเงินกู้ต่างประเทศ ให้ผู้รับ
จ้างนำส่งกรมสรรพากรพร้อมกับการยื่นแบบแสดงรายการ

4.4 ภาษีมูลค่าเพิ่มในส่วนของเงินบาทสมทบ ให้คิดคำนวณตามอัตราที่กฎหมายกำหนด ผู้ว่าจ้างจะไม่จ่าย
ภาษีมูลค่าเพิ่มในส่วนนี้ให้ ผู้รับจ้างต้องเป็นผู้ชำระภาษีมูลค่าเพิ่มเอง โดยยื่นแบบแสดงรายการต่อกรมสรรพากร
ตามปกติ

4.5 การเบิกจ่ายเงินค่าจ้างตามสัญญา จะเริ่มกระทำได้หลังจากที่แหล่งเงินกู้ (JBIC) ให้ความเห็นชอบเป็น
ลายลักษณ์อักษรต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และผู้ว่าจ้างได้รับแจ้งเป็นหนังสือจาก ททท. แล้วเท่านั้น

4.6 การเบิกจ่ายเงินค่าจ้างแต่ละงวด ผู้ว่าจ้างจะจ่ายให้เป็นสองส่วนตามข้อ 4.2 โดยผู้รับจ้างต้องขอเบิก
พร้อมกันทั้งสองส่วน ไม่สามารถแยกเบิกเฉพาะส่วนหนึ่งส่วนใดได้ และผู้รับจ้างจะต้องออกใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับ
ภาษี แยกเป็นสองฉบับสำหรับแต่ละส่วน โดยระบุภาษีมูลค่าเพิ่มตามอัตราในข้อ 4.3 และ 4.4

4.7 การส่งมอบงาน ให้ผู้รับจ้างทำหนังสือถึงคณะกรรมการตรวจการจ้าง พร้อมแบบ RDP-3 ที่กำหนดไว้
ท้ายสัญญา

4.8 ผู้รับจ้างต้องส่งรายงานความก้าวหน้าตามแบบ RDP-5 ที่กำหนดไว้ท้ายสัญญาต่อคณะกรรมการ
ตรวจการจ้างและททท. ทุก ๆ 30 วัน นับแต่เริ่มทำงาน และครั้งสุดท้ายเมื่อส่งมอบงานงวดสุดท้าย

ข้อ 5. กำหนดเวลาแล้วเสร็จ และสิทธิของผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญา

ผู้รับจ้างต้องเริ่มทำงานที่รับจ้างภายในวันที่ 8 เดือน เมษายน พ.ศ. 2547
และจะต้องทำงานให้แล้วเสร็จบริบูรณ์ภายในวันที่ 1 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548

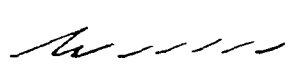
ถ้าผู้รับจ้างมิได้ลงมือทำงานภายในกำหนดเวลา หรือไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลาหรือมี
เหตุให้เชื่อได้ว่าผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา หรือจะแล้วเสร็จล่าช้าเกินกว่า
กำหนดเวลา หรือผู้รับจ้างทำผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง หรือตกเป็นผู้ล้มละลาย หรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง
ของคณะกรรมการตรวจการจ้าง หรือคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ หรือผู้ควบคุมงาน หรือบริษัทที่ปรึกษา ซึ่ง
ได้รับมอบอำนาจจากผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญานี้ได้และมีสิทธิจ้างผู้รับจ้างรายใหม่เข้า
ทำงานของผู้รับจ้างให้ลุส่งไปได้ด้วย

การที่ผู้ว่าจ้างไม่ใช้สิทธิเลิกสัญญาดังกล่าวข้างต้นนั้น ไม่เป็นเหตุให้ผู้รับจ้างพ้นจากความผิด ตามสัญญา

ข้อ 6. ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของงานจ้าง

เมื่องานแล้วเสร็จบริบูรณ์และผู้ว่าจ้างได้รับมอบงานจากผู้รับจ้างหรือจากผู้รับจ้างรายใหม่ในกรณีที่มี
การบอกเลิกสัญญาตามข้อ 5 หากมีเหตุชำรุดบกพร่องหรือเสียหายเกิดขึ้นจากงานจ้างนี้ภายในกำหนด 2 ปี

(ลงชื่อ) ผู้ว่าจ้าง

(ลงชื่อ) /แห่ง..... ผู้รับจ้าง

- เดือน นับถัดจากวันที่ได้รับมอบงานดังกล่าว ซึ่งความชำรุดบกพร่องหรือเสียหายนั้น เกิดจากความบกพร่องของผู้รับจ้าง อันเกิดจากการใช้วัสดุที่ไม่ถูกต้อง หรือทำไว้ไม่เรียบร้อย หรือทำไม่ถูกต้องตามมาตรฐานแห่งหลักวิชา ผู้รับจ้างจะต้องรีบทำการแก้ไขให้เป็นที่เรียบร้อยโดยไม่ชักช้า โดยผู้ว่าจ้างไม่ต้องออกเงินใด ๆ ในการทั้งสิ้น หากผู้รับจ้างบิดพลิ้วไม่กระทำการดังกล่าวภายในกำหนด 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากผู้ว่าจ้างหรือไม่ทำการแก้ไขให้ถูกต้องเรียบร้อยภายในเวลาที่ผู้ว่าจ้างกำหนด ให้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะทำการนั้นเอง หรือจ้างผู้อื่นให้ทำงานนั้นโดยผู้รับจ้างต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

ข้อ 7. การจ้างช่วง

ผู้รับจ้างจะต้องไม่เอางานทั้งหมดหรือบางส่วนแห่งสัญญาไปจ้างช่วงอีกต่อหนึ่งโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ว่าจ้างก่อน ทั้งนี้ นอกจากในกรณีที่สัญญานี้จะระบุไว้เป็นอย่างอื่น ความยินยอมดังกล่าวนั้นไม่เป็นที่เหตุให้ผู้รับจ้างหลุดพ้นจากความรับผิด หรือพ้นภาระหน้าที่ตามสัญญานี้ และผู้รับจ้างจะยังคงต้องรับผิดชอบในความผิดและความประมาทเลินเล่อของผู้รับจ้างช่วง หรือของตัวแทน หรือ ลูกจ้างของผู้รับจ้างช่วงนั้นทุกประการ

ข้อ 8. การควบคุมงานของผู้รับจ้าง

ผู้รับจ้างจะต้องควบคุมงานที่รับจ้างอย่างเอาใจใส่ด้วยประสิทธิภาพและความชำนาญ และในระหว่างทำงานที่รับจ้างจะต้องจัดให้มีผู้แทนซึ่งทำงานเต็มเวลาเป็นผู้ควบคุมงาน ผู้ควบคุมงาน กล่าวจะต้องเป็นผู้แทนที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้รับจ้าง คำสั่งหรือคำแนะนำต่าง ๆ ที่ได้แจ้งแก่ผู้แทนผู้ได้รับมอบอำนาจนั้นให้ถือว่าเป็นคำสั่งหรือคำแนะนำที่ได้แจ้งแก่ผู้รับจ้าง การแต่งตั้งผู้ควบคุมงานนั้นจะต้องทำเป็นหนังสือและต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าจ้าง การเปลี่ยนตัวหรือแต่งตั้งผู้ควบคุมงานใหม่จะกระทำมิได้หากไม่ได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าจ้างก่อน

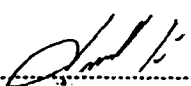
การจ้างงานของผู้รับจ้างให้เน้นการใช้แรงงานเป็นหลัก ในกรณีที่สามารใช้ได้แรงงานแทนเครื่องจักรได้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะขอให้เปลี่ยนตัวผู้แทนได้รับมอบอำนาจนั้น โดยแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้รับจ้าง และผู้รับจ้างจะต้องทำการเปลี่ยนตัวโดยพลัน โดยไม่คิดราคาเพิ่มหรืออ้างเป็นเหตุเพื่อขยายอายุสัญญา อันเนื่องมาจากเหตุนี้

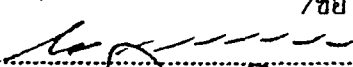
ข้อ 9. ความรับผิดชอบของผู้รับจ้าง

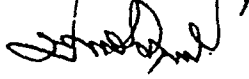
ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบต่ออุบัติเหตุ ความเสียหาย หรือภัยอันอันตรายใด ๆ อันเกิดจากการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง และจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายจากการกระทำของลูกจ้างของผู้รับจ้าง

ความเสียหายใด ๆ อันเกิดแก่งานที่ผู้รับจ้างได้ทำขึ้นแม้จะเกิดขึ้นเพราะเหตุสุดวิสัย นอกจากกรณีอันเกิดจากความผิดของผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบโดยซ่อมแซมให้คืนดีหรือเปลี่ยนให้ใหม่โดยค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้างเอง ความรับผิดของผู้รับจ้างดังกล่าวในข้อนี้จะสิ้นสุดลงเมื่อผู้ว่าจ้างได้รับมอบงานครั้งสุดท้าย ซึ่งหลังจากนั้นผู้รับจ้างคงต้องรับผิดชอบในกรณีชำรุดบกพร่อง หรือความเสียหายดังกล่าวในข้อ 6 เท่านั้น

(ลงชื่อ) ผู้ว่าจ้าง

(ลงชื่อ) พยาน

ข้อ 10. การ.....
(ลงชื่อ) ผู้รับจ้าง

(ลงชื่อ) พยาน

ข้อ 10. การจ่ายเงินแก่ลูกจ้าง

ผู้รับจ้างจะต้องจ่ายเงินแก่ลูกจ้างที่ผู้รับจ้างได้จ้างมาในอัตรา และตามกำหนดเวลาที่ผู้รับจ้างได้ตกลง หรือทำสัญญาไว้ต่อลูกจ้างดังกล่าว

ถ้าผู้รับจ้างไม่จ่ายเงินค่าจ้างหรือค่าทดแทนอื่นใดแก่ลูกจ้างดังกล่าวในวรรคแรก ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะเอาเงินค่าจ้างที่จะต้องจ่ายให้แก่ผู้รับจ้างมาจ่ายให้แก่ลูกจ้างของผู้รับจ้างดังกล่าว และให้ถือว่าผู้ว่าจ้างได้จ่ายเงินจำนวนนั้นเป็นค่าจ้างให้แก่ผู้รับจ้างตามสัญญาแล้ว

ผู้รับจ้างจะต้องจัดให้มีประกันภัยสำหรับลูกจ้างทุกคนที่จ้างมาทำงาน โดยให้ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบทั้งปวงของผู้รับจ้างรวมทั้งผู้รับจ้างช่วงอันหากจะมี ในกรณีความเสียหายที่คิดค่าสินไหมทดแทนได้ตามกฎหมายซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุหรือภัยอันตรายใด ๆ ต่อลูกจ้างหรือบุคคลอื่นที่ผู้รับจ้างหรือผู้รับจ้างช่วงจ้างมาทำงาน ผู้รับจ้างจะต้องส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าวพร้อมทั้งหลักฐานการชำระเบี้ยประกันให้แก่ผู้ว่าจ้างเมื่อผู้ว่าจ้างเรียกร้อง

ข้อ 11. การตรวจงานจ้าง

ถ้าผู้ว่าจ้างแต่งตั้งกรรมการตรวจการจ้าง ผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาเพื่อควบคุมการทำงานของ ผู้รับจ้าง กรรมการตรวจการจ้าง หรือกรรมการตรวจรับพัสดุ หรือผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษานั้นมีอำนาจเข้าไปตรวจการงานในโรงงานและสถานที่ที่กำลังก่อสร้างหรือที่กำลังทำงานได้ตลอดเวลา และผู้รับจ้างจะต้องอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในการนั้นตามสมควร

การที่มีกรรมการตรวจการจ้าง หรือผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาทำให้ผู้รับจ้างพ้นความรับผิดชอบตามสัญญานี้ข้อหนึ่งข้อใดไม่

ข้อ 12. แบบรูปและรายการละเอียดตลาดเคลื่อน

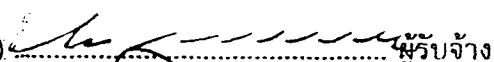
ผู้รับจ้างจะต้องรับรองว่าได้ตรวจสอบและทำความเข้าใจในแบบรูปรายการละเอียด หรือใบแจ้งปริมาณงานโดยถี่ถ้วนแล้ว หากปรากฏว่าแบบรูปและรายการละเอียดหรือใบแจ้งปริมาณงานนั้นผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนไปจากหลักการทางวิศวกรรมหรือทางเทคนิค ผู้รับจ้างตกลงที่จะปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของกรรมการตรวจการจ้าง หรือผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาที่ผู้ว่าจ้างแต่งตั้งเพื่อให้งานแล้วเสร็จบริบูรณ์ โดยจะคิดค่าใช้จ่ายใด ๆ เพิ่มขึ้นจากผู้ว่าจ้างไม่ได้

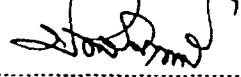
ข้อ 13. การควบคุมงานโดยผู้ว่าจ้าง

ผู้รับจ้างตกลงว่า กรรมการตรวจการจ้าง หรือผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาที่ผู้ว่าจ้างแต่งตั้ง มีอำนาจที่จะตรวจสอบและควบคุมงานเพื่อให้เป็นไปตามเอกสารสัญญา และมีอำนาจที่จะสั่งให้แก้ไขเปลี่ยนแปลง

(ลงชื่อ) ผู้ว่าจ้าง

(ลงชื่อ) พยาน

/แปลง.....
(ลงชื่อ) ผู้รับจ้าง

(ลงชื่อ) พยาน

แปลง เพิ่มเติม หรือตัดทอน ซึ่งงานตามสัญญานี้หากผู้รับจ้างขัดขืนไม่ปฏิบัติตามกรรมการตรวจการจ้าง ผู้ควบคุมงาน หรือบริษัทที่ปรึกษามีอำนาจที่จะสั่งให้หยุดกิจการนั้นชั่วคราวได้ ความล่าช้าในกรณีเช่นนี้ผู้รับจ้างจะถือเป็นเหตุขอขยายวันทำการออกไปไม่ได้

และผู้รับจ้างจะต้องจัดส่งรายงานความก้าวหน้าทุกเดือน และรายงานการปิดโครงการเมื่อทำงานแล้วเสร็จต่อคณะกรรมการตรวจการจ้าง

ข้อ 14. งานพิเศษและการแก้ไขงาน

ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะสั่งให้ผู้รับจ้างทำงานพิเศษซึ่งไม่ได้แสดงไว้ หรือรวมอยู่ในเอกสารสัญญา หากงานพิเศษนั้น อยู่ในขอบข่ายทั่วไปแห่งวัตถุประสงค์ของสัญญา นอกจากนี้ผู้ว่าจ้างยังมีสิทธิสั่งให้เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขแบบรูป และข้อกำหนดต่าง ๆ ในเอกสารสัญญาอีกด้วย โดยไม่ทำให้สัญญาเป็นโมฆะแต่อย่างใด

อัตราค่าจ้างหรือราคาที่กำหนดไว้ในสัญญาจะให้กำหนดใช้สำหรับงานพิเศษ หรืองานที่เพิ่มเติมขึ้นหรือตัดทอนลงทั้งปวงตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง หากในสัญญาไม่ได้กำหนดไว้ถึงอัตราค่าจ้าง หรือราคาใด ๆ ที่จะนำมาใช้สำหรับงานพิเศษหรืองานที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างจะต้องตกลงกันที่จะกำหนดอัตราหรือราคา รวมทั้งการขยายระยะเวลา (ถ้ามี) กันใหม่เพื่อความเหมาะสม ในกรณีที่ตกลงกันไม่ได้ ผู้ว่าจ้างจะกำหนดอัตราจ้างหรือราคาตายตัวตามแต่ผู้ว่าจ้างจะเห็นว่าเหมาะสมและถูกต้อง ซึ่งผู้รับจ้างจะต้องปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง แต่อาจสงวนสิทธิที่จะดำเนินการตามข้อ 19 ต่อไป

ข้อ 15. ค่าปรับ

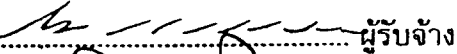
หากผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา และผู้ว่าจ้างยังมิได้บอกเลิกสัญญา ผู้รับจ้างจะต้องชำระค่าปรับให้แก่ผู้ว่าจ้างเป็นจำนวนเงินวันละ 39,200.- บาท และจะต้องชำระค่าใช้จ่ายในการควบคุมงานใหม่เมื่อผู้ว่าจ้างต้องจ้างผู้ควบคุมงานอีกต่อหนึ่งเป็นจำนวนเงินวันละ 200 บาท นับถัดจากวันที่กำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาหรือวันที่ผู้ว่าจ้างได้ขยายให้จนถึงวันที่ทำงานแล้วเสร็จจริง นอกจากนี้ผู้รับจ้างยอมให้ผู้ว่าจ้างเรียกค่าเสียหายอันเกิดขึ้นจากการที่ผู้รับจ้างทำงานล่าช้าเฉพาะส่วนที่เกินกว่าจำนวนค่าปรับและค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้อีกด้วย

ในระหว่างที่ผู้ว่าจ้างยังมิได้บอกเลิกสัญญานั้น หากผู้ว่าจ้างเห็นว่าผู้รับจ้างจะไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาต่อไปได้ ผู้ว่าจ้างจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาและใช้สิทธิตามข้อ 16 ก็ได้และถ้าผู้ว่าจ้างได้แจ้งข้อเรียกร้องไปยังผู้รับจ้างเมื่อครบกำหนดแล้วเสร็จของงานขอให้ชำระค่าปรับแล้วผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะปรับผู้รับจ้างจนถึงวันบอกเลิกสัญญาได้อีกด้วย

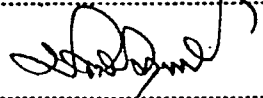
ข้อ 16. สิทธิของผู้ว่าจ้างภายหลังบอกเลิกสัญญา

ในกรณีที่ผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญา ผู้ว่าจ้างอาจทำงานนั้นเองหรือว่าจ้างผู้อื่นให้ทำงานนั้นต่อจนแล้วเสร็จได้ ผู้ว่าจ้างหรือผู้รับจ้างทำงานนั้นต่อมีสิทธิใช้เครื่องใช้ในการก่อสร้างหรือในการทำงานสิ่งๆ ที่สร้างขึ้น

(ลงชื่อ) ผู้ว่าจ้าง

..... /ชั่วคราว.....
(ลงชื่อ) ผู้รับจ้าง

.....
 พยาน

(ลงชื่อ) พยาน

ชั่วคราวสำหรับงานก่อสร้างหรือการทำงาน และวัสดุต่าง ๆ ซึ่งเห็นว่าจะต้องสงวนเอาไว้เพื่อการปฏิบัติงานตามสัญญาตามที่เห็นสมควร

ในกรณีดังกล่าว ผู้ว่าจ้างมีสิทธิริบหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญาทั้งหมด หรือบางส่วนตามแต่จะเห็นสมควร นอกจากนั้นผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายซึ่งเป็นจำนวนเกินกว่าหลักประกันการปฏิบัติงานและค่าเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในการทำงานนั้นต่อให้แล้วเสร็จตามสัญญา และค่าใช้จ่ายในการควบคุมงานเพิ่ม (ถ้ามี) ซึ่งผู้ว่าจ้างจะหักเอาจากเงินประกันผลงานหรือจำนวนเงินใด ๆ ที่จะจ่ายให้แก่ผู้รับจ้างก็ได้

ข้อ 17. การกำหนดค่าเสียหาย

ค่าปรับหรือค่าเสียหายซึ่งเกิดขึ้นจากผู้รับจ้างตามสัญญานี้ ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะหักเอาจากจำนวนเงินค่าจ้างที่ค้างจ่ายหรือจากเงินประกันผลงานของผู้รับจ้างหรือบังคับจากหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญาก็ได้ หากมีเงินค่าจ้างตามสัญญาที่หักไว้จ่ายเป็นค่าปรับและค่าเสียหายแล้วยังเหลืออยู่อีกเท่าใด ผู้ว่าจ้างจะคืนให้แก่ผู้รับจ้างทั้งหมด

ข้อ 18. การทำบริเวณก่อสร้างให้เรียบร้อย

ผู้รับจ้างจะต้องรักษาบริเวณสถานที่ปฏิบัติงานตามสัญญานี้ รวมทั้งโรงงาน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานของผู้รับจ้าง ลูกจ้าง ตัวแทน หรือของผู้รับจ้างช่วง ให้อยู่ในความสะอาดปลอดภัย และมีประสิทธิภาพในการใช้งานตลอดระยะเวลาการจ้างและเมื่อทำงานเสร็จสิ้นแล้วจะต้องขนย้ายบรรดาเครื่องใช้ในการทำงานจ้างรวมทั้งวัสดุ ชยะมูลฝอยและสิ่งก่อสร้างชั่วคราวต่าง ๆ (ถ้ามี) ทั้งจะต้องกลบเกลี่ยพื้นดินให้เรียบร้อย เพื่อให้บริเวณทั้งหมดอยู่ในสภาพที่สะอาด และใช้การได้ทันที

ข้อ 19. กรณีพิพาทและอนุญาโตตุลาการ

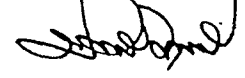
19.1 ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาเกี่ยวกับข้อกำหนดแห่งสัญญานี้ หรือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญานี้ และคู่สัญญาไม่สามารถตกลงกันได้ ให้เสนอข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทนั้นต่ออนุญาโตตุลาการเพื่อพิจารณาชี้ขาด

19.2 เว้นแต่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะเห็นพ้องกันให้อนุญาโตตุลาการคนเดียวเป็นผู้ชี้ขาดการระงับข้อพิพาทให้กระทำโดยอนุญาโตตุลาการ 2 คน โดยคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะทำหนังสือแสดงเจตนาจะให้มีอนุญาโตตุลาการระงับข้อพิพาทและระบุชื่ออนุญาโตตุลาการคนที่ตนแต่งตั้งส่งไปยังคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง จากนั้นภายในระยะเวลา 30 วัน นับถัดจากวันที่ได้รับแจ้งดังกล่าว คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับแจ้งจะต้องแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนที่สอง ถ้าอนุญาโตตุลาการทั้งสองคนดังกล่าวไม่สามารถประนีประนอมระงับข้อพิพาทนั้นได้ ให้อนุญาโตตุลาการทั้งสองคนร่วมกันแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดภายในกำหนดเวลา 30 วัน นับจากวันที่ไม่สามารถตกลงกัน ผู้ชี้ขาดดังกล่าวจะพิจารณาระงับข้อพิพาทต่อไป กระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการให้ถือตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการกระทรวงยุติธรรม โดยอนุโลม หรือตามข้อ

(ลงชื่อ) ผู้ว่าจ้าง

(ลงชื่อ) ผู้รับจ้าง

(ลงที่ค) พยาน

(ลงที่ค) พยาน

บังคับอื่นที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายเห็นชอบ และให้กระทำในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ เป็นภาษาในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

19.3 ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายตนหรือในกรณีที่อนุญาโต - ตุลาการทั้งสองคนไม่สามารถตกลงแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดได้ คู่สัญญาแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิร้องขอ ต่อศาลแพ่งเพื่อแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการหรืออนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดได้แล้วแต่กรณี

19.4 คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการหรือของอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดแล้วแต่กรณีให้ถือเป็นเด็ดขาด และถึงที่สุดผูกพันคู่สัญญา

19.5 คู่สัญญาแต่ละฝ่ายเป็นผู้รับภาระค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการฝ่ายตน และออกค่าใช้จ่าย อื่นๆ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาฝ่ายละครั้ง ในกรณีที่มีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือมีการ แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาด ให้อนุญาโตตุลาการหรืออนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดเป็นผู้กำหนดภาระค่าธรรมเนียม อนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือภาระค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดคนเดียว แล้วแต่กรณี

ข้อ 20. การขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

ในกรณีที่มิเหตุสุดวิสัยหรือเหตุใด ๆ อันเนื่องมาจากความผิดหรือความบกพร่องของฝ่ายผู้ว่าจ้างหรือ พฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จ ตามเงื่อนไขและกำหนดเวลาแห่งสัญญานี้ได้ ผู้รับจ้างจะต้องแจ้งเหตุหรือพฤติกรรมดังกล่าวพร้อมหลักฐาน เป็นหนังสือให้ผู้ว่าจ้างทราบเพื่อขอขยายเวลาทำงานออกไปภายใน 15 วัน นับถัดจากวันที่เหตุนั้นสิ้นสุดลง

ถ้าผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามความในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้รับจ้างได้สละสิทธิ์เรียกร้องในการที่ จะขอขยายเวลาทำงานออกไปโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่กรณีเหตุเกิดจากความผิดหรือความบก พร่องของฝ่ายผู้ว่าจ้าง ซึ่งมีหลักฐานชัดเจน หรือผู้ว่าจ้างทราบที่อยู่แล้วตั้งแต่นั้น

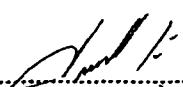
การขยายกำหนดเวลาทำงานตามวรรคหนึ่ง อยู่ในดุลพินิจของผู้ว่าจ้างที่จะพิจารณาตามที่เห็นสมควร

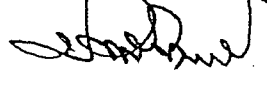
ข้อ 21. การใช้เรือไทย

ในการปฏิบัติตามสัญญานี้ หากผู้รับจ้างจะต้องส่งหรือนำของเข้ามาจากต่างประเทศรวมทั้งเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ต้องนำเข้ามาเพื่อปฏิบัติงานตามสัญญาไม่ว่าผู้รับจ้างจะเป็นผู้ที่นำของเข้ามาเอง หรือนำเข้ามา โดยผ่านตัวแทนหรือบุคคลอื่นใด ถ้าสิ่งของนั้นต้องนำเข้ามาโดยทางเรือในเส้นทางเดินเรือที่มีเรือไทยเดินอยู่ และสามารถให้บริการรับขนได้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมประกาศกำหนด ผู้รับจ้างต้องจัดการ ให้สิ่งของดังกล่าวบรรทุกโดยเรือไทยหรือเรือที่มีสิทธิเช่นเดียวกับเรือไทยจากต่างประเทศมายังประเทศไทย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการพาณิชย์ ก่อนบรรทุกของนั้นลงเรืออื่น ที่มีเรือไทย หรือเป็นของที่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงคมนาคมประกาศยกเว้นให้บรรทุกโดยเรืออื่นได้ ทั้งนี้ไม่ว่าการส่งหรือสั่งซื้อสิ่งของดังกล่าวจากต่างประเทศจะเป็นแบบ เอฟไอบี, ซีเอฟอาร์, ซีไอเอฟ หรือแบบ อื่นใดที่มีเรือไทยเดินอยู่ และสามารถให้บริการรับขนได้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมประกาศ กำหนด ผู้รับจ้างต้องจัดการให้สิ่งของดังกล่าวบรรทุกโดยเรือไทยหรือเรือที่มีสิทธิเช่นเดียวกับเรือไทยจากต่าง

(ลงชื่อ) ผู้ว่าจ้าง

(ลงชื่อ) ผู้รับจ้าง /ประเทศ.....

(ลงชื่อ) พยาน

(ลงชื่อ)

ประเทศมายังประเทศไทย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการพาณิชย์ ก่อน
บรรทุกของนั้นโดยเรืออื่นที่มีใช้เรือไทย หรือเป็นของที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมประกาศยกเว้นให้
บรรทุกโดยเรืออื่นได้ ทั้งนี้ไม่ว่าการส่งหรือสั่งซื้อสิ่งของดังกล่าวจากต่างประเทศจะเป็นแบบ เอฟไอบี, ซีเอฟ
อาร์, ซีไอเอฟ หรือแบบอื่นใด

ในการส่งมอบงานตามสัญญาให้แก่ผู้ว่าจ้าง ถ้างานนั้นมีสิ่งของตามสัญญา ข้อ 19 ผู้รับจ้างจะต้องส่ง
มอบใบตราส่ง (Bill of Lading) หรือสำเนาใบตราส่งสำหรับของนั้นซึ่งแสดงว่าได้บรรทุกมาโดยเรือไทยหรือ
เรือที่มีสิทธิเช่นเดียวกับเรือไทยให้แก่ผู้ว่าจ้างพร้อมกับการส่งมอบงานด้วย

ในกรณีที่สิ่งของดังกล่าวไม่ได้บรรทุกจากต่างประเทศมายังประเทศไทยโดยเรือไทยหรือเรือที่มีสิทธิ
เช่นเดียวกับเรือไทย ผู้รับจ้างต้องส่งมอบหลักฐานซึ่งแสดงว่าได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการพาณิชย์ให้บรรทุกของโดยเรืออื่นได้ หรือหลักฐานซึ่งแสดงว่าได้ชำระค่าธรรมเนียมพิเศษเนื่อง
จากการไม่บรรทุกของโดยเรือไทยตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพาณิชย์แล้วอย่างใดอย่างหนึ่งแก่
ผู้ว่าจ้างด้วย

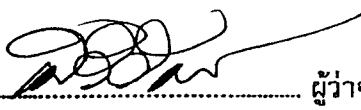
ในกรณีที่ผู้รับจ้างไม่ส่งมอบหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวในสองวรรคข้างต้นให้แก่ผู้ว่าจ้าง แต่
จะขอส่งมอบงานดังกล่าวให้ผู้ว่าจ้างก่อน โดยยังไม่รับชำระเงินค่าจ้าง ผู้ว่าจ้างมีสิทธิริ้งงานดังกล่าวไว้ก่อน
และชำระเงินค่าจ้างเมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนดังกล่าวแล้วได้

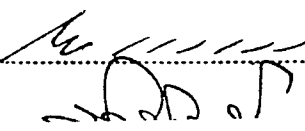
ข้อ 22. มาตรฐานฝีมือช่าง

ผู้รับจ้างตกลงเป็นเงื่อนไขสำคัญว่า ผู้รับจ้างจะต้องมีและใช้ผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือช่าง จาก
กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หรือผู้มีวุฒิบัตรระดับ ปวช. ปวส.และ ปวท.
หรือเทียบเท่า จากสถาบันการศึกษาที่ ก.พ. รับรองให้เข้ารับราชการได้ ในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ ___ ของ
แต่ละสาขาช่าง แต่จะต้องมีช่างจำนวนอย่างน้อย 1 คน ในแต่ละสาขาช่าง ดังต่อไปนี้

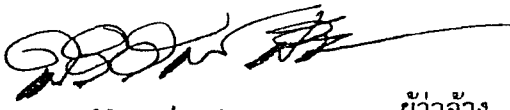
- 22.1 สถาปนิก
- 22.2 วิศวกรโครงสร้าง
- 22.3 วิศวกรไฟฟ้า
- 22.4 นักโบราณคดี
- 22.5 ช่างไฟฟ้า
- 22.6 ช่างโยธา

ผู้รับจ้างจะต้องจัดทำบัญชีแสดงจำนวนช่างทั้งหมดโดยจำแนกตามแต่ละสาขาช่างและระดับช่าง
พร้อมทั้งระบุรายชื่อช่างผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือช่าง หรือผู้มีวุฒิบัตรดังกล่าวในวรรคแรกนำมา
แสดงพร้อมหลักฐานต่าง ๆ ต่อคณะกรรมการตรวจการจ้าง หรือผู้ควบคุมงานก่อนเริ่มลงมือทำงานและ
พร้อมที่จะให้ผู้ว่าจ้างหรือเจ้าหน้าที่ของผู้ว่าจ้างตรวจสอบผู้ใดตลอดเวลาการทำงานตามสัญญานี้ของผู้รับจ้าง

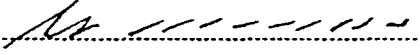
(ลงชื่อ) ผู้ว่าจ้าง

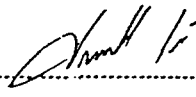
(ลงชื่อ) /สัญญา.....
ผู้รับจ้าง

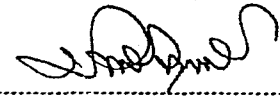
สัญญาให้ไว้เป็นสองฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยละเอียด
ตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อ พร้อมทั้งประทับตรา (ถ้ามี) ไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานและคู่สัญญาต่างยึดถือ
ไว้ฝ่ายละหนึ่งฉบับ

(ลงชื่อ) ผู้ว่าจ้าง
(นางศิริรัตน์ ศรีกระกุล)

(องผู้ว่าราชการจังหวัด วิทยาราชการแทน)
ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(ลงชื่อ) ผู้รับจ้าง
(นายประมุข บรรเจิดสกุล)

(ลงชื่อ) พยาน
(นางไพเราะ เพ็ญประไพ)

(ลงชื่อ) พยาน
(นางปราณี ทองดี)